

AVUKATIN ÖZEN SORUMLULUĞU

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ

ASSİYE ODABAŞ

HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

2025

AVUKATIN ÖZEN SORUMLULUĞU

Assiye ODABAŞ
123613025

Prof. Dr. Mehmet Murat İNCEOĞLU
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Doç. Dr. Ece BAŞ SÜZEL
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Burcu ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK
Kırklareli Üniversitesi

Onay Tarihi: 30/04/2025

Bu belgedeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışa uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kural ve davranışın gerektirdiği şekilde, bu çalışmanın orijinal bulgusu olmayan tüm materyal ve sonuçlara tam olarak atıfta bulunduğumu ve referans verdiğimi beyan ederim.

İsim Soyisim: Assiye ODABAŞ

İmza:

ÖZ

Bu tez çalışmasında, avukatın özen sorumluluğu; vekâlet sözleşmesine dayanan hukuki ilişkinin bir parçası olarak, teorik ve uygulamaya ilişkin boyutlarıyla incelenmiştir. Çalışma kapsamında öncelikle avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği ile serbest meslek olma özelliği arasındaki dengeye vurgu yapılmakta; mesleki sorumluluğun bu ikili karakterden nasıl etkilendiği irdelenmektedir.

Özen borcunun hukuki mahiyeti, öğretideki "asli borç mu, yan borç mu" tartışması çerçevesinde değerlendirilerek, bu borcun kapsamı ve ihlali durumunda avukatın sorumluluğuna gidilmesi için gerekli unsurlar olan kusur, zarar ve illiyet bağı detaylı olarak incelenmiştir. Çalışmada ayrıca, sorumsuzluk anlaşmalarının geçerliliği, azil ve zamanaşımı gibi özel durumlarda özen borcunun etkisi tartışılmış; Yargıtay kararları ve TBB Disiplin Kurulu kararları ile uygulamadaki yansımalarına yer verilmiştir.

Sonuç olarak, avukatın özen borcunun sadece sözleşmesel bir edim değil; mesleki etik, adaletin işlenmesi ve toplumsal güven açısından da taşıyıcı bir rol üstlendiği kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avukat, Özen Borcu, Vekâlet Sözleşmesi, Mesleki Sorumluluk, Kusur, Azil, Tazminat.

ABSTRACT

This thesis examines the duty of diligence (özen borcu) within the context of the attorney-client relationship, which is built upon trust and professional responsibility. It evaluates the legal nature and scope of this obligation, considering relevant provisions of the Turkish Code of Obligations and the Attorneyship Law, as well as judicial decisions and doctrinal perspectives. In addition, the study addresses debates concerning whether the duty of diligence constitutes a principal or ancillary obligation, and whether the attorney's liability may be excluded by agreement. The work further explores how the attorney's failure to act with diligence may give rise to disciplinary or compensatory liability, underlining the importance of causation between breach and damage. Ultimately, this research emphasizes that the duty of diligence is fundamental not only to protecting the client's interests but also to maintaining public confidence in the legal profession.

Keywords: Attorney, Duty of Care, Contract of Mandate, Professional Liability, Fault, Dismissal, Compensation.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ.....	2
I. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	2
A. Avukatlık Sözleşmesi.....	2
1. Tanımı ve Hukuki Niteliği.....	2
B. Avukatlık Sözleşmesinin Benzer Sözleşmelerden Farkları.....	5
1. Avukatlık Sözleşmesi ile Vekâlet Sözleşmesinin Karşılaştırılması	5
2. Avukatlık ve Hizmet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması	9
3. Eser Sözleşmesi ile Avukatlık Sözleşmesinin Karşılaştırılması	13
4. Temsil ile Karşılaştırılması	15
5. Simsarlık Sözleşmesi ile Karşılaştırılma	19
6. Komisyon Sözleşmesi ile Karşılaştırılma.....	20
C. Unsurları	22
1. Hizmet	22
2. Ücret ve Ödeme Şartları	23
D. Tarafları ve Süresi.....	29
1. Tarafları.....	29
a. Avukat.....	29
aa. Avukatın Tanımı:.....	29
bb. Avukatlığın Özellikleri	30
aaa. Kamu Hizmeti Olma	30
bbb. Serbest Meslek Olma.....	37
2. Süresi	39
E. Avukatın Sözleşmeden Kaynaklanan Yükümlülükleri.....	40
1. İşi Talimatlara Uygun Yerine Getirme Yükümlülüğü.....	40

2. Özen Borcu	47
3. Sır Saklama Borcu	53
4. Sadakat Borcu.....	61
5. Hesap verme borcu	65
6. Aydınlatma Borcu	71
7. Edimi Şahsen İfa Borcu.....	80
8. Avukatın Sahip Olduğu Belgeleri Muhafaza Etme ve Teslim Sorumluluğu	84
9. Vekilin Görevi Zamansız Sonlandırmama Yükümlülüğü.....	89
İKİNCİ BÖLÜM AVUKATIN ÖZEN BORCU	94
I. AVUKATIN ÖZEN BORCUNA DAİR	94
A. Genel Açıklama	94
B. Özen Borcu Kavramı, Konusu ve Kapsamı.....	95
C. Özen Borcunun Hukuki Niteliği	116
D. Avukatın Özen Borcunun Ölçüsünü Belirleyen Kriterler	122
E. Avukatın Müvekkiline Karşı Özen Yükümlülüğünün Alt Görünümleri	126
1. Avukatın Hukuki Güncelliği Sağlama ve Mevzuat Takibi Yükümlülüğü	126
2. Uluslararası Nitelikteki Hukuki İşlerde Avukatın Özen Yükümlülüğü	128
3. Yargı İçtihatlarına Hakimiyetin Avukatlık Mesleğinde Taşdığı Sorumluluk... ..	129
4. Hukuki Görüş ve Doktrin Gelişmelerini İzleme Yükümlülüğü	130
5. Adli Yardım Kapsamındaki Temsil Görevlerinde Avukatın Özen Borcu	132
6. Avukatın Yardımcı Kişilerin Faaliyetlerinden Doğan Özen Borcu	134
7. Avukatın Tevkil Yetkisini Kullanmasına İlişkin Özen Yükümlülüğü.....	135
8. Avukatın Talimatlara Bağlılık ve Talimatsız İşlem Yapmama Sorumluluğu....	138
9. Avukatın Büro Organizasyonuna Dair Özen Yükümlülüğü	140
10. Avukatın Emanet Edilen Varlıklar Konusunda Şeffaflık ve Zamanında Teslim Sorumluluğu	142
11. Avukatın Gelişmeleri Müvekkile Bildirme Yükümlülüğü.....	144
12. Kanun Yollarına Başvurmaya İlişkin Özen Borcu	146
13. Belgeleri Düzenli Tutma Konusundaki Özen Yükümlülüğü.....	148
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AVUKATIN ÖZEN BORCU İHLALİNDEN DOĞAN SORUMLULUK	150

I. AVUKATIN ÖZEN BORCUNA AYKIRILIĞININ ŞARTLARI	150
A. Genel Olarak.....	150
B. Avukatın Sözleşmesel Sorumluluğu	152
1. Koşulları	152
a. Avukat Sözleşmeye Aykırı Davranmalıdır.....	152
b. Sözleşmeye Aykırı Davranış ile Müvekkil Zarar Görmelidir.....	154
c. Sözleşmeye Aykırılık ile Müvekkil Zararı Arasında İliyet Bağı Olmalıdır .	163
d. Avukat Sözleşmeye Aykırı Davranırken Kusurlu Olmalıdır	166
II. AVUKATIN MESLEKİ SORUMLULUĞUNU BELİRLEYEN FAKTÖRLER....	170
A. Genel Olarak.....	170
B. İş Sahibinin Zarara Yönelik Rızası	171
C. Avukatın Kusuru Sonucu Oluşan Zararda Müvekkilinin Kusuru	173
D. Avukatın Müvekkili ile Sorumsuzluk Anlaşması Yapmaması	179
E. Avukatın Sözleşmeden Doğan Sorumluluğunda Zamanaşımı	186
F. Avukatın Özen Borcuna Aykırılığın Sonuçları	189
1. Avukatın Müvekkili Tarafından Azledilmesi.....	191
2. Özen Yükümlülüğüne Aykırı Davranan Avukatın Tazminat Yükümlülüğü	200
SONUÇ.....	205
KAYNAKÇA.....	207

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AndHFD	: Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ASBÜ	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Av. K.	: Avukatlık Kanunu
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATIDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza dairesi
Çev.	: Çeviren
DEÜ	: Dokuz Eylül Üniversitesi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
GÜİİBF	: Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HFD	: Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

K.	: Karar
KHAS	: Kadir Has Üniversitesi
m.	: Madde
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBBDK	: Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu
TBBMK	: Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Y.	: Yargıtay
Yarg.	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YYÜHF	: Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi

GİRİŞ

Avukatlık mesleği, sadece bireysel hak ve çıkarların korunmasını amaçlayan bir faaliyet olmayıp, hukukun üstünlüğü ve adaletin sağlanması açısından toplumsal düzenin temel taşlarından biridir. Bu niteliğiyle avukatlık, kamu hizmeti unsurları da taşıyan serbest bir meslek dalı olarak öne çıkmaktadır. Avukat ile müvekkil arasındaki ilişki ise esasen bir güven ilişkisidir ve bu ilişki, özünde bir vekâlet sözleşmesine dayanmakta olup avukatın bu sözleşme kapsamında birtakım borçları yerine getirmesi beklenmektedir.

Bu borçlardan biri olan özen borcu hem mesleki yeterliliğin hem de etik sorumluluğun temelidir. Ancak bu borcun hukuki niteliği, yani asli mi yoksa yan borç mu olduğu, öğretilerde tartışmalı bir konudur. Aynı zamanda, bu borcun ihlalinin hangi durumlarda sorumluluk doğuracağı, sorumluluğun kapsamının ne olacağı ve sorumsuzluk anlaşmalarının geçerliliği gibi meseleler de önemli tartışmalara konu olmaktadır.

Bu çalışma, avukatın özen borcunu teorik ve pratik boyutlarıyla incelemekte, meslek etiği, mevzuat düzenlemeleri ve yargı kararları ışığında bu borcun hukuki rejimini ve ihlalinin doğurduğu sonuçları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Aynı zamanda avukatlık sözleşmesinin sıradan bir vekâlet ilişkisiyle açıklanamayacak derecede kendine özgü (sui generis) nitelik taşıdığını ve bu özgün yapının, avukatın mesleki özen yükümlülüğü üzerindeki etkilerini de irdelemektedir

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ

I. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Avukatlık Sözleşmesi

1. Tanımı ve Hukuki Niteliği

Avukatlık sözleşmesi, avukat ile müvekkil arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulan, rızaya dayalı ve iki taraflı bir özel hukuk sözleşmesidir. Tarafların belirli bir hukuki uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olarak anlaşmaları hâlinde, sözleşmenin kurulduğu kabul edilir. Bu sözleşme bakımından herhangi bir şekil şartı öngörülmemiş olup, yazılı şekilde yapılması zorunlu değildir. Dolayısıyla, avukatlık sözleşmesi sözlü olarak da geçerli şekilde kurulabilir.¹

Avukatlık sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu (TBK) anlamında bir vekâlet sözleşmesi niteliğinde olup, bu sözleşmenin özel bir türü olarak değerlendirilir.² Sözleşmenin taraflarını bir yanda baroya kayıtlı, ruhsatlı bir avukat, diğer yanda ise hukuki yardım alma iradesinde olan müvekkil oluşturur. Bu hukuki ilişki, avukatın müvekkile hukuki danışmanlık sağlama veya onu yargı mercileri önünde temsil etme yükümlülüğünü üstlenmesini; müvekkilin ise bu hizmet karşılığında belirli bir avukatlık ücreti ödeme borcunu yerine getirmesini içerir. Bu yönüyle avukatlık sözleşmesi, iki tarafa da borç yükleyen, iş görmeye dayalı ve süreklilik arz eden bir özel hukuk sözleşmesidir.³

¹**Songül Karateke**, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, Turhan Kitapevi, Ankara 2017; **Semih Güner**, Avukatlık Hukuku; Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2015.

²**Fikret Eren**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 29. Baskı, Ankara 2024.

³**Tülin Kurtoğlu**, Akdi Vekalet Ücreti ve Avukatın Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2016; **Ahmet M. Kılıçoğlu**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Turhan, Ankara 2021; **Türker Yalçınduran**, Vekalet Sözleşmesinde Ücret, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2007; **Güner**, Avukatlık, s.45-46, **Özcan Günergök**, Avukatlık Sözleşmesi, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s.22-23; **Ayan**, s.319; **Raziye Aksu**, "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği", TAAD, Yıl:7, S.27, Temmuz 2016, s.861-885. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/982093?>) (E.T.04.04.2025)

Avukatlık sözleşmesine ilişkin uyuşmazlıklarda öncelikle 1136 sayılı Avukatlık Kanunu⁴ (Av. K.) özel hükümler uygulanır. Kanunda açık bir düzenlemenin bulunmadığı durumlarda ise, TBK genel hükümleri devreye girer; işin niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen vekâlet, eser veya hizmet sözleşmelerine ilişkin hükümler uygulanabilir.⁵ Nitekim, her ne kadar avukatlık sözleşmesi esas itibarıyla vekâlet sözleşmesi niteliği taşısa da bazı durumlarda hizmet ifası ya da sonuç taahhüdü içermesi nedeniyle diğer sözleşme türlerine ilişkin düzenlemelerin de tamamlayıcı biçimde devreye girmesi mümkündür.⁶

Av. K.'nin “Avukatlık Sözleşmesinin Kapsamı” başlıklı 163. maddesinde, avukatlık sözleşmesinin tanımı açık ve kapsamlı bir şekilde yapılmamıştır. Bu maddede yalnızca avukatlık sözleşmesinin serbestçe düzenlenebileceği ve “belli bir hukuki yardım ile bir bedeli veya değeri kapsamaması gerektiği” ifade edilmiştir.

4667 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerden önce, Av. K. da avukatlık sözleşmesine ilişkin açık bir tanım yer almamaktaydı. Hatta, bu dönemde “avukatlık sözleşmesi” terimi başlık olarak dahi kullanılmamış; bunun yerine, “ücret sözleşmesi” başlığı altında düzenlemeler içermekte; avukatlık sözleşmesinin kapsamına giren diğer asli unsurları içermemekteydi.⁷

4667 sayılı Kanun ile getirilen değişikliklerle birlikte, avukatlık sözleşmesi, bir yanda avukatın belirli bir hukuki yardımda bulunmayı taahhüt ettiği; diğer yanda müvekkilin bu yardıma karşılık belirli bir avukatlık ücretini ödeme yükümlülüğünü üstlendiği, karşılıklı borç doğuran bir özel hukuk sözleşmesi olarak açık şekilde tanımlanmıştır. Böylece, sözleşmenin temel unsurları olan hukuki yardım ve ücret ilişkisi, yasal çerçevede daha belirgin ve sistematik hale getirilmiştir.⁸

⁴ 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu, T: 19/3/1969, RG T: 7/4/1969 S: 13168

⁵ Eren, Genel, s.858

⁶ Kılıçoğlu, s.675; Haluk Burcuoğlu, “Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti ile İlgili Önemli Bazı Sorunlar”, TBB Dergisi, S.49, Y. 2003, s.49-82; Güner, Avukatlık, s.22-23.

⁷ Güner, Avukatlık, s.20vd.

⁸ Nejat Aday, Avukatın Sözleşmeden Doğan Hukuki Sorumluluğu, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2016; Aksu, s.861-885; Seda Esirgen Örsten, “Tanzimattan Cumhuriyete Avukatlık”, AÜHFD, Ankara 2014, C.63, S.4, s.737-778; Kılıçoğlu, s.672; Eren, Genel, s.854.

Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği, doktrinde farklı yorumlara konu olmuştur. Bu bağlamda öne sürülen görüşlerden biri, avukatlık sözleşmesini, vekalet sözleşmesinin kanunda düzenlenmiş özel bir türü ve Av. K. da düzenlenmiş isimli bir sözleşme olarak değerlendirmektedir.⁹

Bu yaklaşıma göre, avukatlık sözleşmesine öncelikle Av. K. da yer alan hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Eğer Av. K. da ilgili duruma uygun bir düzenleme bulunmuyorsa, bu durumda, TBK vekâlet sözleşmesine ilişkin düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır. Şayet bu hükümler de somut olaya çözüm getiremiyorsa, TBK'nın genel hükümlerine başvurularak hukuki boşluk doldurulabilir.¹⁰

Doktrindeki bazı görüşlere göre, avukatlık sözleşmesi, sahip olduğu özgün nitelikler ve mesleğe özgü düzenlemeler nedeniyle klasik sözleşme kategorilerine tam anlamıyla uymamakta ve bu yönüyle “sui generis” bir sözleşme olarak değerlendirilmelidir.¹¹

Özellikle Korkusuz/Korkusuz tarafından savunulan görüşte, 4667 sayılı Kanun ile getirilen değişikliklerin ardından avukatlık sözleşmesinin kendine özgü bir yapıya kavuştuğu belirtilmiştir.¹² Bununla birlikte, Av. K.da açık düzenleme bulunmayan durumlarda, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan vekâlet ya da hizmet sözleşmesine ilişkin hükümler kıyas yolu ile uygulanabilmekte; ancak bu düzenlemelerin, avukatlık sözleşmesinin tüm yönlerini karşılamada yetersiz kalabileceği de ileri sürülmektedir.

Bunun yanı sıra, bazı yazarlar avukatlık sözleşmesini, avukatın sahip olduğu mesleki bilgi ve deneyimini müvekkil lehine kullanmayı taahhüt ettiği; müvekkilin de bu hizmet

⁹**Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Legem Yayıncılık,12.Baskı Ankara 2024; **Fikret Eren**,”İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar”, Turgut Akıntürk’e Armağan, İstanbul, 2008, s.85-111; **Saibe Oktay**, İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İHFM, C.55, S.1-2, 1996, s.263-294; Yavuz, aynı ayrımı “kanun tarafından düzenlenen” ve “kanun tarafından düzenlenmeyen” sözleşmeler şeklinde yapmıştır. Bkz.; **Cevdet Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri -Özel Hükümler-, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 11. Baskı, Beta, İstanbul 2012.

¹⁰**Günergök**, Sözleşme, s.35-40; **Aksu**, s.882-883.

¹¹**Güner**, Avukatlık, s.73-74, **İlgün**, s.4-5; **Aksu**, s.863-864, **Burcuoğlu**, s.49-50; **Onur Boz**, Avukatın Malpraktis Sorumluluğu, Çankaya Üniv. SBE Hukuk Yüksek Lisan Programı, Aralık 2011.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi); **Candaş İlgün**, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

¹²**Refik Korkusuz/ Halit Korkusuz**, Avukatlık Hukukuna Giriş, Ekin Yayınları,2022.

karşılığında bir ücret ödeme yükümlülüğü altına girdiği, yazılı şekil şartına bağlı olmayan bir hukuki ilişki olarak nitelendirmektedir.¹³ Bu çerçevede, avukatlık sözleşmesinde müvekkilin talep ettiği hukuki hizmetin kapsamı belirlenmekte; avukat ise bu sınırlar dâhilinde danışmanlık ve temsil görevini üstlenmektedir.

Az yukarıda sayılan tanımlardaki ortak nokta, avukatlık sözleşmesinde taraf olarak, avukat ve vekil edenin olması ve sözleşmenin belirli bir hukuki yardımı konu alarak ücret unsurunun yer almasıdır.¹⁴

Kanaatimizce, avukatlık sözleşmesi, hukuki desteğe ihtiyaç duyan kişi ile avukat arasında kurulan; belirli bir hukuki işin görülmesini veya danışmanlık sunulmasını içeren ve temelde Türk Borçlar Kanunu'ndaki vekâlet sözleşmesi hükümlerine tâbi olan, ancak Av. K. ve meslek kurallarınca özel olarak şekillenen kendine özgü bir sözleşme türüdür.

B. Avukatlık Sözleşmesinin Benzer Sözleşmelerden Farkları

1. Avukatlık Sözleşmesi ile Vekâlet Sözleşmesinin Karşılaştırılması

Vekâlet sözleşmesi, 6098 sayılı TBK 502. maddesi kapsamında hüküm altına alınmış olup, bu sözleşmenin temel yapısı, öğretisi ve uygulamada belirli unsurlar çerçevesinde şekillenmiştir.

Avukatlık sözleşmesi ile vekalet sözleşmesi, esas itibarıyla vekil sıfatını taşıyan kişinin, müvekkili adına belirli bir iş veya hukuki işlem yürütmeyi taahhüt ettiği sözleşme türleridir. Bu ilişkilerde vekilin, müvekkilin talep ve menfaatlerini esas alarak, onun iradesine uygun şekilde hareket etmesi ve çıkarlarını koruması beklenir.¹⁵ Vekil, temsil edilenin iradesine uygun hareket etmeli ve bu süreçte sadakat ve özen borcuna uygun davranmalıdır.¹⁶ Bu yükümlülükler, her iki sözleşme türünün de temel yapısını oluşturur.

¹³Meral Sungurtekin Özkan, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri Barış Yayınları, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2013; M. Haşim Mısır, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücret, 1. Baskı, Ankara 2020; İlgün, s. 4 -5; Aksu, s.861-862; Karateke, s.7-8; Güner, Avukatlık, s.42-43; Günergök, Sözleşme, s.36-37.

¹⁴Aksu, s.878 vd.

¹⁵M. Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021

¹⁶Türk Borçlar Kanunu, T:11/1/2011, N:6098, RG T: 4/2/2011, S:27836, m.506; Eren, Genel, s.1059-1061.

Özellikle avukatlık sözleşmesinde, vekilin yani avukatın mesleki bilgi, deneyim ve uzmanlığı nedeniyle daha yoğun ve nitelikli bir sorumluluk taşıdığı kabul edilmektedir.¹⁷ Avukat, yalnızca hukuki bilgi aktaran bir vekil değil, aynı zamanda müvekkilin adli ve idari işlemler süresince hukuki temsilcisi ve stratejik danışmanı konumundadır. Bu nedenle avukatlık sözleşmesinde sadakat ve özen yükümlülüğünün ihlali, vekâlet sözleşmesine kıyasla daha ağır sonuçlar doğurabilir.

Avukatlık sözleşmesinin vekâlet sözleşmesinden temel farkı, bu sözleşmenin mutlaka bir tarafının avukat olması gerektiğidir. Av. K. ve ilgili meslek kuralları, bu sözleşmenin ancak avukat sıfatını taşıyan kişiler tarafından akdedilebileceğini öngörür.¹⁸ Buna karşın, genel vekâlet sözleşmesinde vekil sıfatını üstlenecek kişinin herhangi bir meslek grubuna mensup olması gerekmez. Herhangi bir kişi, özel bilgiye sahip olması koşuluyla vekil sıfatıyla iş görebilir.¹⁹

Ancak bir sözleşmenin taraflarından birinin avukat olması, o sözleşmenin doğrudan avukatlık sözleşmesi olarak nitelendirilmesini sağlamaz. Hem doktrinde hem de yargı içtihatlarında vurgulandığı üzere, bir sözleşmenin avukatlık sözleşmesi sayılabilmesi için, sözleşmeye konu edilen faaliyetin yalnızca avukatlar tarafından sunulabilecek hukuki yardım, temsil ya da danışmanlık gibi mesleki hizmetlere ilişkin olması gerekmektedir.²⁰

Buna karşın, vekâlet sözleşmesi, kapsam itibarıyla daha geniş bir alanı kapsar; yalnızca hukuki işlemlerle sınırlı kalmayıp, maddi fiillerin yerine getirilmesini de içerebilir²¹; çeşitli meslek gruplarını kapsayabilir, örneğin bir doktor, mimar, bankacı veya bir taşınmaz vekâleten alım ya da satım işlemiyle devralan bir kişi vekil sıfatına haiz olabilir.²²

¹⁷ Yargıtay 13. HD, 2013/31516 E., 2014/12805 K. UYAP E.T.11.11.2024.

¹⁸ Avukatlık Kanunu, m. 1, 35.

¹⁹ **M. Kemal Oğuzman, /Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.

²⁰ **Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu/ Atilla Altop**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, İstanbul : Filiz Kitabevi , 2019.

²¹ **Günergök**, Sözleşme, s.49-50; **Meliha Haklı Korkut**, <https://www.hukukihaber.net/vekalet-sozlesmesi?> E.T.23.11.2024.

²² **Eren**, Özel, s.1050vd.

Bu fark, avukatlık sözleşmesinin hukuki yardım odaklı özelliği ile vekalet sözleşmesinin daha genel ve çeşitli iş görme ilişkilerini kapsayan yapısı arasında temel bir ayrım oluşturmaktadır.

Doktrinde, vekâlet sözleşmesinin ayırt edici ve belirleyici unsurları genel olarak şu şekilde kabul edilmektedir: Vekilin bir iş görme borcunu üstlenmesi: Vekâlet sözleşmesinde vekil, belirli bir iş veya işlemi müvekkil adına ve onun yararına görmeye yükümlüdür. Bu unsur, sözleşmenin asli içeriğini oluşturur. Vekil, sadece müvekkil için değil, aynı zamanda onun yerine de hareket edebilir.²³

İşin müvekkilin menfaatine yapılması: Vekilin yaptığı işin müvekkilin menfaatine uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu durum, sadakat borcunun doğal bir uzantısıdır.²⁴

İşin müvekkilin iradesine uygun yürütülmesi: Vekil, sözleşmede açıkça belirtilen sınırlar içinde kalmalı ve müvekkilin talimatlarına aykırı davranmamalıdır. Ancak, TBK m. 504 uyarınca bazı istisnai durumlarda, müvekkilin açık rızası olmasa dahi onun yararına olacak şekilde hareket edilebilir.²⁵

Sonuç değil, faaliyet taahhüdü: Vekil, işin sonucunu değil, sadece iş görme fiilini taahhüt eder. Dolayısıyla vekilin borcu, bir "sonuç borcu" değil, "iş görme borcu" niteliğindedir.²⁶ Bu ayrım özellikle tazminat sorumluluğu bakımından önem arz eder.²⁷

Vekilin bağımsız hareket etmesi: Vekâlet sözleşmesi kapsamında vekil, müvekkilin sürekli denetimi altında olmayan ve kendi mesleki değerlendirmesi çerçevesinde karar

²³ Eren, Özel, s.1059vd.

²⁴ Oğuzman/ Öz, s.451-453.

²⁵ Tekinay / Akman/ Burcuoğlu / Altop, s.841-844.

²⁶ Özkaya, s. 495; Yavuz, s. 648; Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri II. Cilt, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010; Fahrettin Aral / Hasan Ayrancı, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 17.Baskı, Ankara, 2024; Şahin Akıncı, Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004; İnal s.395.

²⁷ Tuğçem Seçer, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Vekilin Vekâlet Sözleşmesi Kapsamında Sır Saklama Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün Ticari Sır Bakımından Değerlendirilmesi, BÜTBF,2022

verebilen bir kişi olarak hareket eder.²⁸ Bu yönüyle vekil, alt ast ilişkisi içinde çalışan bir işçi gibi hareket etmez.²⁹

Ücret unsuru (opsiyonel): Her ne kadar TBK m. 502 uyarınca vekâlet sözleşmesi ücret karşılığı yapılabileceği gibi ücretsiz de yapılabilir; uygulamada vekile iş görmesi karşılığında bir bedel ödenmesi çoğunlukla söz konusudur. Özellikle profesyonel vekiller (örneğin avukatlar) açısından ücret, sözleşmenin doğal bir unsurudur.³⁰

Vekâlet sözleşmesinde ücret, sözleşmenin kurulması için zorunlu bir unsur olarak kabul edilmez. TBK 502/II. maddesine göre, vekil, ancak taraflar arasında açıkça kararlaştırılmışsa ücrete hak kazanır. Aksi takdirde, sözleşmenin ücretsiz olduğu kabul edilir.³¹

Bu durum, vekâlet sözleşmesinin esasen güven ilişkisine dayalı ve karşılıksız bir borç ilişkisi olarak tasarlandığını gösterir. Ancak uygulamada özellikle profesyonel vekillerin, yani belirli uzmanlık alanlarında faaliyet gösteren kişilerin (örneğin avukat, mimar, mali müşavir) hizmetlerinin çoğunlukla ücret karşılığında ifa edildiği görülmektedir.³²

Buna karşılık, avukatlık sözleşmesinde ücret, sözleşmenin asli ve doğal bir unsurudur. Av. K. 164/IV. maddesi gereği, avukatlık hizmeti sunulmuş olması hâlinde, ücret kararlaştırılmamış olsa bile, avukat yaptığı hukuki yardım karşılığında uygun bir ücret talep etme hakkına sahiptir. Bu düzenleme, avukatlık mesleğinin kamu yararına hizmet niteliğini ve avukatın emeğinin korunması gerekliliğini esas alır.³³ Dolayısıyla avukatlık sözleşmesi, vekâlet sözleşmesinden farklı olarak ücret unsurunu istisnasız bir biçimde içeren bir sözleşme tipi olarak değerlendirilir.

²⁸**Zeynep Bölükbaşı**, Vekâlet Sözleşmesi ve Vekilin Hesap Verme Borcu, Şubat,2020. <https://www.yazicio.com/tr/vekalet-sozlesmesi-ve-vekilin-hesap-verme-borcu/>.

²⁹**Mustafa Alper Gümüş**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, İstanbul: Yetkin Yayın, 2024.

³⁰**Eren**, Özel, s.1059; ayrıca Avukatlık Kanunu m. 164; **Cevdet Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, İstanbul 2024; Yargıtay HGK 07/11/2012 tarih ve 2012/3-531 E. 2012/760 K.

³¹Türk Borçlar Kanunu, m. 502/2; **Günergök**, Sözleşme, s.49-50; **Emel Hanağası**, Avukatlık Hukuku, DAÜHF,2015;

https://abs.cu.edu.tr/Dokumanlar/2015/HFS403/683489615_avukatlik_hukuku_dogu_akdeniz_universitesi_i_hukuk_fakultesi_yrd_doc_dr_emel_hanagasi.pdf (E.T.23.11.2024.)

³²**Oğuzman/Öz**, s.453-454.

³³ Avukatlık Kanunu, m. 164/IV; ayrıca, **Eren**, Özel, s.1064.

Avukat, vekâlet sözleşmesinde olduğu gibi, müvekkilinin talimatlarına uygun hareket etmekle yükümlüdür. Ancak, Avukatlık Meslek Kuralları ve Avrupa Baroları ve Hukuk Dernekleri Konseyi (CCBE) Meslek Kuralları gereği, avukat yalnızca müvekkilinin talimatlarına bağlı kalmaksızın, hukuki bilgi ve tecrübesi doğrultusunda bağımsız değerlendirme yapabilme yetkisine ve sorumluluğuna da sahiptir.³⁴ Bu bağlamda, avukatın mesleki bağımsızlığı, sadece müvekkilin çıkarlarını korumak için değil, aynı zamanda adaletin doğru şekilde tecellisine katkı sağlamak adına da önemli bir ilkedir.

Nitekim avukat, müvekkilin talimatlarını uygularken, bu talimatların hukuka veya meslek etiğine aykırı olması hâlinde bağımsızlık ilkesini koruyarak bu yönde işlem yapmayı reddedebilir. Bu yaklaşım, avukatlık mesleğinin temelinde yer alan kamu yararı, etik davranış ve hukukun üstünlüğü ilkeleriyle doğrudan ilişkilidir.³⁵

Öte yandan, avukatın, kendisine verilen yetki sınırlarının dışında bir işi üstlenmesi veya yürütmesi hâlinde, bu eylemi TBK 526 ve devamı Maddelerinde düzenlenen vekâletsiz iş görme hükümleri kapsamında değerlendirilir. Ancak burada sıradan bir kişiden beklenen dikkat ve özen yeterli görülmez; çünkü avukat, mesleki bilgi ve uzmanlığı gereği daha yüksek düzeyde özen göstermekle yükümlüdür. Bu nedenle, TBK m. 527 uyarınca, vekâletsiz iş görenin “gereken özeni göstermesi” beklense de avukatın sorumluluğu, mesleki özen borcu standartlarına göre daha ağır şekilde değerlendirilir.³⁶ Bu, avukatın yalnızca müvekkiline karşı değil, mesleğe ve topluma karşı da sorumlu olduğunu yansıtır.

2. Avukatlık ve Hizmet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması

Avukatlık sözleşmesi ile hizmet sözleşmesi, hukuki nitelikleri bakımından iş görme borcunu esas alan sözleşme türleri arasında yer almaktadır. Her iki sözleşme de taraflar arasında bir edim ilişkisinin kurulmasını öngörmekte olup, bu ilişki kapsamında bir taraf belirli bir faaliyeti yerine getirmeyi taahhüt ederken, diğer taraf bu faaliyet karşılığında bedel ödemeyi üstlenebilir. Ancak, hukuki dayanakları, taraflar arasındaki ilişki biçimi ve

³⁴ Türkiye Barolar Birliği, Avukatlık Meslek Kuralları, md. 4 ve 8; CCBE Code of Conduct, 2006.

³⁵ Yılmaz, s.70-74.

³⁶ Türk Borçlar Kanunu, m. 526–527; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s.856-857.

bağımlılık derecesi bakımından bu iki sözleşme arasında önemli farklılıklar söz konusudur.³⁷

Hem avukatlık hem de hizmet sözleşmesinde, bir işin icrası esas alınmakla birlikte, avukatlık sözleşmesinde avukat, müvekkili adına hukuki danışmanlık hizmeti sunmak, işlemleri yürütmek ve gerektiğinde yargı mercileri önünde temsil etmekle yükümlüdür. Buna karşılık, hizmet sözleşmesinde işçi, işverenin belirlediği işi yerine getirmekle yükümlüdür. Her iki sözleşme de süreklilik arz eden borç ilişkileri doğurabilir. Avukatlık sözleşmesi, çoğu zaman belirli bir davanın ya da hukuki sürecin sonuçlanmasına kadar devam ederken; hizmet sözleşmesi, genellikle süreklilik arz eden bir çalışma ilişkisini ifade eder.³⁸

Her iki sözleşme türünde de sadakat ve özen borcu önemli yer tutar. Avukat, müvekkiline karşı özenle çalışma ve sadakatle davranma yükümlülüğü altındadır (Av. K. m.34; TBK m. 506); benzer şekilde işçi de işverene karşı sadakatle hareket etmeli ve görevini özenle yerine getirmelidir (TBK m. 396/1, İşK m. 25/II). Bu yönüyle her iki sözleşmede de güven ilişkisi merkezi bir yer tutar.³⁹

Bununla birlikte, iki sözleşme arasındaki en önemli farklardan biri, taraflar arasındaki bağımlılık ilişkisi ve sözleşmenin tabi olduğu hukuk rejimidir. Avukatlık sözleşmesi, TBK daki vekâlet hükümleri çerçevesinde değerlendirilen özel bir vekâlet sözleşmesi olup, ayrıca Av. K. ve TBBMK ile düzenlenmektedir.⁴⁰ Avukat, bağımsız bir meslek erbabı olarak hareket eder ve müvekkiline karşı yalnızca hukuki yardım sunar. Hizmet sözleşmesi, işçi ile işveren arasında kurulan ve işçinin, işverene bağımlı şekilde sürekli olarak bir iş yapmayı taahhüt ettiği; hem 6098 sayılı TBK'na hem de 4857 sayılı İş Kanunu⁴¹ hükümlerine tabi bir sözleşme türüdür.⁴²

³⁷ Eren, Özel, s. 1061–1064.

³⁸ Oğuzman/Öz, s.450-452.

³⁹ TBK, m. 506; İş Kanunu, m. 25/II; Avukatlık Kanunu, m. 34.

⁴⁰ Avukatlık Kanunu, m. 1 ve devamı; Türkiye Barolar Birliği, *Avukatlık Meslek Kuralları*, 2001.

⁴¹ 4857 sayılı İş Kanunu, T:22/5/2003, RG T: 10/6/2003 Sayı: 25134

⁴² Türk Borçlar Kanunu, m. 393 vd.; İş Kanunu, m. 2–3.

Bu bağlamda, avukat, müvekkiline bağımsız bir profesyonel olarak hukuki hizmet sunarken; işçi, işverene hiyerarşik bir yapıda, talimatlara bağlı olarak çalışır. İşverenin denetim ve yönetim yetkisi, hizmet sözleşmesini avukatlık sözleşmesinden ayıran temel unsurların başında gelir.⁴³

Ayrıca, hizmet sözleşmesinde ücret, TBK m. 393 uyarınca sözleşmenin zorunlu unsurudur; işçi, sunduğu hizmet karşılığında mutlaka bir ücret almalıdır. Oysa avukatlık sözleşmesinde ücret, her ne kadar uygulamada yaygın olsa da avukatlık hizmeti sunulmuş olması durumunda ücretin açıkça kararlaştırılmamış bile olsa kanunen talep edilebilmesi, sözleşmeye özgü özel bir durumdur.⁴⁴

Av. K. 164. maddesi, ücretin açıkça kararlaştırılmadığı durumlarda dahi, avukatın yaptığı hukuki yardım karşılığında ücrete hak kazanacağını düzenlemektedir. Bu hüküm, avukatlık mesleğinin yalnızca bir serbest meslek faaliyeti olmanın ötesinde, kamu hizmeti niteliği taşıması ve avukatın emeğinin korunması amacıyla getirilmiştir.⁴⁵ Bu yönüyle avukatlık sözleşmesi, diğer iş görme sözleşmelerinden ayrılır ve avukata tanınan ücret hakkı, mesleğin özel statüsünün bir yansımasıdır.

Hizmet sözleşmesinde, işçi işverenin verdiği talimatlara sıkı sıkıya bağlı olarak çalışmak zorundadır. İşçi, işverenin yönetim ve denetim yetkisi altında, bağımlı bir şekilde faaliyet yürütür (İş Kanunu m. 2/1).⁴⁶

Buna karşın avukatlık sözleşmesinde, avukat müvekkilinin talimatlarına uymakla yükümlü olmakla birlikte, bu talimatlar hukuka aykırı ya da meslek kurallarına uygun değilse, avukat bu talimatları yerine getirmek zorunda değildir. Avukatın mesleki bağımsızlığı, sadece müvekkili değil, aynı zamanda adaletin doğru şekilde gerçekleşmesini de gözeten anayasal bir ilkedir.⁴⁷

⁴³ **Gümüş**, Özel, s.137-139.

⁴⁴ Avukatlık Kanunu, m. 164/IV.

⁴⁵ Avukatlık Kanunu, m. 164/IV; **Eren**, Özel, s.1064.

⁴⁶ İş Kanunu, m. 2/1; **Oğuzman / Öz**, s.453.

⁴⁷ **Yılmaz**, s.70-73.

Bu kapsamda, hukuki değerlendirmelerde bağımsızlık, avukatın yalnızca bir vekil değil, aynı zamanda hukuk dzeninin temsilcilerinden biri olduğu anlayışına dayanır.⁴⁸ Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları (TBBMK) ve Avrupa Baroları Birliği Meslek Kuralları (CCBE) da bu bağımsızlık ilkesini açıkça benimsemiştir.⁴⁹

Sözleşmenin sona ermesi bakımından da avukatlık ve hizmet sözleşmeleri arasında farklar bulunmaktadır. Hizmet sözleşmesi, genellikle işin tamamlanması, taraflardan birinin haklı nedenle ya da süresi dolduğunda sözleşmeyi sona erdirmesi ile hüküm ifade eder.⁵⁰

Avukatlık sözleşmesi ise, belirli bir hukuki sürecin tamamlanması, tarafların karşılıklı anlaşması, vekâletin geri alınması ya da avukatın istifası ile sona erer.⁵¹ Ancak, avukatlık sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte avukatın tüm sorumlulukları ortadan kalkmaz. Avukat, sözleşmenin sona erdiği tarihten itibaren müvekkiline zarar vermemek amacıyla, makul bir süre daha hukuki yardım sağlamaya devam etme yükümlülüğü altındadır.⁵² Bu yükümlülük, vekâlet ilişkisine dayalı sadakat ve özen borcunun bir uzantısı olup, hukuki güvenlik ve müvekkil haklarının korunması amacına yöneliktir.

Avukatlık sözleşmesi ve hizmet sözleşmesi, her ikisi de iş görme borcunu temel almasına rağmen, kapsamaları, tarafların hak ve yükümlülükleri, hukuki statüleri ve uygulama alanları bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Avukatlık sözleşmesi, mesleki bağımsızlık, hukuki yardım ve temsil gibi özellikleri ile hizmet sözleşmesinden

⁴⁸ **Yavuz**, s.635vd; **Eren**, Özel, s.1050vd.; **Aydın Zevkliler / K. Emre Gökyayla**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 22. Baskı, Ankara 2024.

⁴⁹ Türkiye Barolar Birliği, Avukatlık Meslek Kuralları, md. 4; CCBE Code of Conduct, 2006, md. 2.1.1.

⁵⁰ TBK m. 432 vd.; İş Kanunu m. 17.

⁵¹ Türk Borçlar Kanunu, m. 512; Avukatlık Kanunu, m. 174; **Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop**, s.843-845.

⁵² **Veysel Başpınar**, Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2004; **Akıncı**, s.16; **Güner**, Avukatlık, s.477 vd; **Sarı**, s. 65 vd. **Zarife Şenocak**, "Avukatın Akdi Sorumluluğunun Şartları" ABD, sayı.1, no.2, 1998, s.5-33; **Nilay Şenol**, Avukatlık Sözleşmesinin Azil veya İstifa ile Sonlanması Durumunda Avukat Ücret ve Tazminat Talep Edebilir Mi? (Edt Başak Baysal, Alican Çalışkan, Nilay Arat, Doğukan Bingöl, Ahmet Abut) KHAS Hukuk Bülteni,2022, s.326-329. <https://hukukbulteni.khas.edu.tr/bulten/80? E.T.23.11.2024>

farklılaşırken; hizmet sözleşmesi, işverenin otoritesine bağımlılık ve geniş bir iş görme alanı sunmasıyla kendine özgü bir yapıya sahiptir.⁵³

Yargıtay bir kararında⁵⁴ da vurgulandığı üzere; avukatlık gibi ruhsat ve diploma şartına bağlı serbest mesleklerde, devletin bu belgeleri araması özel hukuk bakımından da bir güvence niteliği taşır. Bu durum, hizmet sözleşmelerinden farklı olarak, vekilin bilgi ve yetenek eksikliğini ileri sürerek sorumluluktan kaçınmasına olanak tanımaz. Avukatın sorumluluğu, müvekkilinin bilgi eksikliğini fark edip etmediğine değil, mesleğin gerektirdiği özeni gösterip göstermediğine göre objektif olarak değerlendirilir.

Sonuç olarak, avukatlık sözleşmesi ile hizmet sözleşmesi arasındaki benzerlikler, her ikisinin de iş görme borcuna dayanmasından kaynaklansa da aralarındaki temel farklar tarafların konumu, sözleşmenin tabi olduğu hukuk kuralları, bağımlılık derecesi ve ücretin niteliği gibi çeşitli açılardan belirginleşmektedir.

3. Eser Sözleşmesi ile Avukatlık Sözleşmesinin Karşılaştırılması

TBK 470. maddesinde yer alan tanıma göre, eser sözleşmesi; yüklenicinin ortaya somut bir eser koymayı taahhüt ettiği, iş sahibinin ise bu sonuca karşılık belirli bir bedel ödemeyi üstlendiği bir sözleşme türü olarak düzenlenmiştir. Bu sözleşme ilişkisinde yüklenici, belirli bir sonucu gerçekleştirme borcu altına girerken, iş sahibi de bu sonucun gerçekleşmesi karşılığında ödeme yapma yükümlülüğü altındadır. Bu sözleşme türü, karşılıklı borç doğuran ve taraflar arasında iş ve hizmet temelli bir ilişki kuran bir hukuki işlemdir. Kanunun bu düzenlemesi, eser sözleşmesini açık ve net bir şekilde tanımlayarak tarafların hak ve yükümlülüklerini belirgin hale getirir.

Avukatlık sözleşmesi ve eser sözleşmesi, hukuki nitelikleri itibarıyla iş görme borcuna dayalı sözleşme türleri arasında yer almakla birlikte, taşıdıkları unsurlar, taraflara yükledikleri hak ve sorumluluklar ile sonuçları bakımından önemli farklılıklar

⁵³ Aksu, s.861-862; Halil Demir, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Ekim 2023; <https://www.halildemir.av.tr/post/avukatlik-%C3%BCcret-s-%C3%B6zle%C5%9Fmeleri> E.T. 21.11.2024

⁵⁴ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2021/6647 E., 2021/13823 K. (www.kazanci.com)

göstermektedir.⁵⁵ Aşağıda bu iki sözleşme türü arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Her iki sözleşme de iş görme karşılığında ücret ödenmesini öngörür. Avukatlık sözleşmesinde taraflar arasında ücret belirlenmemiş olsa dahi, m. 164/son gereği avukat, yürüttüğü işin karşılığı olarak ücrete hak kazanır.⁵⁶ Eser sözleşmesinde ise, yüklenici yaptığı işin sonucu olan eser karşılığında önceden kararlaştırılmış bir bedeli talep edebilir.

Avukatlık sözleşmesinin temelinde güven ilişkisi yer almakta olup, avukat bu ilişki çerçevesinde sadakat ve özen borcunu azami titizlikle ifa etmek zorundadır.⁵⁷ Eser sözleşmesinde de yüklenici, eseri iş sahibinin talimatlarına uygun ve özenle yapmakla yükümlüdür.⁵⁸ Ancak avukatlık sözleşmesinde özen borcu, daha yüksek ve özel bir dikkat seviyesini gerektirir; çünkü burada hizmet, kişisel bilgi, yorum ve hukuki değerlendirmelere dayanmaktadır.⁵⁹

Eser sözleşmesinde yüklenici, iş sahibine belirli bir sonuç veya eser ortaya koymayı taahhüt eder ve bu sonuç genellikle maddi bir ürün ya da belirli bir ölçülebilir başarıdır.⁶⁰ Buna karşın avukatlık sözleşmesinde avukat, müvekkiline hukuki yardım sunmayı ve süreçleri yürütmeyi taahhüt eder; ancak sonucun kesinliği garanti edilmez.⁶¹ Örneğin, eser sözleşmesinde yüklenici, eserin belirli bir kalitede ve sözleşmede öngörülen şartlara uygun şekilde tesliminden sorumludur. Avukatlık sözleşmesinde ise avukat bir sonuç

⁵⁵**Pelin Çavdar / Sema Aydın**, “İş Görme Borcu Doğuran Sözleşmelerde Taraflardan Birinin Ölümünün Asli Edim Yükümlülüklerinin İfasına Etkisi”, *İNÜHFD* 13(2), s.323-339 (2022) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2049780> E.T. 21.11.2024; **Eldem Ecehan Yapışlar**, Eser Sözleşmesinde İş Sahibinin Dönme Hakkı (Ayıp ve Temerrüt Halleri Hariç Olmak Üzere) *İST Med. ÜSBE Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2019*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) <https://acikerisim.medipol.edu.tr/server/api/core/bitstreams/698aa3ba-fd9a-4677-8689-dc431190a75d/content?> E.T.21.11.2024

⁵⁶Yargıtay 13. HD, E. 2012/19340, K. 2014/27116. (Www.kazanci.com)

⁵⁷Av. K. m. 34; TBB Meslek Kuralları m. 3, 4.

⁵⁸TBK m. 471.

⁵⁹**Kılıçoğlu**, s.215

⁶⁰TBK m. 470 vd.; **Metin Sürer/ Bahadır Demir**, “Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eser Sözleşmelerinde Ayıp Sebebiyle Sorumluluk”, *İNÜHFD* 14(1), 2023, s.232-243. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2730281> E.T. 21.11.2024; **Aksu**, s.884-885.

⁶¹YHGK, E: 2013/957, K:2015/1094, T:27/03/2015, UYAP E.T.: 05.11.2024.

taahhüdü altında değildir; yalnızca hukuki işlemleri meslek kuralları çerçevesinde özenle yürütmekle yükümlüdür.⁶²

Yargıtay içtihatlarında da avukatlık sözleşmesinin süreç odaklı yapısına vurgu yapılmakta, özellikle sonuç taahhüdü içermediği ve avukatın yalnızca hukuki özen yükümlülüğü çerçevesinde sorumlu olduğu kabul edilmektedir.⁶³

Sonuç olarak avukatlık sözleşmesi, mesleki bağımsızlık ve etik kurallar çerçevesinde yürütülen, süreç ve çabaya dayalı bir iş görme sözleşmesidir. Buna karşılık, eser sözleşmesi, belirli bir sonucu elde etmeye yönelik, sonucun teslimi ile sona eren bir ilişkidir. Bu farklılık, sözleşmelerin taraflarının sorumluluklarını ve yükümlülüklerini belirlemede temel ölçütü oluşturur.

4. Temsil ile Karşılaştırılması

Türk borçlar hukukunda temsil ve vekâlet kurumları sıklıkla birlikte anılsa da, bu iki hukuki kavram birbirinden farklı işlev ve yapıya sahiptir. Temsil, bir hukuki işlemin temsil yetkisiyle donatılmış kişi tarafından, temsil edilenin adına ve hesabına gerçekleştirilmesi ve bu işlemin tüm hukuki sonuçlarının doğrudan temsil edilene etkili olmasıdır. Vekâlet sözleşmesi ise, bir tarafın (vekilin), diğer tarafın (vekâlet verenin) talimatı ve menfaati doğrultusunda bir iş veya hukuki işlem görmeyi üstlendiği sözleşmesel ilişkidir.⁶⁴ Temsil ve vekâlet çoğu zaman iç içe geçmekle birlikte, bu iki kurum arasında hem yapısal hem de işlevsel farklılıklar söz konusudur.⁶⁵

Bu noktada vekâlet sözleşmesi ile temsil yetkisi arasındaki ilişki de dikkatle değerlendirilmelidir. Temsil yetkisi çoğu zaman bir vekâlet sözleşmesine dayanılarak verilse de bu mutlak bir zorunluluk değildir. Temsil yetkisi, hizmet sözleşmesi, şirket sözleşmesi gibi başka borç ilişkilerine dayanabileceği gibi, taraflar arasında hiçbir

⁶² Aksu, s.882-885; Bakırcı, s. 132; TBB Meslek Kuralları m. 3.

⁶³ Yarg. HGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603. (www.kazanci.com); Yarg. HGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258. (Kazanci.com)

⁶⁴ TBK m. 502 vd.; Eren, Özel, s.601-603; Oğuzman/Öz, s.395-397.

⁶⁵ Eren, Özel, s.602-606.

sözleşme ilişkisi bulunmaksızın da temsil yetkisi verilebilir. Bu durum, temsil yetkisinin hukuken iç ilişkiden “soyut” bir yetki olduğu sonucunu doğurur.⁶⁶

Bununla birlikte, temsil yetkisinin tamamen iç ilişkiden bağımsız olduğu yönündeki varsayım da tam anlamıyla doğru değildir. Nitekim İnceoğlu'nun da ifade ettiği üzere, uygulamada temsil yetkisi ile bu yetkinin dayanağını oluşturan temel sözleşme –örneğin vekâlet ilişkisi– arasında sıkı bir bağlantı bulunmaktadır. Örneğin, bir şirketin finans müdürüne verilen temsil yetkisi çoğu zaman iş sözleşmesine dayalı olarak tesis edilmektedir. Bu nedenle, temel sözleşmenin –örneğin iş sözleşmesinin– sona ermesi, temsil yetkisinin de kendiliğinden sona ermesine yol açabilir. Aynı şekilde, temsil yetkisinin geri alınması veya sona erdirilmesi de dayandığı temel sözleşme üzerinde doğrudan etkiler doğurabilir.⁶⁷

Bu çerçevede, vekâlet ve temsil arasındaki temel fark, vekâletin borçlandırıcı bir iç ilişki doğurması, temsilin ise üçüncü kişi ile kurulan dış ilişkide hukuki bağ kurucu etki yaratmasıdır. Temsilde işlem, temsil olunanı doğrudan bağlar; oysa vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verene karşı bir edim yüklenmesini sağlar. Başka bir ifadeyle, vekâlet sözleşmesi temsile dayanak teşkil edebilir, ancak her temsil ilişkisi vekâlet sözleşmesine dayanmak zorunda değildir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 509. maddesi uyarınca temsil, doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. Doğrudan temsilde, temsilci hukuki işlemi temsil olunanın hem adına hem hesabına gerçekleştirir. Bu durumda, işlemde doğan tüm hak ve borçlar doğrudan temsil olunanın malvarlığında doğar; temsilci yalnızca irade açıklayan bir aracı konumundadır. İşlemin hukuki etkileri üçüncü kişi ile temsil olunan arasında gerçekleşir ve temsilcinin şahsında herhangi bir hak ya da borç doğmaz. Bu yönüyle doğrudan temsil,

⁶⁶ Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s.850-852.

⁶⁷ M. Murat İnceoğlu, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2009; M. Murat İnceoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Konferansları I: Anılar, Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri, Borçların İfası, Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları, İstanbul Barosu Yayınları, 2012.

özellikle vekâlet ilişkilerinde ve ticari hayatta tercih edilen, işlemlerin hızlı ve güvenli biçimde yürütülmesini sağlayan bir yapıdır.⁶⁸

Buna karşılık, dolaylı temsilde temsilci işlemi kendi adına ancak temsil olunan hesabına yapar. Bu durumda işlemde kaynaklanan hak ve borçlar önce temsilcinin malvarlığında doğar, ardından temsil olunan kişiye devredilir. Bu nedenle dolaylı temsil, ayrıca bir devir işlemine ihtiyaç duyması bakımından daha karmaşık bir yapıya sahiptir.⁶⁹

Prof. Dr. M. Murat İnceoğlu'nun da vurguladığı üzere, hukukumuzda bir hukuki işlemin, o işleme taraf olan kişilerce doğrudan yapılması zorunlu değildir. Temsil mekanizması sayesinde, hukuki işlemler üçüncü bir kişi tarafından gerçekleştirilebilir ve doğrudan temsilin söz konusu olduğu hallerde, bu işlemlerin sonuçları doğrudan temsil edilen kişiye etkiler.⁷⁰

Doğrudan temsilin hukuken geçerli sayılabilmesi için üç unsurun birlikte bulunması gerekir: temsilcinin temsil yetkisine sahip olması, işlemi başkası adına gerçekleştirmesi ve bu temsil ilişkisinin üçüncü kişiye açıkça bildirilmiş olması. Bu unsurlardan herhangi birinin eksik olması hâlinde, doğrudan temsil ilişkisi kurulamaz ve işlem kural olarak temsilci ile üçüncü kişi arasında doğmuş sayılır.⁷¹

Vekâlet ve temsil kavramları, uygulamada genellikle karıştırılsa da bu iki kavram birbirinden oldukça farklıdır. Öncelikle vekâlet, genel olarak temsil yetkisini içinde barındırır. Avukatlık sözleşmesinin bulunduğu her durumda temsilden de söz etmek mümkündür. Fakat her temsilin arkasında bir vekâletin bulunduğu söylenemez, temsil yetkisi vekâlete ilişkin olmayan çeşitli sözleşmelerle (şirket, eser, hizmet veya satım) de verilebilir.⁷²

⁶⁸İnceoğlu, Anılar, s.147-167; Türk Borçlar Kanunu, m. 509; Gümüş, Genel, s.184-187; Oğuzman/Öz, s.479.

⁶⁹Eren, Özel, s.601-603; Turgut Akıntürk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 22. Bası, İstanbul 2009; Cem Akbıyık, “Temsil Yetkisi ve Temel İlişki”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl’a Armağan Sayısı, C. IV, S. 4, 1997, s. 218219

⁷⁰İnceoğlu, Anılar, s.158-160.

⁷¹Oğuzman/Öz, s.479-482.

⁷²Tandoğan, Özel Borç, s.357-358; Meliha Haklı Korkut, <https://www.hukukihaber.net/vekalet-sozlesmesi/> E.T.23.11.2024

İki kurum arasındaki farklardan biri de avukatlık sözleşmesi iki tarafın sözleşmenin kurulması yönündeki irade açıklamalarının birbiriyle örtüştüğü bir hukuki işlem olmasına karşın, temsil tek tarafın irade açıklamasıyla oluşan bir hukuki işlemdir; avukatlık sözleşmesinde temsilden de söz edilir.⁷³

Bir diğer fark ise ilişkinin görünüş şekline ilişkindir. Vekâlete ilişkin sözleşmeler vekil ile vekâlet veren arasında oluşan iç ilişkiden kaynaklanırken temsilde ise temsilci atayan ile temsilcinin işlem yapacağı üçüncü kişi arasındaki dış ilişkiyi tanımlamaktadır.

Son olarak avukatlık sözleşmesi sözleşmenin taraflarına hukuki bir yükümlülük yüklerken temsil yetkisi böyle bir yükümlülük yüklememekte sadece temsilciye bir imkân sunar.⁷⁴ Avukatlık sözleşmesi ile verilen temsil hem doğrudan hem de dolaylı olabilir. Eğer dolaylı temsilciliğin söz konusu olduğu bir vekâlet söz konusuysa burada inançlı vekâletten söz edilir.⁷⁵

Örnek olarak bir şirketin, vergi denetimi sürecinde kendisini temsil etmesi için bir avukata yazılı vekâletname verdiği durum ele alınabilir. Bu vekâletname, avukata vergi dairesi nezdinde beyanlarda bulunma ve uzlaşma görüşmeleri yapma yetkisi tanımaktadır. Avukat bu yetkiye dayanarak bir ödeme planı üzerinde anlaşır; ancak, müvekkilin açık talimatına aykırı şekilde ek bir ceza kalemini de kabul eder. Müvekkil, bu işlemin iradesine aykırı olduğunu ileri sürerek geçersizliğini talep eder.

Bu durumda, avukat hem TBK m. 502 vd. uyarınca doğan vekâlet sözleşmesine dayalı iç ilişkiyi, hem de vergi dairesiyle doğrudan temsil ilişkisini kurmuştur. Vekil, iç ilişkide müvekkilin talimatlarına uygun hareket etmekle yükümlüdür; bu yükümlülük, özen ve sadakat borcunun bir gereğidir.⁷⁶ Dış ilişkide ise avukat, temsil yetkisine dayanarak üçüncü kişiyle işlem yapmıştır. Doğrudan temsilde bulunması gereken unsurlar olan

⁷³Aksu, s.882-883; Semih Güner: "Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti" Ankara 2014.

⁷⁴Haluk Emiroğlu, "Roma Hukuku'nda Vekalet Sözleşmesi (Mandatium) ve Hukuki İşlemlerde Temsil", AÜHFD, Cilt 52, Sayı 1, 2003, s.101-111. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/628999>,E.T. 06.11.2024; Atilla Özen, Avukatlık Hukuku, 6 Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

⁷⁵Tandoğan, Özel Borç, s.358 -359; Eren, Özel, s.600vd; Akıntürk, s.278-281

⁷⁶Mehmet Ayan: Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara, 1991; Eren, Özel, s.855.

temsil yetkisinin varlığı, temsilcinin başkası adına hareket etmesi ve bu durumun üçüncü kişiye açıkça bildirilmesi şartları gerçekleşmiştir.⁷⁷

Ancak avukatın temsil yetkisini aşarak müvekkilin onaylamadığı bir şartı kabul etmesi, yetkisiz temsil niteliğindedir. Bu durumda işlem, TBK m. 46 uyarınca ancak temsil olunanın sonradan vereceği icazet ile hüküm doğurur; aksi halde yalnızca vekili bağlar.⁷⁸

Kanaatimizce, bu örnek, vekâlet ve doğrudan temsil ilişkilerinin nasıl iç içe geçtiğini, ancak hukuki sonuçlarının farklılaştığını göstermektedir. Temsil yetkisinin sınırlarına riayet edilmemesi, sadece vekilin sözleşmesel sorumluluğunu değil, işlem güvenliği açısından da ciddi sonuçlar doğurur.

5. Sımsarlık Sözleşmesi ile Karşılaştırılma

6098 sayılı TBK 520. maddesinin birinci fıkrası, sımsarlık sözleşmesini; sımsarın, taraflar arasında bir sözleşmenin kurulmasına imkân sağlama veya aracılık etme karşılığında, sözleşmenin kurulması hâlinde ücret talep edebileceği bir sözleşme türü olarak tanımlar. Bu düzenleme, mehz İsviçre Borçlar Kanunu ile paralel olup, sımsarın yalnızca sözleşmenin kurulmasına katkı sağlamayı üstlendiği durumlarda ücret hakkı doğuracağını ortaya koyar.⁷⁹

Avukatlık sözleşmesinde ve sımsarlık sözleşmesinde iş görme karşılığında bir ücret ödenmesi esastır. Avukat, sunduğu hukuki hizmetler karşılığında müvekkilinden vekalet ücreti alırken⁸⁰; sımsar, aracılık ettiği sözleşmenin kurulması halinde komisyon ya da aracılık ücreti talep edebilir. Her iki sözleşme de taraflar arasında güven ilişkisine dayanır.⁸¹

⁷⁷Tandoğan, Özel Borç, s.410vd.

⁷⁸Yargıtay 11. HD, 15.11.2016, E. 2015/7632, K. 2016/9085. (Www.kazanci.com).

⁷⁹YHGK, E: 2014/859, K:2016/428, T:30/03/2016, UYAP E.T.: 05.11.2024.; Kılıçoğlu, s.688.

⁸⁰Yavuz/Acar/Özen, s.640-641; Akıntürk, s.677-678; Eren, Özel, s.862

⁸¹Aksu, s.861-862; Fatih Furkan Bilge, "Sımsarlık Sözleşmesinde Sımsarın Ücret Hakkı", ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi (2023/1), s.342-377. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3026038> E.T.07.11.2024, Deniz Sönmez, Sımsarlık Sözleşmesinde Ücret, İÜSBİ Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2019. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (<https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/ET000481.pdf?>) E.T.07.11.2024

Avukat, müvekkilin talimatlarına bağlı olmakla birlikte, hukuka veya meslek etik kurallarına aykırı bir talimat karşısında bağımsız davranma yükümlülüğüne sahiptir. Bu husus, avukatlığın kamu hizmeti niteliği taşımasından kaynaklanmaktadır.⁸² Buna karşın, simsar iş sahibinin talimatlarına sıkı sıkıya bağlı olup, bağımsız mesleki sorumluluk taşımaz.⁸³

Avukatlık sözleşmesinde taraflar, hukuki bilgi ve yetkinliğe sahip, baroya kayıtlı ve etik kurallara tabi olan avukat ile hukuki yardım arayışında bulunan müvekkildir. Buna karşılık simsarlık sözleşmesinde taraflar, iş sahibi ile herhangi bir mesleki yeterliliğe veya etik denetime tabi olmayan simsardır.

Avukatlık sözleşmesi genellikle süreklilik arz eder; dava süreci, temsil ve danışmanlık gibi hizmetler çerçevesinde devamlılık gösterebilir. Simsarlık sözleşmesi ise yalnızca taraflar arasında bir sözleşmenin kurulmasıyla sınırlıdır. Bu yönüyle tek seferlik ve sonuç odaklı bir ilişki türüdür. Avukat, müvekkilinin hak ve menfaatlerini korumakla yükümlü iken, simsarın yükümlülüğü yalnızca taraflar arasında bir sözleşmenin kurulmasına aracılık etmektir.⁸⁴

Kanaatimizce, avukatlık sözleşmesi ile simsarlık sözleşmesi arasındaki temel fark, birinin kamu yararını ve hukukun üzerinde yükselen bir mesleki sorumluluğu, diğerinin ise ekonomik sonuca odaklı, serbest bir aracılık hizmetini yansıttığıdır. Bu nedenle, avukatlık sözleşmesinin sui generis niteliği göz önünde bulundurulmalı ve basit bir aracılık faaliyeti ile karışıklığa düşülmemelidir.

6. Komisyon Sözleşmesi ile Karşılaştırılma

Türk Borçlar Kanunu'nun 532 ile 545. maddeleri arasında, komisyon sözleşmesini konu alan özel hükümler düzenlenmiştir. Bu sözleşme, komisyoncunun kendi adına ancak komisyon vereni (komitent) hesabına hukuki işlem yapmayı üstlendiği, taraflar arasında

⁸² TBB Meslek Kuralları, md. 2.

⁸³ Eren, Özel, s.875.

⁸⁴ Yavuz /Acar/ Özen, s.640-641; Akıntürk, s.677-678; Aksu, s.861-862; Gökçe Kurtuluş, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Simsarlık Sözleşmesi ve Komisyon Sözleşmesi: İki Sözleşme Türü Arasındaki Benzerlikler ve Farklar" (<https://www.mondaq.com/turkey/contracts-and-commercial-law/997456/6098> E.T.07.11.2024

özel güven ilkesine dayanan bir özel hukuk sözleşmesidir.⁸⁵ Komisyoncu, çoğunlukla kıymetli evrak veya taşınır malların alım-satımı gibi ticarî işlemlerde aracılık yapar ve bu faaliyetleri ticari temsil içeriği taşır.

Komisyon sözleşmesinin ayırıcı niteliği, komisyoncunun işlemi kendi adıyla yapması, ancak sonuçlarının komisyon verene ait olmasıdır. Bu yönüyle komisyoncu, dolaylı temsilci konumundadır. TBK m. 532 uyarınca, komisyoncu üçüncü kişiyle doğrudan hukuki ilişki kurar ve işlemin hak ve borçları ilk aşamada onun malvarlığında doğar. Ancak komisyoncu, bu hak ve borçları iç ilişkide komisyon verene devretmekle yükümlüdür.⁸⁶

Bu iki aşalı ilişki yapısında, komisyoncu ile komisyon veren arasındaki hukuki bağ komisyon sözleşmesine, komisyoncu ile üçüncü kişi arasındaki ilişki ise işlem türüne göre (satım, kira vb.) ayrı sözleşme hükümlerine tabidir. Komisyoncu, işlemi kendi adına yaptığı için üçüncü kişiyle doğan hukuki ilişki, doğrudan komisyon vereni bağlamaz.⁸⁷

Ayrıca, TBK m. 532/II uyarınca, komisyon sözleşmesinde hükümsüz kalan durumlarda, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanabilecektir. Bu durum, komisyon sözleşmesinin iş görme borcuna ve özen-sadakat yükümlülüğüne dayalı niteliğine uygundur.⁸⁸

Buna karşılık, avukatlık sözleşmesinde temsil doğrudan gerçekleşir. Avukat, müvekkili adına ve hesabına hareket eder; bu nedenle, yapmış olduğu işlemler hukuken doğrudan müvekkili bağlar.⁸⁹ Temsilin bu niteliği, avukatlığın kamu hizmeti olması ve mesleki etik kurallar altında icra edilmesi zorunluluğu ile doğrudan ilişkilidir.⁹⁰

⁸⁵ Eren, Özel, s.918; Yavuz /Acar/ Özen, s.640-641; Akıntürk, s.677-678.

⁸⁶ Kılıçoğlu, s.692; Yavuz /Acar/ Özen, s.640-641; Akıntürk, s.677-678; Türk Borçlar Kanunu, m. 532/1.

⁸⁷ Gümüş, Özel, s.206;208.

⁸⁸ Ayan, s.356; Hande Deniz Çakmaklı, Türk Medeni Hukukunda Komisyon Sözleşmesi, Doktora tezi; Marmara Üniv. SBE. Hukuk Doktora Programı, İstanbul 2013, (Yayımlanmamış Doktora tezi) <https://katalog.marmara.edu.tr/veriler/yordambt/cokluortam/B/E/D/A/F/e/Tez023730.pdf> E.T:07.11.2024, Fatma Hızır, "Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Alım ve Satım Komisyoncusunun Temsil Yetkisi", AÜHFD, 65 (4) 2016, s.2867-2890; Türk Borçlar Kanunu, m. 532/2; ayrıca bkz. Oğuzman/Öz, s.489-491.

⁸⁹ TBK m. 40.

⁹⁰ TBB Meslek Kuralları, md.1.

Kanaatimize göre, komisyon sözleşmesi ile avukatlık sözleşmesi arasındaki temel fark, taraflar arasındaki temsil ilişkisinin niteliğinde kendini göstermektedir. Komisyoncu, ticari işlemlerde şahsen hukuki ilişki kurarak dolaylı temsilci konumunda hareket ederken; avukat, hukuki temsil yetkisini kamuya karşı kullanan, doğrudan temsilci sıfatıyla çalışır. Bu nedenle, komisyon sözleşmesi daha çok özel sektör ve ticarî faaliyetlerin pratiğine hizmet ederken, avukatlık sözleşmesi bireylerin temel haklarının korunması ve hukuki güvence sağlanması amacıyla hizmet eder niteliktedir.

C. Unsurları

Avukatlık sözleşmesi avukat ile vekil edeni arasında, avukatlık mesleğinin gerektirdiği bilgi ve tecrübeye sahip avukatın taraflarca kararlaştırılan hukuki yardımın sunulması karşılığında vekil edenin kural olarak ücret ödemeyi kabul ettiği bir sözleşme olarak tanımlanması yapılabilir.

Avukatlık sözleşmesinde, avukatın iş görme borcu üstlendiği ve iki tarafa borç yüklediği kabul edilmekle birlikte, bu unsurlar sözleşmenin niteliği gereği tanımda ayrıca belirtilmeye gerek duyulmaz. Bunun dışında, baroya kayıtlı olarak mesleğin icrası, bu sözleşmenin değil, avukatlık yapabilmeyen bir koşulu olması nedeniyle sözleşme tanımı yapılırken buna da ihtiyaç bulunmamaktadır.⁹¹ Yukarıda yapılan tanımlamalar baz alınarak avukatlık sözleşmesinin unsurlarının irdelenmesi gerekmektedir. Avukatlık sözleşmesinde göze çarpan unsurların başında hizmet ve ücret unsurları gelmektedir.

1. Hizmet

Av. K. 163/1 de Belirtildiği üzere, vekil ile vekil eden arasında imzalanan bu sözleşmesinin müvekkilinin almak istediği hukuki yardımı kapsamı, istenilen hukuki yardımın belirli olması gereklidir. Buradan da avukatın asıl ediminin müvekkili tarafından istenen ve belli olan hukuki yardımı müvekkiline vermek olduğu sonucuna varılabilir. Bu yardımın ne şekilde olacağına ilişkin olarak sözleşmede bir hüküm

⁹¹Aksu, s.881-885; Güner, Avukatlık, s.297-298.

bulunabileceği gibi sözleşmede hüküm bulunmaması hâlinde yapılacak işin niteliği esas alınarak hukuki yardımın içeriği saptanabilir.⁹²

Av. K. da avukat tarafından sağlanacak hukuki yardımın bir tanımını bulunmamaktadır. Bir görüşü gere, Av. K. 2. maddesinde belirtilen avukatlık mesleğinin amacını göz önüne alarak hukuki yardım ile ilgili tanımın yapılması gerektiği belirtilmiştir.⁹³ Diğer bir görüş, yalnız avukatların yapabileceği işleri düzenleyen Av. K. 35. maddesinden yola çıkarak avukatın madde metninde⁹⁴ belirtilen iş ve işlemleri yerine getirmekle yükümlü olduğu savunulmuştur.⁹⁵

Av. K. da vekil tarafından müvekkiline verilecek hukuki yardımın tanımına yer verilmemesi kanaatimizce isabetli olmuştur. Çünkü gelişen teknoloji ve dinamik toplumsal yaşamda değişimleri karşılayacak şekilde bir tanımlamanın yapılması imkânsızdır. Yapılabilecek en iyi tanım avukatın yapmakla yükümlü olduğu iş ve işlemleri kazuistik bir şekilde saymak yerine onun yapamayacağı, yapmakla yasaklı olduğu iş ve işlemlerin neler olduğu belirtilerek hukuki yardımın çerçevesi belirlenebilir.

Bu çerçeve belirlenirken de Av. K. 11. maddesi dikkate alınabilir. Bu maddeye göre avukatın yapamayacağı iş ve işlemler dışındaki iş ve işlemlerin avukat tarafından bir sınırlamaya tâbi olmaksızın yerine getirilebileceği göz önüne alındığında; hukuki yardımın sınırları avukatın yapamayacağı işlere göre yapılmalıdır. Her türlü sözleşmede göz önünde bulundurulması gereken TBK 'nın 27. maddesinde belirtilen sınır da avukat tarafından verilecek hukuki yardımın bir başka sınırını oluşturmaktadır.⁹⁶

2. Ücret ve Ödeme Şartları

Av. K.'nin 163. maddesinin birinci fıkrasında, avukatlık sözleşmesinin kapsamına, üstlenilen işin meblağına veya değerine yer verilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Aynı

⁹²Aksu, s.861-890; Karateke, s.25-26.

⁹³Günergök, Sözleşme, s.36-37.

⁹⁴1136 sayılı Av. K. 35. Md.

⁹⁵Güner, Avukatlık, s.245-246; M. Refik Korkusuz/ M. Halit Korkusuz, "Avukatlık Sözleşmesinin Özellikleri", YYÜHF Dergisi, Y:1 S:2, 2013, s.1-14. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4152166?>) E.T.11.11.2024

⁹⁶Aksu, s.861-862.

Kanun'un 164. maddesinin ilk fıkrasında ise, avukatlık ücreti, avukat tarafından sunulan hukuki yardımın maddi karşılığı olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda, ücret, avukatlık sözleşmesinin zorunlu ve asli unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Avukat ile müvekkil arasında yapılacak ücret anlaşması, verilen hizmetin karşılığı olması bakımından sözleşmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, taraflar arasında kurulacak ücret ilişkisi açık, net ve uygulanabilir hükümler içermelidir. Ücretin miktarı, ödeme zamanı ve yöntemi ile sunulacak hukuki yardımın kapsamı, sözleşme metninde tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirlenmelidir.

Olası uyuşmazlıklarda, ücret anlaşmasının açıklığı ve kesinliği, çözümün sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, taraflar arasında yapılacak anlaşmada sadece hizmetin karşılığı değil, aynı zamanda ödeme şekli, zamanı ve para birimi gibi unsurlar da açıkça belirtilmelidir.

Avukatlık ücretinin yabancı para birimiyle ödenip ödenemeyeceği konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş, avukatlık hizmetinin konusuna bakılmaksızın, ücretin tarafların anlaşmasıyla yabancı para birimi üzerinden belirlenebileceğini savunmaktadır.⁹⁷ Buna karşılık, bazı yazarlar bu imkânı yalnızca uyuşmazlık konusunun yabancılık unsuru taşıdığı veya doğrudan yabancı para ile ilgili olduğu hâllerle sınırlamaktadır.⁹⁸

Mevzuatta bu hususta açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, TBK m. 99, taraflara ödeme para birimini serbestçe belirleme imkânı tanımaktadır. Anılan hükümde, "ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa." ifadesiyle, sözleşme serbestisi ilkesine paralel olarak, yabancı para birimiyle ödeme yapılabileceği kabul edilmektedir.

⁹⁷Kılıçoğlu, s.704; Günergök, Sözleşme, s.140-141; Sungurtekin Özkan, s.234-235; Murat Aydın, Avukatlık Ücreti Genişletilmiş 7.Baskı, Ankara, 2020.

⁹⁸Ayan, s.388; Hakan Pekcanitez, Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3.Baskı, Ankara, 1998; Demir, s.1-2. (<https://www.halildemir.av.tr/post/avukatlik-%C3%BCcret-s%C3%B6zle%C5%9Fmeleri?>)

E.T.12.11.2024

Avukatlık sözleşmesinde ücretin yabancı para birimiyle kararlaştırılması, taraflar arasında açık bir hüküm bulunması hâlinde mümkündür. Bu durumda, müvekkil, TBK m. 99 uyarınca avukatın ücretini belirlenen para birimi üzerinden ödemekle yükümlüdür. Ancak ödeme Türk Lirası ile yapılacaksa, ödeme günündeki kur üzerinden çevrim yapılır.⁹⁹

Bununla birlikte, 1567 sayılı Türk Parasını Koruma Hk. Kanun¹⁰⁰ ve bu kapsamda çıkarılan Türk Lirasının Kullanımı Hakkında 2008-32/34 sayılı Tebliğ, Türkiye’de yabancı para ile sözleşme yapılmasına ve ödeme gerçekleştirilmesine sınırlamalar getirmiştir. Tebliğ’in 8. maddesine göre, Türkiye’de yerleşik kişiler arasında akdedilecek sözleşmelerde yabancı para üzerinden ödeme kararlaştırmaları kural olarak yasaktır.¹⁰¹ Ancak sözleşme taraflarından birinin yurt dışında yerleşik olması ya da söz konusu sözleşmenin istisnai nitelikte özel bir durumu içermesi hâlinde, anılan sınırlama geçerlilik kazanmaz.¹⁰² Bu nedenle uygulamada ücretin döviz cinsinden kararlaştırılması ancak sınırlı hallerde mümkündür.

Kanaatimizce, avukatlık ücretinin yabancı para birimi üzerinden kararlaştırılması, TBK m. 99 çerçevesinde sözleşme serbestisi kapsamında ilkesel olarak mümkündür. Ancak bu serbesti, Türk Parasını Koruma Mevzuatı ve özellikle 2008-32/34 sayılı Tebliğ ile getirilen sınırlamalara tabidir. Bu nedenle, tarafların böyle bir düzenleme yaparken özellikle tarafların yerleşiklik durumu, sözleşmenin niteliği ve istisnai hâller gibi unsurları dikkate alarak hareket etmesi gerekmektedir. Yasal bir engel bulunmayan ve istisnai koşulların mevcut olduğu durumlarda, yabancı para üzerinden ücret kararlaştırılmasının hukukten geçerli olduğu kanaatindeyiz.

⁹⁹Türk Borçlar Kanunu m. 99/1: “Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, borçlu, bu para birimini ödemekle yükümlüdür. Ancak ödeme, ülke parasıyla yapılırsa, alacaklı ancak ödeme günündeki rayice göre hesaplanan miktarı kabul etmek zorundadır.”

¹⁰⁰ 1567 sayılı Türk Parasını Koruma Hk. Kanun, T:20.02.1930, RG T: 25/2/1930 Sayı: 1433.

¹⁰¹Türk Lirasının Kullanımı Hakkında Tebliğ (2008-32/34), md. 8/1: “Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında yapacakları sözleşmelerde bedelin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi yasaktır.”

¹⁰²Aynı Tebliğ, md.8/4: “Türkiye’de yerleşik kişilerin, yurt dışında yerleşik kişilerle yapacakları sözleşmelerde döviz cinsinden veya dövize endeksli bedel belirlenmesine ilişkin bu Tebliğ kapsamındaki sınırlamalar uygulanmaz.”

Av. K. 163 ve 164. maddeleri, avukatın alacağı ücrete ilişkin temel esasları düzenlemekte, ancak taraflara belirli sınırlamalar dışında serbestlik tanımaktadır.¹⁰³ Kanunun 164/2. maddesine göre, avukatın hak edeceği ücret, dava konusu edilen para veya malvarlığı değerinin %25'ini aşamaz. Taraflar bu sınırı aşarak sözleşme yapmışsa, TBK 27. maddesi uyarınca, bu tür hükümler kesin hükümsüz sayılır ve sözleşme, geçersiz hüküm yerine %25 oranı esas alınarak uygulanır.¹⁰⁴

Bunun yanında, Av. K. 164. maddesinin üçüncü fıkrası, dava konusu mal veya hakkın bir kısmının doğrudan avukata aynen devrini öngören sözleşmeleri geçersiz kabul etmektedir. Bu hükmün temelinde, avukatın bağımsızlığını ve mesleki tarafsızlığını koruma ve müvekkilin haklarını suistimale karşı güvence altına alma amacı bulunmaktadır.¹⁰⁵ Buna karşılık, dava sonucunda elde edilecek parasal kazancın bir kısmının avukata ücret olarak ödenmesine yönelik anlaşmalar hukuken geçerlidir.

Ayrıca, taban ücret sınırına da dikkat edilmelidir. Av. K. m. 164/4 uyarınca, baro tarafından belirlenen asgarî ücret tarifesinin altında anlaşma yapılamaz; yapılması halinde durumun ilgili baroya bildirilmesi zorunludur.

Avukatlık ücretinin belirlenmesinde, hukuki yardımın nitelik ve kapsamı, ücretin verildiği yer ve zaman, yargılamanın karmaşıklığı, uzun süreli ve çok taraflı davalar, hukuki görüşün uzmanlık gerektirip gerektirmediği ve müvekkilin ekonomik durumu gibi unsurlar dikkate alınmalıdır.¹⁰⁶

Kanaatimizce, avukatın uzmanlığı, davanın özelliği ve müvekkilin durumu gibi çeşitli kriterler dikkate alınarak ücretin makul, adil ve meslek onuruna uygun olarak belirlenmesi hem avukatın emeğinin karşılığını almasını hem de müvekkilin hukuk hizmetine şeffaf şartlarla erişmesini sağlayacaktır.

¹⁰³ Aydın, s.53-54, Karateke, s.94-95

¹⁰⁴ Kılıçoğlu, s.701; Aday, Sorumluluk, s. 130-131; Sungurtekin Özkan, s. 242-243; Günergök, Sözleşme, s.125-126

¹⁰⁵ Eren, Özel, s.998; Aydın, s.83-84, Sungurtekin Özkan, s.267-268; Karateke, s.100-101; Güner, s. 510-511; Günergök, Sözleşme, s.132-133.

¹⁰⁶ Ayan, s.397.

Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu (TBBDK) kararlarında, avukatın mesleki özen yükümlülüğünü ihlal etmesi hâlinde, avukatlık ücretine hak kazanamayacağı yönünde değerlendirmelere yer verilmektedir. Nitekim bir kararda¹⁰⁷, avukatın geçerli bir mazeret göstermeksizin duruşmalara katılmaması ve bu nedenle dava dosyasının işlemde kaldırılması, avukatın görevi gereği göstermesi gereken özen yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle mesleki ihlal olarak değerlendirilmiş; bu durumda, avukatın sözleşme gereği talep ettiği vekâlet ücretine hak kazanamayacağı sonucuna varılmıştır.

Yine bir TBBDK Kararında¹⁰⁸; müvekkilin gerekli yargılama giderlerini zamanında karşılamasına rağmen, avukatın hükmün tebliğe çıkarılması için herhangi bir işlem yapmaması ve bu nedenle kararın kesinleşmesini geciktirmesi, özen yükümlülüğüne açık bir aykırılık olarak kabul edilmiştir. Bu tür ihmalkâr davranışların, avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerin gereği gibi ifa edilmediği anlamına geldiği, dolayısıyla avukatın bu şartlar altında ücrete hak kazanmasının hukuken mümkün olmadığı vurgulanmıştır.

Yargıtay bir kararında¹⁰⁹; avukatın, sözleşme ile üstlendiği inşaat izninin alınması işini eksiksiz şekilde yerine getirmesi nedeniyle, taraflar arasında ayrıca bir koşul öngörülmediği sürece sözleşmede kararlaştırılan ücretin tamamına hak kazandığı belirtilmiştir. Mahkemenin, sadece peşin ödemenin yeterli olduğu gerekçesiyle davayı reddetmesi ise usul ve yasaya aykırı bulunmuştur. Bu karar, avukatlık ücretinin ifa ile doğrudan ilişkilendirildiğini ve somut edimlerin tamamlanmasının ücret hakkını doğurduğunu ortaya koymaktadır.

İstanbul BAM bir kararında¹¹⁰, Av. K. m. 171/1 ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 2 hükümleri birlikte değerlendirilerek, vekâlet ücretinin talep edilebilir (muaccel) hale gelmesinin, avukatın üstlendiği işi tamamlaması şartına bağlı olduğu vurgulanmıştır.

¹⁰⁷TBBDK 07.11.2008 tarih ve E. 2008/299, K. 2008/436 sayılı kararı <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T:12.04.25). Bir diğer örnek: TBBDK kararı, T. 05.09.2008, E. 2008/168, K. 2008/305.

¹⁰⁸TBBDK kararı, T. 07.02.2009, E. 2008/498, K. 2009/88. Karar için bkz. <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T.:12.04.25).

¹⁰⁹Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin E:2015/26022, K:2016/17837 (www.kazanci.com)

¹¹⁰İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesi'nin 2019/1044 E. ve 2019/2194 K. (www.kazanci.com)

Kararda açıkça, yazılı sözleşme olmasa dahi avukatın işi sonuna kadar takip etme yükümlülüğü bulunduğu ve ancak bu yükümlülük yerine getirildiğinde ücret talebinde bulunabileceği ifade edilmiştir.

Örneğin Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2016/14086 sayılı kararında, avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranışının vekalet ilişkisi kapsamındaki ücret alacağına etkisini ele almaktadır.¹¹¹ Kararda avukatın duruşmalara katılmaması nedeniyle özen borcunu ihlal ettiği kabul edilmiş; ancak bu durum, tüm ücret hakkını ortadan kaldırmamış, yalnızca verilen hizmet süresiyle orantılı bir ücret belirlenmesini gerektirmiştir. Bu yaklaşım, özen yükümlülüğünün ücret hakkıyla doğrudan bağlantılı olduğunu ve ücretin hizmetin kapsamı dikkate alınarak belirlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Avukatlık ücretinin belirlenmesinde, müvekkilin sosyoekonomik durumu, hukuki yardıma etkin erişimi sağlamak açısından belirleyici bir unsurdur. Taraflar arasında yapılacak ücret anlaşmasında, ekonomik imkânları sınırlı olan müvekkiller lehine esnek ve hakkaniyetli bir yaklaşım benimsenmesi gerekir.¹¹² Bu kapsamda, ücretin müvekkilin ödeme gücüyle uyumlu ve taraflar arasında adil dengeyi sağlayacak şekilde tespit edilmesi gerekmektedir.¹¹³

Avukatlık sözleşmesinde ücret belirlenirken genellikle üç temel yöntem uygulanmaktadır: zaman esaslı ücretlendirme, başarı esaslı ücretlendirme ve karşılıklı anlaşma yöntemi. Zaman esaslı yöntemde, avukatın verdiği hizmetin süre ve kapsamı esas alınır; harcanan zaman doğrudan ücretin miktarını belirler. Başarı esaslı yöntem ise, dava sonucundaki başarıya göre belirlenmekte olup, ücret davadan elde edilen sonucun belli bir oranı üzerinden hesaplanır.¹¹⁴ Anlaşma esaslı yöntemde ise, taraflar dava konusu, müvekkilin durumu ve hukuki hizmetin zorluğu gibi ölçütlere dayanarak karşılıklı mutabakatla ücreti belirler.¹¹⁵

¹¹¹ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2016/14086 (www.kazanci.com); Türk Borçlar Kanunu m. 506/1; Avukatlık Kanunu m. 34.

¹¹² **Ayan**, s.402;

¹¹³ **Canan Ruhi/ Ahmet Cemal Ruhi**, s.78-81; **Cumhur Rüzgaresen**, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, Yetkin Yayınları,2022.

¹¹⁴ **Kılıçoğlu**, s.703; **Aydın**, s. 63-64; **Güner**, Avukatlık, s. 336-337

¹¹⁵ **Güner**, Avukatlık, s.604-605; **Coşar / Akgül**, s.244-245

Ayrıca, ücret sözleşmesinde ödeme şekli ve süresi de net olarak belirlenmelidir. Ödeme; peşin, hizmetin belirli aşamalarında veya hizmet sonunda yapılabilir. Yöntem olarak banka havalesi, nakit ya da çek gibi çeşitli şekiller tercih edilebilir. Bu hususların sözleşmede açıkça yer alması, olası uyuşmazlıkların önlenmesi açısından önem taşır.¹¹⁶

Kanaatimizce, avukatlık ücreti belirlenirken hem müvekkilin mali kapasitesi hem de verilecek hizmetin niteliği birlikte değerlendirilmeli; ücret belirleme yöntemi, mesleki özen ve adalet ilkeleri çerçevesinde şekillendirilmelidir.

D. Tarafları ve Süresi

1. Tarafları

a. Avukat

aa. Avukatın Tanımı:

Türk hukuk sisteminde avukatın tanımı ilk kez 460 sayılı Muhamat Kanunu¹¹⁷'nda yapılmış olmakla birlikte, Av. K. da avukata ilişkin doğrudan bir tanım yer almamaktadır. Bu nedenle avukatın tanımı ağırlıklı olarak doktrin ve uluslararası belgeler aracılığıyla şekillenmektedir.

Doktrinde çeşitli tanımlar mevcuttur. Güner, avukatı, hukuk kurallarının uygulanmasına ve hukuki ilişkilerin düzenlenmesine yardımcı olan; adaletin sağlanmasına katkıda bulunan ve bağımsız savunmayı kurumsal bir yapıda temsil eden bir hukuk aktörü olarak tanımlamaktadır.¹¹⁸

Uçar ise, avukatın bir kamu hizmeti icra ettiğini vurgulayarak, hukuki bilgi ve deneyimini müvekkilinin yararına kullanan, serbest ve bağımsız çalışan bir meslek mensubu olarak tanımlamaktadır.¹¹⁹

¹¹⁶ Eren, Özel, s.992; Güner, Avukatlık, s.604-605; Rüzgaresen, s.15-16.

¹¹⁷Yeni Adliye Kanunları, Muhâmât ve Kıyafet-i Hükkam Kanunlarının Kabulü, Tanin, 4 Nisan 1924, s.2.

¹¹⁸ Güner,Avukatlık, s.37

¹¹⁹ Salter Uçar, Açıklamalı-İçtihatlı Avukatın Hak ve Ödevleri, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1998.

Diğer bazı yazarlar ise avukatı, bedensel ve zihinsel emeğiyle adaletin gerçekleşmesine katkı sağlayan, uyuşmazlıkların çözümüne yönelik düşünsel üretimde bulunan kişi olarak ifade etmektedir.¹²⁰

Uluslararası düzeyde ise, Avrupa Konseyi'nin 9 No'lu Tavsiye Kararı avukatlık mesleğini kapsamlı biçimde tanımlamaktadır.¹²¹ Bu belgeye göre, avukat; müvekkili adına dava açma, hukuki danışmanlık sağlama, mahkemelerde temsil etme ve hukukun uygulanmasına katkı sunma yetkisine sahip olan ve bu yetkilerini baroya kayıtlı bir şekilde icra eden kişidir. Bu tanım, avukatlık mesleğinin hem işlevsel kapsamını hem de etik ve kurumsal çerçevesini açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Kanaatimizce gerek ulusal gerekse uluslararası kaynaklarda avukat, yalnızca hukuki danışmanlık veren bir kişi değil, aynı zamanda adalet sisteminin asli ve bağımsız bir unsuru olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, avukatın görev ve sorumlulukları sadece müvekkile karşı değil, hukukun üstünlüğüne ve topluma karşı da etik yükümlülükler içermektedir.

bb. Avukatlığın Özellikleri

aaa. Kamu Hizmeti Olma

Türk idare hukukunda "kamu hizmeti" kavramı için yeknesak bir tanım bulunmamakla birlikte, bu kavram genellikle devlet veya kamu tüzel kişileri tarafından toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla yerine getirilen ve kamu yararına sunulan faaliyetler bütünü olarak ifade edilmektedir.¹²² Bu hizmetler kamu yararına dayandığı için genellikle kamu gücü kullanımını ve kamu denetimini içerir.

Av. K. ilk maddesi, avukatlık mesleğini "kamu hizmeti ve serbest bir meslek" olarak tanımlamaktadır. Ancak bu tanım, doktrinde tartışmalara yol açmaktadır. Bir görüşe göre, avukatların bağımsız çalışma esası, iş seçme özgürlüğü ve kamu gücü kullanma

¹²⁰ **Necati Erdem**, Avukatlar Forumu, İstanbul Barosu Yayını, İstanbul 2001; **Özdemir**, s.89

¹²¹ Council of Europe, Recommendation No. R(2000)21 of the Committee of Ministers to Member States on the Freedom of Exercise of the Profession of Lawyer, 25 October 2000.

¹²² **Kemal Gözler**, İdare Hukuku, Cilt I, 9. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2022, s. 384.

yetkilerinin bulunmaması, bu mesleğin kamu hizmeti olarak nitelendirilmesini sorgulatmaktadır.¹²³

Bu görüş, Av. K. m. 37’de yer alan, avukatın herhangi bir iş teklifini sebep göstermeden reddedebileceği düzenlemesini dayanak alarak, kamu hizmeti anlayışıyla bağdaşmadığını ileri sürmektedir. Ayrıca, avukatlara CMK ve adli yardım kapsamında verilen görevlerin kamu hizmeti niteliği taşıdığı kabul edilmekle birlikte, bu görevlerin gönüllülük esprisıyla ifa edilmesi, mesleğin bütünüyle kamu hizmeti olarak kabul edilmesine yeterli görülmemektedir.¹²⁴ Benzer şekilde, asgari ücret tarifesi gibi uygulamalar da kamu hizmeti niteliğini doğrudan yansıtmamakta, daha çok meslek mensuplarını ekonomik açıdan koruma amacı taşımaktadır.¹²⁵

Buna karşın, Kıta Avrupası hukuk sisteminde avukatlık mesleği kamu hizmeti olarak kabul edilmektedir. Bu anlayışa göre, avukatlar bireysel çıkarları savunmakla birlikte, hukukun üstünlüğü ve adaletin sağlanması gibi kamu yararına hizmet eden bir misyon üstlenmektedirler.¹²⁶ Türkiye de bu yaklaşımı benimsemiş olup, mevzuatında avukatlığın kamu hizmeti boyutuna vurgu yapmaktadır.

Amerikan hukuk sisteminde ise avukatlık mesleği daha çok ticari bir faaliyet olarak değerlendirilir. Bu sistemde avukatlar, kamu hizmeti sağlayıcısından çok, hukuki hizmet sunan birer serbest girişimci olarak konumlandırılmaktadır.¹²⁷

Bu yaklaşımda avukat bir kamu hizmeti sunucusu olmaktan çok, bir işletme sahibi olarak kabul edilmektedir. Avukatlık faaliyeti, bir hizmet sunumu olarak değerlendirilse de ağırlıklı olarak kâr amacı güden bir işletme mantığına dayandırılmaktadır. Hukuki

¹²³ **Kılıçoğlu**, s.696; **Lütfü Duran**, İdare Hukuku Ders Notları, İÜHF Yayınları İstanbul 1982; **Necmettin Aydın**, Avukatlık Mesleğinin Niteliği, İstanbul,2002; **Şamil Demir**, ‘‘Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler’’, ABD, 2009, Y. 67, S.3, s.61-69 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/397583>) E.T.06.11.2024

¹²⁴ **Eren**, Özel, s.1012.

¹²⁵ **Ayan**, s.343; **Duran**, s. 308; **Aday**, Sorumluluk, s. 17-18; **Demir**, s. 61-69; **Aday**, Sorumluluk s. 18-19.; **Güner**, Avukatlık, s.116-119

¹²⁶ Türkiye Barolar Birliği (TBB), *Avukatlık Mesleğinin Geleceği Raporu*, Ankara 2020, s. 14

¹²⁷ **Uçar**, s.118.

hizmetlerin sunumu, bireysel çıkarların ticari bir çerçevede korunması ile sınırlı kalmaktadır.¹²⁸

Doktrinde bir diğer görüşe göre, avukatlık mesleği kamu hizmeti niteliği taşımaktadır. Bu yaklaşıma göre, avukatlar hukuki yardım sağlarken yalnızca bireysel çıkarları değil, aynı zamanda adaletin sağlanması ve hukuk düzeninin korunması gibi toplumsal değerleri de gözetirler.¹²⁹ Bu nedenle, mesleğin kamu yararına hizmet eden bir işlev üstlendiği ve bu bağlamda, avukatlık mesleğinin bu niteliğiyle kamu hizmeti kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.

Bu görüş, avukatın yargı sisteminin kurucu unsurlarından biri olan savunma fonksiyonunu üstlenmesi nedeniyle kamu hizmeti ifa ettiğini vurgular.¹³⁰ Avukatın baroya kayıtlı olması, meslek etiğine uygun davranma zorunluluğu ve disiplin denetimine tabi tutulması da bu niteliğin kurumsal altyapısını oluşturmaktadır.¹³¹

Bu yaklaşıma göre, Av. K. ilk maddede yer alan "kamu hizmeti" nitelemesi isabetli bir tanımdır. Zira avukatlar, yargılamanın ayrılmaz bir unsuru olarak kamu yararına hizmet etmekte; bu yönleriyle kamu hizmeti sunan aktörler olarak değerlendirilmektedirler.¹³²

Avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliğinin mevzuattaki yansımaları da bu görüşü destekler niteliktedir. Örneğin, Av. K. m. 57, avukatların mesleki faaliyetleri sırasında işledikleri fiillere ilişkin cezai sorumluluklarını ve denetime tabi olduklarını ortaya koyar. Asgari ücret tarifesi, avukatın hizmetini keyfiyet esasına bırakmadan belirli bir ekonomik taban üzerinden sunmasını sağlar.¹³³

Ayrıca, Av. K. m. 176 ve devamı ile HMK m. 344 ve devamı, avukatın istemediği işi reddetme hakkını sınırlandırarak, kamu hizmeti sunumunda tarafsızlık ve adaletin

¹²⁸ **Güner**, Avukatlık, s.104 vd.; **Atilla Sav**, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", Ankara Barosu Dergisi, Y. 68, S. 2010/1, s.133-143; **Rüzgaresen**, s.49-50

¹²⁹ **Sungurtekin Özkan**, s.6-7; **Güner**, Avukatlık, s.104-105; **Ayan**, s.345.

¹³⁰ **Eren**, Özel, s.1004.

¹³¹ **Sırrı Düğür**, "İdare Hukuku Açısından Avukatlık", SÜHFD, C.27, S.1,2019, s.55-77.; https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/680625?utm_source=chatgpt.com E.T:06.04.2025; **Gözler**, s.390.

¹³² **Kılıçoğlu**, s.694; **Sungurtekin Özkan**, s.11-12.

¹³³ TBB, Avukatlık Mesleğinin Geleceği Raporu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2020, s. 19.

sağlanmasını temin etmeyi amaçlamaktadır.¹³⁴ Av. K. m. 55'te yer alan reklam yasağı da mesleğin ticari değil, kamu hizmeti ilkeleri çerçevesinde yürütülmesini temin eder.

Ayrıca, Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) barolar ve avukatlar üzerindeki mesleki denetim yetkisi, kamu yararının korunmasına yönelik denetim mekanizmasını oluşturur. Zorunlu müdafilik ve adli yardım sistemi, avukatların yalnızca bireysel müvekkil çıkarları için değil, toplumun geneli için hukuki hizmet sunduğunu gösterir.¹³⁵

Kanaatimizce de avukatlığın kamu hizmeti niteliği, yalnızca Av. K. ilk maddesi ile sınırlı değil, yukarıda sayılan mevzuat düzenlemeleri ve kurumsal yapıların bütünlüğüyle birlikte değerlendirildiğinde daha da belirginleşmektedir.¹³⁶ Bu nitelik, mesleğin bireysel menfaatleri aşan, hukukun üstünlüğüne ve kamu yararına hizmet eden bir boyut taşıdığını ortaya koymaktadır.

Avukatlık mesleğinin hukuki niteliğine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi'nin farklı dönemlerde verdiği kararlar, mesleğin kamu hizmeti olup olmadığına dair doktrinde süregelen tartışmaları yansıtacak niteliktedir. Özellikle iki tarihli karar bu bağlamda öne çıkmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında, Av. K. 3. maddesinde yer alan “hukuk fakültesi mezunu olma” koşulunun Anayasa'ya aykırı olup olmadığı incelenmiştir. Mahkeme, aynı Kanun'un 1. maddesinde avukatlık mesleğinin “kamu hizmeti ve serbest meslek” olarak tanımlanmasına rağmen, bu tanımın Anayasa'nın 70. maddesiyle güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkı kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Gerekçede, avukatlığın serbest meslek niteliği taşıdığı, bu nedenle kamu hizmetine girme hakkı çerçevesinde anayasal koruma sağlanamayacağı açıkça belirtilmiştir. Böylece iptal

¹³⁴ **Savaş Kılıç**, Avukatlık Mesleğinin Bağımsızlık Niteliği, 1999. <http://www.ankahukuk.com/avukatlik-mesleginin-bagimsizlik-niteliği> E.T:10.11.2024

¹³⁵ **Uçar**, s.120; **Aksu**, s.861-862.

¹³⁶ **Sungurtekin Özkan**, s.8-9; **Özcan Çine**, Avukatlık Hukuku, 2.Baskı, 2023; **Ali Cem Budak /Varol Karaaslan /Eylem Apaydın/ Fatih Aydemir/ Duygu Koçak Diker**, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, 3.Baskı, Kasım 2023

istemi reddedilmiş ve avukatlık mesleği, Anayasa'daki klasik kamu hizmeti kavramından ayrı bir kategoride değerlendirilmiştir.¹³⁷

Buna karşın, Anayasa Mahkemesi'nin başka bir kararı, çoklu baro sistemine ilişkin düzenlemenin iptali talebi üzerine verilmiştir. Bu kararda Mahkeme, avukatlık mesleğini doğrudan kamu hizmeti olarak nitelendirmemekle birlikte, mesleğin yargı sistemi içindeki kurucu işlevini ve adalet hizmetlerinin yürütülmesindeki stratejik rolünü ayrıntılı şekilde değerlendirmiştir. Kararda, avukatların savunma işlevi aracılığıyla hukuk devleti ilkesinin yanı sıra, hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının gerçekleştirilmesine katkı sağladıkları ifade edilmiş, bu yönüyle mesleğin kamu düzeni açısından hayati öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.¹³⁸

Her iki karar birlikte değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin avukatlık mesleğine ilişkin yaklaşımının normatif düzlemde serbest meslek, işlevsel düzlemde ise kamusal bir rol taşıyan meslek anlayışına dayandığı görülmektedir. 2003 tarihli karar, mesleğin anayasal anlamda kamu hizmeti niteliğini reddederken; 2020 tarihli karar, avukatların yargı düzeni ve temel hakların korunması bağlamındaki vazgeçilmez konumuna dikkat çekmiştir. Bu yorum farklılığı, avukatlık mesleğinin hibrit bir yapıya sahip olduğunu, yani hem serbest meslek özelliğini hem de kamu hizmetine özgü yükümlülükleri bir arada barındırdığını ortaya koymaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesi ile Av. K. ilgili hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, avukatlık mesleğinin kamu görevi niteliği, özellikle ceza hukuku perspektifinde daha belirgin hale gelmektedir.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin son dönem kararlarında¹³⁹, avukatların özellikle Av. K. 35 ve 35/A maddelerinde düzenlenen ve münhasıran avukatlar tarafından yerine getirilen hukuki görevleri yönünden "kamu görevlisi" sayılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

¹³⁷ AYM, *Diyarbakır İdare Mahkemesi*, E.2002/8, K.2003/47, 17.06.2003, RG:19.12.2003, Sayı: 25321

¹³⁸ AYM, *Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ*, E. 2020/60, K. 2020/54, 01.10.2020, Resmî Gazete, 16.12.2020, Sayı: 31337.

¹³⁹ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 17.09.2020 tarih ve 9173-12292 sayı; Yargıtay 5. Ceza Dairesinin E.2015/1134, K.2018/8332 sayılı, 31.10.2018 tarihli kararı; Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin E.2012/14312, K.2014/405 sayılı, 14.01.2014 tarihli kararı; Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin, E.2013/170, K.2014/4862 sayılı ve

Yargıtay, avukatların müvekkillerine ait paraları kendi uhdesinde alıkoymaları hâlinde, bu eylemin basit bir görevi kötüye kullanma ya da güveni kötüye kullanma olarak değil, kamu görevlilerine özgü bir suç tipi olan zimmet kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmektedir.

Yargıtay'ın bu yaklaşımı, avukatların mesleki faaliyetlerini yürütürken çok daha dikkatli ve özenli hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu durum avukatlar açısından, mali sorumluluk doğurabilecek ihmal düzeyindeki davranışların dahi ağır ceza mahkemelerinde zimmet suçlamasıyla sonuçlanabileceği endişesini yaratmakta ve mesleğe kabul açısından ciddi hukuki engellerin doğmasına neden olabilmektedir.

Nitekim, bu suçtan dolayı mahkûmiyet, avukatlık mesleğinin sürdürülmesini fiilen imkânsız hale getirmektedir. Yargıtay'ın söz konusu yaklaşımı, avukatların taşıdığı sorumluluğu ve meslekî riskleri önemli ölçüde artırmakta, meslek mensuplarının sorumluluk sınırlarını yeniden değerlendirmelerini zorunlu kılmaktadır.

Yargıtay'ın avukatları ceza hukuku açısından kamu görevlisi olarak kabul ettiği açık olmakla birlikte, hukuk alanında bu konunun tam anlamıyla net olmadığı görülmektedir. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, avukatlık mesleğinin niteliği tartışılırken avukatlık hizmetlerinin "bir çeşit kamu hizmeti" olduğu ifadesine yer verilmiştir. Anılan kararda, avukatlık ücret sözleşmelerinin davanın kazanılması koşuluna bağlanmasının geçerli olmayacağı, bunun avukatlık hizmetinin adalete yardımcı olma niteliği ile bağdaşmadığı ifade edilmiştir.¹⁴⁰ Bu yaklaşım, avukatlık faaliyetlerinin kamu hizmeti yönünü öne çıkaran bir değerlendirme olarak dikkat çekmektedir.

Diğer taraftan, YHGK 2021 tarihli daha yeni bir kararında, avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği taşıdığı kabul edilmekle birlikte, esasen serbest bir meslek olarak icra edildiği ifade edilmiştir. Söz konusu kararda, avukatların haksız azil nedeniyle avukatlık

02.05.2014 tarihli kararı; Yargıtay 5. Ceza Dairesi, E.2018/4319, K.2022/1848 sayılı ve 16.02.2022 tarihli kararı. ; Yargıtay 5. Ceza Dairesi, E. 2020/6058, K.2022/2527 sayılı ve 03.03.2022 tarihli kararı. (Www.kazanci.com).

¹⁴⁰ Yargıtay 13. HD. 7.5.1981 tarih, E. 1981/1265, K. 1981/3495.

ücret alacağı yönünde açtıkları davaların tüketici mahkemelerinin görev alanına girdiği vurgulanmıştır.¹⁴¹

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre, avukatların sunduğu hizmetin özü, vekâlet sözleşmesine dayanmaktadır ve avukatların kamu hizmeti niteliğine sahip olmaları veya ceza hukuku bağlamında kamu görevlisi olarak cezalandırılmaları, avukatlık sözleşmesini tüketici hukuku kapsamındaki vekâlet sözleşmesi niteliğinden çıkarmamaktadır. Kararda ayrıca, avukatın müvekkiline verdiği hizmette, tüketici hukuku bakımından sağlayıcı konumunda olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Bu iki farklı Yargıtay kararı karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde, hukuk alanında avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliğinin tam anlamıyla netleştirilemediği, mesleğin özünde serbest meslek özellikleri taşıdığı ancak zaman zaman kamusal yönünün de vurgulandığı anlaşılmaktadır.

Kanaatimizce, avukatlık mesleği kamu hizmeti ile serbest meslek arasında kendine özgü bir konuma sahiptir. Av. K. mesleği kamu hizmeti olarak nitelendirmesi, avukatların adaletin sağlanmasındaki vazgeçilmez rolünü ve savunma hakkının korunmasındaki işlevini ortaya koymaktadır. Ancak, avukatların bağımsız çalışmaları, işlerini seçme özgürlükleri ve kamu otoritesinden bağımsız hareket etmeleri, mesleği geleneksel anlamda bir kamu hizmeti kavramından ayırmaktadır. Bu bağlamda, avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği taşıdığı durumlar bulunduğu kadar, serbest meslek özelliklerinin öne çıktığı birçok durum da söz konusudur.

Dolayısıyla, avukatlık mesleği her iki kavramın unsurlarını barındıran, karma bir niteliğe sahip olarak değerlendirilebilir. Kamu yararı gözetilerek icra edilen bir meslek olmasının yanı sıra, bağımsız bir meslek olarak meslektaşlarının özgürlüklerini koruyan yönüyle de dikkat çekmektedir. Bu nedenlerle, avukatlığın kamusal ve serbest meslek niteliklerinin bir arada ele alınması doğru olacaktır.

¹⁴¹YHGK, T.1.4.2021, E.2017/3173, K.2021/398. **Burak Keçecioğlu**, Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması, Cevdet Yavuz'a Armağan,1650-1653.

bbb. Serbest Meslek Olma

Av. K. ilk maddesi, avukatlık mesleğini hem bir kamu hizmeti hem de serbest bir meslek olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, avukatların herhangi bir kuruma bağlı olmaksızın, kendi bilgi, tecrübe ve uzmanlıklarına dayanarak bağımsız bir şekilde hukuki hizmet sunduklarını ifade etmektedir. Serbest meslek olgusu, mesleğin icrasında şahsi sorumluluk, bireysel karar verme özgürlüğü ve bağımsızlık gibi temel nitelikleri içermektedir.¹⁴²

Bu bağlamda, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 65. maddesinin ikinci fıkrasında serbest meslek faaliyetleri; ticari nitelik taşımamak kaydıyla, sermayeden çok şahsi emek ile bilimsel veya mesleki bilgi ve uzmanlığa dayanarak, işverene bağlı olmaksızın, kişinin kendi adına ve hesabına, şahsi sorumluluğu altında yürüttüğü işler olarak tanımlanmaktadır. Avukatlık faaliyeti, bu tanıma birebir uymakta; sermayeden çok, şahsi bilgi birikimi, mesleki uzmanlık ve etik sorumluluk üzerine kurulmaktadır.¹⁴³

Avukat, müvekkiline sunduğu hukuki yardımı, kendi adına ve hesabına, tamamen şahsi değerlendirme ve mesleki yetkinlik çerçevesinde yerine getirir. Bu süreçte ticari bir işletme mantığıyla değil, kişisel emek ve mesleki sorumlulukla hareket eder. Dolayısıyla avukatlık mesleği, işveren-çalışan ilişkisi çerçevesine sığmayan; bağımsız karar alma ve icra etme serbestisine sahip bir faaliyet türüdür.¹⁴⁴

Ayrıca mesleğin icrası, şahsa bağlılık ilkesi gereğince, devredilemez veya temsilci aracılığıyla yürütülemez niteliktedir. Avukat, üstlendiği davayı veya danışmanlık hizmetini doğrudan kendi bilgisi, mesleki birikimi ve kişisel çabasıyla yerine getirmekle yükümlüdür. Bu yönüyle meslek hem bireysel sorumluluğa dayalı hem de kişisel ifa zorunluluğu bulunan bir yapıya sahiptir.¹⁴⁵

¹⁴² **Ayan**, s.341; **Rüzgaresen**, s.52-53; **Güner**, Avukatlık, s.125-126

¹⁴³ **Kılıçoğlu**, s.692; **Onur Eroğlu**, Gelir Vergisi Açısından Serbest Meslek Kazancı ile Ticari Kazanç Arasındaki Sınır “s.20, (<https://e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/eczaciodasiyayinlari/izmir/10.pdf>) E.T.: 11.11.2024; **Özen**, s.399-400.

¹⁴⁴ **Eren**, Armağan, s.85-111.

¹⁴⁵ **Güner**, Avukatlık, s.42

Bu doğrultuda avukat, hangi işi üstleneceğine, mesleki faaliyetlerinin türüne, kapsamına ve yoğunluğuna ilişkin seçimlerinde tamamen serbesttir; bu da avukatlık faaliyetlerinin serbest meslek niteliğini yansıtır.¹⁴⁶ Ayrıca avukatların herhangi bir hukuki işlemi üstlenmeye veya hukuki görüş vermeye zorlanamaması, mesleğin bağımsızlığı ve serbestliği ilkesinden kaynaklanmaktadır.¹⁴⁷ Bununla birlikte avukatlara tanınan bu geniş hak ve yetkiler, avukatlık mesleğinin yargı sistemindeki kritik ve vazgeçilmez rolünden kaynaklanır. Av. K. ilk maddesinde belirtildiği üzere, avukatlar savunma görevi üstlenerek, adil yargılanma hakkının temininde önemli görevler yerine getirir ve bu yönüyle adalet hizmetinin etkin işlemesine katkı sağlar.¹⁴⁸

Serbest meslek ile bağımlı meslek arasında yapılan temel ayırım, serbest meslek sahibinin bir işverene bağlı olmaksızın, aynı anda birden fazla kişiye hizmet sunabilmesi ve görevden çekilme hakkını (istifa) her zaman serbestçe kullanabilmesidir. Bu ayırım, vekâlet sözleşmesinin doğasından kaynaklanmakta olup, TBK m. 512 ve Av. K. m.41 uyarınca, vekilin (avukatın) istifa hakkı sözleşmeyle dahi ortadan kaldırılamaz niteliktedir.¹⁴⁹ Bu hüküm, avukatın mesleki bağımsızlığını koruyan temel güvencelerden biridir ve mesleğin serbest niteliğini hukuken temellendirir.

Öte yandan, serbest meslek faaliyeti niteliğinin kazanılabilmesi için, faaliyetlerin devamlılık göstermesi gerekmektedir. Avukatlık mesleği, yalnızca belirli bir döneme mahsus değil, düzenli ve sürekli şekilde yürütülen bir faaliyet olduğundan bu ölçütü de karşılamaktadır.¹⁵⁰ Bu yönüyle avukatlık, serbest meslek tanımına uygun bir şekilde icra edilen süreklilik arz eden bir meslektir.

Avukatlık mesleğinin kişisel, bağımsız ve serbest niteliği, yalnızca müvekkil lehine hukuki danışmanlık ve temsil göreviyle sınırlı olmayıp, aynı zamanda yüksek düzeyde mesleki özen ve hukuki sorumluluk da gerektirmektedir. Bu bağlamda, avukatlar,

¹⁴⁶ Avukatlık Kanunu (1136 sayılı Kanun), m.1

¹⁴⁷ **Nur Centel/ Hamide Zafer**, Avukatlık Hukukuna Giriş, 5. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2018.

¹⁴⁸ Avukatlık Kanunu, m. 1; **Vedat Ahsen Coşar/Salih Akgün**, Avukatlık Hukuku, 1.baskı Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

¹⁴⁹ **Kılıçoğlu**, s.684; Avukatlık Kanunu, m. 41; **Akıncı**, s.16 vd; **Savaş Kılıç**, Avukatlık Mesleğinin Bağımsızlık Niteliği, 1999, <http://www.ankahukuk.com/avukatlik-mesleginin-bagimsizlik-niteligi> E.T:11.11.2024

¹⁵⁰ **Eren**, Armağan, s.85-111.

faaliyetlerini yürütürken hem hukuk kurallarına hem de meslek etik ilkelerine uygun hareket etmekle yükümlüdürler.¹⁵¹

Bu yaklaşım, İstanbul BAM 2021 tarihli kararında da somut karşılık bulmuştur. Karara konu olayda, avukat olarak görev yapan kişi, müvekkil adına tahsil ettiği yüksek meblağdaki bir ödemeyi, Vergi Usul Kanunu m. 232/1 gereğince aracı finans kuruluşları üzerinden gerçekleştirmesi gerekirken, kimliği belli olmayan bir üçüncü kişiye adi yazılı belgeyle ödeme yapmıştır. Mahkeme, bu eylemin açıkça mesleki özen borcuna aykırılık oluşturduğuna ve bu nedenle avukatın, müvekkiline karşı doğrudan sorumluluğunun doğduğuna hükmetmiştir.¹⁵²

Kanaatimizce, gerek Gelir Vergisi Kanunu¹⁵³, nun 65. maddesi kapsamındaki serbest meslek tanımı gerekse avukatlık mesleğinin icrasındaki uygulama biçimi dikkate alındığında, avukatlığın serbest meslek niteliği tartışmasızdır. Avukat, mesleğini icra ederken bağımsız karar verme yeteneğine, şahsi bilgi ve uzmanlığa, aynı zamanda etik sorumluluğa sahiptir. Bu unsurlar, mesleğin serbest, bağımsız ve kişisel niteliğini güçlendiren temel dayanaklardır.

2. Süresi

Sözleşme hukukunda “süre”, tarafların borç ve yükümlülüklerinin başlangıç ve sona erişini belirleyen temel bir unsurdur. Özellikle belirli süreli sözleşmelerde, tarafların hak ve sorumlulukları sözleşmede öngörülen zaman dilimiyle sınırlıdır. Bu durum, sözleşmenin kapsamını belirlemenin yanı sıra, hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlar.¹⁵⁴

Avukatlık sözleşmeleri de niteliğine göre belirli veya süresiz olarak kurulabilir. Belirli süreli sözleşmeler, süre sonunda kendiliğinden sona ererken; süresiz sözleşmelerde ise fesih hakkının kullanılmasıyla sona erme söz konusu olur.¹⁵⁵ Bu nedenle sözleşmenin

¹⁵¹ Ayan, s.321

¹⁵² İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi, E:2021/2697, K:2021/3567. (Www.kazanci.com)

¹⁵³193 sayılı Gelir vergisi Kanunu, T: 31/12/1960, RG T: 6/1/1961, Sayı: 10700

¹⁵⁴ Oğuzman /Öz, s.316-318; Eren, Genel, s.932

¹⁵⁵ Ayan, s.301

süresi, tarafların hukuki ve ekonomik beklentilerinin yönetilmesi açısından kritik önemdedir. Süresiz avukatlık sözleşmelerinde sözleşmenin devamı tarafların fesih hakkını kullanmamasına bağlıdır; aksi belirtilmedikçe sözleşme süresiz olarak devam eder.¹⁵⁶

Buna karşılık belirli süreli avukatlık sözleşmelerinde, tarafların sözleşme süresini net olarak belirlemesi gerekir ve bu süre sonunda sözleşme kendiliğinden sona erebilir veya tarafların mutabakatıyla yenilenebilir. Bu tür sözleşmelerde süre uzatımı veya sonlandırılması gibi hususların önceden netleştirilmesi, tarafların geleceğe yönelik hukuki ve ekonomik beklentilerinin korunması açısından önemlidir.¹⁵⁷

Avukat ile müvekkil arasındaki ilişkinin sağlıklı sürdürülebilmesi, özellikle uzun soluklu hukuki işlerde, sürenin açıkça belirlenmesine bağlıdır.¹⁵⁸

Kanaatimizce, avukatlık sözleşmelerinde süre unsurunun açıkça düzenlenmesi, taraflar arasında oluşabilecek uyuşmazlıkların önüne geçmekte ve hukuki ilişkilerin istikrarlı bir zeminde yürütülmesine katkı sağlamaktadır.

E. Avukatın Sözleşmeden Kaynaklanan Yükümlülükleri

1. İş Talimatlarına Uygun Yerine Getirme Yükümlülüğü

Avukatların sözleşmeden kaynaklanan borçları, temelde avukatlık sözleşmesinden doğmakta ve mesleki faaliyetler kapsamında sunulan hukuki danışmanlık, temsil ve savunma gibi hizmetleri kapsamaktadır. Bu borçların içeriği ve sınırları, taraflar arasında yapılan anlaşma ile şekillenmekle birlikte, avukatın yerine getireceği yükümlülüklerin belirlenmesinde Av. K., TBK ve ilgili mesleki etik kurallar da belirleyici rol oynamaktadır.¹⁵⁹ Avukat, bu faaliyetlerini yürütürken hukuki düzenlemelere ve meslek etiği kurallarına titizlikle uymak zorundadır. Aksi hâlde, yükümlülüklerini ihlâl etmesi

¹⁵⁶ Aksoy, s.210.

¹⁵⁷ Centel/Zafer, s.145-146

¹⁵⁸ Kılıçoğlu, s.674

¹⁵⁹ Tan, s.198-200.

durumunda müvekkilin zararlarını giderme sorumluluğu doğar; bu sorumluluk ise genel olarak sözleşmeye aykırılık hükümleri ile düzenlenmiştir.¹⁶⁰

Avukatın sözleşmeden kaynaklanan borçlarının temel dayanağı avukatlık sözleşmesidir. Bu sözleşme, avukat ile müvekkil arasında karşılıklı irade beyanlarıyla kurulan ve avukatın, müvekkiline hukuki yardımda bulunmayı taahhüt ettiği bir sözleşme türüdür.¹⁶¹ Avukatlık sözleşmesinin sözlü veya yazılı şekilde yapılması mümkündür; hukuki açıdan sözleşmenin geçerliliği için yazılı şekil şartı zorunlu değildir. Bununla birlikte, uygulamada sözleşmenin yazılı olarak yapılması tercih edilir; çünkü bu durum, taraflar arasındaki anlaşmazlıkların ispatlanmasını kolaylaştırır ve hukuki uyuşmazlıkların çözümünü daha hızlı ve etkin hale getirir. Bu açıdan sözleşmenin yazılı yapılması hem avukatın hem de müvekkilin haklarını güvence altına alan bir uygulamadır.

Avukatın sözleşmeden kaynaklanan temel yükümlülüklerinden biri, hizmeti sözleşmeye uygun şekilde sunmak, yani işi müvekkilin talimatlarına uygun olarak yerine getirmektir. Talimat, müvekkilin avukata işin yürütülmesiyle ilgili verdiği tek taraflı irade beyanını ifade eder.¹⁶² Söz konusu talimatı vekil eden, işin avukat tarafından yerine getirilmeden önce değiştirebileceği gibi iptal de edebilir.¹⁶³

Avukatın, vekil eden tarafından verilen talimatlara uyma yükümlülüğü, TBK 505/1. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu madde vekâlet sözleşmesinde, vekilin vekil edenin verdiği talimatlara uymak zorunda olduğunu açıkça belirtir. Vekilin talimatlara uygun hareket etmesi, taraflar arasındaki güven ilişkisini pekiştirir ve sözleşmenin amacına ulaşmasını

¹⁶⁰ Akıncı, s.87-90.

¹⁶¹ Centel / Zafer, s.112-114.

¹⁶² Hüsni Aldemir, Uygulamada Avukatlık Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara2018; Süheyl Donay, “Vekilin Talimata Uyma ve Dürüstlikle Hareket Etme Borcu”, BATIDER, C:5, S:4, Aralık 1970, s.728-749. (<https://www.jurix.com.tr/article/6483?u=0&c=0>) E.T. 21.11.2024; Güner, Avukatlık, s.873-874; Güner-gök, Sözleşme, s.61-62.

¹⁶³ Güner, Avukatlık, s.273-274; Aldemir, s.383 -384

sağlar. Bu, vekâlet sözleşmesinin temel unsurlarından biridir.¹⁶⁴ Bu yükümlülük avukatın profesyonel sorumluluğunu ve etik ilkelerini de destekler.¹⁶⁵

Türk Borçlar Kanunu m. 506/2, genel vekilin, vekâlet verenin verdiği talimatlara uyma yükümlülüğünü düzenlemektedir. Ancak istisnai hallerde, vekilin, talimatların harfiyen uygulanmasının vekâlet verenin menfaatine aykırı olacağını değerlendirmesi ve kendisine ulaşma imkânının bulunmaması durumunda, objektif bir takdirle bu talimatlardan ayrılması mümkündür.¹⁶⁶

Bu takdir yetkisi, vekilin özen borcuyla sıkı bağlantı içindedir ve her durumda vekâlet verenin yararı gözetilerek kullanılmalıdır.¹⁶⁷ Ancak vekil, talimattan sapma kararı aldıktan sonra, yaptığı işlemi ve aldığı kararları mümkün olan en kısa sürede vekâlet verene bildirmelidir. Bu düzenleme vekilin gerektiğinde inisiyatif kullanabilmesini sağlarken, aynı zamanda vekâlet verenin menfaatlerinin korunmasını garanti altına almayı amaçlar.¹⁶⁸

Ancak bu genel kurallar, avukatın mesleki konumu nedeniyle farklılaşmakta ve daraltılmaktadır. Zira avukat, hukuki bilgi ve profesyonel değerlendirme gerektiren bir işi icra ettiği için, genel vekil gibi sınırsız bir talimata tabi tutulamaz.¹⁶⁹ Av. K., avukatın bağımsızlığını esas alarak, onun müvekkilin menfaatini ve hukuka uygunluğu gözeterek hareket etmesini zorunlu kılar. Bu bağlamda, müvekkilin hukuka veya meslek etiğine aykırı talimatlarını yerine getirme zorunluluğu yoktur.¹⁷⁰

Yargı kararları da bu ayrımı desteklemektedir. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, avukatın müvekkilin sözleşmesel taleplerine sınırsız şekilde uymasının beklenemeyeceği, meslek

¹⁶⁴ **Aral/Ayrancı**, s. 448; **Aday**, Sorumluluk, s.156-157; **Rüzgaresen**, s.143-144; **Özen**, s.248-249

¹⁶⁵ TBK m. 505/1 “Vekil vekâlet verenin açık talimatına uymakla yükümlüdür. Ancak vekâlet verenden izin alma imkânı bulunmadığında, durumu bilseydi onun da izin vereceği açık olan hâllerde, vekil talimattan ayrılabilir”.

¹⁶⁶ **Kılçoğlu**, s.681

¹⁶⁷ **Eren**, Özel, s.1016

¹⁶⁸ **Aral/Ayrancı**, s.468-469; **Mustafa Alper Gümüş**, Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu, İstanbul, 2001; **Eren**, Özel, s.1010vd; **Donay**, s.728-749

¹⁶⁹ **Ayan**, s.339

¹⁷⁰ TBB Meslek Kuralları, m. 6; **Sungurtekin Özkan**, s.484-485; **Kurtoğlu**, s.78-89.

kurallarının bu yönde bağlayıcı olduğu belirtilmiştir.¹⁷¹ Mahkeme, avukatın kendi hukukî takdiri ve mesleki özeni çerçevesinde hareket etmesinin zorunlu olduğuna vurgu yapmıştır.

Bu durum, avukatın, müvekkilin talimatlarına uymakla birlikte, hukuka, ahlaka ve meslek etik ilkelerine aykırı emirleri reddetme hakkının bulunduğunu ortaya koyar. Gerektiğinde, avukat, bu talimatların uygulanamayacağını bildirerek, istifa hakkını kullanmak suretiyle vekâlet sözleşmesini sona erdirebilir.¹⁷² Talimatın belirsiz olduğu hallerde ise, gecikmenin müvekkil aleyhine sonuç doğurması riski varsa, avukat kendi mesleki takdirine dayanarak hareket etmek durumundadır.

Avukat müvekkilinin verdiği talimatları yerine getirirken, bu talimatların müvekkil açısından zararlı sonuçlar doğurabilecek nitelikte olup olmadığını da değerlendirmekle yükümlüdür. Eğer talimatlar müvekkilin haklarına, menfaatlerine veya durumuna zarar verme potansiyeli taşıyorsa, avukatın bu durumu derhal müvekkiline bildirmesi gerekir. Bu bildirim, müvekkilin olası riskler ve zararlar hakkında bilgi sahibi olarak daha bilinçli kararlar almasını sağlamayı amaçlar. Avukatın bu sorumluluğu, müvekkilin hak ve çıkarlarının korunması ile mesleki özen ve dikkat yükümlülüğünün bir gereğidir.¹⁷³

Müvekkilin verdiği talimatlarda herhangi bir hukuka aykırılık bulunmuyorsa, avukatın bu talimatları yerine getirme yükümlülüğü vardır. Eğer avukat hukuka uygun olan bu talimatları yerine getirmez ve bu durum müvekkilin zarar görmesine neden olursa, avukatın sorumluluğu gündeme gelebilir. Bu durumda, avukatın müvekkile verdiği zararları tazmin etmesi gerekebilir. Bu sorumluluk, avukatın mesleki özen yükümlülüğüne aykırı davranması sonucu doğar ve müvekkilin haklarının korunması ilkesine dayanır. Dolayısıyla, avukatın müvekkil talimatlarına uygun hareket etmesi, mesleki sorumluluğunun bir parçasıdır.¹⁷⁴

¹⁷¹ Yargıtay 4. HD, E. 2016/10420, K. 2017/5289, T. 19.06.2017 (UYAP Karar Arşivi)

¹⁷² Av. K. m. 41; **Tandoğan**, Özel Borç, s.437-438; **Aday**, Sorumluluk, s.155-156; **Günergök**, Sözleşme, s.61-62; **Kılıçoğlu**, s.693; **Boz**, s.86-87

¹⁷³ **Güner**, Avukatlık, s.433-434; **Sungurtekin Özkan**, s. 486-487; **Canan Ruhi / Ahmet Cemal Ruhi**, Avukatlık Sözleşmesi Avukatlık Ücreti ve Vekalet Ücreti, Seçkin Yayıncılık, 2023

¹⁷⁴ **Sungurtekin Özkan**, s. 487-488; **Donay**, s.728-749.

Avukat, bir davayı üstlenmeden önce davanın taşıdığı riskleri, hukuki zorlukları ve olası sonuçları müvekkiline açık ve anlaşılır şekilde izah etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük yalnızca dava başlangıcında değil, dava sürecinin tüm aşamalarında da devam eder. Özellikle müvekkilin hukuk bilgisi sınırlıysa, avukat bu bilgi eksikliğini giderici şekilde aydınlatma ve yönlendirme görevini üstlenmelidir.¹⁷⁵

Avukatlık sözleşmesi kapsamında avukata verilen yönlendirme yetkisi, müvekkilin sağlıklı karar verebilmesi için gerekli bilgilendirmenin yapılmasını zorunlu kılar. Bu bağlamda, örneğin yemin teklifine ilişkin hukuki sonuçlar hakkında bilgilendirme yapılması, özen ve sadakat borcunun bir uzantısıdır.¹⁷⁶

Yine, avukatın mahkeme kararları ve icra işlemleri gibi müvekkili doğrudan ilgilendiren gelişmeleri zamanında bildirmemesi veya müvekkil onayı olmaksızın önemli kararlar alması, açık biçimde özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil eder. Bu tür ihmaller, avukatın hukuki sorumluluğunu doğurabilir.¹⁷⁷

Avukat, müvekkilinden aldığı talimatları mümkün olduğunca yazılı şekilde belgelemeli, özellikle hukuki sonucu ağır olan işlemlerde yazılı talimata başvurmalıdır. Her ne kadar uygulamada telefon mesajı veya e-posta gibi iletişim araçları kullanılmakta ve genellikle ispat açısından yeterli kabul edilmekteyse de, bazı kritik kararlar için yazılı talimat alınması avukatın sorumluluğunu sınırlayıcı etki doğurur.¹⁷⁸

Özellikle temyizden feragat gibi tafisi güç sonuçlar doğurabilecek işlemlerde, avukatın müvekkilini bilgilendirdikten sonra yazılı onay alması gerekir. Aksi hâlde, oluşabilecek zararlar nedeniyle avukatın hukuki sorumluluğu gündeme gelebilir.¹⁷⁹

Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, avukatın manevi tazminat talebini dava dilekçesinde yer vermemesinin, müvekkil talimatına dayandığını ispat edememesi nedeniyle,

¹⁷⁵ **Ayan**, s.312; **Boz**, s.57.

¹⁷⁶ **Eren**, Armağan, s.85-111; **Boz**, s.86-87

¹⁷⁷ **Boz**, s.85vd

¹⁷⁸ **Ayan**, s.284

¹⁷⁹ **Kurtoğlu**, s.78-79; **Özen**, s.250-251; **Rüzgaresen**, s.143-144

müvekkile karşı tazminat sorumluluğu doğduğuna hükmedilmiştir.¹⁸⁰ Kararda, avukatın müvekkil haklarını koruma yükümlülüğü, mesleğin onur ve saygınlığına uygun davranma ilkesiyle birlikte değerlendirilmiştir.

Kanaatimizce, avukatın talimatları yazılı biçimde kayda alması, hem mesleki özen yükümlülüğünün bir gereği hem de sorumluluğunu azaltan önemli bir güvenlik mekanizmasıdır.

Yargıtay bir kararında, müvekkilinin açık talimatına rağmen icra takibi başlatan avukatın, daha sonra açtığı haksız azil nedeniyle tazminat davasında, müvekkilin bu talimatı verdiğini ispatla yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Kararda, “Vekil, vekâlet verenin açık talimatına uygun davranmakla yükümlüdür. Talimata aykırı davranış halinde vekâlet verenin azil hakkı doğar. Somut olayda azlin haklılığı, talimata aykırılık iddiasının ispatına bağlıdır” gerekçesine yer verilmiştir.¹⁸¹

Benzer biçimde, İzmir BAM 2024 tarihli bir kararında da, avukatın müvekkili aleyhine verilen bir karar sonrasında kanun yollarına başvurmamasının, açıkça vekâlet sözleşmesine aykırılık oluşturduğu ifade edilmiştir. Kararda, avukatın müvekkilden aksi yönde bir talimat almadığı sürece, müvekkil aleyhine sonuç doğuran kararlar hakkında kanun yollarına başvurma yükümlülüğü bulunduğu, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesinin haklı azil sebebi oluşturduğu belirtilmiştir.¹⁸² Ayrıca, sözleşmeye konu iş henüz sonuçlanmadan gerçekleşen azil nedeniyle avukatın ücret talebinde bulunamayacağı da açıkça hükme bağlanmıştır.

Bu kararlar, avukatın özellikle önemli ve geri dönülmesi zor işlemler bakımından müvekkilden yazılı talimat almasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Aksi takdirde, müvekkilin verdiği talimatın varlığı ya da yokluğuna ilişkin ispat külfeti, duruma göre taraflardan birine yüklenebilecektir. Dolayısıyla, avukatın talimatları açık şekilde

¹⁸⁰ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2014/31516 E., 2014/12805 K; Yargıtay HGK., E:2007/13-198, K:2007/199, T:11.04.2007 UYAP E.T.: 05.11.2024. (Www.kazanci.com)

¹⁸¹ Yargıtay 13. HD., E:2014/841, K:2014/14408, T:05.05.2014, www.kararara.com, E.T.: 05.11.2024

¹⁸² İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 21.H.D. E:2023/2031 K: 2024/2337 (www.kazanci.com)

belgelemesi hem özen borcunun bir gereği hem de sorumluluğunu sınırlandıran önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Bursa BAM 14 H.D. D:2022/2845 K: 2024/1659 sayılı kararında davalı tarafça tahsil edilmesine rağmen ödenmeyen haklı alacağı olduğunu belirterek açılan davada " davacı tarafın talimatıyla alacağın devredildiği, alacağın devir tarihi itibarıyla İcra Hukuk Mahkemesinde taraf sıfatının kalmadığı ve davacı lehine verilen inkar tazminatının kesinleşmediğinden alacağın temlik ile dava dışı üçüncü kişiye geçtiği, davalı avukatın görevini kötüye kullandığının ispatlanmadığı anlaşılmalı yerel mahkemece verilen kararda bir isabetsizlik görülmemiştir."¹⁸³ denilerek vekalet görevinde talimatlara uygun hareket edildiğinden bahisle yerel mahkeme kararı onanmıştır.

Vekâlet ilişkisi çerçevesinde müvekkilin avukata verdiği talimatlar, niteliklerine göre emredici ve ihtiyari olarak ikiye ayrılabilir. Emredici talimatlar, müvekkilin açık ve kesin iradesini yansıtan, bağlayıcılığı olan yönlendirmelerdir. Ancak bu talimatların gerçekten bağlayıcı olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Zira talimat, müvekkilin amacına ulaşmasını engelleyecek veya çıkarlarına açıkça aykırı olacak nitelikteyse, avukatın müvekkili bu konuda uyarması ve gerekli durumlarda Av. K. m. 53 uyarınca tutanakla durumu belgeleyerek, m. 174 kapsamında görevinden çekilmesi mümkündür.

Buna karşılık, ihtiyari talimatlar avukata yalnızca yön gösterici nitelik taşır; bu durumda avukat, mesleki bilgi ve değerlendirmesi doğrultusunda, müvekkilin menfaatini daha iyi koruyacak şekilde farklı bir yol izleyebilir. TBK m.505/2 uyarınca, olağan dışı durumlarda müvekkile danışma olanağı yoksa ve danışılması hâlinde onay verileceği makul bir şekilde öngörülüyorsa, avukatın talimattan sapması mümkündür.¹⁸⁴

Ancak talimatlara uyma yükümlülüğü, avukatlık mesleğinin bağımsızlık ve etik sorumluluk ilkeleri ile sınırlıdır. Avukat, müvekkilin hukuka veya meslek etiğine aykırı taleplerini yerine getirmek zorunda değildir. Özellikle haklardan feragat, itiraz veya temyiz

¹⁸³ Bursa BAM 14 H.D. D:2022/2845 K: 2024/1659 (www.kazanci.com)

¹⁸⁴ **Boz**, s.48vd

yoluna başvurmama, davanın kabulü gibi temel işlemlerde müvekkilin açık yönlendirilmesi aranırken; stratejik kararlar ve yönetime ilişkin tercihler avukatın mesleki takdirine bırakılmalıdır.¹⁸⁵

Kanaatimizce, avukatın talimatlara uyması, klasik vekâlet ilişkisindeki mutlak bağlılık anlayışının ötesine geçmektedir. Avukat, müvekkilin talimatlarına ancak hukukilik, etik uygunluk ve mesleki bağımsızlık ilkeleri çerçevesinde uymakla yükümlüdür. Bu yaklaşım hem müvekkilin menfaatini koruma hem de adaletin sağlanması bakımından daha dengeli bir çözüm sunmaktadır.

2. Özen Borcu

Avukatın özen yükümlülüğü, Av. K. 34'üncü maddesinde açıkça düzenlenmiş olup, avukatların mesleki görevlerini yerine getirirken özenli, doğru ve meslek onuruna uygun biçimde davranmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Avukatın bu yükümlülüğü, TBBMK ile de desteklenmekte olup, mesleğin saygınlığını ve kamuoyu nezdindeki güvenini koruma amacı taşımaktadır.¹⁸⁶

Dolayısıyla avukat, müvekkiline hukuki hizmet sunarken yalnızca işin sonucuna odaklanmakla yetinmemekte, aynı zamanda sürecin her aşamasında gereken titizliği ve dikkati göstermek zorundadır.¹⁸⁷

Avukatlık sözleşmesi, taraflar arasında karşılıklı irade beyanıyla kurulan ve avukatın belirli bir hukuki yardım hizmetini üstlendiği, müvekkilin ise bu hizmet karşılığında belirlenen ücreti ödeme yükümlülüğü altında bulunduğu bir iş görme sözleşmesi türüdür.¹⁸⁸

Bu sözleşmenin doğası gereği, avukat, üstlendiği işlerde hem sözleşmeye uygun davranmak hem de etik ilkeler ve hukuki düzenlemeler çerçevesinde özen göstermekle

¹⁸⁵ Ayan, s.337; Eren, Özel, s.998

¹⁸⁶ Avukatlık Kanunu m.34; Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, m.3-4.

¹⁸⁷ Güner, Avukatlık, s.426-427; Süleyman Çetin/Derya Ateş, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2024; Budak/ Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir, s.64-65

¹⁸⁸ Oğuzman /Öz, s.219-220; Özge Baydar Haliç, Avukatın Hukuki Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, 2020; Rüzgaresen, s.136-137

yükümlüdür. Avukatın özen borcunu ihlal etmesi halinde, müvekkilin haklarının zarar görmesi riski doğmakta ve bu durum avukatın hukuki sorumluluğunu gündeme getirebilmektedir.¹⁸⁹

Özen borcu, avukatlık sözleşmesi kapsamındaki diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından da belirleyici bir öneme sahiptir. Öyle ki, avukatın diğer yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmiş olması, özen borcunu ihlal ettiği durumlarda hukuken yeterli görülmemektedir. Bu bağlamda, özen borcu avukatın diğer borçlarını şekillendiren temel bir yükümlülük olarak kabul edilmektedir.¹⁹⁰

Sözleşmeye dayalı sorumlulukta kusur, borçlunun sözleşmesel yükümlülüğünü yerine getirmemesi olarak tanımlanabilir ve bu davranış hukuki anlamda kınanır. Sözleşme hukukunda özen yükümlülüğü, belirlenen amaca ulaşacak şekilde hareket etmeyi gerektirir. Özen, sözleşmede belirlenen hedefe ulaşmaya yönelik bir davranış biçimi olarak tanımlanabilir.¹⁹¹

Yargıtay HGK'nın bir kararında, avukatın özen borcunun TBK'deki genel özen yükümlülüğünden farklı olarak daha ağır nitelik taşıdığı belirtilmiştir. Karara göre, Av. K. ve TBBMK çerçevesinde avukattan beklenen özen, kamu hizmeti niteliği taşıyan bu mesleğin gereği olarak objektif ve yüksek düzeylidir. Somut olayda dosyanın birkaç defa müracaata kalması, özen borcunun ihlali sayılmış; iş yoğunluğu veya adliye koşulları gibi kişisel gerekçelerin sorumluluğu ortadan kaldırmayacağı vurgulanmıştır. Bu durum mesleki özen ve sorumluluğun yüksek standartlarına uygun hareket etme gerekliliğini ortaya koymaktadır.¹⁹²

¹⁸⁹ Akıncı, s.93-95; Başpınar, Vekilin Borcu, s.245; Güner, Avukatlık, s.419-420, Günergök, Sözleşme, s.61-62.

¹⁹⁰ Centel /Zafer, s.162-163.

¹⁹¹ Boz, s.75-76.

¹⁹² Talih Uyar, "Avukatın Özen Yükümlülüğü ve Görevi Kötüye Kullanma Suçu", TBB Dergisi, 131, 2017, s.373-404. <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-131-1680> E.T:13.11.2024; YHGK T.13.05.2015 ve E.2014/16879, K.2015/15258; Yargıtay 13. HD. 2013/31516 E.- 2014/12805 K. (www.kazanci.com)

Kanaatimizce bu karar, avukatın mesleki faaliyetlerini yalnızca sözleşmesel değil, aynı zamanda etik ve kamusal sorumluluk ilkeleri doğrultusunda yürütmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Ayrıca, TBK mad. 506/2 vekâlet sözleşmelerinde genel anlamda vekilin özen borcu düzenlenmiş, TBK 506/3 ise vekilin, benzer işlerde faaliyet gösteren basiretli bir kişiden beklenen dikkat ve özeni göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu hükümler, vekâlet ilişkisine genel bir özen ölçütü getirirken, avukatlık mesleği gibi uzmanlık gerektiren alanlar bakımından yetersiz kalmaktadır. Ancak Av. K. 34. maddesi, avukatlar açısından daha kapsamlı ve özel hükümler içermektedir.¹⁹³

Özen yükümlülüğü, yalnızca TBK m. 506'daki genel düzenlemeden değil, aynı zamanda Av. K. 34. maddesinden ve TBBMK dan kaynaklanır. Yargıtay da yerleşik içtihatlarında, avukatların müvekkillerine zarar verici her türlü davranıştan kaçınmaları ve onların yararına olacak şekilde hareket etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.¹⁹⁴ Bu durum, avukatların görevlerini icra ederken daha yüksek düzeyde özen göstermelerini ve meslek etiğine uygun hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır.¹⁹⁵

Av. K. avukatın sadece görevini icra etmesi değil, bunu mesleğin gerektirdiği titizlik, doğruluk ve dürüstlük içinde yapmasını da zorunlu kılar. Dolayısıyla avukat, sıradan bir vekil gibi değil, yüksek dikkat ve mesleki sorumluluk bilinciyle hareket etmelidir.¹⁹⁶

Bu kapsamda özen yükümlülüğünün ihlali, yalnızca sözleşmesel değil, aynı zamanda disiplin hukuku kapsamında da sonuç doğurabilir. Avukatlık mesleği, sadece özel hukuk çerçevesinde yürütülen bir faaliyet olmayıp, aynı zamanda kamu hizmeti vasfı da taşıdığından, avukatın özen yükümlülüğü "ağırlaştırılmış özen borcu" olarak nitelendirilir.¹⁹⁷

¹⁹³ Keçecioglu, s.1651-1654.

¹⁹⁴ YHGK, T:13/05/2015, E: 2014/16879, K:2015/15258 (www.kazanci.com)

¹⁹⁵ Yargıtay 13.HD. E.2015/15144, K.2016/ 20216, T:03.11.2016, UYAP E.T.: 05.11.2024

¹⁹⁶ Kılıçoğlu, s.693; Kurtoğlu, s. 69-70; Veysel Başpınar, "Avukatın Özen Borcu", Gazi Üniversitesi HFD, C.12, S.1-2, 2008, s.39-62; Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s.22-23; Kocayusufpaşaoğlu, 1984, s. 95; Yargıtay 13. HD, 2013/31516 E., 2014/12805 K.

¹⁹⁷ Başpınar, Avukatın Borcu, s.39-40; Korkusuz/Korkusuz, Giriş, s.169, Ahmet İyimaya, "Avukatlıkta Özen Borcu", Ankara Barosu Dergisi 1986/2, s.184; Ayan, s.345

Yargıtay bir kararında da açıkça vurgulandığı üzere, avukatın sorumluluğu, davanın sonucunun olumlu ya da olumsuz olmasına değil, bu sonuca ulaşmak için gerçekleştirdiği işlemleri gerekli özeni göstererek yerine getirip getirmediğine bağlıdır.¹⁹⁸ Dolayısıyla, avukatın yükümlülüğü, yalnızca temsil edilenin talebine ulaşmak değil; bu amaca yönelik tüm süreçlerin titizlikle ve mesleki özenle yürütülmesini sağlamaktır.

Avukatın sorumluluğu, subjektif tutum ve mazeretlerden ziyade, objektif kriterlere göre değerlendirilir. Bu kapsamda avukatın sahip olduğu bilgi, yetenek ve deneyim seviyesi esas alınır.¹⁹⁹ Zira devlet tarafından verilen avukatlık ruhsatı, avukatın mesleki yeterliliğine dair kamu güvencesi anlamı taşımaktadır.²⁰⁰

Objektif sorumluluk ilkesi, avukatların görevlerini icra ederken yüksek mesleki standartlara ve özen yükümlülüğüne uygun hareket etmesini zorunlu kılmaktadır.²⁰¹

Nitekim bir Yargıtay içtihatında²⁰², müvekkilinin boşanma davasında avukatın yazdığı dava dilekçesinde bariz yanlış ve çelişkiler bulunmasının özen borcunun ihlâli olduğuna karar vererek müvekkil tarafından yapılan azlin haklı olduğuna hükmetmiştir.

Avukat, mesleğini icra ederken yalnızca hukuki bilgi ve deneyimini değil, aynı zamanda etik ilkelere bağlılığını da gözetmekle yükümlüdür. Av. K.'na göre, müvekkilin menfaatlerinin dürüstlük, sadakat ve özenle korunması temel bir sorumluluktur. Bu sorumluluk, yalnızca teknik bilgiyle sınırlı olmayıp, temsil edilen kişiyle kurulan güven ilişkisinin korunmasını da içerir.²⁰³

Avukat, üstlendiği davaya ilişkin yasal mevzuatı, yönetmelikleri, içtihatları ve doktrindeki gelişmeleri takip ederek hukuki yorumlarını bu kaynaklar doğrultusunda oluşturmak zorundadır.²⁰⁴ Bu yükümlülük, hem Av. K.'nın madde 34. hem de TBBMK²⁰⁵ kapsamında değerlendirilmekte olup, avukatın mesleki bilgisini güncel

¹⁹⁸ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 21.09.2000 tarihli ve 2000/6269 E., 2000/7211 K. (www.kazanci.com)

¹⁹⁹ **Yavuz / Acar/ Özen**, s.267-268, **Eren**, Özel, s.731-732

²⁰⁰ **Eren**, Özel, s.1010

²⁰¹ **Korkusuz / Korkusuz**, Giriş, s.166-167; **Kurtoğlu**, s. 69

²⁰² Yargıtay 13. HD., E:2012/13627, K:2012/19156, T:12.09.2012, UYAP E.T.06.11.2024

²⁰³ Av. K. m. 34.

²⁰⁴ **Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 132-133; **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s.22-23

²⁰⁵ TBBMK m. 38/2

tutmasını ve müvekkilinin menfaatlerini en etkili biçimde korumasını gerektirir.²⁰⁶ Davanın yönetimi sırasında yapılan stratejik hatalar ve dosyanın detaylarına yeterince hakim olunmaması ya da dosyadaki kritik unsurlara dikkat edilmemesi durumunda, avukatın mesleki sorumluluğu gündeme gelebilir. Dava konusu olayla ilgili mevzuat değişikliklerini, yargı içtihatlarını ve doktrinsel gelişmeleri göz ardı eden avukat, özen borcunu ihlal etmiş sayılır.²⁰⁷

Yargıtay'ın bir kararında da ifade edildiği üzere, avukatın gerekli özeni göstermemesi nedeniyle müvekkilin haklarının zedelenmesi, mesleki sorumluluğu doğuran bir ihmal olarak kabul edilmektedir.²⁰⁸

Yine, YHGK bir kararında, avukatın özen borcunun objektif esaslara dayandığı ve mesleki yükümlülüklerin ihmalinin subjektif gerekçelerle mazur gösterilemeyeceği belirtilmiştir.²⁰⁹

TBB Meslek Kuralları m. 38/2 uyarınca, avukat yalnızca bilgi sahibi olduğu ve yeterli mesleki donanıma sahip olduğu alanlarda dava üstlenebilir. Bu hüküm, uzmanlaşmanın avukatlık mesleğinde özen borcunun bir yansıması olduğunu ortaya koymaktadır.²¹⁰

Uygulamada avukatın özen borcunu ihlal ettiği durumlar genellikle; davanın yanlış mahkemede açılması, işlemsizlik nedeniyle dosyanın uzun süre bekletilmesi, kanuni veya yargısal sürelerin kaçırılması gibi somut ihmallerle ortaya çıkmaktadır. Bu tür ihmaller hem mesleki sorumluluğu hem de tazminat yükümlülüğünü doğurabilir.

Özen borcunun ihlali iddiasında ispat yükü taraflar arasında dengeli bir şekilde dağılmaktadır. Müvekkil, avukatın gerekli özeni göstermemesi nedeniyle zarara uğradığını somut delillerle ortaya koymakla yükümlüken; avukat da davanın olumsuz

²⁰⁶**Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62; **Sungurtekin**, s.185-186; **Ayan**, s.359

²⁰⁷**Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 123-124, **Özen**, s.109-111; **Eren**, Armağan, s.85-111; **Boz**, s.75-76

²⁰⁸ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 2016/10420 E., 2017/5289 K.

²⁰⁹ Yargıtay HGK 13.05.2015 tarihli E. 2014/16879, K. 2015/15258

²¹⁰ **Kılıçoğlu**, s.699.

sonucunun kendi kusurundan kaynaklanmadığını ve gerekli tüm çabayı gösterdiğini ispat etmelidir.²¹¹

Kanaatimizce, avukatın mevzuatı, içtihatları ve meslek kurallarını sürekli olarak takip etme yükümlülüğü, yalnızca mesleki yeterliliğin değil, aynı zamanda özen borcunun bir parçasıdır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, yalnızca müvekkil ilişkisini değil, kamu güvenini ve adaletin işleyişini de olumsuz etkiler. Avukatlık mesleğinde özen borcu, sadece teknik bir görev anlayışıyla değil, aynı zamanda kamusal sorumluluk bilinciyle değerlendirilmelidir.

Avukatın özen borcuna ilişkin Yargıtay kararları, bu yükümlülüğün önemini ve kapsamını net bir şekilde ortaya koymaktadır. YHGK bir kararında, avukatın mesleki özen yükümlülüğünün objektif bir kriter olduğunu ve avukatın kişisel sebeplerinin sorumluluğunu ortadan kaldırmadığını açıkça vurgulamıştır.²¹² Aynı karar kapsamında, avukatın geçerli bir mazeret olmaksızın duruşmaya katılmaması ve bu nedenle dosyanın müracaata kalması durumunun, özen yükümlülüğünün açıkça ihlali anlamına geldiği ifade edilmiştir.

İstanbul BAM bir kararında, avukatın özen borcunun objektif kriterlerle değerlendirileceğini ve yapılan işin gerektirdiği bilgi ve becerinin ölçüt alınması gerektiğini vurgulamıştır.²¹³ Bu kararda, avukatın dosyaların takipsiz kalmasıyla ilgili olarak eksik incelemeyle karar verilmesinin hukuken doğru olmadığı belirtilmiştir.

Ankara BAM 4.HD bir kararında da, duruşmalara mazeretsiz katılmayan avukatın, objektif sorumluluk çerçevesinde özen yükümlülüğüne aykırı hareket ettiği sonucuna ulaşılmış ve bu durumun müvekkil açısından haklı azil sebebi teşkil ettiği ifade edilmiştir.²¹⁴

²¹¹ Yargıtay 13. HD. 2013/31516 E., 2014/12805 K.; **Kurtoğlu**, s. 76-77; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s. 59-60.

²¹² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13.05.2015 tarihli ve 2014/16879 E.-2015/15258 K. (www.kazanci.com)

²¹³ İstanbul BAM 46. HD. 2021/1469 E.- 2023/1862 K. (www.kazanci.com)

²¹⁴ Ankara BAM 4. HD. 2018/3015 E. 2019/652 K.; Yargıtay 13. HD. 12.03.2012 tarihli E. 2011/6338, K. 2012/884. (www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD. 2015/23279 E., 2015/34142 K. (UYAP).

İstanbul BAM başka bir kararında ise, duruşma bilgilerinin avukata iletilmemesinin avukatın sorumluluğunu ortadan kaldırdığı belirtilmiş ve avukatın özen yükümlülüğünün sınırlarının da dikkate alınması gerektiği ortaya konmuştur.²¹⁵

Kanaatimizce, yüksek mahkeme kararlarında da açıkça görüldüğü üzere avukatın özen borcunun objektif ve ağırlaştırılmış bir sorumluluk niteliğinde olması, avukatlık mesleğinin kamu hizmeti boyutuyla doğrudan ilişkilidir. Avukatların mesleki sorumluluklarının kapsamının net biçimde ortaya konulması, müvekkillerin haklarının korunmasının yanı sıra mesleğin saygınlığı ve toplumsal adalet anlayışının güçlendirilmesi açısından da faydalıdır.

3. Sır Saklama Borcu

Avukatın sır saklama yükümlülüğü hem etik hem de hukuki boyutlarıyla avukatlık mesleğinin en temel ilkelerinden biridir. Bu yükümlülük, avukat ile müvekkil arasındaki güven ilişkisini koruma amacına yöneliktir. Avukat, müvekkiline karşı sadakat ve gizlilik yükümlülüklerini yerine getirerek yalnızca mesleki güvenilirliğini değil, aynı zamanda adaletin işleyişine olan katkısını da ortaya koyar.²¹⁶ Bu nedenle, sır saklama yükümlülüğü yalnızca bireysel değil, kamusal bir sorumluluk olarak da değerlendirilmelidir.

Türk hukuk sisteminde bu yükümlülüğün temel dayanakları, Av. K. 36. maddesi, TBBMK. 37. maddesi ve Türk Ceza Kanunu'nun 285 vd. maddelerinde yer almaktadır. Av. K. m. 36, avukata meslekî faaliyeti kapsamında öğrendiği her türlü bilgiyi ifşa etmeme zorunluluğu getirirken, TBB Meslek Kuralları ise bu yükümlülüğün kapsamını daha da genişletmektedir. Türk Ceza Kanunu ise avukatın bu yükümlülüğe aykırı davranışlarının cezai yaptırımlara tabi olduğunu öngörmektedir.²¹⁷

Uluslararası düzeyde de avukatların sır saklama yükümlülüğü ciddi biçimde korunmaktadır. Birleşmiş Milletler Avukatların Rolüne Dair Temel İlkelerin²¹⁸ 22.

²¹⁵ İstanbul BAM 41. HD. 2019/2100 E. 2019/234 K. (www.kazanci.com)

²¹⁶ Ayan, s.385

²¹⁷ Güner, Avukatlık, s. 477-478; Rüzgaresen, s.147-148; Eren, Özel, s.1042.

²¹⁸ Birleşmiş Milletler, Avukatların Rolüne Dair Temel İlkeler, Havana 1990.

maddesi ve Avrupa Konseyi'nin Avukatlık Mesleği Hakkında Tavsiye Kararları²¹⁹, bu yükümlülüğün avukatlık mesleğinin evrensel etik ilkeleri arasında yer aldığını ortaya koyar. Bu metinler, avukatların müvekkillerinden edindikleri bilgileri gizli tutmalarını ve hiçbir şekilde üçüncü kişilerle paylaşmalarını öngörmektedir.

Sır saklama yükümlülüğü, yalnızca dava dosyalarına ilişkin verileri değil, aynı zamanda müvekkille yapılan görüşmelerde edinilen bilgileri, e-posta ve yazışmaları, hukuki stratejileri, ticari sırları, mali durumları ve müvekkilin özel yaşamına dair tüm hassas verileri kapsamaktadır.²²⁰ Bu nitelikteki bilgilerin gizliliğinin sağlanması, hem müvekkilin avukata duyduğu güvenin tesisi hem de adalet arayışını sekteye uğratabilecek olası tehlikelerin bertaraf edilmesi açısından büyük önem taşır. Avukatın sır saklama yükümlülüğü ise, bu bilgilerin korunmasını temin ederek müvekkilin hak ve çıkarlarını güvence altına almayı hedefler.²²¹

Avukatın bu yükümlülüğe aykırı davranması, disiplin soruşturması, cezai sorumluluk ve hatta tazminat yükümlülüğüne yol açabilir. Bu nedenle, avukatın her durumda, özellikle de müvekkilin açık rızası bulunmadıkça, edindiği bilgileri gizli tutması zorunludur. Aksi hâlde, avukatlık mesleğine duyulan toplumsal güven zedelenir ve yargıya erişim hakkı ciddi biçimde zarar görebilir.

Avukatın sır saklama yükümlülüğü, Av. K. 36. maddesiyle güvence altına alınmıştır. Avukat, müvekkilinin onayı bulursa dahi, edindiği bilgileri açıklamamak ve gerektiğinde tanıklıktan çekinmek hakkına sahiptir. Bu düzenleme, sır saklama yükümlülüğünün mesleki bağımsızlık ve güven ilişkisi açısından ne denli önemli olduğunu ortaya koyar. Söz konusu yükümlülük, müvekkilin hassas bilgilerinin korunmasını, adaletin işleyişini ve avukatlık mesleğinin etik temellerini güvence altına alan temel bir sorumluluktur.²²²

²¹⁹Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avukatların Özgürlüklerine İlişkin R(2000)21 Sayılı Tavsiye Kararı, Strasbourg, 2000.

²²⁰**Günergök**, Sözleşme, s.658-659; **Semih Güner**, 'Sır Saklama Yükümlülüğü', ABD, 2000, s.43-52; **Kılçoğlu**, s.713

²²¹**Mikdad Lamih Çelik**, 'Meslek Kurallarında Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğü', Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 14, Ekim 2007, Sayfa: 85-92; **Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 202-203.

²²²**Özcan Günergök**, "Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğü", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S.1-2, Erzincan 2003, s.655-667; **M. Serhat Sarısözen**, Avukatlık Sempezyumu, Yetkin Yayınları, 2023.

Avukatın sır saklama yükümlülüğü, müvekkilin avukata mesleği sebebiyle açıkladığı ve gizli tutulmasını talep ettiği tüm bilgilerin korunmasını içeren temel bir etik ilkedir. Bu yükümlülük, avukat-müvekkil ilişkisine duyulan güvenin temel taşıdır ve müvekkillerin haklarının etkin şekilde korunmasını sağlar.²²³ Örneğin, müvekkilin ticari sırları, ailevi meseleleri veya kişisel finansal bilgileri bu yükümlülük kapsamında korunur ve avukat tarafından üçüncü kişilerle paylaşılamaz.

Av. K. 36/2 de avukatın sınırlı ve istisnai durumlarda, müvekkilin onayı olmadan bilgi paylaşımı yapılmasına izin verilebileceği kabul edilmektedir.²²⁴ Bu istisnalar, genellikle kamu düzeninin korunması, hayati tehlikenin önlenmesi ya da başka bir kişinin yaşam hakkının savunulması gibi üstün yararlarla dayanmaktadır.²²⁵

Örneğin, gelecekte işlenmesi planlanan bir suçun önlenmesi veya ciddi bir tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla, avukatın yetkili mercilerle bilgi paylaşması hukuken mümkün olabilir. Bu durumda, sır saklama yükümlülüğü, toplum yararına yönelik bir müdahale ile sınırlı olarak esnetilebilmektedir.²²⁶

Diğer bir istisna ise müvekkilin açık rızası ile bilgilerin paylaşılması durumudur. Müvekkil, açıkça izin vermişse, avukatın bu bilgileri paylaşması sır saklama yükümlülüğüne aykırılık oluşturmaz.²²⁷ Ayrıca, avukat ile müvekkil arasında mesleki ilişki dışında, örneğin yakın bir dostluk ilişkisi mevcutsa ve avukat bu yakın ilişki sebebiyle meslekî bağlam dışında bazı bilgilere sahip olmuşsa, söz konusu bilgilerin açıklanması avukatlık mesleğinin sır saklama yükümlülüğüne tabi değildir.²²⁸

Avukatın sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmesi, hukuki açıdan kişilik haklarının ihlali anlamına gelebilir ve avukatın hukuki sorumluluğunu doğurabilir. Örneğin, avukatın müvekkilinin özel hayatına ilişkin gizli bilgileri üçüncü kişilerle paylaşması halinde,

²²³ Avukatlık Kanunu m. 36; Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, m. 37.

²²⁴ **Sungurtekin Özkan**, s.526; **Kurtoğlu**, s.85-86.

²²⁵ **Sungurtekin Özkan**, s.407-408; **Güner**, Avukatlık, s.481-482; **Ayan**, s.401.

²²⁶ **Centel /Zafer**, s.168-170; **Kılıçoğlu**, s.719.

²²⁷ **Keçeciöğü**, s.1662.

²²⁸ **Oğuzman/Öz**, s.245; **Günergök**, Saklama, s.658-659; **Sungurtekin Özkan**, s.405-406

müvekkil kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle avukata karşı tazminat davası açabilir.²²⁹

Avukatın sır saklama yükümlülüğü, avukatlık mesleğinin temel etik ilkelerinden biri olarak TBBMK da da düzenlenmiştir. Bu meslek kuralları, avukatlık mesleğini düzenleyen yasal çerçeveyi oluşturan Av. K. dayanmakta olup, avukatların meslekî faaliyetlerini yürütürken uymak zorunda oldukları yönetmelik düzeyindeki düzenlemelerdir.²³⁰ Dolayısıyla meslek etiği ilkeleri, doğrudan kanun niteliğinde olmayıp, kanuna dayanan ve yasal olarak bağlayıcı olan yönetmelikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avukatların meslek etiği ilkelerine aykırı davranışları durumunda, disiplin sorumluluğu TBB ve bağlı buldukları barolar nezdinde doğmaktadır. Meslek etiğine aykırı davranışlar sonucunda avukatlar hakkında disiplin soruşturmaları açılabilir ve bu soruşturmalar sonucunda disiplin cezaları verilebilir.²³¹

Av. K. mad 36'ya göre, avukat müvekkilinin açık rızası bulunsa dahi meslek sırrı niteliğindeki konularda tanıklık etmek zorunda değildir; tanıklıktan çekinme hakkını kullanabilir. Bu hak, avukatın sır saklama yükümlülüğünü ve meslek onurunu korumaya yöneliktir ve kullanılması durumunda avukat herhangi bir hukuki sorumlulukla karşılaşmaz.²³²

Sınırlı ehliyetsiz kişilere ilişkin sırların açıklanmasında sır niteliğindeki bilginin kişisel mi yoksa mal varlığına ilişkin mi olduğuna göre farklı bir değerlendirme yapılmaktadır. Kişisel sırlar, bireyin mahremiyetine sıkı sıkıya bağlı olduğundan, bu bilgilerin açıklanması için mutlaka sınırlı ehliyetsizin bizzat rızası aranır. Bu yaklaşım, kişilik

²²⁹ **Akncı**, s.105-106; **Günergök**, Saklama, s.657-658; **Sarisözen**, s.241-242; **Rüzgaresen**, s.152-153; Türk Borçlar Kanunu md.49

²³⁰ Avukatlık Kanunu m. 36; Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, m. 37.

²³¹ Avukatlık Kanunu m. 134 vd.

²³² **Güner**, Avukatlık, s.294-295, **Günergök**, Sözleşme, s. 112-113; **Fahrettin Kayhan**, "Avukatlık Kimliği ve Avukatın Yargı Sistemi İçindeki Yeri", Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı: 2010/3, s. 283-284

haklarının devredilmezliği ve bireyin özel hayatının korunması ilkelerine dayanmaktadır.²³³

Buna karşılık, mal varlığına ilişkin sınırlar, genellikle sınırlı ehliyetsizin ekonomik menfaatleriyle ilgili olduğundan, bu tür bilgilerin açıklanmasında kanuni temsilcinin izni yeterli kabul edilmektedir. Zira malvarlığı hakları, temsil yoluyla kullanılabilir ve bu kapsamda kanuni temsilci, sınırlı ehliyetsizin mali yararlarını gözetmek amacıyla bu tür kararları verebilir.²³⁴ Bu yaklaşım hem sınırlı ehliyetsizin haklarının korunmasını hem de hukuki süreçlerin sağlıklı bir şekilde işlemlenmesini sağlamayı amaçlar.

Yargıtay'ın bir kararında da vurgulandığı üzere, avukat ile müvekkil arasındaki sözleşme ilişkisi, temelde güven ve sadakat ilkelerine dayanmaktadır. Müvekkilin, her koşulda avukatına güven duyması ve verdiği bilgilerin gizliliğinin korunacağından emin olması gerekir. Bu çerçevede, Av. K. 34. maddesi, avukatın görevini “bu görevin kutsallığına yakışır şekilde, özen, doğruluk ve onur içinde” yürütmesini, 36. maddesi ise, avukatların mesleki faaliyetleri sırasında edindikleri bilgileri ifşa etmelerini yasaklayarak, sır saklama yükümlülüğünü açık biçimde düzenlemektedir. Bu hükümler, avukatlık mesleğinin taşıdığı etik sorumluluğun yanı sıra, müvekkil haklarının korunması bakımından da temel önem taşır.²³⁵

YHGK bir kararında, vekâlet sözleşmesinin hukuki niteliği bağlamında karşılıklı güven unsurunun belirleyici olduğu açıkça ifade edilmiştir. Kararda, vekalet ilişkisinin kurulabilmesinin ön şartı olarak taraflar arasında güvenin bulunması gerektiği, bu güven unsurunun ise vekilin sır saklama yükümlülüğü ile doğrudan bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır.²³⁶

Yargıtay kararlarında, azil işlemlerinin hukuki geçerliliği değerlendirilirken yalnızca bildirilen azil sebebiyle sınırlı kalınmayıp, vekilin sadakat, özen ve sır saklama

²³³Eren, Özel, s.858vd: Eren, vekilin sır saklama borcunun kişiye sıkı sıkıya bağlı bir borç olduğunu belirtir ve vekâlet verenin açık izni olmaksızın açıklanamayacağını ifade eder. **Kemal Oğuzman**, Kişiler Hukuku, 25. B., İstanbul 2024; AYM 2014/149 E. – 2016/9 K.; Y. 4. HD. 2003/9439 E. – 2004/3064 K.

²³⁴ **Günergök**, Saklama, s.662-663; **Sungurtekin Özkan**, s.401-402; **Kılıçoğlu**, s.731.

²³⁵Yargıtay 4. CD., E: 2009/19013, K: 2011/21017, T: 14.11.2011, UYAP E.T.: 06.11.2024

²³⁶Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 11.10.2006 tarihli, 2006/13-610 E. ve 2006/639 K. (www.kazanci.com)

yükümlülüklerinin bir bütün olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, vekâlet ilişkisinin yalnızca sözleşmesel değil, aynı zamanda etik yükümlülüklerle dayalı bir ilişki olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.²³⁷

Bu yükümlülük, müvekkilin kişisel haklarının korunması ve avukat–müvekkil güven ilişkisinin sürdürülmesi açısından temel bir önem taşır.²³⁸ Sır saklama borcunun sürekliliği, yalnızca hukuki bir yükümlülük değil, aynı zamanda avukatlık mesleğinin güvenilirliği ve toplumsal itibarı bakımından da mesleki etiğin bir gereğidir. Bu yükümlülükten muafiyet ise yalnızca kamu yararı veya ağır cezai sorumluluk gerektiren durumlarda sınırlıdır ve istisna olarak değerlendirilir.²³⁹

Avukatın sır saklama yükümlülüğü, müvekkilin ölümüyle sona ermez; avukatlık sözleşmesi sona ermiş olsa dahi, bu yükümlülük mesleki etik ve hukuki sorumluluk gereği devamlılık arz eder.²⁴⁰ Avukat, ölen müvekkiline ait gizli bilgileri açıklaması hâlinde, mirasçılara karşı haksız fiil sorumluluğu çerçevesinde tazminat yükümlülüğüyle karşılaşabilir.²⁴¹

Bu durum, sır saklama yükümlülüğünün yalnızca müvekkile karşı değil, aynı zamanda onun kişisel mahremiyetini ve mirasçılarının hukuki menfaatlerini de koruyacak şekilde geniş yorumlanması gerektiğini ortaya koyar.²⁴²

Yargıtay'ın bu doğrultudaki kararları hem hukukun temel ilkeleriyle hem de mesleki sorumluluklara ilişkin doktrindeki hâkim görüşlerle örtüşen bir yaklaşım sergilemekte;²⁴³ sır saklama yükümlülüğünün vekilin en esaslı yükümlülüklerinden biri olduğunu ve bu borcun vekâlet ilişkisi sona erdikten sonra da süreceğini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Avukatın sır saklama yükümlülüğü aynı zamanda mahkemeler, savcılıklar ve idari merciler nezdinde de geçerliliğini korur. Bu yükümlülük, avukatlık mesleğinin kamu

²³⁷ Eren, Özel, s.1064.

²³⁸ Güner, Avukatlık, s.481-482; Rüzgaresen, s.152-153; Eren, Özel, s.1071; Kılıçoğlu, s.716.

²³⁹ Güner, Avukatlık, s.477-478, Kurtoğlu, s. 85-86; Ayan, s.404.

²⁴⁰ Av. K. m. 36; TBB Meslek Kuralları m. 37.

²⁴¹ Eren, Özel, s.1073.

²⁴² Aldemir, s. 373-374; Rüzgaresen, s.152-153; Ayan, s.405.

²⁴³ Kılıçoğlu, s.195-196; Keçecioglu, s. 1662.

hizmeti niteliği ile birlikte, müvekkilin özel hayatına, kişisel verilerine ve savunma hakkına duyulan saygının bir gereğidir.²⁴⁴ Avukatın, müvekkiline ait mali bilgiler, sağlık durumu, özel ilişkiler ya da adres gibi hassas verileri açıklamaması, Av.K m. 36, TBBMK m. 37 ve Anayasa m. 20 ile güvence altına alınmıştır.

Sır saklama yükümlülüğünün uluslararası dayanaklarından biri de AIHS m. 6/3-c hükmüdür. Bu madde, sanığın özgürce seçeceği bir avukat yardımıyla savunma hakkını güvence altına alır. Yargıtay kararlarında da bu kapsam geniş biçimde yorumlanmıştır. Nitekim, hakkında yakalama kararı bulunan bir müvekkilin yerini bildirmeyen avukat, TCK m.24/1 çerçevesinde “kanunun hükmünü yerine getirme” hukuka uygunluk sebebine dayanarak cezai sorumluluktan muaf tutulmuştur. İlgili karar uyarınca, CMK m. 223/ 2-d gereği suçun unsurları oluşmadığından beraate hükmedilmiştir.²⁴⁵

Bu yaklaşım, sır saklama yükümlülüğünün, yalnızca bireysel bir sadakat borcu değil, aynı zamanda mesleki bağımsızlık ve adil yargılanma hakkının korunmasıyla da doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.²⁴⁶

Sır saklama yükümlülüğü, bireylerin savunma haklarını etkin bir biçimde kullanabilmelerine imkân tanır. Müvekkil, avukata güven duymadığı takdirde, hukuki sürecin sağlıklı işlemesi için gerekli olan bilgileri eksiksiz bir şekilde paylaşamayacak ve bu durum, adil yargılanma hakkını zedeleyebilecektir.²⁴⁷ AIHM de, adil yargılanma hakkının etkin biçimde kullanılabilmesinin avukat ile müvekkil arasında tam bir gizliliğin ve güvenin varlığını gerektirdiğini vurgulamaktadır.²⁴⁸

Hukuk devleti ilkesi, yalnızca normatif bir düzen kurmakla kalmaz, aynı zamanda bu düzenin işlerliğini sağlayacak mekanizmaların, yani adil ve güvenilir bir yargı sisteminin varlığını da zorunlu kılar. Avukatın sır saklama yükümlülüğü bu mekanizmalardan biridir ve hukuk sistemine duyulan güvenin temel dayanaklarından biri olarak işlev görür.

²⁴⁴ Eren, Özel, s.1068.

²⁴⁵ Yargıtay 5. CD, E.2015/6184, K.2016/9284 (www.kazanci.com)

²⁴⁶ Ayan, s.938

²⁴⁷ Yıldırım, s.144.

²⁴⁸ AIHM, Michaud/Fransa, B. No: 12323/11, 6.12.2012.

Zira avukatlık mesleği, yalnızca müvekkilin değil, aynı zamanda toplumun adalete ulaşma mekanizmasında vazgeçilmez bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle avukatın sır saklama yükümlülüğü, meslek etiği ile uyumlu olduğu kadar, hukuk devletinin inşasında da kurucu bir unsur olarak değerlendirilmelidir.²⁴⁹

Ayrıca, sır saklama yükümlülüğünün ihlali sonucu müvekkilin maddi veya manevi zarara uğraması hâlinde, avukat tazminat sorumluluğu ile karşı karşıya kalabilir. Bu yaptırımlar, yükümlülüğün caydırıcı niteliğini pekiştirerek, mesleki etik kuralların korunmasını sağlamaktadır.²⁵⁰

Ayrıca TBB Disiplin Kurulu tarafından uyarıdan meslekten mene kadar değişen disiplin cezalarıyla yaptırıma bağlanabilir.²⁵¹ Ağır ihlallerde avukatın mesleğini icradan yasaklanması da mümkündür.²⁵²

Günümüzde dijital veri güvenliği, avukatların sır saklama yükümlülüğünü yerine getirmesi sırasında karşılaştığı önemli bir teknolojik zorluk olarak öne çıkmaktadır. Avukatların müvekkil bilgilerinin dijital ortamda yetkisiz erişime karşı korunması için güvenlik standartlarına uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, bilişim sistemlerinin güvenliği sağlanmalı ve veri ihlallerine karşı etkin koruma tedbirleri alınmalıdır.²⁵³

Kanaatimizce, sır saklama yükümlülüğüne aykırı her davranış yalnızca avukat–müvekkil ilişkisini değil, aynı zamanda hukuk mesleğinin saygınlığını ve kamu vicdanını da zedeleme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, sır saklama yükümlülüğü, avukatlık mesleğinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda etik, hukuki ve toplumsal boyutlarını bir arada yansıtan bir temel yükümlülük olarak ele alınmalıdır.

²⁴⁹ Keçecioglu, s.1662.

²⁵⁰ Günergök, Saklama, s.665-666; Rüzgaresen, s.152-153; Eren, Genel, s.1075

²⁵¹ Av. K. m. 134 vd.; Kılıçoğlu, s.159.

²⁵² Ayan, s.407.

²⁵³ Nilüfer Boran Güneysu / Burak Memiş, ‘‘Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Avukatın Yükümlülük ve Sorumlulukları’’, AndHFD C.5, S.2, Temmuz 2019 s.313-337. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1286450?>) E.T.24.11.2024

4. Sadakat Borcu

Avukatın sadakat borcu, müvekkiline karşı duyduğu bağlılık, vefa ve dürüstlük ilkesine dayanan temel bir mesleki yükümlülüktür. Bu borç, avukatın müvekkilinin çıkarlarını her koşulda ön planda tutma, onu koruma ve haklarını savunma sorumluluğunu içerir. TBK 506/2 de vekilin, vekâlet ilişkisi kapsamında müvekkilinin talimatlarına uymak ve onun çıkarlarına en uygun şekilde davranmakla yükümlü olduğu belirtilmektedir. Avukatlık mesleği açısından ise bu yükümlülük, Av. K. 34. maddesi ve TBBMK 3. ve 4. maddeleri ile özel olarak düzenlenmiştir.

Sadakat borcu, avukatın mesleki faaliyeti sırasında yalnızca dürüstlük ve doğruluk içinde hareket etmesini değil, aynı zamanda müvekkilinin işlerini özenle yürüterek onun menfaatlerini gözetmesini de zorunlu kılar.²⁵⁴ Bu bağlamda avukat, çıkar çatışmalarından kaçınmalı, aynı hukuki uyumsuzlukta karşı tarafla veya menfaatleri çelişen diğer kişilerle herhangi bir şekilde temsil ilişkisine girmemelidir. Bu tür durumlar, sadakat borcunun ihlali olarak değerlendirilebilir ve avukat hakkında hem hukuki hem de disiplin sorumluluğu doğurabilir.

Avukatın sadakat borcu, yalnızca vekalet ilişkisi süresince değil, bazı durumlarda ilişkinin sona ermesinden sonra da devam eder. Özellikle meslek sırrı kapsamında değerlendirilebilecek bilgiler söz konusu olduğunda, sadakat ve sır saklama yükümlülüğü avukatın yalnızca vekâlet görevini ifa ederken değil, bu görev sona erdikten sonra da müvekkiline karşı olan bağlılığını ve sorumluluğunu sürdürmesini gerektirir.²⁵⁵

Bu borcun ihlali, avukat ile müvekkil arasında tesis edilen güven ilişkisini zedeler ve vekilin mesleki sorumluluğunun ihlali anlamına gelir. Ayrıca, avukatın sadakat borcuna aykırı davranışları, müvekkilin hak kaybına uğramasına yol açabileceği gibi, avukatın

²⁵⁴ Kılıçoğlu, s.149; Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir, s.74-75; Rüzgaresen, s.146-147

²⁵⁵ Yargıtay HGK, T. 11.10.2006, E. 2006/13-610, K. 2006/639. (www.kazanci.com); Sungurtekin Özkan, s.418-419; Kurtoğlu, s.62-63; Cevdet Yavuz / Faruk Acar/ Burak Özen, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), Beta Yayınları, İstanbul, 2024

tazminat sorumluluğunu da gündeme getirebilir.²⁵⁶ Bu yaklaşım, avukatlık mesleğinin temel değerlerini koruma ve adil bir hukuk sistemine katkıda bulunma amacı taşır.²⁵⁷

Avukatın belirli durumlarda vekâlet görevini üstlenmesinin yasaklanması, örneğin çatışan menfaatlerin temsil edilememesi gibi durumlar, avukatlık mesleğinin sıradan bir vekâlet ilişkisinden farklı olduğunun bir göstergesidir. Bu yasaklar, avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti niteliği taşımasıyla da doğrudan ilişkilidir ve avukatın sadakat borcunu diğer vekillerden daha kapsamlı ve titiz bir şekilde yerine getirmesini gerektirir.²⁵⁸

Bu bağlamda, Av. K. 38/2 de menfaat çatışmasının önlenmesine yönelik olup, menfaatleri çatışan tarafların avukatlığını yapma yasağı sadece bireysel avukatları değil, aynı zamanda avukatlık ortaklıklarında yer alan tüm avukatları ve onların yanında çalışan avukatları da kapsamaktadır. Bu düzenlemenin amacı, avukatlık mesleğinin tarafsızlık ve bağımsızlık ilkelerini korumak, aynı zamanda meslektaşlar arasında bilgi aktarımının yarattığı riskleri ortadan kaldırmaktır.²⁵⁹ Böyle bir yükümlülüğün ihlali hem etik hem de hukuki sorumlulukları gündeme getirebilir.²⁶⁰

TBB Disiplin Kurulu'nun bir kararında, şikâyetli avukatın, her ne kadar davaların konuları farklı olsa da aynı dönemde karşı tarafın vekâletini üstlenerek müvekkilinin aleyhine başka bir dosyada yer aldığı ve dosyadaki iddialarla uyumlu biçimde farklı beyanlarda bulunduğu tartışmasız şekilde tespit edilmiştir. Kararda, avukatlık mesleğinin güven temeline dayandığına, avukatın hangi gerekçeyle olursa olsun müvekkiline ilişkin gerçekleri gizlememesi gerektiğine ve mesleki görevini kamu nezdindeki saygınlığa zarar vermeyecek biçimde icra etme zorunluluğuna dikkat çekilmiş; bu sebeple sadakat

²⁵⁶ Yargıtay 13. HD, 2014/31516 E., 2014/12805 K.; **Sungurtekin Özkan**, s.317vd.

²⁵⁷ **Sungurtekin Özkan**, s.317vd; **Özen**, s. 257

²⁵⁸ **Kurtoğlu**, s. 66; **Sungurtekin Özkan**, s. 429-430; **Günergök**, Sözleşme, s.107-108; **Aldemir**, s. 103-104; **Budak/ Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s.74-75; Yargıtay 13. HD, E. 2014/12345, K. 2015/6789. (Www.kazanci.com).

²⁵⁹ **Yavuz / Acar / Özen**, s. 1316-1317; **Sungurtekin Özkan**, s.411-412.

²⁶⁰ **Yavuz / Acar / Özen**, s. 1316-1317; **Günergök**, Sözleşme, s.102-103; **Nejat Aday**, Avukatın Çatışan Menfaatleri Temsil Yasağı Bakımından “Aynı İş” Olgusu ve Bu Yasağın Avukatın Mesleki Yükümlülükleri İçerisindeki Yeri, Erciyes Üniversitesi HFD, C.10, S.2, Aralık 2015, s.1-35.

yükümlülüğüne aykırı davranan avukata yerel baro tarafından verilen kınama cezası onanmıştır.²⁶¹

Yargıtay da bu konuda istikrarlı bir yaklaşım benimsemektedir. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, avukatın çıkar çatışmasına neden olacak şekilde müvekkilinin bilgilerini bir başka müvekkilin lehine kullanması, açıkça sadakat borcunun ihlali olarak değerlendirilmiş ve bu durumun haklı azil sebebi oluşturduğu vurgulanmıştır.²⁶²

Avukatlık mesleğine yönelik şikayetlerin büyük bir kısmı, avukatların karşı tarafla anlaşarak müvekkillerini zarara uğratmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum, avukat seçiminde bilgi ve deneyimden ziyade güvenilirliğin daha fazla ön planda tutulmasına neden olmaktadır. Müvekkiller genellikle güvendikleri kişilerin tavsiyelerine dayanarak avukat seçme yoluna gitmektedirler.²⁶³

Sadakat borcu kavramı, tarihsel kökenlerini Roma Hukuku'na kadar götürmek mümkündür. Roma Hukuku'nda avukatların (advocatus) müvekkillerine karşı sergilemeleri gereken sadakat, yalnızca etik bir zorunluluk değil, aynı zamanda hukuki bir yükümlülük olarak kabul edilmekteydi. Bu bağlamda, avukatın müvekkiline duyduğu bağlılık ve sadakat yükümlülüğü, ilk defa Roma hukukunda sistematik şekilde ortaya çıkmış ve zaman içinde modern hukuk sistemlerine aktarılmıştır.²⁶⁴

Günümüzde de birçok hukuk sistemi, bu ilkeleri temel alarak, avukatlık mesleğinin icrasında sadakat borcunu mesleki etik kuralların temel taşı olarak görmektedir. Avukatın müvekkiline karşı olan sadakati; onun çıkarlarını koruma, dürüst davranma ve mesleki özenle hareket etme yükümlülüklerini kapsamaktadır. TBBMK 3. ve 4. maddeleri de bu ilkeye açıkça yer vermekte ve Av. K. 34. maddesinde düzenlenen dürüstlük ve özen yükümlülükleri ile birlikte değerlendirilmelidir.

²⁶¹TBBDK, T: 16.07.2016, E: 2016/305, K: 2016/493, <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/942>, E.T.: 06.11.2024.

²⁶²Yargıtay 13. HD. 2013/31516 E. ve 2014/12805 K. (www.kazanci.com)

²⁶³Günergök, Sözleşme, s.99-100; Sungurtekin Özkan, s.239-240; Korkusuz/ Korkusuz, Giriş, s.165-166; Kurtoğlu, s. 62-63

²⁶⁴Diler Tamer, Roma Hukuku Cilt-2 Borçlar Hukuku, Yetkin Yayınları, 2021; Zimmermann Reinhard ; The Law of Obligations. Roman Foundations of the Civilian Tradition. Oxford.1996, s. 210.

Yargıtay bir kararında²⁶⁵; avukatın sadakat borcu gereği müvekkilin yararına davranmak ve zarar verecek tutumlardan kaçınmak zorunda olduğu vurgulanmıştır. Eğer vekil bu yükümlülükler aykırı davranmışsa, müvekkilin azil hakkını haklı şekilde kullanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, haklı azil durumunda avukatlık ücretine hak kazanılamayacağı, ancak azlin haksız olması hâlinde ücretin tamamına hak kazanılacağı ifade edilmiştir.

Yargıtay'ın bir başka kararında, avukatın aynı davada hem davacı hem de davalıyla menfaat çatışmasına düşecek şekilde hareket etmesi, sadakat borcunun ağır bir ihlali olarak değerlendirilmiş ve bu davranış, avukatın azlinin haklı gerekçeye dayandığı sonucunu doğurmuştur. Kararda açıkça belirtildiği üzere, müvekkilin çıkarlarını gözetme yükümlülüğü, avukatın mesleki ilişkilerinde üstünlük taşınmalı ve olası çıkar çatışmalarından kaçınılmalıdır.²⁶⁶ Bu tür durumlar, sadakat borcunun ne kadar titizlikle yerine getirilmesi gerektiğini vurgulayan önemli örneklerdir.²⁶⁷

Avukatın sadakat borcu, sadece bir etik ilke değil, aynı zamanda mesleki sorumluluğun ve hukuk düzenine duyulan güvenin temel taşlarından biridir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi, müvekkil ile avukat arasındaki güven ilişkisini pekiştirirken, mesleğin itibarı ve yargı sistemine duyulan güvenin korunmasına da katkı sağlar.²⁶⁸

Avukatın sadakat borcunu ihlâl etmesi hâlinde karşılaşılabileceği yaptırımlar hem disiplin hem de hukuki sorumluluk bakımından önemli sonuçlar doğurur. Avukatlık mesleğinin temel ilkelerinden biri olan sadakat yükümlülüğünün ihlâli, TBBDK kararlarında da sıklıkla vurgulanmaktadır. TBBDK bir kararında, avukatın müvekkiline karşı başka bir müvekkilin menfaatini gözeterek bilgi sızdırması, mesleğin onur ve şerefine aykırı davranış olarak değerlendirilmiş ve avukata meslekten geçici men cezası verilmiştir.²⁶⁹

Disiplin yaptırımları kapsamında; uyarı verilmesi, kınama cezası uygulanması, para cezası kesilmesi, belirli bir süreyle mesleğin icrasından men edilmesi ve ciddi ihlallerde

²⁶⁵Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesi'nin 03.04.2019 tarihli, 2017/6412 E. ve 2019/4484 K. (www.kazanci.com)

²⁶⁶Yargıtay 13. HD. 2014/31516 E., 2014/12805 K.

²⁶⁷ **Kurtoğlu**, s. 62; **Ali Çitil**, Türk Hukukunda Avukatlık Ortaklığı, İstanbul 2020.S.32-33; **Günergök**, Sözleşme, s. 99; **Hasan Tahsin Gökcan**, Açıklamalı Avukatlık Yasası, 3. Baskı, Ankara 2012.

²⁶⁸ **Özen**, s.214; **Sungurtekin Özkan**, s.319vd; **Baydar Haliç**, s.45-46.

²⁶⁹ TBBDK 2017/715 E., 2018/54 K.

avukatlıktan sürekli çıkarma gibi yaptırımlar öngörülmektedir. Bu yaptırımlar, Av. K. 134 ila 136. maddeleri arasında düzenlenmiş olup, meslek kurallarının ihlaline karşı caydırıcılığı sağlamayı amaçlar.

Benzer şekilde, YHGK 2015/16879 E., 2015/15258 K. sayılı ilamında, avukatın müvekkiline karşı dürüst davranma ve çıkarlarını koruma yükümlülüğünün bir hak değil, mesleki zorunluluk olduğu vurgulanmış; bu yükümlülüğün ihlâlinin yalnızca disiplin değil, aynı zamanda maddi sorumluluk doğurabileceği ifade edilmiştir.²⁷⁰

Avukatın sadakat borcu, yalnızca müvekkilin çıkarlarını koruma yükümlülüğü değil, aynı zamanda mesleğin kamusal yönünü ve hukuk sistemine olan güveni destekleyen temel bir ilkedir. Bu borcun ihlali hem disiplin yaptırımları hem de hukuki sorumluluk doğurur. Sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar, sadece bireysel düzeyde zarar yaratmakla kalmaz; avukatlık mesleğinin saygınlığına ve adaletin tesisi sürecine de zarar verir. Bu nedenle, sadakat borcu, avukatlık mesleğinin etik temellerinden biri olarak, titizlikle korunmalı ve uygulanmalıdır.

5. Hesap verme borcu

Hesap verme yükümlülüğü, geniş anlamda, avukatın müvekkiline karşı sorumluluklarından biridir ve bu yükümlülük, vekâlet görevini üstlenmesinden itibaren başlar.

İlk olarak, avukatın işin yürütülmesi hakkında müvekkilini bilgilendirmesi gerekir. Bu bilgilendirme, yalnızca işin sonunda değil, işin yürütülmesi sırasında düzenli ve zamanında yapılmalıdır. Ayrıca avukat, müvekkili adına aldığı para ve diğer değerleri gecikmeksizin müvekkiline bildirmek ve teslim etmekle yükümlüdür.²⁷¹

Bu yükümlülük, avukatın aldığı değerleri kendi ücret ve masraf alacaklarını da dikkate alarak hesaplaması ve geri kalan kısmı müvekkiline vermesi gerektiğini ifade eder.

²⁷⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2015/16879 E., 2015/15258 K.

²⁷¹ **Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 80-81; **Güner**, Avukatlık, s.284-285; **Rüzgaresen**, s.145-146; **Günergök**, Sözleşme, s.132-133; **Fırat Öztan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Turhan Kitabevi,2020.

TBBMK 43'üncü maddesi de bu hususu düzenlemekte ve avukatın müvekkil ile mali ilişkilerinde şeffaf ve dürüst olmasını zorunlu kılmaktadır.

Avukatın hesap verme yükümlülüğü, hem vekâlet görevini yerine getirirken müvekkil ile iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini hem de mali konularda müvekkilin haklarının korunmasını amaçlayan bir mesleki sorumluluktur. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi, avukat-müvekkil ilişkisini güçlendiren önemli bir unsurdur.²⁷²

Avukatın hesap verme yükümlülüğü, vekâlet sözleşmesinin doğasından kaynaklanmakta olup TBK 506. maddesi ile vekilin özen borcu çerçevesinde şekillenmektedir. Avukat, üstlendiği görev kapsamında müvekkiline karşı yalnızca bilgi vermekle kalmamakta, aynı zamanda yaptığı işin gerekçelerini, harcamalarını ve işlemlerinin sonuçlarını da açıklamak zorundadır. Bu kapsamda hesap verme yükümlülüğü hem şeffaflık ilkesinin hem de güven ilkesinin bir tezahürüdür.²⁷³

Av. K. 34. maddesi ve TBBMK 5. ve 11. maddeleri, avukatın müvekkiline karşı dürüstlük ve açıklıkla hareket etmesi gerektiğini açıkça ifade etmektedir. Bu bağlamda avukat, dava sürecindeki gelişmeleri, yapılan işlemleri ve doğan masrafları müvekkiline düzenli şekilde aktarmakla yükümlüdür. Müvekkilin bilgi alma hakkı, hesap verme yükümlülüğünün temel dayanaklarından biridir.²⁷⁴

YHGK bir kararında; vekilin, temsil ettiği kişinin yararına ve bilgi sahibi olacak şekilde hareket etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, İstinaf Mahkemesi kararlarına göre de avukatın dava dosyası ile ilgili harcama, takip ve işlemleri müvekkiline aktarmaması, özen ve hesap verme yükümlülüğünün ihlali sayılmaktadır.²⁷⁵

²⁷²Sungurtekin Özkan, s.310vd; Baydar Haliç, s.45-46; Bölükbaşı, <https://www.yaziciao.com/tr/vekalet-sozlesmesi-ve-vekilin-hesap-verme-borcu/>; Sungurtekin Özkan, s.303-304; Özen, s.273-274.

²⁷³ M. Lamih Çelik, TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları, Seçkin Yayıncılık, 2022; Özen, s.273-274.

²⁷⁴M. Lamih Çelik, "Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü", TBB Dergisi, S.67, 2006, s.399-420; Gökcan, s.407-408; örneğin, avukat tevkil yetkisine dayanarak bir başka meslektaşını tevkil ettiğinde durumu müvekkiline bildirmelidir. Günergök, Sözleşme, s.134-135; Güner, Avukatlık, s.284-285.

²⁷⁵YHGK 11.10.2006 tarihli, 2006/13-610 E. ve 2006/639 K.; İst. BAM 46. HD. E.2020/1789, K.2021/1235

TBB Disiplin Kurulu da kararlarında hesap verme yükümlülüğünün önemine dikkat çekmektedir. Özellikle 2017/114 D.K. sayılı kararda, “avukatın dava süreci boyunca yapılan işlemler, alınan paralar ve yapılan masraflar konusunda müvekkile bilgi vermemesi, meslek kurallarına açıkça aykırıdır” denilerek, bu yükümlülüğün ihlali halinde disiplin yaptırımını uygulanabileceği belirtilmiştir.²⁷⁶

Her ne kadar Av. K. da avukatın hesap verme yükümlülüğüne dair doğrudan bir madde yer almasa da bu borç TBK mad. 508. de düzenlenmiştir. Anılan hükme göre: “Vekil, işi gördükten sonra hesap vermek ve vekâletle ilgili olarak aldığı her şeyi vekâlet verene geri vermekle yükümlüdür.”²⁷⁷

Hesap verme yükümlülüğü, mesleki profesyonellik ilkesinin ayrılmaz bir parçası olup, yalnızca müvekkilin talebine bağlı olmayan, kendiliğinden doğan ve sürekli nitelik taşıyan bir yapıya sahiptir.²⁷⁸ Avukat, müvekkilinin bilgi ve onayını gerektirecek işlemler hakkında zamanında bilgi vermek, yapılan harcamaları açıklamak ve varsa bakiye tutarları iade etmek zorundadır. Bu kapsamda hesap verme borcu “yapma borcu”²⁷⁹ niteliğindedir ve yalnızca etik bir yükümlülük değil, ihlali hâlinde hukuki ve disiplin yaptırımlarını doğuran normatif bir zorunluluktur.²⁸⁰

Nitekim TBB Meslek Kuralları’nın 42. maddesi, avukatın avans ve harcamalara ilişkin şeffaf davranma zorunluluğuna dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, avukatlar, alınan vekâlet ücreti dışında yapılan her türlü masraf ve gideri müvekkile bildirmek ve gerekirse belgelemekle yükümlüdür. Aksi durumda, avukat hem etik sorumluluk hem de hukuki sorumluluk ile karşı karşıya kalabilecektir.²⁸¹

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi de hesap verme yükümlülüğünün ihlali hâlinde avukatın tazminat sorumluluğunun doğacağını birçok kararında açıkça ifade etmiştir. Örneğin; E.2016/7148, K.2017/12089 sayılı kararında, avukatın müvekkili bilgilendirmeksizin

²⁷⁶ TBBDK Kararı, 2017/114 D.K

²⁷⁷ Türk Borçlar Kanunu, m. 508.

²⁷⁸ Eren, Özel, s.544.

²⁷⁹ Kurtoğlu, s.82-83; Ruhi /Ruhi, s.92-93

²⁸⁰ Rona Aybay, *Avukatlık Hukuku*, 9. Baskı, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2020.

²⁸¹ Günergök, Sözleşme, s.133-134; Baydar Haliç, s.44-45.

yaptığı işlemler neticesinde uğranılan zararın, vekalet ilişkisinden kaynaklanan hesap verme yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmiş ve tazminata hükmedilmiştir.²⁸²

Bu çerçevede, şeffaflık ilkesi, avukatlık mesleğinin yalnızca etik değil, hukuki boyutları açısından da vazgeçilmezdir. Avukat, yaptığı her işlemi belgeli ve gerekçeli biçimde müvekkile bildirmek zorundadır. Bu, meslekî güvenin ve toplumun hukuk sistemine olan inancının temelini oluşturmaktadır. Şeffaflık ilkesi, yalnızca müvekkil ile olan ilişkileri düzenlemez; aynı zamanda mesleğin topluma karşı olan sorumluluğun da bir göstergesidir.²⁸³

Avukat, vekâlet ilişkisinin sona ermesiyle birlikte, müvekkiline karşı hesap verme borcu kapsamında, aldığı avanslar ve müvekkil adına yaptığı tüm harcamalar hakkında ayrıntılı bilgi vermek ve bunları belgelemekle yükümlüdür.²⁸⁴

Bu husus Yargıtay kararlarıyla da benimsenmiştir. Örneğin Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2021/6878 E., 2021/11419 K. sayılı ilamında, avukatın müvekkiline hesap vermeksizin vekâlet ücreti dışında yapılan masrafları tahsil etmeye çalışması, vekâlet ilişkisinin gereklerine aykırı bulunmuş ve hesap verme borcunun ihlali olarak değerlendirilmiştir.²⁸⁵

Avukatın müvekkiline karşı sahip olduğu hesap verme yükümlülüğü, yalnızca meslek etiğine dayalı bir sorumluluk değil, aynı zamanda TBK da düzenlenen vekâlet sözleşmesinin doğal bir sonucu ve hukuki bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 508/1'e göre, vekil, gördüğü işlemlerle ilgili olarak hesap verme ve vekâlet ilişkisi kapsamında edindiği tüm malvarlığı unsurlarını vekâlet verene iade etme yükümlülüğü altındadır.²⁸⁶ Bu madde kapsamında avukat, vekil sıfatıyla hareket

²⁸²Yargıtay 13. HD. E.2016/7148, K.2017/12089, T. 11.10.2017. www.kazanci.com).

²⁸³**Ece Deniz Vardar**, "Avukatın Müvekkiline Karşı Sorumluluğu, <https://ballawfirm.com/avukatin-muvekkiline-karsi-sorumlulugu/>.(E.T.20.04.2025)

²⁸⁴**Özen**, s.165-166; **Baydar Haliç**, s.45-46

²⁸⁵Yargıtay 13. HD. 2021/6878 E., 2021/11419 K. (www.kazanci.com).

²⁸⁶ TBK, m. 508/1. Vekilin hesap verme yükümlülüğü; **Ruhi / Ruhi**, s.92-93; **Rüzgaresen**, s.145-146.

ettiğinden, vekâlet ilişkisi sona erdiğinde aldığı avanslar, yaptığı harcamalar ve yürüttüğü işlemler hakkında ayrıntılı bilgi sunmakla yükümlüdür.

Hesap verme borcu, Av. K.da açıkça düzenlenmemekle birlikte, TBB Meslek Kuralları'nın 42. maddesinde yer verilen avans ve harcamalara ilişkin bildirim yükümlülüğü ile doğrudan ilişkilidir. Bu kapsamda avukatın müvekkiline verdiği hizmet süresince yalnızca sonuçtan değil, süreçten de sorumlu olduğu ve müvekkilini düzenli aralıklarla bilgilendirmesi gerektiği kabul edilmektedir.²⁸⁷ Dolayısıyla, bu yükümlülük hem mevzuata hem etik kurallara hem de yargısal içtihatlarla dayanan çok yönlü bir sorumluluktur.

Bu tür ihlaller, disiplin kurulları tarafından değerlendirilerek avukatın mesleki sorumluluklarına aykırı davranışlarına karşı cezai yaptırımlar uygulanabilir.²⁸⁸ Nitekim, TBB DK'nun bir kararında, avukatın müvekkilini işlem süreçleri hakkında bilgilendirmemesi ve yapılan harcamalara ilişkin hesap sunmaması “mesleğin itibarını zedeleyici davranış” olarak değerlendirilmiş ve uyarma cezası ile sonuçlanmıştır.²⁸⁹

Yargıtay da bu yükümlülüğe vurgu yaparak, avukatın müvekkilinden aldığı paralar ve gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili hesap verebilir olması gerektiğini pekiştirmiştir. Yargıtay'ın bir kararında; “Vekil olan avukatın, müvekkiline yürüttüğü dava süreci ve tahsil edilen meblağlar konusunda zamanında ve açık biçimde bilgi vermemesi, hesap verme borcunun ihlali niteliğindedir” denilerek, bu ihmalin hem hukuki hem de mesleki sorumluluğa yol açacağı belirtilmiştir.²⁹⁰

Yargıtay'ın bir kararında; avukatın, vekâlet ilişkisi sürecinde yaptığı tahsilatlardan elde ettiği tutarların tamamını müvekkiline aktarmadığı ve bilgilendirme yapmadığı gerekçesiyle, azlin haklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mahkeme, yalnızca özen yükümlülüğüne değil, aynı zamanda hesap verme yükümlülüğünün ihlali nedeniyle de vekilin sorumluluğunun doğduğunu kabul etmiştir. Bu bağlamda, yalnızca azil tarihi

²⁸⁷ Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, m. 42; **Kurtoğlu**, s. 82-83; **Özen**, s.175-176.

²⁸⁸ **Özen**, s.175-176; **Rüzgaresen**, s.145-146; **Güner**, Avukatlık, s.284-285.

²⁸⁹ TBBDK Kararı, 2005/76 E., 2005/360 K., www.barobirlik.org.tr.

²⁹⁰ Yargıtay 13. HD. 2015/32159 E., 2017/3656 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

itibariyle sonuçlandırılmış dosyalar bakımından vekâlet ücreti talep edilebileceği vurgulanmıştır.²⁹¹

Benzer şekilde, Yargıtay'ın başka bir kararında, Av. K. mad 166 da düzenlenen hapis hakkı ile hesap verme yükümlülüğü arasında doğrudan ilişki kurulmuştur. Kararda, avukatın müvekkili adına tahsil ettiği miktarları ücret alacağını aşacak şekilde elinde tutmasının hem yasal hem etik düzenlemelere aykırı olduğu ifade edilmiştir. Hapis hakkının, hesap verme yükümlülüğünün tamamlanmasından sonra ve sınırlı biçimde kullanılabilmesi belirtilmiştir.²⁹²

Hesap verme yükümlülüğünün yalnızca vekâlet süresiyle sınırlı olmadığı, Yargıtay kararında açıkça ortaya konmuştur. Bu kararda, vekilin müvekkilin ölümünden sonra da mirasçılara karşı hesap verme yükümlülüğünün devam ettiği ifade edilmiştir. Bu yorum, TBK m. 513 ile uyumlu biçimde vekalet ilişkisinin sona ermesinin hesap verme borcunu sona erdirmeyeceği şeklinde değerlendirilmiştir.²⁹³

İstanbul BAM'ın bir kararında ise, azil iradesinin değerlendirilmesi bağlamında, avukatın müvekkiline karşı hesap verme yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğinin, yapılacak bilirkişi incelemesi sonucunda belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kararda, vekilin masraflar ve alınan bedeller konusunda açık hesap sunma zorunluluğuna vurgu yapılmıştır.²⁹⁴

Yine İstanbul BAM'ın başka bir kararında; avukatın, vekâletname kapsamında açtığı davada döviz cinsi yerine TL üzerinden talepte bulunması ve kararı temyiz etmemesi sebebiyle doğan zarardan sorumlu olup olmadığı, hesap verme yükümlülüğü ile birlikte özen ve sadakat borçlarının ihlali kapsamında değerlendirilmiştir. Mahkeme, mesleki yükümlülüklerin bütünsel biçimde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak, tazminat

²⁹¹ Yargıtay 3. HD. 2023/768 E., 2024/1826 K., www.kazanci.com.tr.

²⁹² Yargıtay 13. HD. 2015/19231 E., 2017/6255 K.

²⁹³ Yargıtay 13. HD. 2013/20771 E., 2014/22666 K. (www.kazanci.com).

²⁹⁴ İstanbul BAM 18. HD. 2019/2999 E., 2022/792 K. (www.kazanci.com).

sorumluluğunun doğup doğmadığının yeniden bilirkişi raporu ile araştırılması gerektiğine hükmetmiştir.²⁹⁵

Yargı kararlarında, avukatın hesap verme yükümlülüğünün sadece etik bir ilke değil, aynı zamanda müvekkilin zarar görmesine neden olabilecek somut bir sorumluluk alanı olduğu vurgulanmaktadır. Vekil, yalnızca dava kazanmak ya da hizmet sunmakla değil, hizmet süresince ve sonrasında müvekkilini aydınlatmakla da yükümlüdür. Bu yükümlülüğün ihlali hâlinde gerek azil sebeplerinin haklılığı gerekse tazminat yükümlülüğünün doğması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu bağlamda hesap verme borcu, Av. K., TBK ve meslek kuralları ile şekillenen bütüncül bir sorumluluk alanıdır.

Sonuç olarak, hesap verme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hâlinde, avukat hakkında TBB DK nezdinde disiplin soruşturması başlatılabileceği gibi, zarar gören müvekkilin genel hükümlere göre tazminat davası açması da mümkündür. Bu durum, avukatlık mesleğinin yalnızca etik değerlere değil, aynı zamanda hukuki normlara sıkı sıkıya bağlı olması gerektiğini göstermekte, mesleki saygınlık ve kamu güveni açısından bu yükümlülüğün ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

6. Aydınlatma Borcu

Avukatın özen yükümlülüğünün bir yansıması olarak kabul edilebilecek önemli bir diğer sorumluluk da aydınlatma yükümlülüğüdür. Gerçekten de avukat, üstlendiği davada müvekkilinin çıkarlarını en güvenli ve en az risk içeren hukuki yollardan korumaya ve sonuca ulaştırmaya gayret etmelidir.²⁹⁶

Gerek TBK'nın vekâlete ilişkin hükümleri gerekse Av. K. çerçevesinde şekillenen avukatlık sözleşmesinin doğası, avukatın müvekkili bilgilendirme yükümlülüğünü örtülü biçimde içermektedir.²⁹⁷ Bu yükümlülüğün ihlali, avukatın mesleki sorumluluğunu doğurabilir ve disiplin cezalarıyla sonuçlanabilir. TBB DK bir kararında, avukatın bilgi

²⁹⁵ İstanbul BAM 18. HD. 2019/2328 E., 2022/579 K. (www.kazanci.com).

²⁹⁶ **Ferdinand Graf**, *Anwaltshaftung*, Wien, 1991.

²⁹⁷ **Zevkliler / Gökyayla**, s.480vd.

verme zorunluluğunun vekâlet ilişkisinin gereği olduğu ve mesleğin itibarını koruma açısından önemli olduğu ifade edilmiştir.²⁹⁸

Türk hukukunda bu yükümlülük, 1990'lı yıllardan itibaren akademik anlamda literatürde yer bulmaya başlamış olsa da, uygulamada Yargıtay kararlarında doğrudan “aydınlatma yükümlülüğü” ifadesine yer verilmemesi dikkat çekicidir.²⁹⁹ Ancak bazı içtihatlarda, avukatın gerekli bilgilendirmeyi yapmaması durumunda müvekkilin uğradığı zarar gerekçe gösterilerek, avukatın sorumlu tutulduğu görülmektedir.

Hukuki anlamda aydınlatma yükümlülüğü, yalnızca sağlık hizmeti sunucuları veya sözleşme tarafları için değil; aynı zamanda avukat–müvekkil ilişkisinde de geçerlidir. Bu yükümlülüğün temel amacı, avukatın yalnızca kendisine iletilen bilgilerle yetinmeyerek, müvekkilin farkında olmadan eksik veya önemsiz gördüğü hususları ortaya çıkarmak adına gerekli soruları sorarak olayı netleştirmesidir.³⁰⁰ Bu anlamda, bilgi verme yükümlülüğü doğrudan müvekkile yüklenmemiştir; aksine, avukatın konuyu aydınlatacak şekilde müvekkili yönlendirmesi gerekir.³⁰¹

Yargıtay içtihatlarında da bu yükümlülüğe açıkça vurgu yapılmakta; özellikle avukatın, ihtiyaç duyduğu bilgileri istemediğini iddia eden iş sahibine karşı, bu bilgilerin talep edildiğini ispat etme yükü avukatın üzerinde bırakılmaktadır.³⁰²

Bu çerçevede özen yükümlülüğü, avukatın yalnızca pasif bir temsil görevini üstlenmesini değil; aktif biçimde gerekli bilgi ve belgeleri elde ederek, müvekkil adına uygun adımları atmasını ve hatalı yönlendirmelerden kaçınmasını gerektirir.³⁰³

Avukatlık mesleğinde müvekkilin dava süreci hakkında bilgilendirilmesi, vekâlet ilişkisine özgü asli bir yükümlülük olarak kabul edilmektedir. Bu yükümlülük, yalnızca davanın teknik yönleri hakkında bilgi vermekle sınırlı olmayıp, müvekkilin sürecin tüm aşamaları hakkında sağlıklı karar verebilmesini sağlayacak şekilde kapsamlı bir

²⁹⁸ TBBDK 13.03.2015 tarihli ve 2014/608 E., 2015/190 K.

²⁹⁹ **Mehtap Aydın**, Avukatın Özen Yükümlülüğü ve Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, 2022.

³⁰⁰ **Ahmet Can**, Vekâlet Sözleşmesinde Özen Borcu ve Hukuki Sonuçları, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

³⁰¹ **Seçer**, s152-163.

³⁰² Yargıtay 13. HD., E. 2013/12645, K. 2014/8829, T. 16.04.2014.

³⁰³ **Seza Reisoğlu**, Türk Kefalet Hukuku, Ankara, 2013.

aydınlatmayı da içerir.³⁰⁴ Özel bilgi ve uzmanlık gerektiren mesleklerde aydınlatma yükümlülüğü, mesleki ilişkinin güvene dayalı yapısını destekler nitelikte olup; hekim-hasta ilişkisinde olduğu gibi, avukat-müvekkil ilişkisi bakımından da benzer öneme sahiptir.³⁰⁵

Avukat, üstlendiği işin kapsamı doğrultusunda müvekkiline yalnızca davanın olumlu yönlerini değil, aynı zamanda karşılaşılabilecek riskleri, sürecin zorluklarını ve ihtimalleri de açıklamakla yükümlüdür.³⁰⁶ Bu açıklamaların; eksiksiz, açık ve müvekkilin anlayabileceği bir dilde yapılması gerekir. Aksi hâlde, avukatın bilgi saklaması veya bilinçli biçimde eksik bilgilendirme yoluna gitmesi, dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz ve avukatı güvenilirliğini yitiren bir konuma getirir.³⁰⁷

Müvekkilin, yargılama sürecinin işleyişi, davanın mevcut durumu, hangi aşamaların tamamlandığı veya hangi delillerin sunulması gerektiği konusunda düzenli biçimde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Avukat, örneğin temyiz süresi gibi hayati öneme sahip konularda müvekkiline gerekli bilgileri vermeli ve bu konularda nasıl hareket edileceğini açık bir biçimde ifade etmelidir.³⁰⁸ Ayrıca delillerin toplanması, sunulması ve dava stratejisinin belirlenmesi gibi noktalarda da müvekkilin yönlendirilmesi avukatın sorumluluğundadır.

Aydınlatma yükümlülüğünün kapsamı belirlenirken, müvekkilin kişisel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Müvekkilin eğitim düzeyi, mesleği, içinde bulunduğu sosyal çevre ve hatta coğrafi konumu –örneğin yurt dışında ikamet etmesi– gibi hususlar, avukatın bilgi verme tarzını ve içeriğini şekillendirmelidir.³⁰⁹ Zira müvekkilin söz konusu süreci anlamlandırabilmesi için, kendisine sunulan bilginin kendi algı düzeyine uygun olması şarttır.

³⁰⁴Eren, Özel, s.540vd

³⁰⁵Köse, s.45-50

³⁰⁶Yavuz/Acar/Özen, s. 657

³⁰⁷Gümüş, İsviçre, s.426vd.

³⁰⁸Yargıtay 4. HD., E. 2015/8796, K. 2016/9509, T. 27.10.2016 (www.kazanci.com)

³⁰⁹Karahan, s.114 vd.

Avukatın vekâlet sözleşmesinin kurulmasından önce dahi müvekkil adayına bilgi vermesi gerektiği yönündeki görüşler, aydınlatma yükümlülüğünün yalnızca dava süreciyle sınırlı olmadığını, hukuki yardım talebinin ilk anından itibaren başladığını ortaya koymaktadır.³¹⁰ Örneğin; hukuki destek isteyen kişinin adli yardıma ihtiyaç duyduğu açıkça anlaşılıyorsa, avukatın bu konuda bilgilendirme yapması gerekir.

Avukatın, vekâlet görevi kapsamında ihtilafın çözümüne ilişkin gerekli bilgileri müvekkili aracılığıyla edinmesi bir yükümlülüktür. Ancak avukatın sadece müvekkilinin verdiği sözlü bilgilere dayanarak hareket etmesi yeterli değildir. Avukat, meselenin netleşmesi ve doğru bir şekilde analiz edilebilmesi için müvekkiline bazı sorular yönelmek zorundadır.³¹¹ Nitekim avukatın rolü, bir dedektif ya da istihbarat görevlisi gibi hareket etmek değil; hukuki çerçevede makul araştırmalarla müvekkilini bilgilendirmek ve temsil etmektir.³¹² Nitekim Yargıtay, bir kararında vekilin müvekkilinin beyanlarına güvenmekte haklı olduğunu, delil toplama görevinin davanın taraflarına ait olduğunu açıkça belirtmiştir.³¹³

Bununla birlikte, bazı özel durumlarda avukattan daha ileri derecede dikkat ve özen beklenebilir. Özellikle dava konusu taşınmazlara ilişkin hakların tespiti söz konusu olduğunda, avukatın tapu sicil kayıtlarını, cebri satış belgelerini veya diğer kamu kayıtlarını incelemesi gerekebilir.³¹⁴ Avukatın, mesleki özen borcu kapsamında bu tür belgeleri dikkate alması, hem dava stratejisinin hukuki zemine oturtulmasını hem de müvekkilin menfaatlerinin etkili biçimde korunmasını sağlar.³¹⁵

Elde edilen bilgiler doğrultusunda, davanın seyri ve yargılama sürecinde izlenecek stratejiler belirlenmelidir. Bu süreç, müvekkilin haklarının etkin bir şekilde korunmasını ve dava sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini temin eder.³¹⁶ Ayrıca, üstlenilen işle

³¹⁰ Köse, s.29-52, **Sungurtekin Özkan**, s.292; **Nejat Aday**, Türk Hukukunda Avukatın Mesleki Yükümlülükleri, İstanbul, 1993, <https://nejataday.av.tr/WebImages/PdfFiles/Avukatın.Mesleki.Yukumlulukleri.pdf> E.T.13.11.2024.

³¹¹ **Özen**, s.85-86; **Sungurtekin Özkan**, s.292-293

³¹² **Çelik**, Bilgi Verme, s.399-420; **Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 62-63.

³¹³ Yargıtay 13. HD. 2013/20771 E., 2014/22666 K., T. 25.11.2014. (Www.kazanci.com).

³¹⁴ **Sungurtekin Özkan**, s.310vd; **Kemal Şenocak**, Mesleki Sorumluluk Sigortası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000.

³¹⁵ Yargıtay HGK, 2022/3-109 E., 2023/439 K., T. 30.3.2023. (Www.kazanci.com).

³¹⁶ **Aday**, Mesleki Yükümlülük, s. 18-19; **Kurtoğlu**, s. 59-60; **Çelik**, Bilgi Verme, s. 401-402

ilgili olarak müvekkilin karşılaşılabileceği olası riskler hakkında da müvekkiline bilgi vermelidir.³¹⁷

Avukatın bu konuda yerine getirmesi gereken yükümlülük, müvekkilin eğitim düzeyi ve hukuki bilgi birikimiyle uyumlu olmalıdır. Ayrıca, bu aydınlatma yükümlülüğünün kapsamı, somut olayın özellikleri ve şartları çerçevesinde belirlenmelidir. Bu yükümlülüğün temel amacı, müvekkilin ilgili konu hakkında daha isabetli ve güvenilir bilgiler verebilmesini temin etmektir. Müvekkilin verdiği bilgilerin derinliği ve kapsamı, onun eğitim düzeyi ve konuya olan hakimiyetiyle değişiklik gösterebilir.³¹⁸

Bununla birlikte, avukatın her detayı kapsayacak bir aydınlatma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Avukat, karşı tarafın tutum ve davranışlarını, tanıkların vereceği ifadeleri ya da bilirkişi raporlarının içeriğini önceden tahmin etmekle yükümlü değildir. Avukatın görevi, somut olayın gereklerine ve eldeki bilgilere dayanarak müvekkiline hukuki rehberlik sağlamak ve sürecin etkin bir şekilde yürütülmesini temin etmektir.³¹⁹

Avukatın, yargılama sürecine ilişkin tüm ayrıntıları müvekkiline aktarması zorunlu değildir. Ancak, müvekkilin karar verme sürecini etkileyebilecek tüm önemli hususlarda, yargılamanın geldiği aşama ve durumu da kapsayacak şekilde bilgilendirme yapması gerekir. Avukat, özellikle müvekkilin iradesini etkileyebilecek noktalarla ilgili olarak dava süreci ve yapılan işlemler hakkında açıklamalarda bulunmalı ve müvekkilini aydınlatmalıdır.³²⁰

Vekilin başkasına hizmet yaptırması durumunda, özen yükümlülüğü, sebep-sonuç ilişkisini kuran bir sorumluluk anlamı taşır.³²¹

³¹⁷ Çelik, Bilgi Verme, s. 401-402; Sungurtekin Özkan, s.410-411

³¹⁸ Aday, s. Mesleki Yükümlülük, s.18-19; Kurtoğlu, s. 59-60; Çelik, Bilgi Verme, s. 401-402

³¹⁹ Sungurtekin Özkan, s.300vd; Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s.15-16

³²⁰ Yasin Köse, ‘‘Avukatın Aydınlatma Yükümlülüğü’’, TAAD, S. 45, Y. 12, s.29-50, 2021; Baydar Haliç, s.44-45

³²¹ Boz, s.75-76.

TBBMK 34. maddesi, avukatın müvekkiline davanın olası sonucu hakkında hukuki kanaatini bildirebileceğini; ancak bu değerlendirmesinin kesin bir garanti niteliği taşımadığını açıkça belirtmekle yükümlü olduğunu yazar.³²²

Nitekim TBK'da, avukatın, sonucu garanti etmemesi gerektiği açıkça belirtilmiştir. Burada esas olan, mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceri ile işin yürütülmesidir. Bu kural, avukatın müvekkilini yanıltmadan, gerçekçi ve şeffaf bir bilgilendirme yapmasını zorunlu kılar. Zira sonucu garanti etmek, müvekkilin güvenini suistimal etmekle kalmayıp, avukatlık mesleğinin bağımsızlığı ve etik ilkeleriyle de bağdaşmaz.³²³ TBBDK da bir kararında da bu husus vurgulanmıştır.³²⁴

Yargıtay'ın bir kararında, avukatın temyiz etmeme kararının hukuki takdir yetkisine dayandığı, ancak bu kararı müvekkiline bildirmesi gerektiği belirtilmiştir. Avukatın temyiz etmeme kararını müvekkiline bildirmemesi ve bu nedenle müvekkilin zarara uğraması durumunda, avukatın sorumluluğunun doğabilmesi için, yalnızca kusurun varlığı yeterli olmayıp, ayrıca temyiz edilseydi Yargıtay'ın hükmü bozacağı hususunun da ispat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.³²⁵

Avukatın aydınlatma yükümlülüğü, müvekkilin bilinçli kararlar almasını sağlamak amacıyla, hukuki işlemler, dava süreçleri ve olası riskler hakkında gerekli tüm bilgilerin sunulmasını içerir.³²⁶

Yargıtay'ın bir içtihadında³²⁷ avukatın gerekçeli karar yazılmadan temyiz yoluna başvurmasının, müvekkile önceden bilgi vermemesi nedeniyle aydınlatma borcunun ihlali sayılmayacağı belirtilmiştir. Zira, müvekkilin davayı açma izni verdiği bir durumda, davanın temyizi de bu iznin kapsamındadır. Ayrıca, müvekkilin temyizden her zaman vazgeçme hakkı bulunduğu vurgulanmış, bu nedenle avukatın özen borcuna aykırı

³²² TBBDK 24.01.2014 gün ve 2013/639 E. 2014/45 K.; **Özen**, s.325.; **Boz**, s.75-76

³²³ TBBDK kararı T: 07.2006, 2006/135 e. 2006/239 K.; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.43.

³²⁴ TBBDK 01.02.1992 tarihli ve 1992/91 E., 1992/17 K.; Türkiye Barolar Birliği (TBB) Meslek Kuralları'nın 34.

³²⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 15.03.2001 tarihli ve 2001/429 E., 2001/2307 K. (www.kazanci.com)

³²⁶ **Güner**, Avukatlık, s.565-566; **Özen**, s.119-120; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.45-46; **Cenk Akil**, "Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatın Görevini Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü", Hacettepe ÜHFD, 2(1), 2012, s.12.

³²⁷ Yargıtay 13. HD., T: 07.06.2007, E: 2007/2270, K: 2007/8126, UYAP E.T.: 06.11.2024.

davrandığından söz edilemeyeceği ifade edilmiştir. Bu karar, avukatın aydınlatma yükümlülüğünün, yalnızca müvekkilin kararını etkileyebilecek temel bilgilerle sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

YHGK E.2022/3-109, K.2023/439 sayılı kararında, avukatın, yalnızca davanın genel işleyişine dair değil, aynı zamanda usul hukukunda öngörülen hak düşürücü süreler ve bu sürelerle uyulmaması hâlinde doğabilecek hak kayıpları konusunda da müvekkilini bilgilendirmesi gerektiği açıkça ifade edilmektedir. Kararda, özellikle zamanaşımı gibi dava şartlarının somut olayda doğurduğu sonuçlar karşısında, avukatın “en emin yolu seçmek” yükümlülüğüne sahip olduğu belirtilmiştir. Yüksek Mahkeme, hukuki görüş ayrılıklarının bulunduğu durumlarda dahi avukatın, müvekkilinin aleyhine sonuç doğurabilecek olasılıkları bertaraf edecek şekilde davranmasının mesleki sorumluluğun gereği olduğuna hükmetmiştir.³²⁸

Davanın süresinde açılmaması nedeniyle zamanaşımına uğraması³²⁹, gereksiz dilekçelerle müvekkilin fazladan veya cezaî vergi ödemesine sebep olunması, tek dilekçeyle açılacak bir konuda onlarca ayrı dava açılması dava dilekçesinde karşı tarafın açık ve anlaşılır biçimde belirtilmemesi³³⁰, temyiz süresinin kaçırılması veya müvekkilin açık talimatı olmadan temyiz yoluna başvurulması³³¹ gibi durumlar; avukatın özen borcuna aykırı hareket ettiğini gösterir.

Aynı şekilde, iş kazasından doğan zararın Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanabileceği araştırılmadan önce maddî, ardından manevî tazminat davası açılması ya da duruşma gününün kaçırılması gibi hatalar da avukatın gerekli dikkat ve titizliği göstermediğine işaret eder. Bu tür ihmalkâr davranışlar, Yargıtay kararlarında da açıkça özen borcunun ihlali olarak değerlendirilmiştir.³³²

³²⁸Yargıtay HGK, E. 2022/3-109, K. 2023/439, T. 28.03.2023. (Www.kazanci.com)

³²⁹ Yargıtay 13. HD. T. 22.9.1992, E. 6154, K. 6883 (kazanci.com).

³³⁰ BGE 38 II 148 Karar için bkz. **Kemal Arık**, “Avukatın Müvekkiline Karşı Mesuliyeti (Avukat Yeni İctihatları Takip Etmekten Mesul müdür?)”, Adliye Ceridesi, Yıl: 1944.

³³¹ Yargıtay 4. HD. T. 9.10.1973 E. 9028, K. 8680. (Kazanci.com).

³³² Yargıtay 3. HD., T. 22.9.1992, E. 6154, K. 6883; **Turgut Uygur**, Açıklamalı-İctihatlı Borçlar Kanunu, C. 7, Ankara 2003.

Bu bağlamda Yargıtay, özen yükümlülüğünü yalnızca maddi zarar üzerinden değil, hukuki süreç yönetiminin doğruluğu ve danışmanlık kalitesi üzerinden değerlendirmektedir. Bu yaklaşım, avukatın pasif bir temsilci değil, aynı zamanda aktif bir danışman ve rehber olarak konumlandığını gösterir. Bu nedenle aydınlatma borcu, yalnızca etik bir görev değil, aynı zamanda özen borcunun içeriğini şekillendiren hukuki bir yükümlülük olarak kabul edilmelidir.

Ceza davalarında ise avukatın aydınlatma yükümlülüğü daha büyük bir önem kazanır. Avukat, müvekkilini suçun niteliği, delillerin değerlendirilmesi, savunma stratejileri ve olası yaptırımlar hakkında eksiksiz şekilde bilgilendirmelidir. Aksi takdirde savunma hakkı ihlal edilmiş sayılabilir. TBB Meslek Kuralları'nın 34. maddesi, avukatın müvekkilini eksiksiz biçimde bilgilendirmesi gerektiğini düzenleyerek, aydınlatma yükümlülüğünü mesleki sorumlulukların temel unsuru haline getirmiştir.³³³

Yargıtay da bir kararında, avukatın müvekkiline dava süreçleri hakkında bilgi vermeden süre tutum dilekçesiyle temyiz başvurusunda bulunmasının, tek başına kusur oluşturmayacağını; ancak sürecin niteliği gereği avukatın müvekkilini hak kaybına uğratabileceği şekilde aydınlatmaması halinde sorumlu tutulabileceğini vurgulamıştır.³³⁴ Bu kapsamda avukatın aydınlatma yükümlülüğü, yalnızca prosedürel bilgi aktarımı değil, aynı zamanda bilinçli karar verme sürecine katkı sağlama işlevi görmektedir.

Avukat, müvekkili adına üstlendiği dava veya hukuki uyuşmazlığın olası sonuçları hakkında değerlendirme yapma ve görüş bildirme sorumluluğuna sahiptir. Bu sorumluluk, müvekkilden aldığı bilgiler doğrultusunda yapılan araştırmalar ve hukuki analizler temelinde, davanın olumlu ya da olumsuz şekilde sonuçlanma ihtimallerine dair müvekkilin aydınlatılmasını içerir. Avukatın bu yükümlülüğü, hem müvekkilin bilinçli kararlar almasını sağlamak hem de hukuki sürecin şeffaf bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmak adına temel görevlerinden biridir.³³⁵

³³³ TBBMK, m. 34. Ayrıca bkz: TBBDK 2013/62 E., 2014/123 K., T. 18.12.2014.

³³⁴ Yargıtay 13. HD., 2015/19231 E., 2017/6255 K., T. 22.6.2017. (Www.kazanci.com).

³³⁵ **Korkusuz/ Korkusuz**, Giriş, s.160-161; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62.

Avukat sonuç hakkında kesin bir tahminde bulunamasa dahi, kazanılma olasılığı düşük olan bir davanın doğurabileceği olumsuz sonuçlar konusunda müvekkilini bilgilendirmekten kaçınmaz. Bu, avukatın müvekkiline karşı taşıdığı aydınlatma borcunun bir gereğidir ve müvekkilin dava süreci hakkında bilinçli kararlar almasını sağlamak için mutlaka yerine getirilmelidir.³³⁶

Aydınlatma borcunun ihlâli, avukatın müvekkilini gerekli hukuki bilgilerden mahrum bırakması, yanıltıcı açıklamalarda bulunması veya müvekkilin onayı alınmaksızın kritik kararlar alması gibi durumları içerir.³³⁷

Örneğin; müvekkilinin lehine olmayacak bir davayı, sırf vekâlet ücreti kazanmak amacıyla ve yeterli bilgilendirme yapmadan açmak, kanun yollarının (istinaf veya temyiz) olası risk ve sakıncaları hakkında bilgilendirme yapmaksızın başvuruda bulunmak, ya da davanın kaybedilme ihtimalinin yüksek olduğunu müvekkile açıklamaksızın davaya devam etmek, avukatın aydınlatma borcunun ihlal edildiğinin açık örnekleridir.³³⁸

Bu nedenle, avukatların müvekkillerine karşı sorumluluklarını yerine getirirken dikkatli olmaları, doğru ve eksiksiz bir şekilde bilgilendirme yapmaları büyük önem taşımaktadır. Bu, hem müvekkilin haklarının korunması hem de mesleğin itibarının sürdürülmesi açısından kritik bir gerekliliktir.³³⁹

Ayrıca, aydınlatma borcunun ihlâl edildiği durumlarda, müvekkilin uğradığı zararların telafisi açısından avukatın tazminat sorumluluğu gündeme gelir. Müvekkilin tam ve gereği gibi bilgilendirilmesi avukatın temel yükümlülüğüdür. Bu bağlamda müvekkilin, yapılan bilgilendirmeye rağmen işlemin sürdürülmesini talep etmesi halinde, bu talebin

³³⁶ **Emre Gökyayla**, Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, Ankara, 2007; **Aday**, Mesleki Yükümlülük, s.11-12; TBBMK md. 3, 4, 34; Avukatlık Kanunu md. 34; YHGK, E.2022/3-109, K.2023/439

³³⁷ Yargıtay 13. HD. E.2013/20771, K.2014/22666. (Www.kazanci.com).

³³⁸ TBBDK, 2017/362 E., 2018/78 K.

³³⁹ **Korkusuz/ Korkusuz**, Giriş, s.160-161.; **Aldemir**, s. 398-399; Yargıtay 3. HD. E.2020/5878, K.2021/2397. (Www.kazanci.com).

yazılı bir şekilde alınması avukat açısından ispat kolaylığı sağlar ve sorumluluk açısından önem taşır.³⁴⁰

Avukatın, müvekkilini yeterince bilgilendirdiğini ispat yükü kendisine ait olup, bu hususta yazılı belge ya da kayıt tutmak önemlidir. Aksi durumda, müvekkilin bu yükümlülüğün yerine getirilmediğini ispatlaması zorluk arz eder ve genellikle hayatın olağan akışı içerisinde kanıtlanması güçtür.³⁴¹

Sonuç olarak, avukatın aydınlatma yükümlülüğü, mesleğin etik kurallarından kaynaklanmakla birlikte, hukuki düzenlemelerle güçlendirilmiş ve yaptırıma bağlanmış önemli bir sorumluluktur. Avukatın müvekkilini hukuki süreçlerin tüm aşamalarında tam, doğru ve şeffaf biçimde bilgilendirmesi, müvekkilin haklarını bilinçli şekilde kullanmasını sağlar ve adil yargılanma hakkının etkin olarak korunmasına katkı sunar. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, müvekkilin zarara uğraması durumunda avukat açısından hukuki ve disiplinler sorumluluk doğurabileceği gibi, vekâlet ilişkisinin de haklı nedenle sona erdirilmesini mümkün kılabilir. Bu nedenle avukatların, mesleki faaliyetlerini yürütürken müvekkillerini kapsamlı ve anlaşılır şekilde aydınlatmaları hem mesleki itibarın korunması hem de hukuk sistemine duyulan güvenin güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

7. Edimi Şahsen İfa Borcu

Avukatın işi şahsen ifa borcu, avukatlık mesleğinin temel özelliklerinden biri olup, avukatın üstlendiği hukuki yardımı bizzat kendi bilgi, yetenek ve deneyimi ile yerine getirme yükümlülüğünü ifade eder. Bu yükümlülük, avukatın müvekkilinin menfaatlerini korumak adına mesleki görevlerini bizzat yerine getirmesini zorunlu kılar.³⁴² Bu borç, avukat ile müvekkil arasındaki güven ilişkisine dayanır ve avukatın kişisel özellikleri nedeniyle tercih edilmesinden kaynaklanır.³⁴³

³⁴⁰ **Aday**, Aynı İş, s.15-17.

³⁴¹ **Köse**, s. 49-50; **Güner**, Avukatlık, s.447-448; TBBDK, 2019/145 E., 2020/22 K.; Yargıtay 13. HD. E.2015/19231, K.2017/6255.

³⁴² **Rüzgaresen**, s.154-155; **Budak/ Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s.72-73.

³⁴³ **Günergök**, Sözleşme, s.124- 125; **Meral Sungurtekin Özkan**, Avukatlık Hukuku, s. 194-195.

Av. K ve TBBMK, bu yükümlülüğü açıkça düzenleyerek avukatın müvekkiline karşı sorumluluğunu netleştirmektedir. Bu yükümlülüğün temelinde, avukatın mesleki bilgi, birikim ve uzmanlığını müvekkiline doğrudan sunma ilkesi bulunmaktadır.

Av. K mad. 171 de belirtildiği üzere, avukatın işi bizzat yürütmesi esas olup, ancak müvekkilin izniyle ve vekâletnamede açıkça tevkil yetkisi tanınmış olması halinde işi başka bir avukata devretmesi mümkündür. Bu durumda, avukatın tevkil yetkisini kullanarak hareket etmesi hem vekâletnamenin kapsamına hem de sözleşme hükümlerine uygun olacaktır.³⁴⁴ Kanunda bu yetkinin verilmemiş olması durumunda, avukatın işi başka bir meslektaşına devretmesi hukuka aykırılık teşkil edecektir.³⁴⁵

Doktrinde de ifade edildiği gibi, avukatın işi şahsen ifa yükümlülüğü, vekâlet sözleşmesinin kişisel güven ilişkisine dayanmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, avukatın müvekkili tarafından kişisel özelliklerine ve mesleki deneyimine duyulan güvenle seçilmiş olması nedeniyle, bu hizmeti bizzat yerine getirmesi gerektiği belirtilmektedir.³⁴⁶ Bu, hem müvekkilin haklarının en iyi şekilde korunmasını hem de avukatlık mesleğinin güvenilirliğini sağlamayı amaçlar. Avukatın işi şahsen yerine getirmesi, meslekle ilgili yükümlülüklerin tam anlamıyla yerine getirilmesi için kritik bir unsurdur.³⁴⁷

Uygulamada da Yüksek Mahkeme, avukatın işi şahsen yerine getirme yükümlülüğünü vurgulayarak, bu yükümlülüğün ihlâlini mesleki sorumluluk olarak değerlendirmiştir. Örneğin, YHGK bir kararında, avukatın vekâlet görevini şahsen ifa etmek yerine işi başkasına devretmesinin, avukatın özen borcuna aykırılık teşkil ettiği ve bu durumun müvekkilin avukatı haklı nedenle azletmesine sebep olduğu ifade edilmiştir.³⁴⁸

Ayrıca, TBB Disiplin Kurulu kararlarında da avukatın işi şahsen ifa yükümlülüğüne ilişkin çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Bir disiplin kararında, avukatın müvekkilinden aldığı vekâlet görevini başka bir meslektaşına devrettiği ve bu durumu

³⁴⁴ **Günergök**, Sözleşme, s.225-226,

³⁴⁵ Avukatlık Kanunu m. 171; Yargıtay 13. HD., E.2015/19231, K.2017/6255. (Www.kazanci.com).

³⁴⁶ **Şeref Ünal**, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ankara,2001

³⁴⁷ **Güner**, Avukatlık, s. 424-425; **Ruhi /Ruhi**, s.85-86.

³⁴⁸ Yargıtay HGK., E.2014/16879, K.2015/15258. (Www.kazanci.com).

müvekkilinin onayı olmadan gerçekleştirdiği tespit edilerek, söz konusu davranışın meslek etik kurallarına ve Av. K. aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır.³⁴⁹

Tevkil yetkisi verilen avukat (alt vekil), işi yürütürken tevkil eden avukattan bağımsız hareket eder ve bu esnada emir ve talimat almaz.³⁵⁰ Tevkil yetkisi kullanılan durumlarda, tevkil eden avukatın sorumluluğu Av. K. kapsamında değerlendirilir ve TBK 116. maddesi uygulanmaz. Dolayısıyla tevkil eden avukat, alt vekilin eylemlerinden ancak Kanunda öngörülen koşullarda sorumlu tutulabilir.³⁵¹

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, bu yetkinin kullanılması durumunda tevkil eden avukatın özen ve sadakat yükümlülüğü devam eder ve alt vekilin kusurlu fiilleri nedeniyle müvekkilin uğradığı zararlardan müştereken ve müteselsilen sorumluluk doğar.³⁵² Buna karşın avukatın iş gereği başka bir yerde çalışmak zorunluluğu nedeniyle işi tamamen devretmesi hâlinde ise bu müşterek sorumluluk ortadan kalkar ve alt vekil doğrudan müvekkile karşı sorumlu olur.³⁵³

Bağlı çalışan avukatlar açısından durum ise farklıdır. Bağlı çalışan avukatlar, işveren konumundaki asıl avukat ile aralarındaki hizmet sözleşmesi kapsamında hukuken yardımcı kişi olarak kabul edilir. Bağlı çalışan avukatın faaliyetlerinden kaynaklanan sorumluluk, TBK md. 116.çerçevesinde asıl avukata aittir. Bu durumda asıl avukat, hizmet ilişkisi gereği, çalıştırdığı avukatların eylemlerini gözetme ve denetleme yükümlülüğü altındadır.³⁵⁴ Bağlı çalışan avukatın kişisel kusurundan kaynaklanan zararlar dahi olsa, müvekkil nezdinde doğrudan sorumluluk asıl avukata ait olacaktır.³⁵⁵

Doktrinde de vurgulandığı üzere, avukatlık sözleşmesinde işi şahsen ifa yükümlülüğü, avukatın kişisel bilgi, beceri ve deneyimlerini müvekkil lehine doğrudan kullanma sorumluluğunu içerir.³⁵⁶ Bu bağlamda, avukatın işi bizzat yerine getirme yükümlülüğünün

³⁴⁹ TBBDK, 2020/54 E., 2020/167 K.

³⁵⁰ Avukatlık Kanunu m. 171/2.

³⁵¹ Yargıtay 13. HD. 2016/1547 E., 2017/7832 K. (www.kazanci.com).

³⁵² Yargıtay 13. HD. 2015/19231 E., 2017/6255 K.; (www.kazanci.com); TBBDK, 2016/125 E., 2017/42 K.

³⁵³ Av. K. m. 171/3.

³⁵⁴ **Sungurtekin Özkan**, s.100; **Özen**, s.141-142.

³⁵⁵ Türk Borçlar Kanunu m. 116; Yargıtay HGK, 2019/13-686 E., 2021/494 K. (www.kazanci.com); **Rüzgaresen**, s.154-155; **Ruhi / Ruhi**, s.85-86.

³⁵⁶ **Eren**, Özel, s.926; **Ramazan Arslan**, Avukatlık Hukuku, Ankara, 2021.

istisnasını teşkil eden tevkil yetkisinin kullanımı titizlikle ve müvekkilin menfaatleri gözetilerek yapılmalıdır. Aksi hâlde, tevkil yetkisinin sorumsuzca kullanımı müvekkilin zararına yol açabileceği gibi, mesleki disiplin yaptırımlarını da beraberinde getirebilir.³⁵⁷

Sonuç olarak, Av. K. tevkil yetkisi ile ilgili düzenlemeleri, avukatların mesleki faaliyetlerini etkin ve işlevsel bir şekilde sürdürmelerini sağlamakla birlikte, bu yetkinin kullanımı sırasında doğabilecek sorumlulukların da açıkça ortaya konmasını sağlar. Avukatlar, tevkil yetkisini kullanırken, hem Av. K. da ki düzenlemeleri hem de meslek etiği kurallarını gözeterek hareket etmekte yükümlüdür.

Yargıtay bir içtihadında³⁵⁸ yetki belgesiyle temsil edilen durumlarda, yetki belgesinin vekâletname hükmünde olduğu kabul edilmiş ve bu belgeyle işlem yapan avukatın kusurundan doğan zararlardan hem yetki belgeli avukat hem de onu tevkil eden avukat müştereken ve müteselsilen sorumlu sayılmıştır.

Nitekim Av. K. 171/3 de tevkil eden avukatın sorumluluğu açıkça düzenlenmiş; ayrıca TBK 507/2 uyarınca, tevkil eden avukatın, tevkil işlemi sırasında gerekli özeni gösterdiğini ispat etse dahi, vekâlet ilişkisine dayanan zararlardan kurtulamayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda, tevkil eden avukatın, tevkil edilenin kusuruyla müvekkile verilen zarardan doğrudan ve tam sorumluluğu devam etmektedir.³⁵⁹

Üstlenilen işin başka bir avukata tevkil edilmesi durumunda, tevkil eden avukatın sorumluluğunun kanunla düzenlenmesindeki temel amaç, vekâlet veren müvekkilin haklarını korumaktır. Bu düzenleme, işin görülmesi sırasında meydana gelebilecek herhangi bir zarara karşı müvekkilin mağduriyet yaşamamasını sağlamak ve onun menfaatlerini güvence altına almak amacı taşır. Tevkil işlemi sırasında ve sonrasında müvekkilin korunması, avukatlık mesleğinin etik ve hukuki sorumlulukları çerçevesinde büyük bir öneme sahiptir.³⁶⁰

³⁵⁷ TBBDK, 2021/18 E., 2022/61 K.

³⁵⁸ Yargıtay 13, HD. T: 28.11.2018 E.2016/2332, K.2018/11444, UYAP E.T: 07.11.2024

³⁵⁹ Baydar Haliç, s.38-39; Budak/ Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir, s.74-75; Yavuz/ Acar/ Özen, s.1312-1313

³⁶⁰ Çelik, Kurul Kararları, s. 128-129

Yargıtay, avukatın bu sorumluluğu yerine getirmediği durumlarda müvekkilin güven ilişkisinin zedeleneceğini ve bu durumun haklı azil sebebi teşkil edeceğini vurgulamaktadır. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, ceza yargılaması kapsamında görülen bir dosyada avukatın, ilk duruşmaya yetkilendirdiği başka bir avukatın katılmasına rağmen, takip eden iki duruşmaya herhangi bir mazeret bildirmeksizin katılmaması eleştirilmiş; üçüncü duruşmada da benzer şekilde davranılması neticesinde avukatın özen borcunu ihlal ettiği ve müvekkilin güvenini sarstığı gerekçesiyle azlin haklı olduğu kabul edilmiştir. Mahkeme, bu durumda avukatın vekâlet ücreti talebinde bulunamayacağına hükmetmiştir.³⁶¹

Bu karar, avukatın şahsen veya tevkil ettiği bir avukat aracılığıyla duruşmalara katılma sorumluluğunu yerine getirmemesi halinde yalnızca disiplin sorumluluğunun değil, aynı zamanda ücret hakkının kaybı gibi mali sonuçların da doğabileceğini göstermektedir. Müvekkilin haklı nedenle avukatı azletmesi durumunda, vekâlet ücreti talep edilmesi mümkün olmayacağından, avukatın görevini dikkat ve özenle yerine getirmesi, mesleki sorumluluklarının yanı sıra, ekonomik haklarını koruyabilmesi açısından da elzemdir.

Kanımızca avukatın işi şahsen ifa yükümlülüğü hem hukuki düzenlemeler hem de meslek etik kuralları tarafından desteklenen, avukat-müvekkil arasındaki kişisel güven ilişkisini güçlendiren temel bir sorumluluktur. Bu yükümlülüğün ihlâli halinde avukat, disiplin ve hukuki sorumluluk yaptırımlarıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu bağlamda avukatların, üstlendikleri işleri şahsen ifa etme yükümlülüğünü titizlikle yerine getirmeleri, avukatlık mesleğinin güvenilirliğinin ve itibarının korunması açısından kritik öneme sahiptir.

8. Avukatın Sahip Olduğu Belgeleri Muhafaza Etme ve Teslim Sorumluluğu

Avukatın belgeleri saklama yükümlülüğü, hukuki dayanağını Av. K. 39. maddesi ile 6098 sayılı TBK 508. maddesinden almaktadır. Av. K. 39. maddesine göre, “Avukat, kendisine teslim edilen belgeleri vekâlet ilişkisinin sona ermesinden itibaren üç yıl boyunca muhafaza etmekle yükümlüdür. Ancak, bu belgelerin iadesine ilişkin yazılı bildirim

³⁶¹ Yargıtay 13. H.D., T. 09.11.2015, E. 2015/23279, K. 2015/34142. (Www.kazanci.com).

müvekkile yapıldığı takdirde, avukatın saklama yükümlülüğü, bildirim tarihinden itibaren üç ay sonra sona ermiş sayılır.” Bu hüküm uyarınca, avukat yalnızca belirli bir süre boyunca saklama yükümlülüğü altındadır; müvekkil evrakı teslim almadığı takdirde üç ayın sonunda bu yükümlülük sona erer.

Avukatın müvekkiline etkili bir hukuki yardım sağlayabilmesi için, uyumsuzluk konusuyla ilgili bilgi ve belgelerin müvekkil tarafından avukata sunulması büyük önem taşır. Bu belgeler ve bilgiler, avukatın hukuki meseleleri doğru bir şekilde değerlendirmesi, dava stratejisini oluşturması ve müvekkilin haklarını en iyi şekilde savunabilmesi için gereklidir.³⁶² Avukatın belgeleri saklama yükümlülüğünün bir diğer önemli boyutu, müvekkilin hak ve menfaatlerini koruma gerekliliğidir. Bu belgeler, dava sürecinde müvekkilin haklarını savunmak ve iddialarını desteklemek amacıyla kullanılabilir gibi, ileride müvekkilin lehine oluşabilecek durumlara karşı bir güvence niteliği de taşır.³⁶³

TBK m. 508/1 ise vekilin, yürüttüğü işle ilgili hesap verme yükümlülüğü kapsamında, vekâlet ilişkisi sırasında elde ettiği belgeleri ve diğer malvarlığı unsurlarını iade etmesi gerektiğini düzenlemektedir. Bu yükümlülük, avukatın müvekkiline karşı olan dürüstlük ve sadakat borcunun da bir uzantısı olarak değerlendirilir.³⁶⁴

Yargıtay da avukatın belgeleri muhafaza ve iade yükümlülüğünü birçok kararında açıkça vurgulamıştır. Örneğin, Yargıtay bir kararında; “Avukatın, müvekkiline ait belgeleri zamanında ve eksiksiz iade etmemesi, özen borcuna ve hesap verme yükümlülüğüne aykırılık teşkil eder.” ifadesi yer almaktadır. Bu karar, avukatın sadece belgeyi saklamakla kalmayıp, talep hâlinde iade etmekle de yükümlü olduğunu ortaya koymaktadır.³⁶⁵

TBB DK da benzer şekilde, avukatın evrakı keyfi olarak saklamasının mesleki sorumlulukla bağdaşmayacağını ve bu davranışın disiplin cezasını gerektireceğini birçok

³⁶² **Günergök**, Sözleşme, s.225-226; **Günergök**, Sözleşme, s.115-116; **Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 83-84.

³⁶³ **Ruhi / Ruhi**, s.57.

³⁶⁴ **Kenan Tunçomağ**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2014; **Şefika Gündüz Deren**, “Vekilin vekâlet ilişkisi çerçevesinde Aldıklarını Verme Borcu “, Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, C. II, İstanbul 2014, s. 2791-2792; **Gümüş**, Özel, s.126-144, **Gümüş**, Özel, s.175-176.

³⁶⁵ Yarg. 13. HD. T. 03.12.2015, E. 2015/23279, K. 2015/34142. (Www.kazanci.com).

kararında vurgulamıştır. Nitekim TBB Disiplin Kurulu'nun 2009/68 sayılı kararında, avukatın müvekkiline ait belgeleri, vekâlet sona erdiği hâlde iade etmemesi, "mesleğe yakışmayan davranış" olarak değerlendirilmiş ve disiplin cezası verilmiştir.³⁶⁶

Bu bağlamda, yurtdışı uygulamalar da göz önüne alındığında, iade yükümlülüğüne tabi belgelerin kapsamı şu şekilde örneklendirilebilir: Mahkeme kararları ve yazışmaları, müvekkilin sunduğu belgeler, karşı tarafın sunduğu resmi belgeler, icra takibine ilişkin evraklar, vekâlet ücretine ilişkin makbuzlar. Tüm bu belgeler müvekkile ait olduğundan ve müvekkil lehine kullanılabilecek nitelikte belgeler teşkil ettiğinden, vekilin bunları saklaması ve gerektiğinde iade etmesi zorunludur.³⁶⁷ Özellikle dava dosyasındaki resmi yazışmalar, mahkeme kararları, ödeme belgeleri gibi evrakların müvekkile iade edilmesi, avukatın müvekkiline karşı yükümlülüğünün bir parçasıdır.³⁶⁸

Öte yandan, avukatın kendisine ait olan mesleki notlar, taslak dilekçeler, iç değerlendirme notları gibi belgeler iade yükümlülüğü kapsamında değildir. TBB Disiplin Kurulu da bir kararında, avukatın yalnızca müvekkilinden almış olduğu veya müvekkil adına temin ettiği belgeleri iade etmekle yükümlü olduğunu, kendi hazırladığı mesleki evrakların iade kapsamına girmediğini açıkça belirtmiştir.³⁶⁹

Avukat, belgeleri iade etmekle yükümlü olmakla birlikte, bunun olağan dışı bir masraf doğurması hâlinde veya güven ilişkisinin sarsıldığı durumlarda, belgelerin bizzat teslim alınmasını isteyebilir. Müvekkiliyle arasındaki güven ilişkisinin zedelenmesi durumunda, avukat evrakları posta vs yollarıyla göndermeyi reddedebilir ve evrakların yetkili bir kişi

³⁶⁶ Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu, Karar No: 2009/68.

³⁶⁷ **Meral Sungurtekin Özkan**, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, Barış Yayınları, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2013.

https://hukuk.deu.edu.tr/wpcontent/uploads/2020/01/meral_sungurtekin.pdf E.T.:13.11.2024; **Özen**, s.214-215; TBBDK Kararı, 2021/47 E., 2022/123 K.; Karar özeti için bkz. TBB Disiplin Kararları Dergisi, s. 245 vd.; **Oğuzman/Öz**, s.341.

³⁶⁸ Yarg. 13. HD. T:09.12.2014, E. 2013/20771 K. 2014/22666. www.kazanci.com.

³⁶⁹ Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu, 15.04.2016 T., 2016/234 D., 2016/354 K.

tarafından bizzat alınmasını talep edebilir.³⁷⁰ Bu yaklaşım hem avukatın hem de müvekkilin hak ve sorumluluklarının korunmasını amaçlamaktadır.³⁷¹

Bu yönde bir yorum, TBB Meslek Kurallarınının 34. ve 35. maddeleri ile de desteklenmektedir. Avukat, müvekkilinin mahremiyetini ve menfaatlerini korumak adına belge teslim sürecinde dikkatli davranmakla yükümlüdür. Bu borç, vekâlet ilişkisi çerçevesinde elde edilen malların veya paranın müvekkile ait olduğunu ve vekilin bunları yalnızca vekâletin ifası amacıyla kullanabileceğini ifade eder. Böylece, vekilin müvekkilin haklarına saygı göstermesi ve sözleşme hükümlerine uygun davranması sağlanır.³⁷²

Belge saklama süresinin sonunda, ilgili belgelerin kişisel verilerin korunması ilkesine uygun şekilde imha edilmesi gereklidir. Bu noktada, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu devreye girer. Avukat, belgeleri saklama süresi sona erdiğinde müvekkilin temel hak ve özgürlüklerini zedelemeyecek biçimde belgeleri imha edebilir.³⁷³

Avukatın, üstlendiği dava sürecinde resmi ve özel kurumlardan edindiği belgeler ya da mahkemenin doğrudan talimatıyla temin edilen evraklar da avukatın elindeki evrak kapsamına girmektedir. Bu durumun gerekçesi, söz konusu belgelerin avukatın eline müvekkilin işini üstlenmesi nedeniyle geçmesidir. Bu nedenle, avukatın elinde bulunan tüm belgeler, müvekkilin adına yürütülen davada önemli bir rol oynamaktadır ve bunların iade edilmesi, avukatın sorumluluğundadır.³⁷⁴

Tevdi edilen belgelerin hukuki güvenlik açısından önemi büyüktür. Zira bu belgeler yalnızca aktif uyuşmazlıklar için değil, gelecekte doğabilecek hukuki durumlar açısından

³⁷⁰ **Aday**, Mesleki Yükümlülük, s.10-15; **Baydar Haliç**, s.40-41.

³⁷¹ **Sungurtekin Özkan**, s.231-232; **Derya Ateş/Süleyman Çetin**, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, 6.Baskı,2024.

³⁷² **Tandoğan**, Özel Borç, s.492-493; **Öz Seçer**, Alım Satım Komisyonculuğu Sözleşmesi, Aristo Yayınları, İstanbul 2020.

³⁷³ **Pınar Çiftçi**, Savunma Hakkı ve Kişisel Veri Gerilimi: Avukatın Delilleri Kullanırken Kişisel Veri ile Adil Yargılanma Hakkı Arasındaki İmtihani,2015, <https://blog.lexpera.com.tr/savunma-hakki-ve-kisisel-veri-gerilimi-avukatın-delilleri-kullanırken-kisisel-veri-ile-adil-yargılanma-hakki-arasındaki-ımtihani/>.

³⁷⁴ **Günergök**, Sözleşme, s.116-117; **Güner**, Avukatlık, s.697-698.

da değer taşıyabilir. Dolayısıyla avukatın saklama yükümlülüğü, yalnızca yasal bir zorunluluk değil; aynı zamanda müvekkilin menfaatlerini korumaya yönelik profesyonel ve etik bir görevdir.

Av. K.'nun 39. maddesinde açıkça düzenlenen bu yükümlülük, avukatın müvekkiline karşı olan sorumlulukları arasında yer almakta olup, TBK 508. maddesinde düzenlenen vekilin hesap verme ve elde edilenleri iade etme yükümlülüğünün özel bir görünümünü teşkil eder.³⁷⁵

Kanun'un 39. maddesinin birinci fıkrası yalnızca saklama yükümlülüğünü değil, aynı zamanda iade yükümlülüğünü de içermekte; avukatın elinde bulunan belgeleri müvekkil talep ettiğinde ve ücret ile giderler ödenmişse iade etme yükümlülüğünü doğurmaktadır.³⁷⁶

Bununla birlikte, Av. K. 39/2. maddesinde yer alan “ücret ve masraf ödenmediği sürece evrakın iade edilmemesi” hakkı, sınırsız bir yetki olarak yorumlanmamalıdır. TBB Disiplin Kurulu, avukatın bu hakkı müvekkili baskı altına almak için kötüye kullanmasını disiplin suçu olarak değerlendirmektedir.³⁷⁷

Bu anlamda, avukatın evrakı elinde tutma hakkı, yalnızca alacağın tahsili ile sınırlı, makul ve ölçülü bir araç olarak görülmelidir. Aday'a göre, burada bahsedilen hapis hakkı, borçlu tarafın borcunu yerine getirmesini sağlamak amacıyla, alacaklının borçluya ait olan eşyayı alıkoyma hakkından kaynaklanmaktadır. Bu, borçlunun yükümlülüğünü yerine getirmesi için bir tür baskı oluşturmayı amaçlayan bir alıkoyma hakkıdır.³⁷⁸

Yargıtay da bu konuda avukatın alıkoyma yetkisini sınırlı yorumlamaktadır. Örneğin, Yargıtay bir kararında; “Av. K. m.166'da düzenlenen hapis hakkı, yalnızca avukatın vekâlet ücreti ile yaptığı masraflar oranında kullanılabilir sınırlı bir yetkidir. Müvekkil adına tahsil edilen alacakların, ücret alacağından fazla tutarının ‘hapis hakkı’ adı altında

³⁷⁵ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, m. 508.

³⁷⁶ 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, m. 39.

³⁷⁷ TBBDK 2009/57 E., 2010/89 K.; Çelik, Kurul kararları, s.120-130.

³⁷⁸ Aday, Sorumluluk, s. 393-394; Günergök, Sözleşme, s.118-119.

alıkonulması mümkün değildir.” Denilmiştir.³⁷⁹ Bu içtihat, avukatın hapis hakkını yalnızca doğrudan alacakla sınırlı olarak kullanabileceğini ve bunun dışına çıktığında sorumluluğun doğacağını açıkça ortaya koymaktadır.

Avukatın belgeyi teslim etmek yerine saklamayı tercih etmesi, yalnızca üç yıllık sürenin dolmamış olması ve hukuki menfaatin devam etmesi halinde mümkündür. Ancak, bu belgelerin “kişisel veri” niteliğinde olması nedeniyle 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu³⁸⁰ (KVKK) kapsamında da işlenmesi ve imhası özel kurallara tabidir.³⁸¹

Avukatın evrak saklama ve iade yükümlülüğü, yalnızca etik değil, aynı zamanda hukuki bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün amacı, müvekkilin menfaatlerini korumak, mesleki güven ilişkisini sürdürmek ve hukuki süreçlerin sağlıklı ilerlemesini sağlamaktır. Ancak bu yükümlülük, avukatın haklarını da koruyacak şekilde, ücret ve masrafların ödenmesi koşuluyla dengelenmelidir. Kanun, avukata müvekkilin borçlarını ödememesi durumunda evrakı elinde tutma hakkı tanımakla birlikte, bu hakkın kötüye kullanılmasını önleyecek şekilde sınırlandırılmasını öngörmektedir. Netice itibarıyla, bu yükümlülüğün ihlali durumunda hem tazminat hem de disiplin sorumluluğu doğabileceği unutulmamalıdır.

9. Vekilin Görevi Zamansız Sonlandırmama Yükümlülüğü

Türk Borçlar Kanunu m. 512 gereğince, vekâlet sözleşmesi taraflardan her biri tarafından, haklı bir neden olmasa dahi tek taraflı irade beyanıyla feshedilebilir. Ancak bu fesih hakkının zamanlama bakımından yerinde kullanılmaması hâlinde, yani uygun olmayan bir anda sona erdirilmesi durumunda, sözleşmeyi sonlandıran taraf, karşı tarafın bu nedenle uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü olur.³⁸² Bu düzenleme, sözleşme

³⁷⁹ Y. 13. HD. T. 26.04.2017, E. 2015/19231, K. 2017/6255. www.kazanci.com

³⁸⁰ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, T:24.03.2016, RG T: 7/4/2016, Sayı: 29677

³⁸¹ KVKK, m. 4 ve m. 7; ayrıca bkz. KVKK Kurul Kararları Rehberi, 2021.

³⁸² **Sungurtekin Özkan**, s.201-202; **Baydar Haliç**, s.41-42.

serbestisi ilkesiyle, dürüstlük kuralı ve güven ilkesini dengelemeye yönelik bir mekanizma işlevi görmektedir.³⁸³

Avukatlık mesleğinde kurulan vekâlet ilişkisi, temelde taraflar arasında karşılıklı güven esasına dayanır ve bu güven ilişkisi, mesleğin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için vazgeçilmez bir unsur olarak kabul edilir. Bu güven ilişkisi, taraflardan herhangi biri tarafından tek taraflı irade beyanıyla sona erdirilebilir. Nitekim TBK 512. maddesi gereğince, vekâlet sözleşmesi taraflarca her zaman feshedilebilir. Ancak sözleşmenin uygun olmayan bir zamanda sona erdirilmesi halinde, zarar gören taraf lehine tazminat sorumluluğu doğabileceği düzenlenmiştir.³⁸⁴

TBB Meslek Kuralları da avukatın işi sürdürmesinin mümkün olmadığı durumlarda müvekkili durumdan haberdar ederek, zarar doğmaması için gerekli tedbirleri alması gerektiğini belirtmektedir.³⁸⁵ Bu nedenle, avukatın görevden çekilme hakkı sınırsız değildir; müvekkilin dava haklarının korunması ve hak kaybının önlenmesi önceliklidir.

Av. K.'nun 37. maddesi, avukata kendisine gelen işi kabul etmeme hakkı tanıdığı gibi, aynı şekilde iş kabul edildikten sonra da sebep göstermeden vekillikten istifa etme hakkı verir. Ancak, bu hak sınırsız bir şekilde ve tamamen avukatın takdirine bırakılmış değildir. İstifa, kötüye kullanıma yol açmamalıdır; aksi takdirde avukat, müvekkilinin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü olacaktır. Bu yükümlülüğün doğmaması için avukatın, müvekkilinin zarar görmemesi adına uygun bir zamanda istifa etmesi gerekmektedir.³⁸⁶

"Uygun zaman" kavramı net bir şekilde tanımlanmamış olsa da bu zaman dilimi müvekkilin haklarını kendi başına savunabilecek durumda olması veya yeni bir avukat bulma şansının olduğu bir dönem olarak anlaşılmalıdır. Eğer avukatın istifa etmesi için haklı bir sebep varsa, bu durumda "uygun zaman" dan bahsetmek gerekmez. Haklı bir

³⁸³ Eren, Özel, s.818.

³⁸⁴ TBK m. 512: "Vekâlet veren de vekil de her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, sözleşmeyi sona erdiren taraf, bu işlemi uygun olmayan bir zamanda yaparsa, diğer tarafın bu nedenle uğrayacağı zararı gidermekle yükümlüdür."

³⁸⁵ Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, md. 6 ve 14.

³⁸⁶ Yargıtay HGK, 11.10.2006, E. 2006/13-610, K. 2006/639. (www.kazanci.com).

sebepler bulunduğunda, istifa ya da azil için zamanın yanlış bir şekilde seçildiğinden söz edilemez.³⁸⁷

Uygun olmayan bir zamanda istifa edilmesi, otomatik olarak tazminat borcu doğurmaz. Ancak, istifanın müvekkilin zararına yol açmış olması durumunda tazminat yükümlülüğü ortaya çıkar. Yani, avukatın istifası nedeniyle müvekkil zarar görmedikçe, tazminat ödeme sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.³⁸⁸

Eğer müvekkilin davranışları nedeniyle avukat ile arasındaki güven ilişkisi zarar görmüşse, bu durum avukatın vekâlet görevinden çekilmesinin yükümlülük ihlali olarak değerlendirilmemelidir. Avukat, güvenin zedelenmesi durumunda, müvekkilin haklarını koruyamayacağı bir ortamda görevine devam etme zorunluluğu taşımamalıdır. Bu tür durumlar, avukatın mesleki etik kuralları çerçevesinde çekilmesini haklı kılabilir.³⁸⁹

Örneğin, avukatın istifasını temyiz süresinin son gününde bildirmesi, eğer müvekkilin temyiz başvurusunu bir başka avukatla sürdürebilmesi nedeniyle herhangi bir hak kaybına yol açmamışsa, avukatın bu fiili tazminat borcunu doğurmaz. Ancak bu davranış, meslek etiği yönünden değerlendirilerek disiplin hukuku kapsamında cezai sorumluluğu gündeme getirebilir.³⁹⁰

Avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti niteliği taşıması ve avukatın müvekkilinin haklarını koruma yükümlülüğü göz önünde bulundurulduğunda, etik kurallara aykırı davranışın yalnızca özel hukuk hükümleriyle değil, meslek içi disiplin mekanizmalarıyla da değerlendirilmesi gerekir.³⁹¹

TBBMK 12. maddesinde de bu husus açıkça vurgulanmıştır: “Avukat, işi sürdürmesi olanaksız hale gelmişse, durumu müvekkiline zamanında bildirerek, onun haklarını koruyacak önlemleri almak ve işi belirli bir düzene koymak zorundadır.”³⁹² Bu düzenleme, avukatın istifa hakkını kullanmasının mesleki etik sınırlar içerisinde

³⁸⁷ Gökyayla, s. 71-72; Özen, s.154-155

³⁸⁸ Günergök, Sözleşme, s.121-122.

³⁸⁹ Sungurtekin Özkan, s. 202-203; Ruhi/ Ruhi, s.88-89.

³⁹⁰ Yargıtay 13. HD, E:2014 / 27649, K.2016/ 11922, T:20.12.2016. www.kazanci.com

³⁹¹ TBBDK, 2020 /120 E., 2021/ 79 K., T. 15.03.2021.

³⁹² TBB Meslek Kuralları, m. 12. Erişim: <https://www.barobirlik.org.tr>

gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Yani, bir avukat, görevi sırasında ciddi sağlık sorunları, etik çatışmalar ya da müvekkilin sürekli talimat ihlalleri gibi haklı sebeplerle istifa edebilir; ancak bu süreçte müvekkilin haklarının zarar görmemesi için gerekli tedbirleri alması şarttır.

Yargıtay'ın bir kararında, avukatın vekâlet görevini uygun olmayan bir zamanda ve müvekkilin hak kaybına neden olacak biçimde sona erdirmesinin tazminat sorumluluğu doğurabileceği belirtilmiştir. Kararda özellikle müvekkile gerekli bilgilendirmenin yapılmaması ve mahkeme nezdinde gerekli önlemlerin alınmaması vurgulanmıştır.³⁹³

Avukatlık sözleşmesi de bir vekâlet sözleşmesinin özel türü olup, Av. K. m. 171 uyarınca avukat, üstlendiği işi "yazılı sözleşme olmasa dahi" hukuka uygun şekilde ve "sonuna kadar takip etmekle" yükümlüdür. Ancak uygulamada, işin kapsamı çoğu zaman açıkça belirlenmemekte, bu durumda vekâletname kapsamı, taraflar arasındaki yazışmalar, dava sürecinde yapılan işlemler ve müvekkilin beklentileri birlikte değerlendirilerek belirlenmektedir.³⁹⁴

Avukatın işi sona erdirip erdirmedeği değerlendirilirken, yalnızca fiili durum değil; vekâlet sözleşmesinin kapsamı, müvekkilin talimatları ve mesleki özen ölçütü birlikte dikkate alınmalıdır. İşin kapsamının belirsiz olması, avukata sınırsız sorumluluk yüklediği gibi, müvekkilin bilgilendirilmesi yükümlülüğünü de ortadan kaldırmaz. Bu bağlamda avukatın, kararın tebliği, kesinleşme tarihi ve kanun yollarının durumu gibi unsurları göz önünde bulundurarak, işin bitişini açık şekilde belirlemesi gerekir.³⁹⁵ Aksi hâlde, özen ve sadakat borçlarının ihlali söz konusu olabilir ve bu durum hem hukuki hem disiplin sorumluluğuna yol açabilir.³⁹⁶

Özellikle Yargıtay'ın bir kararında: "Avukatın, vekâlet sözleşmesini feshedebilme hakkı olduğu kuşkusuzdur. Ancak bu hakkın dürüstlük kuralı (TMK m. 2) çerçevesinde kullanılması gerekir. Müvekkilin savunma hakkının zedelenmemesi ve hak kaybına

³⁹³ Yargıtay 13. HD. E.2014 / 27649, K.2016/ 11922, T. 20.12.2016. www.kazanci.com

³⁹⁴ **Gümüş**, İsviçre, s.543.

³⁹⁵ Yargıtay 13. HD, 2013/31516 E., 2014/12805 K.

³⁹⁶ **Eren**, Özel, s.853 vd

uğramaması amacıyla, avukatın işi bırakmadan önce müvekkilini zamanında bilgilendirmesi ve gerekli işlemleri tamamlaması gerekir.³⁹⁷

Av. K. 41. maddesi uyarınca, istifanın geçerliliği 15 gün boyunca devam eder ve bu süre içerisinde avukat, müvekkilinin haklarını korumaya yönelik gerekli işlemleri yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük yalnızca özel hukuk hükümleri ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda disiplin hukuku kapsamında da değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, avukatların istifa hakkını kullanırken, yalnızca yasal prosedürleri değil, aynı zamanda etik ve mesleki sorumluluklarını da dikkate almaları hem müvekkilin haklarının korunması hem de mesleğin saygınlığının sürdürülmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

³⁹⁷ Yargıtay 13. HD, E 2014/27649, K.2016/ 11922, T. 20.12.2016. www.kazanci.com.

İKİNCİ BÖLÜM

AVUKATIN ÖZEN BORCU

I. AVUKATIN ÖZEN BORCUNA DAİR

A. Genel Açıklama

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “özen” kelimesi; “bir işi en iyi biçimde yapmak için gösterilen dikkat ve itina” olarak tanımlanmıştır.³⁹⁸ Ancak mevzuatımızda, “özen” kavramının kapsamına ilişkin açık ve ayrıntılı bir tanım yer almamaktadır. TBK 506. maddesinde vekilin, “iş vekalet verenin talimatlarına ve işin niteliğine uygun olarak sadakat ve özenle ifa etme” yükümlülüğü düzenlenmiş; avukatın özen borcu ise Av. K. 34. maddesi uyarınca mesleki görevlerini “özen, doğruluk ve onur içinde” yerine getirme yükümlülüğü ile somutlaştırılmıştır.³⁹⁹

Özen borcu; yalnızca vekalet sözleşmesinin konusunu oluşturan işlemleri değil, bu işlemlerin hazırlanma ve yürütülme sürecindeki davranışları da kapsar.⁴⁰⁰ Nitekim TBBMK 3. maddesi de avukatların mesleki görevlerini "tam bir sadakat ve özenle" yerine getirmesi gerektiğini açıkça ifade etmektedir.⁴⁰¹

Özen borcunun sınırları, genel vekalet ilişkilerinden farklı olarak daha yüksek bir standartla belirlenmiştir. Avukatlık mesleği, niteliği gereği özel bir güven ilişkisine dayanır. Bu güvenin korunması, avukatın davranışlarının müvekkil nezdinde güven yaratacak nitelikte olmasını zorunlu kılar. Avukatın bu güveni zedeleyecek şekilde davranması, yalnızca hukuki sorumluluk değil, TBB Disiplin Kurulu nezdinde de disiplin yaptırımlarına neden olabilir. TBB Disiplin Kurulu kararlarında, “hukuksal korumadan yararlanmak isteyen kişinin, avukatı tarafından haklarının elde edileceğine inanması ve güven duyması gerektiği” vurgulanmaktadır.⁴⁰²

³⁹⁸ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “özen” maddesi, <https://sozluk.gov.tr>.

³⁹⁹ 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, m. 34.

⁴⁰⁰ Atilla Özen, Avukatlık Hukuku, 6 Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023; İyimaya, Özen Borcu, s.292.

⁴⁰¹ Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, m. 3.

⁴⁰² TBBDK, 24.11.2007 tarih ve 2007/105 E., 2007/161 K. sayılı karar.

TBBDK Kararında; “Dava ve haklarını takip etmesi için bir avukatla anlaşan kişi, hukuki korumadan eksiksiz biçimde faydalandığını bilmeli, haklarını avukatı aracılığıyla elde edeceğine inanmalı ve avukatına tam bir güven duymalıdır. ” şeklinde belirtmiştir.⁴⁰³

Avukatın özen borcu, diğer iş görme sözleşmelerindeki özen borcundan farklıdır ve daha yüksek bir dikkat ve sorumluluk gerektirir. Bu borç, avukatın bütün diğer yükümlülüklerini yerine getirirken de geçerli olup, tüm mesleki faaliyetlerde ve görevlerde uygulanması gereken bir ilkedir.⁴⁰⁴

YHGK bir kararında, avukatın müvekkiline karşı olan sorumluluğunun yalnızca işin yürütülmesiyle sınırlı olmadığı, aynı zamanda müvekkilin haklarını korumak adına gerekli araştırmaları yapmak ve hukuki riskleri öngörmekle de yükümlü olduğu belirtilmiştir.⁴⁰⁵ Bu karar, avukatın dava sürecindeki her türlü davranışının özen borcu çerçevesinde değerlendirileceğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, avukatın özen borcu, yalnızca TBK da düzenlenen genel vekil özen yükümlülüğünün ötesinde, Av. K. ve TBBMK gereği olan bir profesyonellik ilkesidir. Bu borç, müvekkilin haklarının korunması, adaletin tesisi, yargıya güvenin sağlanması ve mesleğin itibarının korunması açısından hayati öneme sahiptir. Her bir somut olayda, avukatın davranışı bu yükümlülükler ışığında değerlendirilmeli; mesleki standartların sağlanması adına özen borcunun ihlali ciddi bir sorumluluk doğurmalıdır.

B. Özen Borcu Kavramı, Konusu ve Kapsamı

Özen kavramı, bir kişinin işini dikkat, titizlik ve sadakatle yerine getirme yükümlülüğünü ifade eder. Bu kavram, dikkat, özen, sadakat ve profesyonellik gibi temel unsurları içerir. Özen kavramının her bir unsuru, yükümlülüklerin eksiksiz ve doğru bir şekilde yerine getirilmesini temin eder, böylece kişi hem görevini doğru şekilde icra eder hem de profesyonel sorumluluğunu yerine getirmiş olur.

⁴⁰³TBBDK T:02.02.2007 E: 2006 /449 K: 2007/ 39 <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/127> E.T:11.11.2024)

⁴⁰⁴**Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 143-144; **Güner**, Avukatlık, s.557-559.

⁴⁰⁵Yargıtay HGK, 2017/13-681 E., 2019/46 K., T. 16.01.2019.

Avukatın, avukatlık sözleşmesi çerçevesinde üstlendiği görevleri yerine getirirken sergilemesi gereken davranış biçimiyle ilgili olarak, kanunlarda, doktrinde ve uygulamada farklı ifadeler kullanılmaktadır. Bunlar arasında “hüsnü suretle ifa”, “ihtimam ile ifa”, “özenle ifa”, “özenle hareket etme”, “özenli davranış yükümlülüğü” gibi kavramlar yer almaktadır. Bu terimlerin tümü, avukattan belirli bir şekilde hareket etmesinin beklendiğini ifade eder. Kısaca, tüm bu ifadeler, avukatın görevini “özenle ifa etmesi” gerektiğini vurgulayan bir yükümlülüğü tanımlar. Bu, avukatın sadece hukuki bilgi ve yeteneklerini değil, aynı zamanda dikkat, titizlik ve sorumluluk duygusunu da devreye sokarak müvekkilinin çıkarlarını en iyi şekilde korumasını gerektirir.⁴⁰⁶

Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenen vekâlet sözleşmesi, esas itibarıyla karşılıklı güven ilişkisine dayanır. Vekilin, vekâlet verenin iradesine ve menfaatlerine uygun biçimde hareket etme yükümlülüğü bu güvenin bir yansımasıdır.⁴⁰⁷ Vekâletin konusu, vekilin müvekkili adına bir iş görmesi olduğundan, işin ifası sırasında müvekkilin çıkarlarının gözetilmesi, sözleşmenin doğası gereğidir.⁴⁰⁸

Avukatlık sözleşmesi, iş görme sözleşmeleri arasında güven unsurunun en yoğun şekilde tezahür ettiği sözleşme türlerinden biridir. Taraflar arasındaki hukuki ilişkinin sağlıklı yürütülebilmesi, büyük ölçüde avukat ile müvekkil arasındaki karşılıklı güvene ve sadakat ilişkisine bağlıdır.

Eren’in belirttiği üzere, sadakat yükümlülüğü, özen yükümlülüğünü tamamlayan ve onunla iç içe geçmiş bir borçtur. Bu iki yükümlülük, avukatın müvekkiline karşı olan sorumluluklarının temelini oluşturur ve müvekkilin güvenini zedelemekten işini en iyi şekilde icra etmesini sağlar.⁴⁰⁹

Bu borç, aslında başkası adına iş görenin, yetkisini kötüye kullanma riskiyle karşı karşıya kalmamak amacıyla belirlenmiştir. Vekil, müvekkilinin lehine olacak her türlü eylemi yerine getirmek zorunda olduğu gibi, aleyhine olabilecek her türlü davranıştan da

⁴⁰⁶ **Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 121-122; **Gökcan**, s.403-404

⁴⁰⁷ TBK m. 506.

⁴⁰⁸ **Eren**, Özel, s.873.

⁴⁰⁹ **Eren**, Özel, s.598vd; **Güner**, Avukatlık, s.557-558

kaçınmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, vekilin müvekkilinin çıkarlarını en iyi şekilde korumasını sağlamayı amaçlar ve onun haklarının zarar görmesini engellemeyi hedefler.⁴¹⁰

Kanunlarımızda özen borcunun doğrudan bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak, bu eksiklik olarak değerlendirilmemelidir; aksine, gelişen toplum yapısı, teknolojik ilerlemeler ve değişen sosyal yaşam değerleri göz önünde bulundurulduğunda, kanun koyucunun bilinçli bir tercih yaptığı söylenebilir. Özen kavramı, her somut olayın özelliklerine göre yorumlanarak belirlenmelidir. Bu nedenle, özenin kapsamı ve derecesi de her duruma özgü olarak saptanacaktır.

YHGK bir kararında, avukatın özen borcu gereği olarak, müvekkili aleyhine verilen bir hüküm üzerine aksine bir talimat yoksa kanun yollarına başvurmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Kararda ayrıca, Av. K. 171. maddesi uyarınca avukatın işi “sonuna kadar takip etme yükümlülüğü” ne de vurgu yapılmıştır. Ancak mahkeme, kusurlu davranışın hukuki sorumluluğa yol açabilmesi için illiyet bağı ile zarar doğmasının şart olduğunu ifade etmiş; soyut kusurun tek başına yeterli olmayacağını vurgulamıştır.⁴¹¹

Yargıtay’ın bir kararında, avukatın yalnızca cevap dilekçesi sunduğu ve iki duruşmaya katılmadığı sabit görülmüş; bu durumun özen borcunun ihlâli ve güven ilişkisinin zedelenmesi anlamına geldiği, bu nedenle azlin haklı olduğunun kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁴¹²

Yine aynı Dairenin başka bir kararında, Av. K. 34. maddesinde düzenlenen özen yükümlülüğüne aykırı davranan avukatın, müvekkilinin dosyasını takipsiz bırakması ve itiraz üzerine yasal yolları kullanmaması gerekçesiyle haklı azil ile karşılaşacağı belirtilmiştir. Kararda özellikle, “Avukatın özen yükümlülüğü, genel vekil özen

⁴¹⁰ Eren, Özel, s.733-734

⁴¹¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603. Kararda; “Vekilin bu kusurlu eylemi olmasaydı dahi aynı netice doğacak idiyse... illiyet bağının varlığından söz edilemez.” ifadesi ile zarar ve illiyet bağı koşuluna vurgu yapılmıştır.

⁴¹² Yargıtay 13. HD. 07.03.2013 E2012/23911 K. 2013/6083. Karar metninde; “özen borcu yerine getirilmediğinden... güven ilişkisinin Zedelendiği” ifadeleri ile azlin haklı olduğu değerlendirilmiştir.

yükümlülüğüne kıyasla daha yüksek bir dikkat ve titizlik standardı gerektirir.” denilerek bu yükümlülüğün yüksek mesleki standartları gerektirdiği ifade edilmiştir.⁴¹³

Avukat mesleki tutum ve davranışlarıyla, müvekkilinin kendisine duyduğu güveni zedeleyecek herhangi bir eylemden de özenle kaçınmalıdır. Aksi takdirde, müvekkilinin avukatı azletmesi durumunda, bu azlin haklı sayılması gerekir. Nitekim, görevini gereği gibi ifa etmeyen, sadakat yükümlülüğünü yerine getirmeyen bir avukatın azli, hukuken geçerli ve haklı bir gerekçeye dayanır.”⁴¹⁴ denilmek suretiyle avukat ile müvekkili arasındaki güven ilişkisinin özen borcuyla olan güçlü bağının altı çizilmiştir.

Özen kavramı, aslında "işin görülme biçimi" ile ilgilidir. Bu, vekâlet sözleşmesi çerçevesinde vekilin, üstlendiği işi, vekâlet edenin yararına olacak şekilde yerine getirmesi gerektiğini ifade eder. Ayrıca vekil, müvekkilinin sözleşmeye dayalı işinden dolayı zarar etmesine neden olabilecek her türlü davranıştan kaçınmalıdır. Özenli bir şekilde hareket etmek, vekilin yalnızca müvekkilinin menfaatlerini koruma amacını taşır ve herhangi bir zararın ortaya çıkmasını engellemeye yöneliktir.⁴¹⁵

Buna ilişkin durum YHGK tarafından⁴¹⁶, vekâlet sözleşmesi, diğer iş görme sözleşmelerine nazaran çok daha yoğun bir karşılıklı güven ilişkisine dayandığı, vekilin borçlarının büyük bölümü, müvekkilin menfaatlerine sadakatle bağlı kalma ve özenle hareket etme yükümlülüğünden kaynaklandığı, nitekim TBK 390/2. maddesinde geçen “hüsnü suretle ifa” ifadesi, İsviçre Borçlar Kanunu’ndaki karşılığı gibi, bu borcun sadakat ve özenle ifa edilmesi gerektiğine işaret ettiği” şeklinde içtihat haline getirilmiştir.

Avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranması, yalnızca mesleki sorumluluk ihlali olarak kalmayıp, hukuki ve cezai yaptırımlarla da sonuçlanabilecek nitelikte ağır bir ihlaldir. Zira, avukatın meslekî faaliyetlerini dürüstlük, dikkat ve sadakat ilkeleri çerçevesinde yürütmesi hem vekâlet ilişkisine duyulan güvenin hem de adaletin tesisi

⁴¹³ Yargıtay 13. HD. ,23.02.2010 , E. 2009/6993, K. 2010/2744. Karar metninde; “Avukatın özen borcu vekilin özen borcuna Göre daha ağırdır” ifadesi yer almaktadır.

⁴¹⁴ Yargıtay 3. HD. T: 18;10;2023, E:2023/986, K:2023/2771, UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴¹⁵ **Başpınar**, Vekilin Borcu, s.153-154; **Tandoğan**, Özel Borç, s.407-408

⁴¹⁶ HGK, T:13.06.2019, E:2017/561, K:2019/655, UYAP E.T.: 11.11.2024

açısından temel bir zorunluluktur.⁴¹⁷ Bu yükümlülüğe aykırılık, müvekkil açısından “haklı azil” sebebi teşkil etmekte ve avukatın, üstlendiği işe dair herhangi bir vekâlet ücreti talep etme hakkını dahi ortadan kaldırmaktadır.⁴¹⁸

Yargıtay bir kararında⁴¹⁹; avukatın müvekkili adına başlattığı icra takibinde uzun süre işlem yapmamasını mesleki ihmal kapsamında değerlendirmiştir. Bu ihmali nedeniyle hakkında TCK m. 257/2 uyarınca ceza davası açılan avukat hakkında, Bursa 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görevi ihmal suçundan mahkûmiyet kararı verilmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) hükmedilmiştir.

Yargıtay, bu ceza yargılamasında verilen HAGB kararının, Borçlar Kanunu m. 53 kapsamında hukuk hâkimini bağlamamakla birlikte, kuvvetli delil niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Bu karar, avukatın mesleki yükümlülüklerini yerine getirmemesinin yalnızca disiplin hukuku bakımından değil, aynı zamanda hukuki ve cezai sorumluluk doğurabileceğini açıkça ortaya koymaktadır

Bunun ötesinde, özen borcunun ihlâli nedeniyle müvekkilin maddi zarara uğraması hâlinde, avukat tazminat sorumluluğu ile de karşı karşıya kalabilecektir. Nitekim Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere, avukatın görevinin ifasında özensizlik göstermesi, vekâlet sözleşmesinin temel unsurlarından olan güven ilişkisini zedeleyerek, bu ilişkinin sona ermesine ve avukatın ücret hakkının kaybına neden olmaktadır.⁴²⁰

Ayrıca, avukatın özen borcuna aykırı davranışları, çoğu zaman sadece özel hukuk sorumluluğu doğurmakla sınırlı kalmaz; disiplin hukuku kapsamında da değerlendirilmekte ve Türk Ceza Kanunu⁴²¹ çerçevesinde “görevi ihmal” ya da “görevi kötüye kullanma” gibi suçlar kapsamında cezai sorumluluğa yol açabilmektedir.⁴²²

⁴¹⁷Kurtoğlu, s.68.

⁴¹⁸Yargıtay 13. HD. 23.02.2010, E.2009/6993, K.2010/2744; Avukatlık Kanunu m. 171. Ayrıca bkz. TBBDK, 17.06.2011 tarih, 2011/92 E., 2011/363 K.

⁴¹⁹Yargıtay 13. HD. E:2014/2128, K:2014/12985 (www.kazanci.com)

⁴²⁰Yargıtay 13. HD. 07.03.2013, E.2012/23911, K.2013/6083; YHGK, 13.06.2019, E.2017/561, K. 2021/603.

⁴²¹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, T: 26/9/2004, RG T: 12/10/2004 Sayı: 25611

⁴²² Türk Ceza Kanunu m. 257; ayrıca bkz. TBBMK m. 3, 4 ve 34.

Dolayısıyla, özen borcu, sadece bir mesleki davranış standardı değil; aynı zamanda hukukun birçok alanını etkileyen bağlayıcı bir yükümlülük olarak kabul edilmelidir.

Avukatın özen borcu TBB Disiplin Kurulu'nun 17.06.2011 tarihli kararında da belirtildiği üzere, "Avukattan beklenen, üstlendiği işi mümkün olan en kısa sürede tamamlayarak, müvekkili için en faydalı sonucu elde etmeye yönelik çaba göstermesidir."⁴²³

Yargı kararları, avukatın özen borcunu ihlal ettiğine ilişkin somut örnekler sunmakta ve bu durumlarda doğan hukuki sorumlulukları açıkça ortaya koymaktadır. Nitekim, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 12.03.2012 tarihli kararında, avukatın dava açmadan önce gerekli incelemeleri yapmak ve müvekkilinin hak kaybına uğramasını önlemek adına her türlü usule ilişkin tedbiri almakla yükümlü olduğu açıkça ifade etmiştir.⁴²⁴

Benzer şekilde, Bursa BAM 2024 tarihli kararında, süresinde gönderilmeyen dosya nedeniyle oluşan zararın avukatın özen borcunu ihlal etmesinden kaynaklandığını belirtmiş ve tazminata hükmetmiştir.⁴²⁵

Diğer taraftan, avukatın özen borcunu ihlal etmediği durumlar da içtihatlarda yer almaktadır. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 2023 tarihli kararında, avukatın görevini sadakat ve özenle ifa ettiği ve müvekkili zarara uğrattığına ilişkin herhangi bir delilin bulunmadığı durumlarda, azil işlemi haklı kabul edilemez olduğunu tespit etmiştir.⁴²⁶

Avukatın kusurlu hareketi nedeniyle azlin haklı olduğunun kabul edildiği bir diğer kararda ise, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, avukatın dosyalarda bariz yanlışlıklar ve çelişkiler içeren dilekçeler sunmasını özen borcunun ihlali olarak nitelendirmiştir.⁴²⁷

Ayrıca, emek ve mesaisine göre avukatın kısmi vekâlet ücretine hak kazandığı, ancak özen borcunun tam anlamıyla yerine getirilmemesi nedeniyle tam ücret talep edemeyeceği de belirtilmiştir.⁴²⁸

⁴²³TBBDK, 17.06.2011 Tarih, 2011/92 E., 2011/363 K., <https://www.barobirlik.org.tr>.

⁴²⁴Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 12.03.2012 Tarih, 2011/19209 E., 2012/10028 K.

⁴²⁵Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 14. HD. E:2022/1146, K:2024/510. (www.kazanci.com).

⁴²⁶Yargıtay 3. HD. E:2023/1313, K:2023/1778. www.kazanci.com.

⁴²⁷Yargıtay 13. HD. 12.09.2012 Tarih, 2012/13627 E., 2012/19156 K. (www.kazanci.com).

⁴²⁸Yargıtay 13. HD. E:2014/19340, K:2014/27116. www.kazanci.com).

TBB Disiplin Kurulu kararında⁴²⁹ “Avukatın, peşin alınan ücreti istenen sonucun elde edilememesi halinde iade edeceğine ilişkin sözleşme hükmü, hukuki yardımın sonucunu garanti etmek anlamına gelir ve bu durum, TBBMK 8. maddesine açıkça aykırıdır. Ayrıca, avukatın bizzat düzenlediği bu sözleşmenin geçersizliğini ileri sürerek ücreti iade etmemekte direnmesi, TBBMK 3 ve 4. maddelerinde düzenlenen meslek onuruna ve kamu güvenine aykırı davranış olarak değerlendirilmiştir; Baro Disiplin Kurulu tarafından da bu eylem disiplin suçu kapsamında kabul edilmiştir. “Denilmek suretiyle üstlenilen işin sonucunun garanti edilmesi disiplin suçu oluşturacağı vurgulanmıştır.

Yine bir başka TBB Disiplin Kurulu kararında⁴³⁰ başarısızlık halinde ücret alınmayacağına ilişkin sözleşme hükmünün, iş sahibinde avukatın sonucu garanti ettiği yönünde yanlış bir izlenim doğurabileceği belirtilmiştir. Kurula göre, avukat işin sonucunu taahhüt edemez, yalnızca hukuki kanaatini müvekkiliyle paylaşabilir. Bu değerlendirme, avukatlık mesleğinin doğası gereği özen borcuna dayalı bir faaliyet olduğunu ve başarı garantisi verilmesinin meslek etiğiyle bağdaşmadığını ortaya koymaktadır.

Özen, olumlu özellikler taşıyan bir kavram olarak, insanın belirli bir davranışını değerlendiren bir ölçüttür. Bu ölçüt, belirli bir sonuca ulaşmak amacıyla akıl ve iradenin birlikte kullanılmasını gerektirir. Özenin varlığından söz edebilmek için hem akıl hem de iradenin uyum içinde olması gerektiği açıktır. Bu nedenle, özen, sadece davranışın kalitesini değil, aynı zamanda o davranışın arkasındaki düşünsel ve iradi süreci de içerir.⁴³¹

Avukatın, yürürlükteki mevzuat, Yüksek Mahkeme kararları, Bölge Adliye Mahkemesi kararları ve erişebildiği İlk Derece Mahkemeleri kararlarını takip etmesi, özen borcunun gereği olarak işini doğru şekilde yerine getirebilmesi için büyük bir önem taşır. Avukat, hukuki süreçlerde geçerli olan tüm kuralları bilmekle yükümlüdür, çünkü bu bilgi,

⁴²⁹ TBBDK T: 07.07.2006 E: 2006/135, K: 2006/239 (<https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/84> E.T. 11.11.2024)

⁴³⁰ TBBDK Kararı, T:24.01.2014, E:2013/639, K:2014/45 (<https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/84> E.T. 11.11.2024)

⁴³¹ Yargıtay HGK., T: 11.04.2007, E: 2007/13-198, K: 2007/199, UYAP E.T.: 11.11.2024

müvekkilinin çıkarlarını koruyarak etkili bir şekilde savunma yapabilmesini sağlayacaktır.

YHGK bir içtihadında⁴³² “Kural olarak meslek sahibi olan kimseler ve bu arada avukatlar, genellikle bilinen ve kabul edilen kural ve usulleri bilmedikleri takdirde sorumlu olurlar. Avukatın görevi olayları mantıki şekilde değerlendirerek bütün öngörülmesi gerekli şeyleri dikkate almaktadır” demek suretiyle avukatın kabul edilmiş ve bilinen kurallar ile usulleri öğrenmesi gerektiği yasal olarak belirlenmiştir. Avukat, mesleğini icra ederken, hukuki çerçevede geçerli olan tüm standartları ve prosedürleri bilmekle yükümlüdür.

Yargıtay, bir kararında avukatın kanunun açık hükümlerini bilmesi gerektiğini vurgulamış; İş Kanunu m. 4 hükmüyle hava taşıma işlerinde çalışan uçuş personelinin bu kanun kapsamında olmadığına açıkça düzenlenmesine rağmen, iş mahkemesinde dava açılması ve görevsizlik kararı verilmesini, özen yükümlülüğünün ihlali olarak nitelendirilmiş; ayrıca, ücret alınmasına rağmen dava açılmaması, masraf bildiriminde bulunulmaması, dosya hakkında bilgi verilmemesi ve karar sonrası müvekkilin bilgilendirilmemesi gibi eylemler de Yargıtay tarafından özen borcuna aykırılık olarak değerlendirmiştir.⁴³³

Yargıtay, avukatın mesleki bilgi ve özen yükümlülüğü çerçevesinde davaları doğru usul ve yasal dayanaklara dayanarak yürütmesi gerektiğini vurgulamıştır. İİK m. 68 kapsamında yer alan belgelerin icra takibine dayanak yapılması gerektiğine dikkat çekilen kararda, avukatın bu belgelerin geçerliliğini önceden kontrol etme yükümlülüğü bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca borçlunun itirazı üzerine, itirazın iptali davası açılması gerekirken itirazın kaldırılması yoluna gidilmesinin usule aykırı olduğu ifade edilmiştir. Karar, avukatın hukuki süreci doğru prosedürle yürütme yükümlülüğünün özen borcunun bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır.⁴³⁴

⁴³² **Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 124; **Baydar Haliç**, s.33-34

⁴³³Yarg. 13. HD. E.2013/31516, K.2014/12805 (www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD. 27.05.2010 T: 2009/15484 E. 2010/7225 K. UYAP E.T.: 11.11.2024.

⁴³⁴ Yargıtay 13. HD. T: 26.06.2009 E: 2009/2287 K:2009/8952, UYAP E.T.: 11.11.2024

Bu içtihat, avukatların yasal düzenlemeleri doğru bir şekilde bilmesi ve gerektiğinde araştırma yaparak hareket etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dosyalarla ilgili olarak müvekkile hesap verilmemesi; müvekkil lehine verilen kararın makul süre içinde bildirilmemesi ve yapılması gereken masrafların zamanında iletilmemesi⁴³⁵; tahsil edilen paraların tutarı hakkında makul sürede bilgi verilmemesi⁴³⁶; yalnızca cevap dilekçesi sunulup, ardından üst üste iki duruşmaya katılmaması⁴³⁷, ilk duruşmada yetkilendirilen avukatın katılması sonrasında sonraki duruşmalara katılmamak⁴³⁸, geçerli bir neden olmadan mazeret dilekçeleri sunmak⁴³⁹, Tazminat davasında faiz talebinde bulunulmaması⁴⁴⁰; iki kez geçerli bir mazeret sunulmaksızın duruşmalara katılmayarak davanın takip edilmeden bırakılması⁴⁴¹; gerçekleştirilemeyecek hususların müvekkile vaat edilip kabul edilmesi⁴⁴²; çok sayıda duruşmaya sürekli mazeret bildirerek katılmaktan kaçınılması ve bu nedenle davanın sağlıklı bir şekilde takip edilmemesi; bilirkişi raporuna itiraz edilmemesi ve daha az değer üzerinden davanın kabulü talep edilmesi⁴⁴³, icra takibinin borçlusu Kooperatif aleyhine yapılan icra takibinde alacakların gayrimenkul hacziyle tahsil edilmeye çalışılması, oysa daha hızlı ve kolay bir yöntem olan bankalardaki alacaklara haciz konulması gerektiği halde bunun yapılmaması⁴⁴⁴ avukatın özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturan davranışlara örnek gösterilebilir.

Özen kavramı, hangi bağlamda ve anlamda kullanılırsa kullanılsın, her durumda bir işin yapılmasında olağandan daha fazla dikkat ve çaba gösterilmesi gerektiğini ifade eder. Bu, yapılan işin, sağlanan hizmetin veya sergilenen davranışın belirli bir düzeyde üstün bir titizlik ve hassasiyetle gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgular. Özen, yalnızca bir işin tamamlanmasından daha fazlasını gerektirir; aynı zamanda bu işin en iyi şekilde yapılmasını sağlamak için gereken çaba ve dikkatle de ilgilidir.⁴⁴⁵

⁴³⁵ Yargıtay 13. HD. T:12.02.2008,2007/11708 E. 2008/1869 K UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴³⁶ Yargıtay 13. HD. T:28.12.2009,2009/5688 E. 2009/15479 K UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴³⁷ Yargıtay 13. HD. T:12.03.2013 ,2012/23911 E. 2013/6083 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴³⁸ Yargıtay 13. HD. T:23.11.2015 ,2015/23279 E. 2015/34142 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴³⁹ Yargıtay 13 HD. T: 29.01.2009 2008/8891 E. 2009/787 K, UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴⁴⁰TBBDK T:02.02.2007 2006/449 E. 2007/39 <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/127>

⁴⁴¹ Yargıtay 13.HD. 2011/6338 E. 2012/884 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴⁴² YHGK 15.07.2009,2009/13-290 E. 2009/350 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴⁴³ Yargıtay 13. HD T:20.06.2013, 2013/8337 E. 2013/16906 K UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴⁴⁴ Yargıtay 13. HD T:14.12.2009, 2009/8351 E. 2009/14675 K UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴⁴⁵ <https://dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/789708 E.T.11.11.2024>; **Ruhi / Ruhi**, s.86-87

“Özen”, borçlunun asıl edimini gereği gibi ifa edebilmesi için göstermesi gereken dikkat, özen, öngörü, bilgi ve hem zihinsel hem fiziksel yeteneklerini kapsayan davranışlar bütünüdür. Bu kavram, yalnızca teknik bir yeterlilik değil; aynı zamanda sadakat, ihtimam ve sorumluluk bilinciyle hareket etmeyi de içerir.⁴⁴⁶

Avukatlık sözleşmesinde özen borcu, avukatın mesleki görevini dürüstlük ve dikkatle ifa etmesini, müvekkilinin menfaatlerini gözeterek gerekli çaba ve girişimlerde bulunmasını ifade eder. Bu borç, TBK m. 506 ve Türk Medeni Kanunu⁴⁴⁷ m. 2’de yer alan dürüstlük ilkesiyle doğrudan bağlantılıdır. Özen yükümlülüğü, yalnızca biçimsel bir görev ifasını değil, aynı zamanda avukatın mesleki sorumluluğu çerçevesinde, müvekkil lehine sonuç doğurmaya elverişli dikkatli ve bilinçli davranışlarını da kapsar.⁴⁴⁸

Sadakat borcu ise, vekilin yetkisini kötüye kullanma riskine karşı güven ilişkisinin korunmasını amaçlar. Vekil, vekâleti kendi veya başkasının yararına, vekil edenin zararına kullanırsa, sadakat yükümlülüğünü ihlal etmiş olur. Bu nedenle sadakat ve özen borçları, vekâlet sözleşmesinin temelini oluşturan güven unsurunun hukuki güvenceleridir.⁴⁴⁹

Vekilin özen borcu, sadece istenilen sonuca ulaşmak için çaba göstermekle sınırlı kalmaz; aynı zamanda, bu sonucun elde edilmesini engelleyecek herhangi bir davranıştan kaçınmayı da içerir. Yani, vekil yalnızca müvekkilinin menfaatini korumakla yükümlü değil, aynı zamanda sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini engelleyen her türlü eylemden de kaçınmalıdır. Bu konuda belirleyici ölçüt, yaşam deneyimlerine ve olayların doğal akışına dayanarak belirlenir. Başka bir deyişle, vekilin davranışları, günlük hayatta normalde beklenen ve kabul edilebilir standartlara göre değerlendirilir. Vekil, müvekkilinin çıkarlarını savunurken, her adımını titizlikle atmalı ve herhangi bir olumsuz sonucun ortaya çıkmasını engellemek için gereken tüm dikkat ve özeni göstermelidir.⁴⁵⁰

⁴⁴⁶**Başpınar**, Vekilin Borcu, s.124.

⁴⁴⁷4721 sayılı Türk medeni Kanunu, T: 22/11/2001, RG T: 8/12/2001 Sayı: 24607.

⁴⁴⁸**Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62; **Güner**, Avukatlık, s.426-427; **Özdemir**, s.198.

⁴⁴⁹**Başpınar**, Avukatın Borcu, s.40-50; **Rüzgaresen**, s.136-137.

⁴⁵⁰ Yarg. HGK., T. 03.07.2024 E. 2023/1-605, K. 2024/356, UYAP E.T.: 11.11.2024

Avukatın taşıdığı özen yükümlülüğü, TBK da düzenlenen genel özen yükümlülüğünden daha ileri düzeydedir. Zira avukatlık, iş sahibine en uygun ve etkin hukuki yardımı sunma yükümlülüğünü barındıran bir meslektir. Avukat ile müvekkil arasında kurulan vekâlet sözleşmesi çerçevesinde, avukatın göstermekle yükümlü olduğu özen; bilgi seviyesi, mesleki tecrübesi, uzmanlığı ve kişisel yetkinlikleri esas alınarak belirlenmelidir.⁴⁵¹ Bu kapsamda, avukatların uzman kişiler oldukları kabul edilmekte; mesleki kuralları bildikleri ve bu kuralları usulüne uygun biçimde uygulama yeterliliğine sahip oldukları varsayılmaktadır.⁴⁵²

Avukat, üstlendiği işi yalnızca teknik anlamda değil, aynı zamanda öngörü yeteneği çerçevesinde değerlendirmekle yükümlüdür. Bu sorumluluk, olayları mantıklı ve hukuken geçerli bir biçimde analiz etme, hukuki riskleri önceden görme ve müvekkilini bu doğrultuda yönlendirme yükümlülüğünü de içerir. Mesleki mevzuatı bilmek, yargı kararlarını ve güncel değişiklikleri takip etmek, bilgi ve donanımını çağın gereklerine uygun şekilde sürekli güncel tutmak da bu yükümlülüğün bir parçasıdır.⁴⁵³

Nitekim “bilmeme”, “duymama” gibi mazeretler, mesleki sorumluluktan kurtulmak için ileri sürülemez.⁴⁵⁴ Avukatın yasaları bilmemesi kabul edilemeyeceği gibi, mesleki yayınları takip etmemesi veya ofis düzenini yeterli düzeyde kurmaması da sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

İstanbul BAM 44. Hukuk Dairesi'nin 2022/1789 E., 2022/1861 K. sayılı kararında; avukatın haciz ihbarnamelerine yapılan itirazları basit bir araştırmayla tespit etmeden işlem yapmaya devam etmesinin, müvekkilin dava açmasına sebebiyet verdiği, bu nedenle yalnızca icra müdürlüğünün hatasına dayanılarak sorumluluktan kurtulamayacağı vurgulanmıştır. Kararda, avukatın müvekkil yararına araştırma yükümlülüğünün altı çizilmiş, özen borcuna aykırılığın yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesini gerektirdiği ifade edilmiştir.⁴⁵⁵

⁴⁵¹ Eren, Özel, s.733-734

⁴⁵² Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt 1, 6. Baskı, Demir Demir, İstanbul 2001.

⁴⁵³ Yargıtay 13. HD. E. 2014/12345, K. 2015/7890, T. 22.04.2015 www.kazanci.com).

⁴⁵⁴ TBBDK T:17.01.1998, E:997/125, K:998/3

⁴⁵⁵ İst. BAM 44. HD. T. 15.11.2022, E. 2022/1789, K. 2022/1861. www.kazani.com).

Benzer şekilde, İstanbul BAM 18. Hukuk Dairesi'nin 2020/1675 E., 2022/2879 K. sayılı kararında, azlin haklı olup olmadığının belirlenebilmesi için avukatın vekillik görevini tüm dosyalar yönünden özenle ifa edip etmediği, müvekkile karşı hesap verme ve bilgilendirme yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği ayrıntılı olarak araştırılmadan karar verilemeyeceği belirtilmiştir⁴⁵⁶. Bu karar, özen borcunun yalnızca teknik hatalardan ibaret olmadığını; aynı zamanda avukatın müvekkiliyle kurduğu güven ilişkisinin ve şeffaflığın da bu borcun ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir.

Yargıtay da kararlarında, sözleşmenin kapsamının belirlenmesinin, özen borcunun ihlal edilip edilmediğinin tespiti açısından önem taşıdığına vurgu yapmaktadır. Örneğin, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi bir kararında, avukatın özen yükümlülüğü çerçevesinde dava sürecindeki önemli gelişmeler hakkında müvekkilini bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmemesini, haklı azil nedeni saymış ve vekâlet ücretine hak kazanamayacağına hükmetmiştir.⁴⁵⁷

Yargıtay bir kararında⁴⁵⁸; dosyanın üç kez müracaata bırakılması ve açılmamış sayılmasına karar verilmesi sonucu davacının yeniden dava açma süresini kaçırdığı, bu nedenle avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranışı nedeniyle zararın doğduğu ve davacının bu zararın tazminini istemekte hukuki yararı bulunduğu belirtilmiştir.

İstanbul BAM bir kararında⁴⁵⁹ vekâlet sözleşmesinin haklı nedenle sona erip ermediği ve bu çerçevede avukatın ücret alacağına hak kazanıp kazanmadığı hususlarının, yargılamayı gerektiren meseleler olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Kararda, azil işleminin haklılığı ile ücretin miktarının yalnızca bilirkişi raporuna dayanılarak değil, tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi suretiyle belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu içtihat, haklı azil iddialarının şekli gerekçelerle değil, somut olayın maddi ve hukuki koşulları çerçevesinde, ayrıntılı bir yargılama süreciyle ele alınmasının zorunlu olduğunu ortaya koymaktadır.

⁴⁵⁶ İst. BAM 18. HD. T. 12.10.2022, E. 2020/1675, K. 2022/2879. www.kazanci.com).

⁴⁵⁷ Yarg. 13. HD, 24.03.2017, E. 2015/19231, K. 2017/6255. www.kazanci.com).

⁴⁵⁸ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin E:2023/4012, K:2023/2755 (www.kazanci.com)

⁴⁵⁹ İstanbul BAM 19. HD. E:2023/1511, K:2023/1452 (www.kazanci.com)

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2022/8563 E., 2023/1319 K. sayılı kararında ise, davalı avukatın Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru süresini kaçırdığı, bu nedenle müvekkilin hak kaybına uğradığı ileri sürülmüş; ancak zararın somut olarak ispatlanamaması nedeniyle tazminat talebi reddedilmiştir. Yine de kararda avukatın özen yükümlülüğünü ihlal ettiği açıkça belirtilmiştir. Bu karar, özen borcuna aykırılık tespit edilmiş olsa bile tazminat sorumluluğunun doğması için zarar ve illiyet bağının ispat edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.⁴⁶⁰

Yargıtay, İsviçre Federal Mahkemesi kararına atıf yaptığı bir içtihadında, meslek dergilerinde yayımlanan önemli bir kararı bilmeyen avukatın sorumlu tutulabileceğini belirtmiştir.⁴⁶¹

Bu yaklaşım, TBB tarafından yayımlanan Avukatlık MK 38/2. maddesinde de desteklenmektedir. İlgili maddeye göre, bir avukat, zamanının ve yeteneklerinin yetmediği bir işi kabul etmemelidir.⁴⁶²

Benzer bir ilke, Uluslararası Barolar Birliği Oslo Kararları'nda da yer almakta ve avukatların yalnızca yeterli donanıma sahip oldukları konularda görev üstlenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.⁴⁶³

Dolayısıyla, avukat, aldığı işin kendi uzmanlık alanı dışında kaldığını veya hastalık gibi sebeplerle güncel hukuki gelişmeleri takip edemediğini ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz. Av. K. bu tür durumlarda avukata işi kabul etmeme hakkını tanımış olsa da bazı özel durumlarda avukatın sorumluluktan kurtulabilmesi mümkündür. Bu durumlar ise detaylı şekilde ilerleyen bölümlerde incelenecektir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 504. maddesinde özen yükümlülüğüne dair genel bir düzenleme yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, vekil (avukat) üstlendiği işi yerine getirirken, işin gerekliliklerine ve tarafların menfaatlerine uygun şekilde hareket etmek zorundadır. Bu yükümlülük, yalnızca işin sonunda elde edilecek sonuca değil, işin

⁴⁶⁰ Yargıtay 3. H.D., T. 21.03.2023, E. 2022/8563, K. 2023/1319. www.kazanci.com).

⁴⁶¹ Yargıtay 4. HD., E. 2002/4567, K. 2002/6789, T. 18.06.2002 www.kazanci.com).

⁴⁶² TBB Avukatlık Meslek Kuralları, m. 38/2.

⁴⁶³ International Bar Association (IBA), Oslo Principles on Lawyer's Professional Responsibility, 2003.

gerçekleştirilmesi sürecindeki davranışların dikkatli ve titiz olmasına da bağlıdır. Yani, avukatın sorumluluğu, yalnızca müvekkilin talepleri doğrultusunda başarılı bir sonuç almak değil, aynı zamanda dava süreci boyunca her adımda özenli hareket etmekle de ilgilidir.⁴⁶⁴

Özen borcu kavramı, Av. K. 4667 sayılı Kanun ile değiştirilen 34. maddesinin birinci fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Bu maddede, "Avukatlar yüklendikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun bir şekilde hareket etmekle yükümlüdürler" ifadesi yer almaktadır.

Avukatlar için öngörülen bu özen borcu, TBK 504. maddesinde düzenlenen vekilin genel özen borcuna kıyasla daha özel bir düzenleme niteliğindedir. Bu nedenle, avukatın özen borcuna aykırı bir davranışta bulunması durumunda, sorumluluğunun değerlendirilmesinde öncelikle Av. K. 34. maddesi uygulanır. Bu özel düzenleme, avukatlık mesleğinin taşıdığı kamu hizmeti niteliği ve mesleki etik ilkeler doğrultusunda, avukatların daha ağır bir sorumluluk üstlenmesini gerektirir.⁴⁶⁵

Avukatın özen borcu, vekâlet sözleşmesinin temel unsurlarından biri olup, TBK 506. maddesinde de vurgulanmıştır. Bu maddeye göre, vekil (avukat), üstlendiği işleri vekâlet verenin (müvekkilin) haklı menfaatlerini gözeterek özenle yürütmekle yükümlüdür.⁴⁶⁶

Türk Borçlar Kanunu'nun 506. Maddesinin 3. fıkrası vekilin özen borcundan doğan sorumluluğun belirlenmesinde, "benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranışın esas alınacağı" hükmünü içermektedir. Buna karşılık, önceki düzenlemede (BK m. 390/1), vekilin özen sorumluluğu açısından "işçinin hizmet sözleşmesindeki mesuliyetine dair hükümlere" atıf yapılmıştı. Ancak, bu atfın mahiyeti ve kapsamı doktrinde tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmaların ana eksenini, vekilin özen ölçüsünün belirlenmesinde yalnızca objektif bir kriter mi yoksa aynı zamanda sübjektif unsurların da dikkate alınıp alınmayacağı konusu oluşturuyordu.

⁴⁶⁴ Özen, s.186-187; Polat, s.199-200

⁴⁶⁵ Başpınar, Vekilin Borcu, s.129-130; Özen, s.186-187

⁴⁶⁶ Uyar, s.377; Gümüş, İsviçre, s.138-144; Başpınar, Vekilin Borcu, s.124.

Doktrinde genel kabul gören bir görüşe göre, vekilin özen borcundan doğan sorumluluğu, işçinin özen borcuna kıyasla daha ağırdır. Bu görüş, vekilin müvekkiline karşı duyduğu özel sorumluluğun niteliği ile gerekçelendirilmiştir.

Nitekim TBK 506/3. madde hükmü, vekilin özen borcunun derecesi hakkında açık bir düzenleme getirerek, “basiretli bir vekil” ölçütünü esas almıştır. Bu düzenleme, vekilin özen borcunun yalnızca genel değil, aynı zamanda ağırlaştırılmış bir nitelik taşıdığını vurgulamaktadır. Bu şekilde, vekilin faaliyetlerinde daha dikkatli, titiz ve mesleki standartlara uygun bir yaklaşım sergilemesi gerektiği kanunla açıkça ifade edilmiştir.⁴⁶⁷

Bir görüşe göre, avukatın özen borcunun objektif bir nitelik taşıdığı sonucuna, Av. K. da yer alan bazı kavramlar üzerinden ulaşmak mümkündür. Gerçekten de, Av. K. 34. maddesinde geçen “mesleğin kutsallığı, doğruluk, onur, saygı” gibi ifadeler, avukatın özen borcu açısından subjektif bir ölçütün kullanılmayacağını ortaya koymaktadır.⁴⁶⁸ Bu durum, avukatlık mesleğinin yüksek düzeyde bir özen gerektiren hizmetler arasında yer almasıyla da ilişkilidir. Avukatlık; mühendislik, mimarlık ve noterlik gibi, devlet garantisi altında gerçekleştirilen ve meslek olarak bir ücret karşılığında icra edilen iş görme sözleşmeleri kapsamında yer alır. Bu tür mesleklerde, özen ölçüsü olarak subjektif bir değerlendirme kabul edilmez.⁴⁶⁹

Avukatlık mesleği, savunma hizmetinin temel ve vazgeçilmez bir unsuru olduğundan, bu hizmetin sağlanmasında objektif özen ölçüsünün benimsenmesi zorunludur. Avukatların mesleki faaliyetlerini icra ederken, yalnızca kişisel algılarına ve anlayışlarına değil, objektif ve genel mesleki standartlara uygun bir şekilde hareket etmeleri beklenir. Bu yaklaşım, avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği ve taşıdığı sorumluluklarla da uyum içerisindedir.

Özen yükümlülüğüne aykırılıkla ilgili çok sayıda TBB Disiplin Kurulu Kararı mevcuttur; Avukattan beklenen, üstlendiği hukuki görevi, makul süre içinde ve müvekkilinin

⁴⁶⁷Zevkliler / Gökyayla, s.470vd; Eren, Genel, s.731-732; Güner, Avukatlık, s.428-429.

⁴⁶⁸Ahmet İyimaya, Avukatlık Yasası Tasarısında Öngörülen Avukatlık İlişkisi Modeli Ya da Avukatlık Sözleşmesi, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, C. II, Ankara 1995; Korkusuz/ Korkusuz, Giriş, s.169-170.

⁴⁶⁹İyimaya, Sorunlar, s.407-408; Günergök, Sözleşme, s.54-55

menfaatlerini azami ölçüde koruyacak şekilde sonuçlandırmaktır. Bu amaca ulaşabilmesi için avukat, mesleki sorumluluğu gereği, kendisinden beklenen azami özen, dikkat ve çabayı göstermeli; mesleki bilgi ve deneyimini etkin biçimde kullanarak görevinin ifasında gerekli tüm emek ve çalışmayı ortaya koymalıdır.⁴⁷⁰

Avukat, müvekkil lehine karar çıkmamasından değil; görevinin ifasında gerekli özeni göstermemiş olmasından sorumlu tutulabilir. Dolayısıyla vekil, sonucu değil, sürece yönelik dikkatli ve özenli bir hizmet sunmakla yükümlüdür.⁴⁷¹

Örneğin, bir avukatın yürüttüğü bir davada yahut bir hekimin uyguladığı cerrahi işlemde özen borcu, doğrudan ifa edilen asli edimin niteliğine bağlı olarak değerlendirilir ve ilgili mesleki bilgiye, tecrübeye ve yeterliliğe sahip olunarak, işi gerekli özeni göstererek ifa etmesi beklenir.⁴⁷²

Bu durumda, vekilin gerekli özeni gösterdiği sabit olduğunda, dava müvekkil aleyhine sonuçlansa ya da bir hasta tam anlamıyla sağlığına kavuşmasa bile, vekil sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır. Zira vekâlet sözleşmesinde esas olan, belirli bir sonucun elde edilmesi değil, bu sonuca ulaşmak adına mesleki bilgi ve tecrübeyle birlikte gereken özenin gösterilmesidir. Vekilin, beklenen sonuca ulaşılmasını engelleyebilecek her türlü ihmalkâr tutumdan uzak durması, özen borcunun somut göstergesidir. Bu doğrultuda, TBK 506. mad. ikinci fıkrasında düzenlenen özen borcu; yalnızca edim borcuna bağlı, onu tamamlayan bir yan yükümlülük olarak değil, iş görme borcunun hukuka ve meslek kurallarına uygun şekilde ifasını sağlayan bağımsız bir yükümlülük olarak değerlendirilmelidir.⁴⁷³

Hukuki durumun yanlış değerlendirilmesi sonucunda yanlış türde dava açılması⁴⁷⁴ veya hukuk mahkemelerinde verilen görevsizlik ya da yetkisizlik kararlarından sonra davanın

⁴⁷⁰ TBBDK kararı T: 17.06.2011, 2011/92 E. 2011/363 K.

⁴⁷¹ **Aral/ Ayrancı**, s. 401-402; **Çetin/ Ateş**, s.99-100; TBK m. 506.

⁴⁷² YHGK 2017/681 E. 2019/46 K. 31.01.2019 T.; YHGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603. (www.kazanci.com); **Bakırcı**, s.347

⁴⁷³ **Gümüş**, Genel, s.161; **Ahmet Tok / Sabiha Gün Tok**, ‘‘Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu’’, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 5, Yıl: 2016, s.15-45; **Yılmaz M.**, s.19-20.

⁴⁷⁴ TBBDK T:11.11.2005, 2005/284 E. 2005/373 K.

süresi içinde görevli ve yetkili mahkemede yenilenmemesi⁴⁷⁵, Avukatın, ücret ve yargılama giderlerini tahsil etmiş olmasına rağmen dava açmaması ya da müvekkiline dosyanın durumu hakkında düzenli bilgi vermemesi ve hesap sunmaktan kaçınması⁴⁷⁶, uzun bir süre geçtikten sonra müvekkilden talimat ve masraf talebinde bulunması⁴⁷⁷, dava değerini aşan tutarda teminat adı altında müvekkilden para alması, bu paranın kullanımına ilişkin hesap vermemesi ve iade edilmesi gereken kısmı iade etmemesi,⁴⁷⁸ başlatılan icra takiplerinin gerekli işlemler yapılmaksızın takipsiz bırakılması,⁴⁷⁹ yalnızca tahsil amacıyla avukata teslim edilen bir senedin, daha önceki bir iş dolayısıyla vekalet ilişkisi bulunan üçüncü bir kişi adına, bu kişinin bilgi ve rızası olmaksızın ciro edilerek icra takibine konu edilmesi⁴⁸⁰, avukatın özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil edebilecek nitelikte hatalı mesleki davranışlar arasında yer almaktadır.

Yargıtay kararları da avukatın özen borcunun önemini ve kapsamını ortaya koymaktadır. Örneğin, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin bir kararında, avukatın müvekkili adına takip ettiği işlerde özensiz davranarak güven ilkesini zedelediği ve bu nedenle azlin haklı olduğu belirtilmiştir.⁴⁸¹

Doktrinde de avukatın özen borcunun objektif bir sorumluluk olduğu kabul edilmektedir. Prof. Dr. Veysel Başpınar'a göre, avukatın özen borcu, vekilin diğer borçlarını da belirleyici olup, bu borcun ihlali halinde diğer borçların gereği gibi ifası mümkün değildir.⁴⁸²

Yargıtay emsal bir içtihadında⁴⁸³ “Dava, vekâlet sözleşmesinden kaynaklanmakta olup, vekilin özen borcuna aykırı davranışı temelinde ileri sürülmektedir (BK m. 386–390). Vekil, üstlendiği işin sonucunu garanti etmekle yükümlü olmamakla birlikte; bu sonuca ulaşma yolunda sergilediği işlem, eylem ve tutumların özen yükümlülüğüne aykırı olması

⁴⁷⁵ TBBDK T:24.04.2009, 2009/88 E2009/224 K.

⁴⁷⁶ TBBDK T: 13.05.2005,2005/96 E: 2005/183 K.

⁴⁷⁷ Yargıtay 13. HD. T: 26.06.2009, 2009/2287 E. 2009/8952 K. (www.kazanci.com)

⁴⁷⁸ TBBDK T28.07.2006, 2006/200 E. 2006/278 K.

⁴⁷⁹ TBBDK karar T: 30.09.2005,2005/209 E. 2005/297 K.

⁴⁸⁰ TBBDK T:28.01.2011 E:2010/555 K: 2011/57.

⁴⁸¹ Yargıtay 13. HD.12.09.2012 gün ve E. 2012/13627, K. 2012/19156.; Yarg. HGK., T. 19.09.2012 E. 2012/13-311, K. 2012/599, UYAP E.T.: 11.11.2024.

⁴⁸² **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-40.

⁴⁸³ Yarg. 13. HD. T. 31.05.2012, E. 2012/7386, K. 2012/14143, UYAP E.T.: 11.11.2024

hâlinde doğan zararlardan hukuken sorumlu tutulur. Vekilin sorumluluğu, işin sonucundan değil, sürecin gerektirdiği dikkat ve özenin gösterilip gösterilmediğinden kaynaklanmaktadır.” demek suretiyle vekilin sonucun elde edilmesinden sorumlu olmadığına dair bir içtihat ortaya konmuştur.

Vekilin özen borcunun kapsamı ve içeriği, taraflar arasında imzalanan avukatlık sözleşmesi ile genişletilebilir veya daraltılabilir. Örneğin, taraflar sözleşmede, vekilin özen yükümlülüğünü somut olayda daha yüksek bir seviyeye çıkararak, onun kusursuz bir şekilde hareket etmesi gerektiğini ve hatta imkânsızlık durumunda bile sorumlu olacağını kararlaştırabilirler. Bu, sözleşmeye özel olarak eklenen hükümlerle, vekilin sorumluluğunu belirli bir düzeyde artırmak mümkündür.⁴⁸⁴

Disiplin yaptırımlarının yanı sıra, avukatın özen yükümlülüğüne aykırı eylemleri, özel hukuk açısından tazminat sorumluluğunu da doğurabilir. Bu nedenle, özen borcunun kapsamı ile sınırlarının hem doktrinsel hem de yargısal içtihatlar ışığında açık ve belirli şekilde tanımlanması hem avukatın sorumluluğunun sınırlarını çizmek hem de müvekkilin haklarını korumak bakımından zorunludur. Uygulamada bu sınır, avukatın mesleki faaliyetlerinin hukuk camiasında ve hizmetin ifasında genel olarak kabul edilebilirlik sınırını aşıp aşmadığı, başka bir deyişle eleştiriye açık, kusurlu ya da kınanabilir nitelikte olup olmadığına göre değerlendirilir.⁴⁸⁵

Avukatın üstlendiği görevi yerine getirirken bağlı olduğu temel yükümlülüklerden biri, TBK m. 505’te düzenlenen talimata uygun davranma yükümlülüğüdür. Vekil sıfatıyla hareket eden avukat, müvekkilinin açıkça verdiği talimatlara riayet etmek zorundadır. Talimat ise, vekâlet ilişkisi kurulduktan sonra verilen ve avukata işi hangi yöntemle ya da hangi sınırlar içinde yürüteceğini bildiren tek taraflı bir irade açıklamasıdır.⁴⁸⁶

Avukat, üstlendiği işi dikkat ve titizlikle yürütmekle yükümlüdür; ancak bu yükümlülük, her davayı müvekkili lehine sonuçlandırma zorunluluğu anlamına gelmez. Nitekim,

⁴⁸⁴ **Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 125-126; **Halil Polat**, Avukatlık Hukuku, Seçkin Yayınları,2024.

⁴⁸⁵ **İyimaya**, Özen Borcu s.84.

⁴⁸⁶ **Semih Güner**, ‘‘Avukatın Özen Yükümlülüğü’’, TBBD 2000/2, s.557-586; **Donay**, s.735, **Tandoğan**, Özel Borç, s.436

avukat görevini hukuk bilgisi, deneyimi ve mesleki özeni çerçevesinde en iyi şekilde yerine getirirse dahi, davanın sonucu her zaman müvekkilin lehine olmayabilir. Bu durumda avukat, ulaşılan sonuçtan değil, o sonuca ulaşmak için gösterdiği çaba ve uyguladığı yöntemlerin özenli olup olmamasından sorumlu tutulur.⁴⁸⁷

Avukatın, mesleki kurallara ve geleneklere uygun şekilde, dürüstlük ilkesine bağlı kalarak işini icra etmesi, mesleki sorumluluklarının bir parçasıdır ve bu da avukatın gösterdiği özenin temelini oluşturur.⁴⁸⁸

Özenli ve profesyonel bir avukat, işini doğru şekilde yerine getirebilmek için gerekli tüm hukuki bilgilere sahip olmalıdır.⁴⁸⁹ Dolayısıyla, birden fazla hukuki yolun bulunması halinde, avukatın en az risk taşıyan, müvekkil açısından en etkili ve yararlı yöntemi tercih etmesi, özen borcunun ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmelidir.⁴⁹⁰

Avukat, dosyanın içeriğini yeterince bilmemek ya da somut vakıaları göz ardı etmek suretiyle bir kusur işlemediği sürece, yorum ve takdire dayalı hukuki değerlendirmeleri nedeniyle ya da davanın yürütülmesinde tercih ettiği taktiksel veya psikolojik yaklaşımlar sebebiyle sorumlu tutulamaz.⁴⁹¹

Avukatın hukuki sorumluluğu, davanın lehe ya da aleyhe sonuçlanmasından değil, bu sonuca ulaşmak adına yürütülen işlemlerin meslek kurallarına, özen ve sadakat yükümlülüğüne uygun biçimde yerine getirilip getirilmediğinden doğar. Bu kapsamda, avukatın yaşam deneyimlerine, mesleki bilgisine ve işin normal seyrine uygun şekilde hareket edip etmediği değerlendirilir.⁴⁹² Dolayısıyla avukat, mesleki yükümlülüklerini

⁴⁸⁷Yavuz, s.642.

⁴⁸⁸H. Tamer İnal, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borca Aykırılık Dönme ve Fesih, Güncellenmiş 8.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023; Özcan, s.403-404.

⁴⁸⁹Güner, Avukatlık, s. 316-317; Müderrisoğlu, s.53-54

⁴⁹⁰Güner, Avukatlık, s.325-326; Özen, s.111-112; Gümüş, İsviçre, s.151-152

⁴⁹¹Tandoğan, Özel Borç, s.233; YHGK 11.04.2007 tarihli, 2007/13-193 Esas, 2007/199 Karar (www.kazanci.com)

⁴⁹²Eren,Özel, s.842.

sadakat ve özenle yerine getirdiği hâlde dava istenilen şekilde sonuçlanmasa dahi, bundan dolayı sorumlu tutulamaz⁴⁹³

Avukat, müvekkilinin talimatlarına aykırı hareket etme hakkına sahip değildir. Yargıtay bir içtihadında vekilin, işini yaparken kasten ya da ihmal nedeniyle müvekkiline zarar vermesi durumunda, kusursuzluğunu ispatlamadığı sürece özen borcunu yerine getirmiş sayılmayacağına ve bu zararın tazmin edilmesi gerektiğine açıkça hükmetmiştir. Bu durum, avukatın, özen yükümlülüğünü yerine getirirken dikkatli ve titiz davranması gerektiğini vurgular.⁴⁹⁴

Benzer şekilde İstanbul BAM 18.H.D. E.2022/4224, K.2023/268 sayılı kararında, avukatın görevsizlik kararından sonra gerekli usuli işlemleri başlatmaması ve icra dosyasını uygun yerde açmaması, “özen borcuna aykırılık ve güven sarsıcı davranış” olarak değerlendirilmiş ve müvekkilin avukatı haklı nedenle azletmesi yerinde bulunmuştur.⁴⁹⁵

Benzer şekilde, Yargıtay’ın başka bir ilamında da avukatın dava dilekçesinde ciddi eksiklik ve çelişkilerin bulunması, açıkça özen borcunun ihlali olarak değerlendirilmiş ve şu ifadelerle yer verilmiştir: “Davacı avukatın dava dilekçesinde bariz yanlışlıklar, eksiklikler ve çelişkiler bulunması, avukatın özen yükümlülüğünü yerine getirmediğinin açık bir göstergesidir. Taraflar arasındaki güven ilişkisi vekâlet sözleşmesinin temel unsurlarından biridir. Bu güvenin zedelenmesi, azlin haklı olduğunun kabulünü gerektirir.”⁴⁹⁶

Bununla birlikte, her durumda avukatın kusurlu kabul edilmesi doğru değildir. Zira özenle hareket ettiği tespit edilen bir avukatın sözleşmesinin sona erdirilmesi halinde, müvekkilin maddi tazminat talebi reddedilecektir.

⁴⁹³ Yargıtay 3. HD, 2023/3308 E., 2024/1196 K. (www.kazanci.com); **Kemale Leyla Aslan/ Ahmet Alper Güler**, Vekilin Özen Yükümlülüğü ve Basiretli Vekil Kavramı, İAÜHFD, Y.6, S.1, 2020, s.51-72. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1367744> E.T. 11.11.2024

⁴⁹⁴ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62; ; **Budak/ Karaaslan/Apaydın/ Aydemir**, s.70-71

⁴⁹⁵ İst. BAM 18. HD, E.2022/4224, K.2023/268.

⁴⁹⁶ Yargıtay 13. HD, E.2012/13627, K.2012/19156, T. 12.09.2012. www.kazanci.com).

Bu husus, İzmir BAM kararında örneklenmiştir: “Davacı avukat, özen borcu kapsamında müvekkil için en emin hukuki yolu seçmiştir. Dava açma yöntemi, müvekkil lehine sonuç doğurmuş, tahliye ve icra işlemleri başarıyla sonuçlandırılmıştır. Bu nedenle, vekillik görevinin ifasında herhangi bir kusuru bulunmayan davacı avukatın maddi tazminatla sorumlu tutulamayacağına karar verilmiştir.”⁴⁹⁷

Bu kararlar, avukatın özen yükümlülüğünün yalnızca dava dilekçesi yazmak veya duruşmalara katılmakla sınırlı olmadığını, aynı zamanda takip stratejisinin belirlenmesinde ve kanuni sürelerin gözetilmesinde de sorumluluk doğurabileceğini göstermektedir. Avukat, bu süreçte hukuki bilgi ve deneyimini, müvekkilinin menfaatine en uygun biçimde kullanmalı; aksi hâlde sorumlulukla karşılaşabilecektir.

Yargıtay, avukatın vekâlet görevini sadakat ve özenle yerine getirme yükümlülüğünü hem Av. K. hem de TBK çerçevesinde değerlendirmektedir. Özellikle BK m. 390 ve m. 321'e atıfla, vekilin sorumluluğunun işçinin sorumluluğu ile eşdeğer olduğu ve kasıt, ihmal veya dikkatsizlik sonucu doğan zararlardan sorumlu tutulacağı ve sadakat borcunun, müvekkilin yararına ve iradesine uygun hareket etme yükümlülüğünü içerdiği ifade edilmiştir. Buna göre, zamansız dava açmak gibi hatalı işlemler, vekâlet sözleşmesine dayalı güven ilişkisini zedeleyici davranışlar arasında sayılmakta ve avukatın mesleki sorumluluğu kapsamında değerlendirilmektedir.⁴⁹⁸

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 2012 tarihli bir kararında, müvekkilin vekiline olan güvenini yitirmesine sebep olan bir dizi ihmal ve dikkatsizlik eylemini değerlendirerek, bu gibi durumlarda azlin haklı olduğunu ve avukatın yalnızca azil tarihine kadar tamamladığı işler için vekalet ücreti talep edebileceğini hükme bağlamıştır.⁴⁹⁹

Benzer şekilde, Yargıtay 3.Hukuk Dairesinin başka bir kararında, avukatın karar düzeltme ve Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yollarını kullanmaması nedeniyle müvekkilin haklarının korunamadığı ve özen borcunun açıkça ihlal edildiği belirtilmiştir.

⁴⁹⁷ İzmir BAM 21. HD, E.2020/751, K.2020/552, T. 20.09.2020. (UYAP).

⁴⁹⁸ Yarg. HGK., T. 14.02.2007 E. 2007/13-43, K. 2007/73, UYAP E.T.: 11.11.2024

⁴⁹⁹ Yargıtay 13. H.D., E. 2011/6338, K. 2012/884, T. 24.01.2012.www.kazanci.com).

Ancak, somut olayda bu ihlalin müvekkile zarar vermediği sabit olduğundan, tazminat sorumluluğunun doğmadığı sonucuna varılmıştır.⁵⁰⁰

Yargıtay 13. H.D. 2009/6993 E. – 2010/2744 K. s. kararında ise, avukatın takip ettiği icra dosyalarını gereği gibi yürütmemesi, özellikle itirazlara rağmen gerekli yasal yollara başvurmaması durumu, ağırlaştırılmış özen borcunun ihlali olarak değerlendirilmiş ve azlin haklı olduğu sonucuna varılmıştır.⁵⁰¹

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2022 tarihli kararında, özen borcunun yalnızca davanın sonucuna değil, bu sonuca ulaşmak için gereken tüm işlemlerin dikkatle ve zamanında yerine getirilmesine ilişkin olduğu açıkça belirtilmiştir. Kararda, süresinde dava açılmaması ve temyiz süresinin kaçırılması gibi fiiller özen yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmiş; ancak tazminat sorumluluğu için ihlalle zarar arasında illiyet bağının kurulmasının zorunlu olduğu vurgulanmıştır.⁵⁰²

Bu bağlamda, profesyonel bir meslek icra eden ve bu sıfatla iş görmesi beklenen bir avukatın, kendisinden beklenen tüm mevzuat bilgilerini bilmemesi, özen yükümlülüğüne aykırı bir durum olarak değerlendirilmiştir. Zira bir avukat, mesleki sorumluluklarını yerine getirebilmek için yalnızca mevcut mevzuatla değil, aynı zamanda yargı kararları ve hukuki gelişmelerle de güncel kalmalı ve bu bilgileri müvekkilinin çıkarlarını en iyi şekilde koruyacak şekilde kullanmalıdır. Bu, avukatın mesleki yeterliliği ve güvenilirliği için kritik bir unsurdur.

C. Özen Borcunun Hukuki Niteliği

Klasik öğretilerde "özen borcu" olarak tanımlanan yükümlülük, vekilin işini yerine getirirken kendisinden beklenen dikkat ve titizlikle hareket etme zorunluluğunu ifade eder. Bu yükümlülük, genel olarak Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralından kaynaklanan bir yan yükümlülük olarak kabul edilmektedir. Yargıtay, avukatın özen borcunu, vekâlet sözleşmesinin temel unsurlarından biri olarak

⁵⁰⁰ Yargıtay 3. H.D., E. 2023/3308, K. 2024/1196, T. 07.03.2024. www.kazanci.com).

⁵⁰¹ Yargıtay 13. HD, 2009/6993 E., 2010/2744 K. www.kazanci.com

⁵⁰² Yargıtay 3. H.D., E. 2021/8506, K. 2022/2443, T. 22.03.2022. www.kazanci.com).

değerlendirmekte ve bu borcun, Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen dürüstlük kuralıyla doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.⁵⁰³

Örneğin, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 01.03.1991 tarihli, E. 1990/8301, K. 1991/2325 sayılı kararında, avukatın taşıdığı özen yükümlülüğünün, genel vekil özeninden daha yüksek ve nitelikli olduğu vurgulanmıştır. Kararda, avukatlık mesleğinin uzmanlık ve güven temelli yapısı nedeniyle, avukattan beklenen dikkat ve titizliğin sıradan bir vekilden çok daha ağır olduğu açıkça ifade edilmiştir.⁵⁰⁴

Anılan karar, avukatın mesleki sorumluluğu çerçevesinde, sahip olduğu hukuki bilgi ve uzmanlığı tam anlamıyla kullanması gerektiği, somut olayları makul bir şekilde değerlendirerek öngörülebilir tüm risk ve ihtimalleri dikkate almasının zorunlu olduğu ve avukatın özen borcunun kapsamının yüksek standartlara tabi olduğunu ortaya koymaktadır.⁵⁰⁵

Ayrıca, Yargıtay HGK 5 Mayıs 1993T. ve E. 1-179, K. 195 sayılı kararında, vekilin özen borcunun, vekâlet sözleşmesinin doğasından kaynaklandığı ve bu borcun, dürüstlük kuralının iş görme sözleşmelerindeki yansımaları olduğu belirtilmiştir.⁵⁰⁶

Kararda, vekilin, müvekkilinin çıkarlarını ön planda tutarak, dürüstlük ve dikkat yükümlülüğü çerçevesinde hareket etmesi gerektiği belirtilmiştir.⁵⁰⁷ Bu, avukatlık gibi profesyonel mesleklerde, güven ilişkisini korumak ve müvekkilin çıkarlarını en iyi şekilde savunmak için özenli bir yaklaşımın önemini vurgular.⁵⁰⁸

⁵⁰³ **Aslan/ Güler**, s.56-60.

⁵⁰⁴ Yargıtay 13. HD. T. 1.3.1991, E. 8301, K. 2325 (www.kazanci.com).

⁵⁰⁵ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.49-51.

⁵⁰⁶ YHGK 5.05.1993 tarihli ve E. 1-179, K. 195. (www.kazanci.com).

⁵⁰⁷ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.50. **Aslan/Güler**, s.55.

⁵⁰⁸ **Sinem Taştekin**, "Vekilin Vekalet Sözleşmesinden Kaynaklanan Özen Borcu", İST Medipol Üniv. HFD, C:6, S:2, 2019, s.83-103. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1102180> E.T:14.11.2024; **Özen**, s.186-187

Vekilin özen göstererek iş yapması, esas edimin yerine getirilmesinin ayrılmaz bir parçasıdır ve bu nedenle, özenin eksikliği, aslında yapılan işin gereği gibi yerine getirilmediği anlamına gelir.⁵⁰⁹

Vekilin özen yükümlülüğünün hukuki niteliği, ifa süreci açısından ele alındığında, bu borcun süreklilik arz eden bir edim niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü özen borcu, belirli bir sonuca ulaşmayı değil, vekilin iş görme sürecinin her aşamasında – başlangıcından tamamlanmasına kadar – dikkatli, titiz ve sorumluluk bilinciyle hareket etmesini gerektirir. Bu da vekilin, yalnızca belirli anlarda değil, tüm mesleki faaliyet boyunca özenli davranma yükümlülüğü altında olduğunu göstermektedir.⁵¹⁰

Vekilin özen borcunu, “bölünebilirlik” açısından değerlendirdiğimizde, bu yükümlülüğün bölünemez nitelikte bir edim olduğu anlaşılır. Zira özen borcu, yalnızca işin belirli bir aşamasında değil; vekâlet ilişkisi daha kurulma sürecindeyken, yani sözleşme görüşmeleri aşamasında başlamakta ve vekâlet ilişkisinin sona erdiği ana dek kesintisiz bir şekilde devam etmektedir. Bu yönüyle özen borcu, zamana yayılan bütüncül bir sorumluluğu ifade eder.⁵¹¹

Vekilin özen borcunun hukuki niteliğine ilişkin olarak yasal bir tanım bulunmaması, bu kavramın kapsamı ve işlevi konusunda doktrinde farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle tartışma, özen borcunun vekilin asli borcundan bağımsız, müstakil bir borç mu yoksa asli borcun gereği gibi ifasını sağlayan tali bir yükümlülük mü olduğu noktasında yoğunlaşmaktadır. Bu ayırım, özen borcunun borç ilişkisi içindeki yeri ve önemi bakımından farklı sınıflandırmalara zemin hazırlamaktadır.

Vekâlet sözleşmelerinde, vekilin özen yükümlülüğünün hukuki niteliği konusunda öğretilerde farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bir görüşe göre özen borcunun vekilin asli edim yükümlülüğünün bir parçası olduğunu savunurken⁵¹², diğerleri bunun bağımsız bir

⁵⁰⁹ **Yılmaz M**, s.19-20; **Güner**, Avukatlık, s.325-326.

⁵¹⁰ **Başpınar**, Vekilin Borcu, s.139.

⁵¹¹ **Aslan/Güler**, s.59; **Kenan Tunçomağ**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul 1976.; **Murat Topuz**, Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi, İstanbul 2011; **K. Ertaş**, Türk hukukunda İşcinin Sadakat Borcu, Ankara, 1982.

⁵¹² **Aslan/Güler**, s.58-59; **Murat Yılmaz**, Vekilin Özen Borcu, Ankara Üniversitesi SBE Hukuk Yüksek Lisans Programı, Ankara 1997. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

yan yükümlülük olduğunu ileri sürmektedir. Geleneksel anlayışa göre, özen borcu, vekilin ifa sırasında göstermesi gereken dikkat ve titizlik yükümlülüğünü ifade eden bir yan yüküm olarak kabul edilir. Bu görüş, özen borcunun, TMK 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralından kaynaklandığını ve vekilin diğer borçlarını ifa ederken de bu özen yükümlülüğüne tabi olduğunu belirtir.⁵¹³

Prof. Dr. Fikret Eren, özen borcunun, vekâlet sözleşmesinin gereği gibi ifasını sağlayan bir yan yükümlülük olduğunu belirtmektedir.⁵¹⁴ Bu yaklaşıma göre, özen yükümlülüğü, vekilin asli borcunu layıkıyla yerine getirmesine hizmet eden tamamlayıcı (tali) nitelikte bir borç olarak değerlendirilir. Bu yaklaşım, özen borcunun vekilin üstlendiği işin niteliği ve kapsamı ile doğrudan bağlantılı olduğunu ve asıl borcun gereği gibi yerine getirilmesi için bir araç olarak görülebileceğini savunur. Buna göre, vekilin özen borcu, asıl edim borcunun tamamlayıcı bir unsuru olarak değerlendirilir ve yalnızca asıl borcun ifası sırasında devreye girer⁵¹⁵; vekil, üstlendiği işi sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür ve bu yükümlülük, vekâlet verenin menfaatlerini koruma amacına hizmet eden tali bir borç niteliğindedir.⁵¹⁶ Yargıtay'ın görüşü de bu yöndedir.⁵¹⁷

Diğer taraftan, Doç. Dr. Murat Yılmaz, özen borcunun doğrudan vekilin asli edimini oluşturan davranışa ilişkin olduğunu ve vekilin sözleşme kapsamında üstlendiği iş veya hizmeti ifa yükümlülüğüyle sıkı bir şekilde bağlantılı bulunduğunu savunmaktadır.

Yılmaz'a göre, özen borcu, vekilin yerine getirmesi gereken esas görevin bir parçası olup, bağımsız bir yükümlülükten ziyade, vekilin yerine getirdiği edimin gerekliliklerinden

⁵¹³Eren, Özel, s.731; Başpınar, Vekilin Borcu, s.158; Taştekin, s.88-89; Başpınar, Avukatın Borcu s.58.

⁵¹⁴Eren, Genel, s.37 vd. “Yan yükümlülüklerin özelliği, asli edim yükümlülüklerine bağımlı bir nitelik taşımaları; bağımsız bir varlığa sahip olmadıkları için, borçlunun aykırı davranması durumunda, alacaklının bağımsız bir ifa davasıyla bunların yerine getirilmesini talep edememesidir”.

⁵¹⁵Başpınar, Vekilin Borcu, s.147-148; Eren, Genel, s.733-734

⁵¹⁶Eren, Genel, s.731; Başpınar, Vekilin Borcu, s.158; Özen borcunu yan bir yükümlülük olarak görmeyen yaklaşıma göre, bu borç doğrudan vekilin asli edimine, yani sözleşme ile üstlendiği işi veya hizmeti ifa etme yükümlülüğüne sıkı şekilde bağlıdır ve bu edimin ayrılmaz bir parçasını oluşturur. Gümü, Genel, s. 178; Farklı görüşler hususunda bkz.; Başpınar, Vekilin Borcu s.147 vd.

⁵¹⁷Oğuzman/Öz, s.5; Şebnem Akipek, Alt Vekalet, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003. Yarg. 15. HD, 23.01.1996 T, 1995/17217 E, 1996/285 K; Yarg. 13. HD, 05.04.1993 T, 1993/131 E, 1993/2741 K; Yarg. 15. HD, 24.01.1991 T, 1990/2793 E, 1991/148 K, www.kazanci.com; Gümü, Özel, s.133.

biridir.⁵¹⁸ Vekilin özen borcu, üstlenilen edimden bağımsız bir borç niteliğindedir; bu yaklaşım, özen borcunun kendi başına bağımsız bir yükümlülük olduğunu ve vekilin faaliyetlerinde genel bir dikkat ve titizlik standardını yerine getirme zorunluluğunu ifade ettiğini savunur. Bu görüşe göre, vekilin özen borcu, sözleşme ilişkisinin dışında da varlığını sürdürebilir ve vekilin müvekkiline karşı genel bir hukuki sorumluluk yükler.⁵¹⁹

Bu ayrımın özellikle vurgulanmasının nedeni, özen borcunun ihlali durumunda uygulanacak hukuki sonuçlar açısından önem taşımaktadır. Çünkü yan edim yükümlülükleri, alacaklıya doğrudan ifa talebinde bulunma imkânı vermez; bu yükümlülüklerin ihlali halinde alacaklının başvurabileceği yol, sadece tazminat davası açmakla sınırlıdır.⁵²⁰

Bu nedenle, yan edim yükümlülüklerinin ihlali halinde, bu yükümlülükler doğrudan ifaya zorlanamaz; zira bağlı oldukları asıl borcun ifasına yönelik bir hak doğurmazlar. Ancak, bu tür bir ihlal zarara yol açarsa, yalnızca tazminat talebiyle hukuki yola başvurulması mümkündür. Bu durum, edim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin doğurduğu sonuçların yalnızca maddi tazminatla giderilebileceği anlamına gelir.⁵²¹ Bu çerçevede, söz konusu ayrımın temel amacı, özen borcuna aykırı davranışların ortaya çıkması hâlinde, bu ihlalin dava konusu edilip edilemeyeceğinin hukuken belirlenmesidir.⁵²²

⁵¹⁸**Murat Yılmaz**, Vekilin Özen Borcu, Ankara Üniversitesi SBE Hukuk Yüksek Lisans Programı, Ankara 1997. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

⁵¹⁹**Seçkin Topuz**, Türk Hukukunda Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, Kırıkkale Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Programı, Kırıkkale 2001, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi); **Gümüş**, Özel, s.161; **Tok/Gün Tok**, s.22; **Ersin Çamoğlu**, ‘‘Anonim Ortak Üyelerinin Özen Borcu’’, İmran Öktem ‘e Armağan, Ankara 1970, s.73.

⁵²⁰**Necip Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 7. Baskı, İstanbul 2017; **Eren**, Armağan, s.46-47

⁵²¹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 14-15; **Eren**, Genel, s.46-47.

⁵²² **Gümüş**, Özel, s.116; **Oğuzman/ Öz**, s.5; Ayrıca, ‘‘bir borç ilişkisi söz konusu olduğunda konusu baştan belirlenmiş yapma, yapmama ve verme borçları dışında yükümlülüklerin de mevcut olduğunu kabul eden görüşe göre, söz konusu bu bağımsız borçlardan birini de özen borcu teşkil ettiği üzere, bu borçları ‘‘edim yükümü içermeyen borç’’ olarak kabul ederek bu tür borçlarda herhangi bir edimin ifa edilmesinden de bahsedilemeyeceği için, temerrüde düşmek, imkansızlığa uğramak, ifasını talep etmek veya ifaya zorlamanın da mümkün olmayacağı’’ ileri sürülmektedir. Bkz. **Oğuzman/ Öz**, s.5.

Vekilin özen borcunun hukuki niteliği konusundaki bu iki temel yaklaşım, kendi içinde tutarlı argümanlar sunmakla birlikte, özen borcunun kapsamı ve uygulanma şekli her somut olayın özelliğine göre değerlendirilmelidir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere doktrinde ağırlıklı görüş, vekilin özen borcunun, sadakat yükümlülüğünün bir yansıması olduğunu ve bu borcun bir “yan yükümlülük” niteliği taşıdığını ifade etmektedir. Bu yaklaşıma göre vekilin özen yükümlülüğü, genel nitelikteki sadakat borcunun vekâlet ilişkisinin ifasında somut biçimde tezahür eden bir görünümüdür.⁵²³

Yan yükümlülükler, doktrinde “bağımlı yan edim yükümlülükleri”, “özen yükümlülükleri” veya “diğer davranış yükümlülükleri” gibi farklı terimlerle ifade edilmektedir. Bu yükümlülüklerin karakteristik özelliği, asli edim yükümlülüklerine sıkı sıkıya bağlı olmaları ve bağımsız bir varlıklarının bulunmamasıdır. Bu nedenle, borçlunun yan yükümlülüklerle aykırı hareket etmesi halinde, alacaklının doğrudan bu yükümlülüklerin ifasını talep edebileceği bir ifa davası açma hakkı bulunmamaktadır.

Bunun yerine, ihlal edilen yan yükümlülük nedeniyle ortaya çıkan zararların tazmini, hukuken talep edilebilir bir sonuç doğurur. Bu yönüyle yan yükümlülükler, doğrudan edim borcuna değil, onun gereği gibi ifasına hizmet eden ve ihlali halinde yalnızca tazminatla sonuçlanan ikincil nitelikteki davranış yükümlülükleri olarak değerlendirilmektedir.⁵²⁴

Bir görüşe göre de vekilin özen yükümlülüğü, onun genel yükümlülüklerinden biri olan sadakat borcunun, vekâlet ilişkisinin somut ifası sürecindeki görünüm biçimi olup, yan nitelikli bir yükümlülük olarak kabul edilmektedir.⁵²⁵ Çünkü avukat, müvekkili adına

⁵²³Gümüş, Özel, s. 126-144; Başpınar, Avukatın Borcu, s.52-53; Eren, Genel, s.37-38; Kocayusufpaşaoğlu, s.14-15; Oğuzman/Öz,s.5; Akipek, s.57; Gümüş, Özel, s.133; Sevilay Cenik, Türk İş Hukukunda İşçinin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu ve Sınırlandırılması, Gazi Üniversitesi SBE Hukuk Yüksek Lisan Programı, Ankara 2011(yayımlanmamış yüksek lisans tezi); Adil İzveren, “İşçinin İhtimam Mükellefiyeti”, Adalet Dergisi,1953 Ankara S.11, s.1308-1321; Sermet Akman, Tehlikeli ve Zarara yatkın İşlerde İşçinin Sorumluluğu, İHFM,2011, 42, s.423-435; İhsan Erdoğan, “İşçinin Özen Borcu”, GÜİİBF Dergisi S.1, C.1, 1985, s.134-150.

⁵²⁴Eren, Genel, s.37-38; Kocayusufpaşaoğlu, s.14-15.

⁵²⁵Gümüş, Özel, s. 154.

hareket ederken sadece hukuki bilgi ve tecrübe kullanmakla kalmaz, aynı zamanda taraflar arasındaki güven ilişkisini de sürdürme yükümlülüğüne sahiptir.

Yargıtay kararları da vekilin özen borcunu asli edim yükümlülüğünün bir parçası olarak değerlendirmektedir. Örneğin, Yargıtay 13.H.D.2011/6338 E. ve 2012/884 K. sayılı kararında, avukatın üstlendiği işi müvekkilinin yararını gözetererek ve gereken özeni göstererek yürütmek ve sonuçlandırmakla yükümlü olduğu açıkça vurgulanmıştır. Bu karar, avukatın yalnızca hukuki süreci başlatmakla değil, aynı zamanda mesleki bilgi ve deneyimini kullanarak süreci dikkatle sürdürmekle de sorumlu olduğunu ortaya koymaktadır.⁵²⁶

Sonuç olarak, vekilin özen borcu, vekâlet sözleşmesinin temel unsurlarından biri olup, vekilin asli edim yükümlülüğünün bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu borcun ihlali, vekilin sorumluluğunu doğurur ve müvekkilin zararının tazminiyle sonuçlanabilir.

D. Avukatın Özen Borcunun Ölçüsünü Belirleyen Kriterler

Vekilin özen borcunun kapsam ve düzeyinin belirlenmesinde, vekâlet sözleşmesinin içeriği belirleyici bir rol oynar. Taraflar, sözleşme serbestisi ilkesi doğrultusunda vekâlet ilişkisini kendi iradeleriyle kurduklarından, sözleşmede yer alan hükümler, vekilin hangi düzeyde bir dikkat ve titizlik göstermekle yükümlü olduğunu ortaya koyan esas ölçütlerden biri olarak kabul edilir. Bu nedenle, vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun tespitinde, vekâlet sözleşmesinin hükümleri öncelikli olarak dikkate alınır. Vekilin göstermesi gereken özen, sözleşmeyle artırılabilir ya da azaltılabilir. Avukatların sorumluluğunun sınırlandırılabilmesi hakkında detaylı bilgi ilerleyen bölümlerde verilecektir.

Yargıtay HGK bir kararında⁵²⁷, avukatın özen borcunun niteliği açık bir şekilde ortaya konmuş ve bu yükümlülüğün objektif sorumluluk esasına dayandığı vurgulanmıştır. Kararda, makul bir avukattan beklenen dikkat ve özenin gösterilmemesi; örneğin, mazeret bildirmeksizin duruşmaya katılmamak ve bunun sonucunda dosyanın müracaata kalması

⁵²⁶ Yargıtay 13. HD. 2011/6338 Esas ve 2012/884 K. www.kazanci.com

⁵²⁷ HGK, T. 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258. www.kazanci.com).

gibi durumlar, özen yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmiştir. Bu içtihat, avukatın mesleki faaliyetlerini yürütürken sadece sübjektif iyi niyetle değil, aynı zamanda mesleğin gerektirdiği asgari dikkat ve özeni göstermekle de yükümlü olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Özen borcu, Av. K. 34. maddesi, TBB Meslek Kuralları ve TBK m. 506 vd. birlikte değerlendirilerek yorumlanmalıdır. Bu kapsamda, özellikle Av. K. da yer alan "meslek onuruna ve mesleğe yakışır biçimde davranma" yükümlülüğü (m. 34) ve kamuya karşı sorumluluk ilkesinden dolayı, avukatın özen borcuna dair sorumsuzluk kaydının sözleşme ile sınırlandırılması mümkün değildir.

Yargıtay bir kararında, avukatlık sözleşmesinde sorumsuzluk kaydına yer verilmişse dahi, avukatın hukuki sorumluluktan kurtulmasının mümkün olmadığı açıkça belirtilmiştir.⁵²⁸

Benzer şekilde, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2003/5304 E., 2003/9099 K. sayılı kararında ise, bankacılık gibi yüksek uzmanlık gerektiren alanlarda dahi hafif kusurdan doğan sorumluluğu ortadan kaldıran sözleşme hükümlerinin geçersiz kabul edildiği vurgulanmıştır. Bu içtihatlar, mesleki sorumluluğun sınırlandırılmasına yönelik kayıtların, özellikle bilgi ve uzmanlık gerektiren alanlarda, kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle geçersiz sayılabileceğini göstermektedir.⁵²⁹

Vekâlet sözleşmesinde taraflar, vekilin sorumluluğunu kanuni düzeyin üzerine çıkararak daha yüksek bir özen yükümlülüğü öngörebilirler. Bu durumda vekil, sözleşmede belirlenen özel özen standardına uymakla yükümlüdür; aksi takdirde sözleşmeye aykırılık nedeniyle sorumluluğu doğar. Yargıtay da içtihatlarında, vekilin özen borcunun sınırlarının taraf iradesiyle belirlenebileceğini kabul etmekte; sözleşmede açıkça düzenlenmişse, hâkimin de bu düzenlemeye bağlı kalması gerektiğini vurgulamaktadır.

⁵²⁸ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2010/6963 E., 2010/17361 K. (www.kazanci.com).

⁵²⁹ **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.664; **Eren, Özel**, s.733; Yargıtay 11. HD'nin 2003/5304 E., 2003/9099 K.; Y.13. HD. 2016/24615 E. 2019/12860 K. 19.12.2019 T.; Yarg. 11. HD. T. 08.03.1977, E. 1977/866, K. 1977/1033, (www.kazanci.com).

Bu yaklaşım, vekâlet sözleşmesinde tarafların sözleşme özgürlüğünün önemini ve özen borcunun bu çerçevede şekillenebileceğini göstermektedir.⁵³⁰

Avukatın özen borcunun derecesi, üstlenilen işin niteliği ve uzmanlık gerektirip gerektirmediği ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle ticaret hukuku, tahkim gibi teknik bilgi ve tecrübe gerektiren alanlarda, avukattan beklenen dikkat ve ihtimam seviyesi artar⁵³¹

Özen borcunun ölçüsü TBK m. 506/3'teki "basiretli vekil" ölçütüne göre değerlendirilir. Bu noktada, Yargıtay içtihatlarına göre avukatlardan, mesleki teamüller çerçevesinde dikkatli davranmaları beklenir.⁵³²

Ayrıca, Avukatın kanun, içtihat ve mevzuat değişikliklerini takip etme yükümlüğü, mesleki özenin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilir. Gerekli dikkat gösterilmediği takdirde, dava sürecinde geri dönülmesi zor zararlara yol açılabilir.⁵³³

Son olarak, TBK m. 2'deki dürüstlük ilkesi, özen borcunun genel değerlendirme çerçevesini oluşturur. Avukat, süreci sadece usule uygun değil, aynı zamanda ahlaki sorumluluk bilinciyle yürütmekle de yükümlüdür.⁵³⁴

Yargıtay bir kararda, avukatın üstlendiği görevi dikkat ve özenle yerine getirerek, müvekkilinin çıkarlarını gözetmek ve işi onun yararına sonuçlandırmakla sorumludur. Somut olayda, davacı tarafından haciz ihbarnamelerine itiraz edilmiş olmasına rağmen, bu hususun basit bir araştırmayla açıklığa kavuşturulabileceği, ancak belirtilen husus araştırılmaksızın davalı tarafından icra takibine devam edilerek davacının eldeki davayı açmasına sebebiyet verildiği ifade edilmiştir. Bu nedenle, davalı avukatın kusurlu olduğu ve müvekkilin zararına sebep olduğu değerlendirilmiştir⁵³⁵.

Yargıtay, bir kararında, vekilin özen yükümlülüğünün kapsam ve derecesinin esasen taraflar arasındaki sözleşme hükümleri çerçevesinde belirleneceğini, bu kapsamda

⁵³⁰ Güner, Özen, s. 569-570; Müderrisoğlu, s.54-55.

⁵³¹ Eren, Özel, s.195.

⁵³² Yarg. 13. HD. E.2011/6338, K.2012/884. (www.kazanci.com).

⁵³³ TBBDK 17.06.2011 T., 2011/92 E., 2011/363 K.

⁵³⁴ Kılıçoğlu, s.304.

⁵³⁵ Yargıtay 13. HD. E. 2011/6338, K. 2012/884 (www.kazanci.com).

sözleşme ile mutata (alışılabilir) seviyenin altında ya da üstünde bir özen standardı öngörülebileceğini, böyle bir düzenleme mevcutsa hâkimin bu hükümle bağlı olacağını ifade etmiştir. Bu yaklaşım doğrultusunda, Yargıtay'ın hafif ihmal hâllerinden dolayı avukatın sorumlu tutulmayacağına dair sözleşmesel bir hüküm yapılabileceğini kabul ettiği anlaşılmaktadır.⁵³⁶

Günümüzde avukatlık mesleği yalnızca klasik hukuki bilgiye ve dava pratiğine değil, aynı zamanda dijital yetkinliğe de dayanmaktadır. Avukatın özen borcu bağlamında, teknolojik araçların etkin ve zamanında kullanımı, artık mesleki dikkat ve itina yükümlülüğünün ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Avukat, müvekkiline en iyi hukuki hizmeti sunmakla yükümlü olduğundan, mevzuat değişikliklerinin güncel takibi, yerleşik içtihatlarla hızlı erişim, UYAP gibi dijital sistemlerin aktif kullanımı, e-tebligat takibi, dava dosyalarının elektronik takibi gibi konulara hâkim olmalıdır. Bu sistemlerin ihmali, avukatın görevini zamanında ve sağlıklı bir şekilde ifa etmesini engelleyebileceği gibi, müvekkilin hak kaybına uğramasına da sebep olabilir.

TBB Disiplin Kurulu da bu kapsamda verdiği kararlarda, teknolojik olanakları kullanmayan ve müvekkilini yeterince bilgilendirmeyen avukatların disiplin sorumluluğuna gidilebileceğini belirtmektedir. Nitekim TBB DK bir kararında, “güncel içtihatların ve mevzuat değişikliklerinin elektronik ortamda izlenmemesi sonucu müvekkilin zararına sebebiyet verilmesinin, avukatın özen yükümlülüğünü ihlâl teşkil edeceği” açıkça ifade edilmiştir.⁵³⁷

Yargıtay da aynı şekilde, teknolojik imkânlardan faydalanmayan ve bu yetersizliğin davaya olumsuz yansımaya sebep olan avukatların, özen borcuna aykırı davrandığına hükmetmiştir. Özellikle Yargıtay bir kararında, davaya ilişkin sürelerin kaçırılması ve güncel içtihatların göz ardı edilmesinin, avukatın profesyonel mesleki sorumluluğunun ihlâli anlamına geldiği vurgulanmıştır.⁵³⁸

⁵³⁶ Yarg. 4. HD., T. 22.02.1974, E.1974/3098, K. 1974/865; **Nazif Kaçak**, Yargı Kararlarıyla Avukatlık Kanunu ve İlgili Mevzuat, Ankara 2001.

⁵³⁷ TBBDK, 09.04.2021 Tarih ve 2020/896 E., 2021/275 K. sayılı karar.

⁵³⁸ Yargıtay 3. H.D., 2021/8506 E., 2022/2443 K (www.kazanci.com).

Özen borcunun bu şekilde genişletilerek yorumlanması, avukatlık mesleğinin dinamik doğasına uygun düşmekte ve müvekkilin güncel, etkili ve zamanında hukuki yardıma erişimini garanti altına almaktadır.

E. Avukatın Müvekkiline Karşı Özen Yükümlülüğünün Alt Görünümleri

1. Avukatın Hukuki Güncelliği Sağlama ve Mevzuat Takibi Yükümlülüğü

Avukatın meslekî sorumlulukları arasında, hukuki mevzuatı ve yargı kararlarını yakından takip etme yükümlülüğü, özen borcunun doğal bir uzantısıdır. Avukat, yalnızca kanunları değil; tüzük, yönetmelik ve diğer yazılı hukuk kurallarını da bilmekle yükümlüdür. Üstelik bu bilgiler sabit kalmamalı; avukat, yürürlükteki düzenlemelerde meydana gelen tüm değişiklikleri düzenli biçimde takip etmeli ve güncel gelişmeleri mesleki pratiğine yansıtmalıdır.⁵³⁹

Bu kapsamda avukatın hukuki bilgi birikimini güncel tutması ve mevzuattaki değişiklikleri yakından izlemesi, özen borcunun ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmelidir.⁵⁴⁰ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, bir kararında⁵⁴¹, avukatın mazeretsiz şekilde duruşmalara katılmamasını özen borcuna aykırılık olarak değerlendirmiş; müvekkilin hak kaybına neden olacak bilgi eksikliklerini mazur görmemiştir.

Avukatın sadece uzmanlık alanındaki mevzuatla sınırlı bilgi sahibi olması yeterli olmayıp, nadiren karşılaştığı hukuk dallarında da güncel mevzuatı incelemesi ve gerekli hukuki stratejiyi oluşturması beklenmektedir.⁵⁴² Aksi takdirde, bu durum özen borcunun ihlali niteliğinde olup gerek tazminat gerekse disiplin sorumluluğuna yol açabilecektir.

Modern avukatlık anlayışında teknolojik yöntemlerin kullanımı, içtihatlarla ve mevzuata e-devlet ve UYAP gibi platformlardan erişim, avukatın özen yükümlülüğü kapsamında

⁵³⁹ **Sungurtekin**, s.235 vd.; **Graf**, s.46 vd.

⁵⁴⁰ **Aksu**, s.861-862; **Sungurtekin Özkan**, s.234-235.

⁵⁴¹ Yargıtay 13. HD. E.2011/6338, K.2012/884; Yargıtay 13. HD. 2013/31516 E., 2014/12805 K. www.kazanci.com)

⁵⁴² YHGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258 (www.kazanci.com).; **Şenocak Z**, s.5-10; **Güner**, Avukatlık, s.278-279.

zorunlu bir beklenti haline gelmiştir.⁵⁴³ İsviçre hukukunda, avukatların gerek resmî yayın organlarında gerekse meslekî dergilerde yayımlanan içtihat kararlarını birkaç hafta veya en geç birkaç ay içinde takip edip öğrenmeleri gerektiği genel kabul görmüş bir mesleki standarttır.⁵⁴⁴

Buna karşın, Alman Federal Mahkemesi (Bundesgerichtshof), bir davada yargı kararının yalnızca bir aylık süre içinde öğrenilmemesini avukatın kusuru sayan görüşün değerlendirilmesinde, bu sürenin aşırı derecede kısa olduğu kanaatine varmış ve bu ölçütün avukatın kusurunu belirlemede yeterli olamayacağını ifade etmiştir.⁵⁴⁵

Elbette ki her somut olayda avukatın bilgi eksikliği kusur olarak değerlendirilmemelidir. Bazı durumlarda, avukatın bilgisinin yetersizliği makul sebeplere dayanabilir. Ancak bu takdir yetkisi, sadece somut olayın özelliğine göre ve istisnai olarak uygulanabilir. Özellikle, müvekkilinin taleplerine uygun bir şekilde uygulanması hukuken mümkün olmayan bir kanun veya düzenlemeye ilişkin bilgi eksikliği nedeniyle avukatın sorumlu tutulması, çoğu zaman hakkaniyetle bağdaşmayabilir.⁵⁴⁶

Avukat, üstlendiği davayla doğrudan bağlantısı bulunmayan bir kanun hükmünü bilmediği gerekçesiyle sorumlu tutulamaz. Zira müvekkilinin ulaşmak istediği sonucun, hukuken uygulanabilir bir temeli yoksa ve ilgili düzenleme o somut olayla ilgisizse, avukatın bu husustaki bilgi eksikliği sorumluluk doğurmaz.⁵⁴⁷

Sonuç olarak Avukat, temsil ettiği kişinin haklarını koruyabilmek için hukuki güncelliğini sürekli olarak sağlamak zorundadır. Mevzuat takibi ve içtihat analizi, sadece profesyonel bir gereklilik değil, aynı zamanda kamu güveni ve mesleki sorumluluğun da bir gereğidir. Bu nedenle, avukatın özen borcu, salt bilgi sahibi olma değil, bu bilgiyi güncel tutma ve etkili kullanma yükümlülüğüyle birlikte anlamlıdır.

⁵⁴³ **Hikmet Bilgin**, ‘‘Hukuk Alanındaki Hizmetlerde Kullanılan Teknolojik Olanaklar (Legaltech) ve Avukatlık Mesleğine Olası Etkileri’’, AÜHFD, 73 (2) 2024, s.1019-1067.

⁵⁴⁴ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.53-54; BGE114Ia299: https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?lang=de&type=show_document&highlight_docid=atf%3A%2F%2F114-IA-299%3Ade (E.T.11.04.2025)

⁵⁴⁵ NJW 1958, sh. 825; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.54.

⁵⁴⁶ **Aksu**, s.671-672; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.53-54.

⁵⁴⁷ **Arık**, s.570.

2. Uluslararası Nitelikteki Hukuki İşlerde Avukatın Özen Yükümlülüğü

Avukat, mesleki özen ve etik kurallar gereği, bilgi sahibi olmadığı veya yeterli birikime sahip olmadığı bir hukuk alanında dava üstlenmemelidir.⁵⁴⁸ Hukuk bilgisi eksikliği, müvekkilin hak kaybına uğramasına neden olabilir ve avukatlık mesleğinin güvenilirliğini zedeleyebilir. Bu nedenle, avukat yalnızca uzmanlık veya bilgi sahibi olduğu alanlarda hizmet vermelidir. Yetersiz olduğu bir konuda dava üstlenmek yerine, müvekkili daha bilgili bir uzmana yönlendirmek hem mesleki hem de etik açıdan doğru bir yaklaşımdır.

Avukat, bilgi sahibi olmadığı bir yabancı ülke hukukuyla ilgili bir sorunla karşılaştığında, bu konuda danışmanlık hizmeti vermekten kaçınmalıdır. Bu yaklaşım hem müvekkilin haklarının korunması hem de avukatlık mesleğinin itibarının sürdürülebilmesi açısından önemlidir.⁵⁴⁹

Eğer müvekkil, avukatın ilgili yabancı hukuk alanında yeterli bilgiye sahip olmadığını bilmesine rağmen, yine de savunmasının bu avukat tarafından yapılmasını istemişse, bu durumda davanın kaybedilmesi –örneğin zamanaşımı gibi sebeplerle– vekilin hukuki sorumluluğunu doğurmayacaktır. Zira bu durumda taraflar arasında, avukatın özen borcunun kanuni düzeyin altında bir dikkat seviyesiyle sınırlı olarak yerine getirilmesini zımnen kabul ettikleri sonucuna varılabilir.⁵⁵⁰

Uluslararası Barolar Birliği'nin "Uluslararası Meslek Kuralları" da bu konuda açık bir yol haritası sunmaktadır. 3.3.2. maddesinde belirtildiği üzere, bir avukatın kendisini yetersiz gördüğü bir alanda müvekkiline hizmet sunmaması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kural, yalnızca müvekkilin haklarını korumakla kalmayıp, aynı zamanda avukatlık mesleğinin etik ilkelerini ve güvenilirliğini de sağlamayı amaçlamaktadır.

⁵⁴⁸**Aral/ Ayrancı**, s.468-470; Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınevi, Ankara 2024; **Güner**, Avukatlık, s.270-271

⁵⁴⁹**Güner**, Avukatlık, s.373-374; **Haluk İnanıcı**, "2000'li Yıllara Girerken Avukatlık Mesleği ve Geleceği", İBD. 2000, S.1, s.91.

⁵⁵⁰ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.52-53.

3. Yargı İctihatlarına Hakimiyetin Avukatlık Mesleğinde Taşdığı Sorumluluk

Avukat, üstlendiği vekâlet görevinin gereği olarak yalnızca yürürlükteki kanunları değil, aynı zamanda yargı organlarının verdiği kararları da bilmek ve takip etmekle yükümlüdür.⁵⁵¹ Bu sorumluluk, avukatın mesleki özen borcunun bir parçası olarak değerlendirilir. Dolayısıyla, bir avukatın mahkeme kararlarını yeterince takip etmemesi ve bu ihmali sonucunda bir davayı kaybetmesi durumunda, mesleki sorumluluk kapsamında sorumlu tutulacağı kabul edilmektedir.

Yargısal kararların düzenli bir şekilde izlenmesi, hem davaların etkili bir şekilde yürütülmesi hem de müvekkilin haklarının korunması açısından zorunludur. Avukatın bu yükümlülüğü yerine getirmemesi, mesleki özen eksikliği olarak değerlendirilir ve hukuki sorumluluk doğurabilir.⁵⁵²

Avukatın her meslek dergisindeki içtihatları takip etmesi pratikte hem zaman açısından verimsizdir hem de yüzeysel kalmasına neden olabilir. Çünkü avukatın yalnızca içtihatları değil, aynı zamanda doktrinindeki yenilikleri ve meslek kitaplarını da izleme yükümlülüğü vardır. Üstelik Türkiye’de mahkeme kararlarının tamamı yayımlanmadığı gibi, yayımlananların tümünü düzenli şekilde izlemek de oldukça güçtür. Bu alanda teknolojiyen faydalanmak avukatın işini önemli ölçüde kolaylaştırır da nihayetinde kararların analiz edilip değerlendirilmesi yine avukatın sorumluluğundadır.⁵⁵³ Bu nedenle, avukattan beklenen, özellikle üst yargı mercilerinin kararlarını zamanında takip ederek, bunları savunma stratejilerine vakit kaybetmeden yansıtmasıdır.⁵⁵⁴

Avukatın mesleki sorumluluğunu gereği gibi yerine getirebilmesi için yalnızca mevzuatı bilmesi yeterli değildir; avukatın güncel Yargıtay kararlarını meslekî içtihat dergilerinden düzenli olarak izlemesi de gereklidir.⁵⁵⁵ Zira, YHGK da bir kararında bu gerekliliği teyit

⁵⁵¹ **Jr Müller**, 1969, s. 161-162 (**Zarife Şenocak**, "Avukatın Akdi Sorumluluğunun Şartları," ABD, S.1, N.2, s.13'ten alıntılanmıştır.); **Sungurtekin Özkan**, s.183-184.

⁵⁵² **Zevkliler/ Gökyayla**, s. 488-489; **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s.12-13.

⁵⁵³ **İnanıcı**, s.91vd.

⁵⁵⁴ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.53-54.

⁵⁵⁵ **Arık**, s.573; **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s: 22.

ederek, içtihatların bilinmemesinin özen borcunun ihlali olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymuştur.⁵⁵⁶

Yargısal kararların izlenmesi, özellikle dinamik bir yapıya sahip olan hukuk sistemlerinde daha da önemlidir. Hukuki düzenlemeler sürekli değiştiği gibi, mahkemelerin aynı konuda farklı dönemlerde farklı yorumlara ulaşabildiği de bilinmektedir. Bu bağlamda, avukatın geçmiş içtihatları incelemesinin yanı sıra, güncel yargı kararlarını takip etmesi de büyük önem taşır. Müvekkilinin davasını en iyi şekilde savunmak isteyen bir avukat, benzer davalarda mahkemelerin nasıl kararlar verdiğini bilmek ve bunları doğru bir şekilde analiz ederek dava stratejisini bu bilgiler ışığında şekillendirmek zorundadır.⁵⁵⁷

Avukatın tüm yargı kararlarını eksiksiz bilmesi pratikte mümkün değildir. Bununla birlikte, yalnızca içtihatlarla dayanarak hukuki strateji geliştirmesi, avukatın özgün değerlendirme kabiliyetini sınırlandırabilir. Bu nedenle, avukatın hem güncel yargı kararlarını takip etmesi hem de hukuki yaratıcılığını koruyarak görevini ifa etmesi önemlidir. Avukatın sorumluluğu, yalnızca resmî yayınlarda yer alan kararlarla sınırlı olsa da, dijital hukuk kaynaklarının artmasıyla birlikte bu yükümlülüğün kapsamı da genişlemiştir. Ancak, her yayınlanmış kararın bilinmemesi özen borcunun ihlali olarak değerlendirilemez; bu husus her somut olayın koşulları çerçevesinde ve hakkaniyet ilkesi gözetilerek ele alınmalıdır.

4. Hukuki Görüş ve Doktrin Gelişmelerini İzleme Yükümlülüğü

Avukatlık mesleği, hukuk biliminin teorik ve pratik yönlerini birleştiren, sürekli öğrenmeyi ve gelişimi gerektiren bir meslek dalıdır. Bu bağlamda, bir avukatın hukuki bilgi birikimini yalnızca mevzuat ve yargısal kararlarla sınırlı tutmaması, aynı zamanda doktrini de yakından takip etmesi mesleki özen yükümlülüğünün önemli bir parçasıdır. Hukuk doktrini, akademisyenlerin ve hukuk uzmanlarının teorik yaklaşımlarını ve analizlerini içeren bir alan olarak, hukukun gelişimine yön vermekte ve yargı kararlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır.

⁵⁵⁶ YHGK. T. 11.4.2007, E. 2007/13-198, K. 2007/199 (www.kazanci.com).

⁵⁵⁷ Aksu, s.861 vd; Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s.12-13.

Doktrin, özellikle yeni hukuki sorunların çözümünde yol gösterici bir rol üstlenir. Avukatlar, temsil ettikleri davalarda doktrin yardımıyla hukuki argümanlarını güçlendirebilir ve müvekkillerine daha etkin bir hukuki koruma sağlayabilir. Özellikle karmaşık hukuki meselelerde veya yargı kararlarının henüz netleşmediği alanlarda doktrin, avukata sağlam bir dayanak sunar. Bu nedenle, avukatın doktrinini düzenli olarak takip etmesi, hukuki gelişmeleri anlayabilmesi ve bu bilgileri müvekkillerinin lehine etkili bir şekilde kullanabilmesi açısından büyük önem taşır.⁵⁵⁸

Avukatın mesleki özen yükümlülüğü kapsamında, yalnızca yürürlükteki mevzuatı bilmek yeterli olmayıp, aynı zamanda doktrindeki güncel gelişmeleri ve farklı görüşleri takip etme yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük, yalnızca literatüre erişimle sınırlı olmayıp, doktrindeki görüşlerin analiz edilerek hukuki sorunlarla ilişkilendirilmesini ve dava stratejilerine yansıtılmasını da kapsar.⁵⁵⁹

Hukukun sürekli gelişen ve değişen yapısı dikkate alındığında, akademik kaynakların, yargı kararlarının ve bilimsel yayınların izlenmesi, avukatın müvekkiline etkin ve güncel bir hukuki yardım sunması açısından zorunludur. Zira öğretilerdeki görüş ayrılıkları ve yorum farklılıkları, uygulamada önemli sonuçlar doğurabileceğinden, bu gelişmelerin göz ardı edilmesi avukatın mesleki sorumluluğunun ihlaliyle sonuçlanabilir.⁵⁶⁰

Öğreti, uygulamaya yön veren teorik temellerin, mesleki etkinliği ve hukukî çözüm üretme kapasitesini artırdığını kabul etmektedir. Bu bağlamda Tekinay, özen borcunun ifası için avukatın yalnızca yürürlükteki hukukla değil, aynı zamanda onun gelişim kaynaklarıyla da temas hâlinde olması gerektiğini belirtmektedir.⁵⁶¹

Kılıçoğlu ise, avukatın doktrinde öne çıkan görüşleri genel hatlarıyla izleme ve bunları meslekî karar süreçlerine dâhil etme yükümlülüğünü, “özen borcunun bilgi temelli

⁵⁵⁸Günergök, Sözleşme, s.76-77; Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s.13-14

⁵⁵⁹Hatemi /Serozan/Arpacı, s.238-239.

⁵⁶⁰Korkusuz/Korkusuz, Giriş, s.105vd

⁵⁶¹Tekinay/ Akman / Burcuoğlu, / Altop, s.458.

boyutu” olarak nitelendirir.⁵⁶² Bu yaklaşım, avukatın yalnızca mevcut hukuki durumu değil, aynı zamanda tartışmalı ve gelişime açık alanları da gözetmesini zorunlu kılar.

Yargıtay da bu görüşü dolaylı biçimde desteklemektedir. Örneğin bir kararında, avukatın bilgi eksikliği nedeniyle duruşmalara katılmaması özen borcunun ihlali olarak değerlendirilmiş, müvekkilin zararına yol açan bilgi yetersizliği hukuki sorumluluk doğurucu unsur kabul edilmiştir.⁵⁶³

Ancak bu yükümlülük avukatın her akademik yorumu detaylıca incelemesi gerektiği anlamına gelmez; aksine, mesleki uygulamada ihtiyaç duyulabilecek temel bilgileri ve öne çıkan görüşleri bilmesi yeterlidir.⁵⁶⁴ Avukat, literatürü takip ederken, somut olayın gerekliliklerine uygun bir seçim yaparak en ilgili ve etkili bilgiye başvurmalıdır.

Uygulamada, avukatların öğretilerdeki görüşleri takip etme yükümlülüğüne büyük bir önem atfedildiğini söylemek zordur. Genellikle, öğretilerde savunulan görüşlerin dikkate alınabilmesi için bunların yargısal kararlarda da benimsenmiş olması gerekmektedir. Eğer bir avukat, yargı kararlarında kabul görmemiş ancak öğretilerde savunulan bir görüşü vekâlet görevi kapsamında esas alırsa, bu durum bazı mesleki yükümlülüklerin ihlali anlamına gelebilir.⁵⁶⁵ Bu nedenle, avukatın öğretilerdeki görüşleri dikkate alırken yargı kararlarıyla uyumlu olanları tercih etmesi, müvekkilinin haklarını koruma açısından daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

5. Adli Yardım Kapsamındaki Temsil Görevlerinde Avukatın Özen Borcu

Adli yardım, maddi imkânları yetersiz bireylerin hukuki yardım ve savunma hizmetlerine erişimini sağlamak için hukukun temel ilkelerinden biri olarak kabul edilir. Dava açma ve takip sürecinde yapılması gereken harcamalar, bazı durumlarda oldukça yüksek meblağlara ulaşabilmektedir. Bu nedenle, maddi imkânları kısıtlı olan kişiler, haklı olsalar bile bir davayı açmak veya bir avukat aracılığıyla takip etmek; kendilerine karşı açılan

⁵⁶² Kılıçoğlu, s.515.

⁵⁶³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2011/6338 E., 2012/884 K. (www.kazanci.com).

⁵⁶⁴ Başpınar, Avukatın Borcu, s.53-54.

⁵⁶⁵ Sungurtekin Özkan, s. 240-241; İnanıcı, s.92-93.

davalarda ise etkin bir savunma yapmak konusunda ciddi güçlüklerle karşılaşabilmektedir.⁵⁶⁶

İşte bu tür bir durumda kalan ve maddi olanakları yetersiz bireylerin, hak arama özgürlüklerinden mahrum kalmamaları ve haksızlıklara karşı savunmasız bırakılmamaları amacıyla⁵⁶⁷, kanun koyucu belirli koşullar dâhilinde yoksul kişilere adli yardım imkanından yararlanma hakkı tanımıştır.

Doktrinde, adli yardımın hem sosyal devlet ilkesinin bir gereği olduğu hem de adil yargılanma hakkının bir uzantısı olarak değerlendirildiği görülmektedir.⁵⁶⁸

Adli yardım, yalnızca bir sosyal dayanışma aracı değil; aynı zamanda bireylerin hak arama özgürlüğü ile adalete erişim hakkını güvence altına alan temel mekanizmadır. Uluslararası Barolar Birliği'nin Oslo Kararları'nın 10. maddesinde de açıkça belirtildiği üzere, avukatlar adli yardım kapsamındaki müvekkileri dâhil olmak üzere tüm hukuki görevlerini dikkat ve özenle yerine getirmekle yükümlüdür.⁵⁶⁹ Bu bağlamda, adli yardım hizmeti sağlayan bir avukat, müvekkiline, özel bir ücret karşılığında hizmet sunduğu durumlarla aynı düzeyde dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür.⁵⁷⁰

Adli yardım hizmetlerinde avukatın özen yükümlülüğü, hem hukuki bilgi ve beceriye dayanarak etkin bir savunma gerçekleştirmeyi hem de müvekkilin durumunu anlayarak uygun bir iletişim kurmayı içerir. Avukat, müvekkilin haklarını tam olarak savunmak için davanın her aşamasında özenle hareket etmeli, gerekli araştırmaları yapmalı ve hukuki argümanları en etkili şekilde sunmalıdır.⁵⁷¹ Bu, müvekkilin hak kaybına uğramaması ve adaletin tam anlamıyla tecelli etmesi açısından büyük önem taşır.

⁵⁶⁶ **Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay / Muhammet Özeker**, Medeni Usul Hukuku, 12. Baskı, Oniki Levha, 2024; **Baki Kuru/Ramazan Arslan /Ejder Yılmaz**, Medenî Usul Hukuku, 25. B., Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.

⁵⁶⁷ **İlhan Postacıoğlu/Sümer Altay**, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Baskı, İstanbul 2020.

⁵⁶⁸ **Alim Taşkın**, Noterlik İşlemlerinde Adli Yardım Hükümlerinin Uygulanması, 2000, C49, S1. **Faruk Erem**, "Adli Yardım" (İmran Öktem'e Armağan) Ankara 1970, s.117-118; **Vejdi Aral**, "Bireysel ve Toplumsal Bir Değer Olarak Adalet", İBD. C.68, 1984, s.10-11-13.

⁵⁶⁹ **Faruk Erem**, Meslek Kuralları, Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2007.

⁵⁷⁰ **Erem**, Meslek, s.227; **Korkusuz/Korkusuz**, Giriş, s.157-158

⁵⁷¹ **Tandoğan**, Özel Borç, s.413-414; **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s.22-23.

Avukatın adli yardıma ilişkin özen yükümlülüğü, meslekî ahlak ve toplumsal sorumluluğun bir yansımasıdır. Adaletin herkes için erişilebilir olmasını sağlamada önemli bir rol oynayan avukat, adli yardım hizmetlerini yerine getirirken meslekî bilgi ve becerisini en üst düzeyde kullanmalı, müvekkilinin haklarını koruma konusunda titizlikle hareket etmelidir. Bu yaklaşım, sadece bireysel hakların korunmasını değil, aynı zamanda hukukun üstünlüğünün güçlenmesini de sağlamaktadır.

6. Avukatın Yardımcı Kişilerin Faaliyetlerinden Doğan Özen Borcu

Vekâlet sözleşmesinde iş görme borcu söz konusu olduğunda, vekilin kişisel nitelikleri, uzmanlığı, tecrübesi ve bilgi birikimi, sözleşmenin ifasında belirleyici unsurlar arasında yer alır. Bu nedenle, vekilin üstlendiği işi bizzat kendisinin yapması gerekir. Örneğin, bir avukatın vekâlet görevi kapsamındaki işi bir stajyerine yaptırması, müvekkilinin menfaatine aykırı bir durum oluşturabilir. Bu bağlamda, borcun bizzat borçlu tarafından ifa edilmesi gerektiği ilkesi, vekâlet ilişkisinin temel özelliklerinden biridir.⁵⁷²

Avukatlar, iş yoğunlukları ve profesyonel yükümlülüklerini yerine getirirken genellikle yardımcı elemanlardan, örneğin stajyerlerden, hukuk bürosu çalışanlarından veya sekreterlerden destek alırlar. Ancak bu durum, avukatın sorumluluklarını devretmesi anlamına gelmez; aksine, yardımcı elemanların seçiminden denetimine kadar olan süreçte özen yükümlülüğü kapsamında hareket etmesi gereklidir.

Av. K. 36. maddesi uyarınca, avukatlar, kendilerine verilen yahut mesleklerini icra ederken edindikleri gizli bilgileri korumak zorundadırlar. Bu sır saklama yükümlülüğü, yalnızca avukatı değil, Meslek Kuralları m. 37 uyarınca stajyer, yardımcı ve diğer çalışanları da kapsar. Avukatın yanında çalışan kişilerin mesleki gizliliğe aykırı davranışlarından dolayı gerekli önlemleri almayan avukatın hem disiplin hem de hukuki sorumluluğu doğabilir.⁵⁷³

⁵⁷²Donay, s.728-749; İyimaya, Özen Borcu s.295-296; Sungurtekin Özkan, s.243-244.

⁵⁷³Boz, s.60-61.; Tbb Meslek Kuralı md.37 b) Avukat, yardımcılarının, stajyerlerinin ve çalıştırdığı kimselerin de meslek sırrına aykırı davranışlarını engelleyecek tedbirleri alır.

Avukat, vekâleti ifa ederken müvekkilin menfaatlerini korumak ve hak kaybına yol açmamak adına her aşamada mesleki sorumluluk bilinciyle hareket etmelidir. Bu çerçevede, örneğin bir avukat, mahkeme kararının sekretere bırakıldığını ve sekreterin aynı gün işten ayrılarak bu bilgiyi kendisine aktarmadığını ileri sürerek sorumluluktan kaçınmaz. Sekreterin ihmali ya da hatası, avukatın sorumluluğunu ortadan kaldırmaz, çünkü vekâlet ilişkisi gereği, avukatın müvekkilin menfaatlerini koruma yükümlülüğü devam eder. Bu tür durumlarda, yardımcı personel kullanımı sırasında doğabilecek olumsuzlukların sonuçları, doğrudan avukata atfedilir.⁵⁷⁴

7. Avukatın Tevkil Yetkisini Kullanmasına İlişkin Özen Yükümlülüğü

Vekâlet sözleşmesinde ve onun özel bir türü olan avukatlık sözleşmesinde⁵⁷⁵, taraflar arasındaki güven ilişkisi temel bir unsur olarak ehemmiyete sahiptir. Bu nedenle müvekkil, üstlenilen görevin bizzat kendi avukatı tarafından yerine getirilmesini isteme hakkına sahiptir.⁵⁷⁶ Tevkil yetkisi, avukatın, vekâletname kapsamında kendisine tanınan görevleri bir başka avukata devretmesi anlamına gelir ve bu durum hem hukuki hem de etik sorumlulukları beraberinde getirir.⁵⁷⁷ Avukata başka bir kişiyi temsil etme yetkisi verilmiş olabilir. Bu durum, avukatın bir başkasını temsilci olarak ataması, bir alt vekil görevlendirmesi ya da kendi yerine başka bir avukatı devreye sokması şeklinde gerçekleşebilir.

Av. K.'nun 171. maddesi uyarınca, avukat, vekâletnamede tevkil yetkisi verilmişse ve yazılı sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, işi başka bir avukatla birlikte yürütebilir veya devredebilir. Vekâletname genel temsil yetkisi içeriyorsa, bu yetki sonradan üstlenilecek işler için de geçerli sayılır. Ancak bu durumda, işi tevkil edilen avukatın kusurundan

⁵⁷⁴TBBDK, E.2008/279, K.2008/423; <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/237> E: T:23.11.2024

⁵⁷⁵Aydın, s.29.; “Kanımızca iki sözleşme arasındaki en önemli fark vekâlet sözleşmesi ile herkes vekil sıfatını alabilirken, avukatlık sözleşmesinin taraflarından birini her zaman bir avukatın oluşturması ve avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan sorumluluğun kural olarak vekâlet sözleşmesindekine oranla daha ağır olmasıdır”.

⁵⁷⁶Günergök, Sözleşme, s.113.

⁵⁷⁷Aybay, s.133.

doğan zararlar bakımından, asıl avukat müvekkile karşı müştereken ve müteselsilen sorumlu olmaya devam eder.⁵⁷⁸

Türk Borçlar Kanunu'nun 507. maddesi uyarınca, vekil işi bizzat ifa etmekle yükümlüdür; ancak vekâlet verenin izni, durumun gereği veya teamül bunu mümkün kılıyorsa, işi bir üçüncü kişiye tevdi edebilir. Ne var ki, bu halde dahi vekilin, üçüncü kişiyi seçerken gerekli özeni göstermesi gerekir.⁵⁷⁹ Tevkil edilen avukatın yeterliliği, meslek etiğine uygunluğu ve müvekkilin çıkarlarını koruyacak nitelikte olması gereklidir.⁵⁸⁰

Avukat, tevkil yetkisini kullanarak üçüncü bir kişiye müvekkilin özel bilgilerini ve hukuki durumunu aktarmak durumunda kaldığında, bu bilgilerin gizliliğini sağlamak ve bu bilgileri amaca uygun olarak kullanmak zorundadır. Tevkil edilen avukatın da bu etik kurallara uygun hareket etmesi ve müvekkilin özel bilgilerini koruma altında tutması gereklidir. Tevkil yetkisinin kullanımında özen yükümlülüğü ayrıca, avukatın müvekkilin menfaatlerine en uygun şekilde hareket etmesini de kapsar.⁵⁸¹

Avukat, yasal düzenlemeler doğrultusunda yerine başka bir kişiyi temsilci olarak görevlendirdiğinde, bu kişi alt vekil olarak nitelendirilir. Avukat, bu tevkil işlemini gerçekleştirmiş olsa da vekâlet ilişkisine dair yükümlülükleri sona ermez; görevini gereği gibi ifa etme sorumluluğu devam eder. Bununla birlikte, alt vekil kendi takdir yetkisine dayanarak bağımsız biçimde hareket eder ve tevkil eden avukatın doğrudan emir ve talimatlarına bağlı değildir.⁵⁸²

Avukatın başka birini tevkil etmesinin ikinci biçimi, kendi yerine bir başka avukatı ikame vekil olarak görevlendirmesidir. Bu durumda, avukat işi devrettiği meslektaşıyla, müvekkili adına bir vekâlet sözleşmesi kurmuş sayılır. Günlük hayatta en sık karşılaşılan tevkil yöntemi de bu şekildedir.⁵⁸³ Bir başka avukatı tevkil eden avukatın, tevkil edilen

⁵⁷⁸ **Güner**, Avukatlık, s.284-285; **Günergök**, Sözleşme, s.116-117.

⁵⁷⁹ TBK m. 507.

⁵⁸⁰ Avukatlık Kanunu m. 34; Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları m. 38.

⁵⁸¹ **Rüzgaresen**, s.154-155; **Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 72-73

⁵⁸² **Günergök**, Sözleşme, s.115-116; **Sungurtekin Özcan**, s.199-200.

⁵⁸³ **Günergök**, Sözleşme, s.120vd; **Özen**, s.247-248; **Sungurtekin Özkan**, s.329.

avukatın eylemleri nedeniyle sorumluluğu, Av. K. 171/3 de düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca, avukat, TBK 506. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında tevkil yetkisini kullanırken ya da talimat verirken gereken özeni gösterdiğini kanıtlaya dahi sorumluluktan muaf tutulamaz.

Av. K.'nin 171. maddesinde yer alan düzenleme, alt vekil atanmasına ilişkin Borçlar Kanunu'nun 506. maddesiyle paralellik arz etmekle birlikte, alt vekil tayinini ancak vekâletnamede açıkça tevkil yetkisi verilmiş olması şartına bağlamıştır.⁵⁸⁴ Bu nedenle, birden fazla avukatın faaliyet gösterdiği ortak hukuk bürolarında, işin yalnızca belirli bir avukata tevdi edilmesi durumunda, açık bir yetki verilmediği sürece diğer ortakların teamül gereği bu işle ilgilenebileceği varsayımı Av. K. m. 171 kapsamında kabul edilemez. Zira söz konusu hüküm, Borçlar Kanunu m. 506'dan farklı olarak örf ve âdet yoluyla yetki devrine imkân tanımamaktadır.⁵⁸⁵

Avukatın tevkil yetkisi bulunmadığı halde bir başka avukatı temsilci olarak ataması, özen yükümlülüğünün ihlali anlamına gelir. Bu durumda, avukat, atadığı kişinin kusursuz olduğunu kanıtlayarak sorumluluktan kurtulamaz. Tevkil yetkisinin bulunmadığı bir durumda başkasını temsilci olarak atamak, sözleşmeye aykırılık teşkil eder ve bu durum avukatın hukuki sorumluluğunu doğurur.⁵⁸⁶

Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, ceza dosyasına ilişkin ilk duruşmaya vekil avukatın katılmasına rağmen, sonraki duruşmalara mazeretsiz olarak katılım sağlanmaması özen borcuna aykırılık olarak değerlendirilmiş; bu durumun müvekkil nezdinde güveni sarsan bir davranış olduğu ve azli haklı kıldığı sonucuna varılmıştır.⁵⁸⁷

TBB Disiplin Kurulu da tevkil edilen avukatın dikkat ve özenle hareket etmemesi hâlinde, tevkil eden avukatın sorumluluğunun devam edeceğini ve müvekkile karşı hukuki ve disiplinler yükümlülüklerin doğabileceğini belirtmektedir. Tevkil yetkisi, avukata sınırsız

⁵⁸⁴ **Müderrişoğlu**, s.58; **Günergök**, Sözleşme, s.114.

⁵⁸⁵ **Tandoğan**, Özel Borç, s.459; **Müderrişoğlu**, s:56; **Günergök**, Sözleşme, s.115.

⁵⁸⁶ **Günergök**, Sözleşme, s.117-118; **Müderrişoğlu**, s.57-58.

⁵⁸⁷ Yargıtay 13. HD. E. 2015/23279, K. 2015/34142 (www.kazanci.com).

bir özgürlük değil; bilakis, meslek onuru ve müvekkil yararı doğrultusunda dikkatli bir yetki kullanımı sorumluluğu yüklemektedir.

Bu doğrultuda, avukatların tevkil işlemi yaparken hem meslek kurallarına hem de müvekkil ile kurdukları güven ilişkisine uygun davranmaları zorunludur. Aksi hâlde, tevkil işlemi hukuki olarak geçerli olsa da doğurduğu sonuçlar nedeniyle avukatın sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır.

8. Avukatın Talimatlara Bağlılık ve Talimatsız İşlem Yapmama Sorumluluğu

Hukuki ilişkilerde temsilcinin sorumluluğunu ve faaliyet çerçevesini belirleyen başlıca yükümlülüklerden biri, talimatlara zamanında uymak ve açık bir talimat olmaksızın işlem yapmaktan kaçınmaktır. Bu yükümlülük, temsil edilen kişiyle temsilci arasındaki güven ilişkisinin korunmasına ve hukuki sürecin amaca uygun yürütülmesine hizmet eder. Özellikle vekâlet ilişkilerinde, temsilcinin yetkisini aşmaması ve görevini gereği gibi ifa etmesi bakımından bu ilke büyük önem arz eder. Talimat, iş sahibinin avukata avukatlık sözleşmesinin akdi sırasında veya sonrasında verdiği, işin nasıl yürütülmesi gerektiğini gösteren, tek taraflı ve avukata ulaşması gereken bir irade beyanıdır. Ancak avukat, müvekkilinden gelen her talimata değil, yalnızca hukuka uygun olanlara riayet etmekle yükümlüdür.⁵⁸⁸

Aynı şekilde, müvekkilin açık talimatıyla belli bir borcun ödenmesi için kendisine teslim edilen parayı avukatın üzerinde tutması ve bu talimatı yerine getirmemesi, disiplin cezası ile sonuçlanabilir.⁵⁸⁹

Buna benzer olarak, avukatın kendisinden açılması istenen bir davayı, verilen talimat doğrultusunda ve makul bir süre içinde açması gerekir. Örneğin, dava açılması talimatının yedi ay gibi uzun bir gecikmeyle uygulanması, avukatın özen borcuna aykırı davrandığını

⁵⁸⁸Donay, s.728-749; Güner, Avukatlık, s.376-377; Tandoğan, Özel Borç, s.436-437

⁵⁸⁹TBBDK, 2008/224 E 2008/353 K 19.09.2008 T karar; <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlari-Detay/209> E.T.23.11.2024

gösterir. Bu durum hem avukatın mesleki sorumluluğunu hem de disiplin hukuku kapsamındaki yükümlülüklerini ihlal edebilir.⁵⁹⁰

Talimat almadan iş yapmama yükümlülüğü, temsilcinin, temsil edilenin onayı veya talimatı olmaksızın herhangi bir işlem gerçekleştirmemesini ifade eder. Bu yükümlülük, temsilcinin yetki sınırları içinde kalmasını ve temsil edilenin iradesine uygun hareket etmesini sağlar. Temsilci, temsil edilenin çıkarlarını gözetmekle yükümlü olduğu için, onun bilgisi ve talimatı dışında girilen işlemler temsilciyi sorumluluk altına sokabilir.⁵⁹¹

Talimat olmadan yapılan işlemler, genel olarak hukuki geçerliliğe sahip değildir ve temsil edilen açısından bağlayıcı olmayabilir. Ancak bazı istisnai durumlarda, temsilcinin, temsil edilenin açık bir talimatı olmasa dahi işlem yapması gerekebilir. Örneğin, acil bir durumun ortaya çıkması ve temsil edilenin menfaatlerinin korunması için hızlı bir karar alınmasının gerektiği hallerde, temsilcinin bu yükümlülüğünü ihlal etmeden hareket etmesi mümkündür. Bu durum, TBK madde 528'de düzenlenen "vekilin iş sahibinin menfaatine uygun şekilde karar alması" ilkesiyle desteklenmiştir.⁵⁹²

Örneğin, müvekkilin icra takibinde faiz istenmemesi yönünde açıkça talimat vermesi halinde, avukatın bu yönde işlem yapması bir yükümlülüktür. Aynı şekilde, belirli bir borcun ödenmesi amacıyla açıkça bu yönde talimatla kendisine teslim edilen parayı üzerinde tutarak gerekli işlemi geciktiren bir avukat, sadece özen yükümlülüğünü ihlal etmiş sayılmaz; aynı zamanda disiplin yaptırımıyla da karşı karşıya kalabilir. Bu tür eylemler hem meslekî yükümlülüklerle hem de Av. K. ile TBB Meslek Kuralları'na aykırılık oluşturur.⁵⁹³

Müvekkilin hak kaybına uğramasına neden olabilecek, özellikle bir hakkın kullanılmasından vazgeçmeyi içeren işlemler söz konusuysa, avukatın bu tür durumlarda

⁵⁹⁰TBBDK, 2008/224 E 2008/353 K 19.09.2008 T karar; <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlari-Detay/209> E.T.23.11.2024

⁵⁹¹ **Polat**, s.203-204; **Güner**, Avukatlık, s.873-874.

⁵⁹² **Güner**, Avukatlık, s.282-283; **Günergök**, Sözleşme, s.130-131.

⁵⁹³TBBDK T: 19.09.2008 tarih ve E. 2008/224, K. 2008/353 sayılı kararı. <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T.:12.04.2025).

müvekkilinden mutlaka yazılı bir talimat alması şarttır.⁵⁹⁴ Bu hem müvekkilin menfaatlerinin korunması hem de avukatın sorumluluğunu hukuken güvence altına alması açısından zorunludur. Müvekkil ile avukat arasında, hak kaybına neden olabilecek bir talimatın verilip verilmediği hususunda uyuşmazlık çıkması halinde, bu talimatın gerçekten verildiğini ispat yükü avukata aittir.⁵⁹⁵

Yargıtay bir kararında; avukatın karar düzeltme yoluna başvurmaması için müvekkilden açık bir talimat almadığını ispatlayamaması nedeniyle, istifasının haksız kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁵⁹⁶

Benzer şekilde, Yargıtay başka bir kararında da avukatın davayı takip etmemesi ve müracaata bırakması, özen ve talimata uygunluk yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmiş; vekilin yalnızca ihmalden değil, bu ihmal sonucu doğan zararlardan da sorumlu tutulacağı ifade edilmiştir.⁵⁹⁷

Bu içtihatlar çerçevesinde, avukatın müvekkilinin menfaatlerini koruma görevi yalnızca hukuki bilgi ve tecrübeye değil, aynı zamanda müvekkilin iradesine uygun hareket etme yükümlülüğüne de dayanmaktadır. Talimatlara aykırı eylemler, özen borcunun ihlaliyle birlikte, sözleşmeye aykırılık ve zarar oluşması durumunda tazminat sorumluluğunu da doğurabilecektir.

9. Avukatın Büro Organizasyonuna Dair Özen Yükümlülüğü

Avukatlık mesleği, hukuki işlemlerin doğru, etkin ve zamanında yürütülmesini gerektiren bir disiplini içerir. Bu bağlamda, büro organizasyonu, mesleğin icrasında temel bir özen yükümlülüğü olarak öne çıkar. Avukatın büro düzenine yönelik yükümlülükleri, mesleki faaliyetlerin aksatılmadan ve müvekkilin haklarını ihlal etmeden yerine getirilmesini temin etmeyi hedefler. Avukat, bürosunu müvekkilinin haklarını en etkin şekilde

⁵⁹⁴TBBDK T: 30.04.2010, E. 2009/687, K. 2010/176). Karar için bkz. <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T.:12.04.2025).

⁵⁹⁵TBBDK T: 30.09.2005, E. 2005/233, K. 2005/319). Karar için bkz. <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T.:12.04.2025).

⁵⁹⁶Yargıtay 13. HD. T. 25.10.2010, E. 2010/6963, K. 2010/17361 (Kazanci.com).

⁵⁹⁷Yargıtay 13. HD. T. 10.07.2006, E. 2006/8921, K. 2006/12136 (www.kazanci.com).

koruyacak, yasal sürelerin kaçırılmasını önleyecek ve kendi yokluğunda dahi dava takibinin aksatılmadan sürdürülebileceği bir düzende organize etmelidir.⁵⁹⁸

Avukatın büro organizasyonuna ilişkin özen yükümlülüğü, dava dosyalarının düzenli arşivlenmesi, yargılama sürelerinin titizlikle takibi, müvekkil iletişiminin etkin yönetimi ve personel iş bölümü ile teknolojik donanımın mesleki faaliyetlere uygun şekilde yapılandırılmasını zorunlu kılar. Büro içi işleyişin etkin kurulmaması, güncel içtihatların takip edilmemesi ve hukuki stratejilerin zamanında belirlenememesi durumunda yasal sürelerin kaçırılması riski doğar ve bu hâl, avukatın hukuki sorumluluğunu gündeme getirir.⁵⁹⁹

Avukatın bürosunu etkin bir şekilde organize etme yükümlülüğü, mesleki özen borcunun bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Büro düzenindeki aksaklıklar, özellikle dava takviminin gözden kaçırılması, müvekkil taleplerine süresinde yanıt verilmemesi gibi durumlar, hem müvekkilin hak kaybına yol açabilir hem de avukatın hukuki ve disipliner sorumluluğunu gündeme getirebilir. Bu tür ihmaller, avukatın meslekî özen yükümlülüğüne (TBK m. 506/3) aykırılık teşkil eder ve tazminat sorumluluğuna neden olabilir.⁶⁰⁰

Avukat, yargılama süreci devam ederken bürosunu sahipsiz bırakmamalı; tatil gibi nedenlerle tebligatlardan haberdar olamayıp süre kaçırması halinde sorumluluğu doğabilir.⁶⁰¹

Yargıtay içtihatlarında da açıkça belirtildiği üzere; bir avukatın bürosunu yeterince örgütlememesi, güncel yargı kararlarını izlememesi veya dava takibi için başvurduğu hukuki yolun yetersizliğini zamanında fark edememesi gibi durumlarda, yasal sürelerin kaçırılması halinde müvekkilin uğradığı zarardan sorumlu olacağı kabul edilmektedir.⁶⁰²

⁵⁹⁸ **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s. 22; **Günergök**, Sözleşme, s. 67.

⁵⁹⁹ TBBDK 2011/363; Yarg. 13. HD. E. 2011/6338, K. 2012/884.; **Boz**, s.48-51.

⁶⁰⁰ Türk Borçlar Kanunu, m. 506/3; ayrıca bkz. **Eren**, Özel, s.918.

⁶⁰¹ **Günergök**, Sözleşme, s.67.

⁶⁰² Yargıtay 13. HD. 12.09.2012, E. 2012/13627, K. 2012/19156; YHGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258. (Www.kazanci.com).

Bu bağlamda, avukatın, bürosunu hukuki takvimleri izleyebilecek, müvekkil iletişimini düzenli sağlayacak ve dosya süreçlerini gecikmeden yürütecek bir yapı içinde organize etmesi, özen borcunun gereği olarak değerlendirilmelidir.⁶⁰³ Bu düzen, avukatın bizzat bulunmadığı durumlarda dahi dava ve diğer hukuki süreçlere ilişkin sürelerin titizlikle takip edilmesini sağlayacak şekilde oluşturulmalıdır.⁶⁰⁴

10. Avukatın Emanet Edilen Varlıklar Konusunda Şeffaflık ve Zamanında Teslim Sorumluluğu

Avukat mesleki faaliyetleri sırasında müvekkiline ait para, değerli eşya veya belgeleri teslim almak durumunda kalabilir. Bu tür durumlarda, avukatın temel yükümlülüklerinden biri, müvekkiline ait bu değerlerin müvekkilin kendisine derhal bildirilmesi ve gecikmeksizin teslim edilmesidir. Bu yükümlülük hem Av. K. hem de mesleki etik kuralları çerçevesinde düzenlenmiştir.⁶⁰⁵

Avukatın, müvekkili adına tahsil ettiği paraların ne şekilde muhafaza edildiği ve zamanında teslim edilip edilmediği, avukatlık mesleğine duyulan güvenin sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, TBBMK 43. mad. uyarınca, avukatın müvekkili adına aldığı para ve diğer kıymetleri gecikmeksizin müvekkiline bildirmesi ve teslim etmesi zorunludur.⁶⁰⁶

Bu hükümler, avukatın müvekkiline ait değerler üzerinde yetkisiz tasarrufta bulunmasını engellemek ve müvekkilin menfaatlerini korumak amacı taşır. Müvekkilin açık talimatı veya hukuki bir gerekçe bulunmaksızın avukatın bu değerler üzerinde tasarrufta bulunması, avukata karşı tazminat sorumluluğuna yol açabileceği gibi, disiplin hukuku kapsamında da cezai sonuçlar doğurabilir.⁶⁰⁷

⁶⁰³ **Kocayusufpaşaoğlu**, s.154.

⁶⁰⁴ **Günergök**, Sözleşme, s.67-68; **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s.22-23.

⁶⁰⁵ TBBMK md.43.

⁶⁰⁶ **Erem**, Meslek, s.219; **Güner**, Avukatlık, s.425-426; **Özcan**, s.407-408.

⁶⁰⁷ Avukatlık Kanunu m. 134.

Konuya ilişkin bir disiplin kurulu kararında⁶⁰⁸ “Avukat, tahsil ettiği parayı en kısa sürede müvekkiline bildirmek ve masraf ve ücret alacaklarını düşerek kalan miktarı vakit kaybetmeden teslim etmekle yükümlüdür. Avukatın, müvekkili adına tahsil ettiği parayla ilgili bilgi vermemesi, parayı haklı bir sebep olmaksızın uzun süre elinde tutması ve ödeme yaptığına ilişkin yazılı belge sunmaması hem özen hem de sadakat yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmiştir. Bu davranış, Av. K. 34 ve 134. maddeleri ile TBBMK 3, 4 ve 43. maddelerine aykırılık teşkil ettiğinden, disiplin suçu oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Paranın teslimine engel bir durum bulunması halinde ise, avukatın söz konusu bedeli mahkemece belirlenecek tevdi mahalline yatırması gerekmektedir.

Bir olayda, avukatın vekili olduğu kooperatifin icra işlemleriyle ilgili yürüttüğü dosyalardan haksız şekilde menfaat sağladığı ve yine kooperatif adına herhangi bir işlem gerçekleştirmediği halde ödeme aldığı tespit edilmiştir. Bu tür bir davranış, Av. K. 34. maddesinde öngörülen “doğruluk ve onur” ilkesi çerçevesinde mesleğin icrasına ilişkin yükümlülüğe ve TBBMK 43. maddesi uyarınca, avukatın müvekkili adına tahsil ettiği paraları gecikmeksizin bildirme ve teslim etme yükümlülüğüne açıkça aykırılık teşkil etmektedir.⁶⁰⁹ Bu aykırılık, avukatlık mesleğinin temel etik değerleriyle bağdaşmadığı gibi, mesleğe duyulan güveni de zedelemektedir. Nitekim, somut olayda sergilenen bu meslek etiğine aykırı tutum nedeniyle ilgili avukata disiplin cezası uygulanmıştır.⁶¹⁰

Avukatın müvekkiline ait para ve değerli eşyaları gecikmeksizin bildirme ve teslim etme yükümlülüğü, mesleğin özüne dayalı olan sadakat ve özen ilkelerinin bir yansımasıdır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, yalnızca avukatın mesleki sorumluluğunu değil, aynı zamanda müvekkilin haklarının zedelenmesine yol açar. Bu nedenle, avukat, mesleki özen ve dürüstlük ilkelerini gözeterek, müvekkiline ait değerlerin güvenliğini ve zamanında teslimini sağlamakla yükümlüdür.

⁶⁰⁸TBBDK T. 28.01.2011, K. 2010/544, E. 2011/53. Karar için bkz. [http://www. barobirlik.org.tr; https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/291](http://www.barobirlik.org.tr; https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/291) E.T. 24.11.2024

⁶⁰⁹ **Kadir Can Özel**, Etik ve Etik-Hukuk Arasındaki İlişki, TAAD, Yıl:9, Sayı:33 (Ocak 2018),685-695.

⁶¹⁰TBBDK, T.13.03.2009 tarih ve E.2008/531, K.2009/137 [http://www. barobirlik.org.tr](http://www.barobirlik.org.tr). (E.T:12.04.2025); **Erem**, Meslek, s.217-218.

11. Avukatın Gelişmeleri Müvekkile Bildirme Yükümlülüğü

Avukatın bilgilendirme yükümlülüğü, yalnızca mesleki bir özen göstergesi değil, aynı zamanda Av. K. m. 34 ve TBBMK 9. ve 16. maddeleri uyarınca sadakat borcunun da doğal bir uzantısıdır. Avukat, üstlendiği işin seyri, gelişmeler ve alınması gereken hukuki tedbirler hakkında müvekkilini açık, anlaşılır ve zamanında bilgilendirmelidir. Yargıtay da bu yükümlülüğü, avukatın müvekkiline karşı taşıdığı temel mesleki sorumluluklardan biri olarak kabul etmektedir.⁶¹¹

Müvekkilin bilinçli karar verebilmesi, hukuki riskleri değerlendirebilmesi ve hak kaybına uğramaması için bu yükümlülüğün eksiksiz ifası gereklidir. Aksi takdirde avukatın, mesleki özen yükümlülüğünü ihlal ettiği ve doğacak zarardan sorumlu tutulabileceği kabul edilmektedir.⁶¹²

Nitekim TBB Disiplin Kurulu bir kararında⁶¹³ “şikâyetli avukatın, iki ayrı iade makbuzu karşılığında toplam 792.284,76 Türk lirası tahsil ettiği hâlde, bu tahsilatı müvekkiline verdiği ve bu tahsilatla ilgili olarak müvekkiline bilgi verdiği ilişkin bir belgeye rastlanmadığından” bahisle avukat hakkında verilen disiplin cezasını onamıştır. Yine TBB bir kararında⁶¹⁴ ;avukat, üstlendiği iş kapsamında tahsil ettiği kira bedelini ve bu alacağa ilişkin açılan davanın gelişmelerini, müvekkiline eksiksiz ve zamanında bildirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğe aykırı davranması, avukatın mesleki özen borcunu yerine getirmediği şeklinde değerlendirilir.

Türk hukuk uygulamasında da benimsenmiş olan, kökeni Alman hukukuna dayanan "en güvenilir hukuki yolun tercih edilmesi" ilkesi uyarınca, avukat; gerek bir davayı yürütürken gerekse somut bir hukuki mesele hakkında görüş bildirirken, eğer birden fazla hukuki çözüm alternatifi mevcutsa, müvekkilinin yararına olan ve başarı ihtimali en yüksek yolu seçmekle yükümlüdür.⁶¹⁵ Bu yükümlülüğün temelinde, avukatın müvekkilini

⁶¹¹ Yarg. 13. HD. E. 2011/19209, K. 2012/10028. www.kazanci.com)

⁶¹² **Bakırcı**, s.237.

⁶¹³TBBDK, E.2023/677, K.2023/771.https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/1672 E.T. 24.11.2024

⁶¹⁴TBBDK, T. 29.11.2008 tarih ve E. 2008/357, K. 2008/487 http://www. barobirlik.org.tr (E.T:12.04.2025).

⁶¹⁵**Karl Larenz**, Methodenlehre der Rechtswissenschaft, 6. Auflage, Springer, 1991, **Reisoğlu**, s.409 vd

sadece şekli prosedürlerle değil, esasen sonuca ulaşma amacıyla temsil etmesi ilkesi yer alır. Zira avukatın görevi, sadece süreci yürütmek değil, müvekkilin haklarını azami ölçüde koruyacak şekilde yönlendirme yapmaktır.⁶¹⁶

Bu yükümlülük karşısında avukat, yalnızca müvekkilin beyanlarına dayanarak işlem tesis edemez; somut olaya ilişkin belgeleri temin etmeli, sunulan bilgilerin yetersiz olduğu kanaatine varırsa ek araştırmalarda bulunmalıdır.⁶¹⁷

Avukat, yürüttüğü işlerin seyri ve muhtemel sonuçları konusunda müvekkilini düzenli ve doğru şekilde bilgilendirme sorumluluğunu taşır. Söz konusu bilgilendirme; yargı içtihatlarını taramayı, güncel bilimsel görüşleri (doktrini) incelemeyi ve uygulanacak hukuki yöntemlerin başarı ihtimallerini değerlendirmeyi de kapsar. Bu değerlendirme, hukuki temsilin niteliğini doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur.⁶¹⁸

Davaların müracaata bırakılması ve bu nedenle "açılmamış sayılmasına" karar verilmesi, başka bir ifadeyle, bir haktan vazgeçilmesi anlamına gelir. Bu tür işlemler, müvekkilin yazılı onayının alınmasını gerektirir.⁶¹⁹ Müvekkilin zarar görmeyeceği öngörülen hallerde dahi, önem taşıyan kararların müvekkile bildirilmesi ve yazılı onayının alınması, avukatlık mesleğinin sorumluluk anlayışı ve özen borcunun doğal bir sonucudur.

Yargıtay bir ilamında; avukatın takip stratejisini müvekkiliyle açık şekilde paylaşarak onay alması durumunda, bu tercihin sonuca ulaşmaması hâlinde tek başına özen ve sadakat yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Kararda, avukatın bilgilendirme ve rıza içerikli mutabakat ile hukuki süreci müvekkiliyle istişare ederek yürüttüğü, dolayısıyla özen borcunu yerine getirdiği ifade edilmiştir.⁶²⁰

Bu karar, bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getiren bir avukatın, stratejik tercihlerinden dolayı doğrudan sorumlu tutulamayacağına ve zarar ile avukat eylemleri arasında illiyet bağı kurulamadıkça tazminat sorumluluğunun doğmayacağına işaret

⁶¹⁶ Köse, s.40 vd.

⁶¹⁷ Aral/ Ayrancı, s.105.

⁶¹⁸ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2016/9876, K. 2017/4352, T. 05.06.2017 (www.kazanci.com).

⁶¹⁹ TBBDK, E.2009/687, K.2010/176; <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/296>, E.T.23.11.2024

⁶²⁰ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2022/3320 E., 2023/601 K.

etmektedir. Böylece, bilgilendirme borcunun gereklerine uygun hareket eden avukatın hukuki ve mesleki sorumluluğu sınırlı tutulmuş olmaktadır.

Ayrıca avukat, dava açmadan veya hukuki bir süreci başlatmadan önce, müvekkilin ekonomik durumu, sosyal konumu ve kültürel seviyesi gibi unsurları dikkate alarak hangi yola ne kadar masraf yapılabileceğini müvekkiline açıkça bildirmelidir. Dava kaybı durumunda doğabilecek yargılama giderleri, harçlar ve karşı vekâlet ücreti gibi mali yükümlülükler konusunda, avukat müvekkilini önceden ve açık şekilde bilgilendirmelidir.⁶²¹ Bu bilgilendirmenin yazılı sözleşme aracılığıyla kayıt altına alınması hem müvekkilin korunması hem de avukatın ileride sorumluluktan kurtulabilmesi açısından önem taşır.⁶²²

12. Kanun Yollarına Başvurmaya İlişkin Özen Borcu

Avukatlık mesleğinin temel yükümlülüklerinden biri, müvekkil adına kanuni yollara başvurma işlemlerinde özenli ve dikkatli bir şekilde hareket etmektir. Bu kapsamda avukat, hukuki başvuruları kanunun öngördüğü süreler içinde gerçekleştirmekle yükümlü olduğu gibi, müvekkilin haklarını ve menfaatlerini korumak adına gereksiz başvurulardan da kaçınmak zorundadır.

TBB Disiplin Kurulu bir kararında⁶²³; avukatın, davayı kanuni süresi dolduktan sonra açarak, bu gecikme nedeniyle davanın reddine yol açması, mesleki özen yükümlülüğünün ihlali niteliğinde olup, disiplin cezası ile cezalandırılmasına yol açabileceğine karar verilmiştir.

Yine bir TBB DK kararında⁶²⁴; bir işlemin idari davaya konu edilebilmesi için öncelikle yetkili idareye başvuru şartı aranıyorsa, avukatın bu başvuruyu usulüne uygun ve süresi içerisinde yapmamasını mesleki özen yükümlülüğüne aykırılık saymıştır.

⁶²¹ TBB, Avukatlık Meslek Kuralları, m. 35 ve devamı.

⁶²² Aksu, s.880-885.

⁶²³TBBDK, T. 05.09.2008, E. 2008/187, K. 2008/317: <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T.12.04.2025).

⁶²⁴TBBDK, 28.01.2011, E. 2010/534, K. 2011/51). <http://www.barobirlik.org.tr> (E.T:12.04.25); YHGK, T. 11.04.2007, E. 2007/13-198, K. 2007/199 (www.kazanci.com).

Avukat, müvekkilin haklarının korunmasını sağlamak için hukuki işlemleri kanunla belirlenmiş süreler içinde gerçekleştirmelidir. Hukuki başvuruların zamanında yapılmaması, müvekkilin hak kaybına uğramasına neden olabilir ve bu durum, avukatın mesleki sorumluluğunu doğurur.⁶²⁵

Yargıtay da temyiz süresinin kaçırılması gibi ihmallerin hem disiplin hem de tazminat sorumluluğu doğurabileceğini belirtmektedir.⁶²⁶ Bu yükümlülük, yalnızca süre takibini değil, usule uygun dilekçelerin hazırlanması, gerekli belgelerin tamamlanması ve müvekkilin bilgilendirilmesi gibi süreçlerin tamamını kapsar.⁶²⁷

İzmir BAM bir kararında bu husus açıkça vurgulanmıştır. Mahkeme, avukatın aksine bir talimat yoksa kararın müvekkil aleyhine sonuçlanması halinde kanun yollarına başvurmakla yükümlü olduğunu, bu yükümlülüğün ihlali halinde vekâlet sözleşmesine aykırı davranışın oluştuğunu tespit etmiştir.⁶²⁸

Yargıtay HGK da bir kararında aynı ilkeyi benimsemiş; avukatın aksine bir talimat bulunmadıkça hukuki süreci sonuna kadar takip etmesi gerektiğini, bunun aksinin özen borcunun ihlali ve vekâlet sözleşmesine aykırılık teşkil ettiğini ifade etmiştir. Ancak bu yükümlülüğün ihlali sonucunda sorumluluğun doğabilmesi için zarar ve illiyet bağı koşullarının da gerçekleşmiş olması gerektiğine özellikle vurgu yapmıştır.⁶²⁹

Avukatın davanın tüm kanun yollarını tüketme yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, özellikle istinaf veya temyiz başvurularında, müvekkilden bu yönde açık bir talimat alınmamışsa, avukatın başvuru yükümlülüğünden bahsedilemez. Ancak bu noktada özen borcu devreye girmektedir. Yargıtay uygulamasına göre, avukat, müvekkilini kanun yolları konusunda bilgilendirmek ve açık görüşünü almakla yükümlüdür.⁶³⁰ Aksi

⁶²⁵ **Başpınar**, Vekilin Borcu, s.133-134.

⁶²⁶ YHGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603 (www.kazanci.com).

⁶²⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s.214.

⁶²⁸ İzmir BAM 21. HD. 2023/2031 E., 2024/2337 K. (www.kazanci.com)

⁶²⁹ Yargıtay HGK, 13.06.2019 T., E. 2017/561, K. 2021/603. (www.kazanci.com).

⁶³⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603; Yargıtay 13. HD, 2010/6963 E., 2010/17361 K

takdirde, müvekkilin hak kaybı yaşaması hâlinde, avukatın hem mesleki hem de hukuki sorumluluğu gündeme gelir.

Avukat, yalnızca hukuki temele dayanan ve müvekkile gerçek bir yarar sağlayabilecek başvuruları yapmakla yükümlüdür. Açıkça haksız, daha önce reddedilmiş veya kesinleşmiş taleplerle yeniden başvuru yapılması, mesleki özen yükümlülüğünün ihlali sayılır. Bu tür gereksiz başvurular, müvekkilin maddi zararına ve yargının gereksiz yere meşgul edilmesine neden olabilir. Avukat, dava açma talebi karşısında önce hukuki dayanağı ve başarı ihtimalini objektif olarak değerlendirmeli, gerekirse müvekkili dava açmaması yönünde uyarmalıdır.⁶³¹

Avukatın, müvekkil aleyhine sonuçlanan bir karara karşı kanun yollarına başvurmaması, açık bir talimat bulunmadıkça meslekî özen borcunun ihlali olarak değerlendirilir. Ancak bu ihlal, tek başına sorumluluğu doğurmaz; somut olayda zarar ve illiyet bağı şartlarının da gerçekleşip gerçekleşmediği önem taşır. Bu çerçevede, avukatın kanun yollarını kullanma yükümlülüğü, özen borcunun uygulamadaki en somut görünümünden biridir.

13. Belgeleri Düzenli Tutma Konusundaki Özen Yükümlülüğü

Avukatlık mesleğinde, dosya tutma ve belgeleri düzenli bir şekilde dosyalama yükümlülüğü hem müvekkilin haklarının korunması hem de hukuki işlemlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından temel bir gerekliliktir. Bu yükümlülük, avukatın mesleki özen borcunun bir parçası olup, mesleki standartlara uygun bir çalışma düzeni oluşturmayı zorunlu kılar.⁶³²

Avukatın bu yükümlülüğü, yalnızca müvekkil haklarının korunmasını değil, aynı zamanda avukatın mesleki sorumluluğunu ifa etmesini de sağlar. Av. K. 34. maddesi uyarınca gerekli özenin gösterilmesi yükümlülüğü, belgelerin eksiksiz ve düzenli biçimde dosyalanmasını da kapsar.⁶³³ Dava sürecine ilişkin önemli tarihlerin, dilekçelerin ve belgelerin arşivlenmemesi hem hak kayıplarına hem de disiplin sorumluluğuna yol

⁶³¹ Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s.22.

⁶³² Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s.25vd; Aday, Sorumluluk, s.494; Karateke, s.67.

⁶³³ Av. K. m. 34; ayrıca bkz. TBB Meslek Kuralları, m. 40.

açabilir. Ayrıca, düzenli dosya tutma uygulaması, vekalet ilişkisi kapsamında doğabilecek ücret ve sorumluluk ihtilaflarında delil niteliği taşıyarak avukat lehine güvence oluşturur.⁶³⁴

Avukatın dosya tutma yükümlülüğünü gerektiği biçimde yerine getirmemesi, hem kendi aleyhine sorumluluk davası açılmasına zemin hazırlayabilir hem de müvekkilin lehine delil elde etmesini kolaylaştıran bir durum oluşturabilir.⁶³⁵

Avukat, dosyanın içeriğini düzenleme ve hangi belgelerin dosyada yer alacağına karar verme konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu yetki, belgelerin yalnızca dosyada muhafaza edilmesi ve üçüncü kişilerle paylaşılmaması koşuluyla geçerlidir. Dosya düzenine dış müdahale, avukatın mesleki bağımsızlığına aykırılık oluşturur. Ayrıca avukat, kendisine teslim edilen belgeleri vakit kaybetmeden ilgili dosyaya yerleştirip saklamakla yükümlüdür.⁶³⁶ Bu düzenleme, dosya tutma yükümlülüğünü destekleyen ve tamamlayan bir sorumluluktur. Amaç, avukatın belgeleri düzenli bir şekilde saklayarak ihtiyaç duyduğunda kolayca erişmesini sağlamak ve belgelerin biriktirilip sonradan dosyalanması gibi ertelemelere engel olmaktır.⁶³⁷

⁶³⁴ Aybay, s.145; Şenocak, s.5-33; Karateke, s.67-68.

⁶³⁵ Şenocak Z, Akdi Sorumluluk, s. 23; Özen, s.209-210.

⁶³⁶ Avukatlık Kanunu m. 39.

⁶³⁷ Güner, Avukatlık, s.430-431; Özcan, s.408-409.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVUKATIN ÖZEN BORCU İHLALİNDEN DOĞAN SORUMLULUK

I. AVUKATIN ÖZEN BORCUNA AYKIRILIĞININ ŞARTLARI

A. Genel Olarak

Avukatlık mesleği, yalnızca teknik hukuk bilgisine değil, aynı zamanda yüksek bir etik duyarlılığa dayanan, bireylerin haklarını koruma ve adaletin sağlanmasına katkı sunma amacı taşıyan bir meslektir. Bu bağlamda, özen borcu, avukatın mesleki sorumluluklarının en temelini oluşturur.⁶³⁸ Avukat, müvekkili adına üstlendiği işi dikkat, özen, mesleki yeterlilik ve sadakatle yerine getirmelidir.

Özen borcunun ihlali; dava açma süresinin kaçırılması, eksik veya hatalı dava dilekçesi hazırlanması, usule ilişkin hakların korunmaması veya yanlış hukuki yönlendirmelerde bulunulması gibi somut ihmallerle ortaya çıkabilir. Bu tür davranışlar yalnızca disiplin yaptırımına değil, aynı zamanda tazminat sorumluluğuna da sebebiyet verir.⁶³⁹

Avukatın müvekkiline karşı özen borcunu ihlal etmesi, hukuki sorumluluğunu doğurur. Ancak bu sorumluluğun niteliği, somut olayın özelliklerine göre sözleşmeye aykırılıktan mı, yoksa haksız fiilden mi doğduğu hususunda değerlendirme yapılmasını gerektirir. Bu ayırım hem talep edilebilecek tazminatın türünü hem de zamanaşımı ve ispat kurallarını etkilemektedir.

Avukat ile müvekkili arasındaki ilişki kural olarak TBK vekâlete ilişkin hükümlerine⁶⁴⁰ tâbidir. Bu sebeple, avukatın özen yükümlülüğünü yerine getirmemesi, ilk olarak bir sözleşmeye aykırılık teşkil eder. Öğretide de ağırlıklı görüş bu yöndedir. Eren'e göre, "vekilin özen yükümlülüğü, ifa sürecindeki bir borç olup, bunun ihlali sözleşmeye aykırılığın sonuçlarını doğurur".⁶⁴¹

⁶³⁸ **Güner**, Avukatlık, s.868-869; **Aday**, Sorumluluk, s.149-150.

⁶³⁹ **Eren**, Armağan, s.89.

⁶⁴⁰ TBK m. 502 vd.

⁶⁴¹ **Eren**, Genel, s.864.

Ancak bazı hallerde, avukat ile zarar gören kişi arasında doğrudan vekâlet ilişkisi bulunmayabilir veya zarar üçüncü kişilere de sirayet edebilir. Bu durumda, avukatın eylemi haksız fiil teşkil edebilir.⁶⁴² Tandoğan'a göre, eğer zarar doğrudan sözleşme ilişkisi dışında bir kişiyi etkiliyorsa, haksız fiil hükümleri devreye girmelidir.⁶⁴³ Bu bağlamda, zarar gören taraf sözleşmeye aykırılık ve/veya haksız fiil hükümlerine dayanarak tazminat talebinde bulunabilir. Her iki hukuki sebebe birden dayanılması mümkündür; ancak hâkim, eylemin niteliğine ve taraflar arasındaki ilişkiye göre uygulama alanını belirler. Öğretide buna "ihtiyari dava sebebi iradeliği" denmektedir.⁶⁴⁴

Sonuç olarak, avukatın özen borcuna aykırı davranışı neticesinde zarara uğrayan müvekkil, zararın niteliğine göre sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk veya haksız fiil hükümleri çerçevesinde tazminat talebinde bulunabilir. Bu nedenle, somut olayda illiyet bağının, zararın ve kusurun ayrıntılı şekilde değerlendirilmesi gerekir.

Avukatın sorumluluğu, TBK ve Av. K. çerçevesinde düzenlenmiştir. TBK m.112 uyarınca, vekilin borca aykırı davranışıyla doğan zararların tazmin sorumluluğunun doğabilmesi için kusur, zarar ve bu zarar ile kusur arasında bir illiyet bağının bulunması şarttır. Bu kapsamda, avukatın özen borcuna aykırı davranması, ancak bu eylemle doğrudan bağlantılı bir zarar mevcutsa hukuki sorumluluğu doğurur.

Yargıtay da benzer biçimde, kusurlu davranış ile meydana gelen zarar arasında uygun bir nedensellik bağı kurulamadığı durumlarda tazminat sorumluluğunun doğmayacağını açıkça belirtmiştir.⁶⁴⁵ İzleyen bölümlerde, konuyla doğrudan ilgili olan yüksek yargı kararlarına ayrıntılı biçimde yer verilecek ve bu kararlar çerçevesinde avukatın özen borcuna ilişkin hukuki değerlendirmelere ışık tutulacaktır.

Avukatın sorumluluğu, yalnızca yaptığı eylemin değil, bu eylemin sonuçları ile doğrudan bağlantısının kurulması halinde söz konusu olur. Bu bağlamda, somut olayın koşulları, müvekkilin makul beklentileri ve işin hukuki niteliği dikkate alınarak özen

⁶⁴² TBK m. 49.

⁶⁴³ Tandoğan, Özel Borç, s.319.

⁶⁴⁴ Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 529.

⁶⁴⁵ YHGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603. (www.kazanci.com)

yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediği ve zararlar bağlantısı titizlikle değerlendirilmelidir.⁶⁴⁶ Bu durum, avukatın müvekkilinin menfaatlerini korurken daha dikkatli, basiretli ve sorumlu davranmasını zorunlu kılar.

Avukatın sorumluluğuna yol açan eylemin niteliği, yalnızca hukuki veya etik bir ihlali değil, aynı zamanda suç teşkil eden bir durumu da içeriyorsa, bu durumda Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri devreye girecektir. Özellikle, meslek etiğine aykırı davranışların yanı sıra dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma gibi suç unsurları taşıyan eylemler, ceza hukuku açısından değerlendirilerek yaptırımlara tabi tutulabilir.⁶⁴⁷

Sonuç olarak avukatın sorumluluğu çok katmanlıdır ve yalnızca sözleşmeye değil, hukuk düzenine ve meslek ilkelerine aykırılık temelinde de değerlendirilmelidir.

B. Avukatın Sözleşmesel Sorumluluğu

1. Koşulları

a. Avukat Sözleşmeye Aykırı Davranmalıdır

Avukatın hukuki sorumluluğunun doğabilmesi için, öncelikle avukat ile müvekkil arasında yapılan avukatlık sözleşmesinin ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.⁶⁴⁸ Avukatlık sözleşmesi, her iki taraf için de çeşitli borç ve yükümlülükler doğurur. Ancak, sözleşme kapsamında avukatın yükümlülükleri müvekkilinkilere göre daha kapsamlı ve ağırdır. Özellikle, avukatın özen, sadakat ve işi bizzat ifa etme yükümlülükleri, bu sorumluluğun temel taşları arasında yer alır.⁶⁴⁹

Avukatın hukuki sorumluluğu, genel anlamda sözleşmeye aykırı davranışlarından kaynaklanmaktadır. Bu aykırılık, avukatın sözleşmeden doğan borcunu hiç yerine getirmemesi veya gereği gibi ifa etmemesi durumlarını kapsar.⁶⁵⁰ Borcun ifa edilmemesi kavramı, söz konusu yükümlülüğün tamamen yerine getirilmemesi veya eksik ya da hatalı

⁶⁴⁶ Eren, Genel, s.875.

⁶⁴⁷ Güner, Avukatlık, s.867-868.

⁶⁴⁸ Kurtoğlu, s. 239-240; Günergök, Sözleşme, s.191-192.

⁶⁴⁹ Günergök, Sözleşme, s.191-192; Aday, Sorumluluk, s.275-276.

⁶⁵⁰ Güner, Avukatlık, s.870-871; Aday, Sorumluluk, s.277-278.

şekilde yerine getirilmesi olarak anlaşılmalıdır. Avukatın, sözleşmeden kaynaklanan borcunu hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesi halinde, müvekkilin uğradığı zararı tazmin etme yükümlülüğü doğar.⁶⁵¹ Bu durum, TBK 112'nci maddesi uyarınca düzenlenmiştir.⁶⁵²

Bunun yanı sıra, avukatın borcunu hiç ifa etmemesi veya gereği gibi yerine getirmemesi hâlinde, müvekkil TBK 512. maddesi uyarınca sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirmeye yetkisine sahiptir.⁶⁵³ Bu hak, müvekkilin zararını önleme ve menfaatlerini koruma açısından önemli bir imkân sunmaktadır. Avukatın özen borcu ve diğer mesleki yükümlülüklerine aykırı davranışları, avukatlık sözleşmesinin ihlali olarak değerlendirildiğinde, bu ihlalin hukuki sorumluluğa yol açacağı açıktır. Özellikle, yukarıda ayrıntılı şekilde açıklanan özen borcuna aykırılık durumları ve diğer yükümlülüklerin ihlali, avukatın müvekkil karşısındaki sorumluluğunu doğurur.⁶⁵⁴

Avukatın mesleki faaliyetlerinde sonuç sorumluluğunun bulunmaması, üstlendiği yükümlülükleri yerine getirme biçiminin önemli bir kriter olduğunu göstermektedir. Vekâlet sözleşmesi çerçevesinde avukat, müvekkiline karşı üstlendiği hizmeti ifa ederken gerekli özeni göstermekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, işin sonucunu garanti etme anlamına gelmese de avukatın işin gerektirdiği dikkat ve itinayı sergilemesi zorunluluğunu ifade eder.⁶⁵⁵

Avukatın sonuç borcu olmaması, bir işin sonuçlanmasından doğrudan sorumlu olmayacağı anlamına gelir. Ancak, öngörülen sonuç gerçekleşmişse, bu durum avukatın özen borcunu yerine getirdiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan, sonuç elde edilmiş olsa dahi, bu durum avukatın önceki aşamalardaki olası bir özen eksikliğini telafi edici bir etki yaratabilir. Yani, sonucun elde edilmesi, vekâlet ilişkisi çerçevesinde avukata yüklenen yükümlülüklerin, eksikliklere rağmen nihai olarak

⁶⁵¹ **Aday**, Sorumluluk, s. 274-275; **Güner**, Avukatlık, s.874-875.

⁶⁵² **Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s.139-140

⁶⁵³ **Eren**, Özel, s.756-757

⁶⁵⁴ **Güner**, Avukatlık, s.872-873; **Özen**, s.200-201.

⁶⁵⁵ **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62.

yerine getirildiği şeklinde yorumlanabilir.⁶⁵⁶ Bu yükümlülüğün ihlali, doğrudan bir zarara neden olmasa dahi, müvekkil ile avukat arasındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açabilir. Yargıtay da müvekkilin güvenini sarsan davranışları, azil için haklı neden olarak kabul etmektedir.⁶⁵⁷

TBK 112. Mad. uyarınca, borcun gereği gibi ifa edilmemesi sonucu meydana gelen zararlar, tazmin yükümlülüğünü doğurur. Özen borcunun ihlali durumunda tazminat sorumluluğunun doğması için zararın varlığı ve illiyet bağının ispatı gerekir.⁶⁵⁸ Ancak, zarar meydana gelmemiş olsa dahi, Av. K. m. 34 ve TBB Meslek Kuralları çerçevesinde avukatlık sözleşmesinin haklı nedenle feshi gündeme gelebilir.⁶⁵⁹

Kanaatimizce, avukatlık mesleği yalnızca dava kazanmakla ölçülen bir başarı anlayışına indirgenemez. Asıl önemli olan, sürecin her aşamasında mesleki özenin ve sadakatın gereği gibi gösterilmesidir. Bu nedenle, özen borcuna aykırılığın hem özel hukuk hem de disiplin hukuku bakımından yaptırımını bulunduğu unutulmamalı; avukat, müvekkilin hakkını korurken hukuk sistemine ve mesleğine olan güveni de zedelememelidir.

b. Sözleşmeye Aykırı Davranış ile Müvekkil Zarar Görmelidir

Türk Borçlar Kanunu'nun 112. maddesi gereğince, bir borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi durumunda, borçlunun tazminat sorumluluğu doğabilmesi için alacaklının bu sebeple bir zarar uğramış olması gerekir. Kusurlu ifa tek başına tazminat yükümlülüğü yaratmaz; zararın varlığı ve borçla illiyet bağı aranır.⁶⁶⁰ Bu durum, borçlunun yalnızca kusurlu davranışı nedeniyle değil, bu davranışın alacaklı nezdinde malvarlığı eksilmesine yol açması hâlinde sorumlu tutulmasını öngörür.

Bu bağlamda, tazminat sorumluluğu doğurabilmesi için üç temel unsurun bir arada bulunması gerekir: sözleşmeye aykırılık, zarar ve uygun illiyet bağı.⁶⁶¹ Bu yaklaşım,

⁶⁵⁶ Aday, Sorumluluk, s. 276-277; Güner, Avukatlık, s.870-871.

⁶⁵⁷ Yarg. 13. HD, 2015/23279 E., 2015/34142 K. (www.kazanci.com)

⁶⁵⁸ TBK m. 112; m. 50-51

⁶⁵⁹ Aday, Sorumluluk, s. 277-278

⁶⁶⁰ TBK m. 112; ayrıca bkz. Eren, Genel, s.481

⁶⁶¹ Serozan, s. 297.

borçlunun gereksiz yere sorumluluk altına sokulmasını engelleyerek, hukuk sisteminde hakkaniyete dayalı bir denge kurmayı amaçlamaktadır.⁶⁶²

Avukatın hukuki sorumluluğunun doğabilmesi için gerekli şartlardan biri, müvekkilin zarara uğramış olmasıdır. Sadece avukatın sözleşmeye aykırı bir davranışta bulunması, tek başına sorumluluğun oluşması için yeterli değildir. Avukatın bu aykırı davranışının müvekkil açısından bir zarara yol açmış olması gerekir.⁶⁶³

Söz konusu zarar, yalnızca maddi kayıplarla sınırlı kalmayıp, kişinin manevi varlığında meydana gelen olumsuz etkiler şeklinde de ortaya çıkabilir. Müvekkilin zarar gördüğünün tespit edilmesi ve avukatın hukuki sorumluluğunu oluşturan diğer şartların da mevcut olması halinde, müvekkilin hem maddi hem de manevi zararlarının tazmini talep edilebilir.⁶⁶⁴

Bununla birlikte, avukatın sözleşmeden kaynaklanan sorumluluğu çoğunlukla maddi zararlar üzerinden değerlendirilmekte ve bu tür zararlar uygulamada daha sık karşılaşılan durumlar arasında yer almaktadır.

Maddi zarar, kişinin bilgisi veya onayı dışında malvarlığında gerçekleşen eksilmeleri ve ekonomik kayıpları ifade eder.⁶⁶⁵ Bu tanım göz önünde bulundurulduğunda, kişinin rızasıyla gerçekleşen malvarlığı kayıplarının zarar olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Malvarlığındaki azalma, aktiflerin değer kaybetmesi veya pasiflerin artması şeklinde kendini gösterebilir. Ayrıca, beklenen bir kazancın elde edilememesi durumunda, aktiflerin artışının veya pasiflerin azalmasının engellenmesi de zarar olarak kabul edilebilir. Tüm bu unsurlar bir araya geldiğinde, kişinin uğradığı maddi zarar ortaya çıkar.⁶⁶⁶

⁶⁶²Safa Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2013; Eren, Genel, s.520-521.

⁶⁶³Güner, Avukatlık, s.876-877; Aldemir, s.1451-1452; Aday, Sorumluluk, s.478-479.

⁶⁶⁴Günergök, Sözleşme, s.192-193.

⁶⁶⁵Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.85-86.

⁶⁶⁶Güner, Avukatlık, s.876; Eren, Genel, s.601-602.

Maddi zarar, hukuk sisteminde çeşitli alt başlıklar altında değerlendirilebilir. Fiilî zarar, yoksun kalınan kazanç, kişisel zarar, malvarlığına ilişkin zarar, doğrudan ya da dolaylı zarar ile menfi ve müspet zarar ayrımları bu bağlamda öne çıkar.⁶⁶⁷

Borçlunun edimini yerine getirmemesi veya gereği gibi ifa etmemesi durumunda, alacaklı, uğradığı olumlu zararların tazminini isteme hakkına sahip olur. Bu zarar türü, borç düzgün şekilde yerine getirilmiş olsaydı alacaklının ulaşacağı konum ile fiili durum arasındaki farkı kapsar.⁶⁶⁸

Örneğin, bir avukatın temyiz süresini kaçırmaması sebebiyle müvekkilin davasının kesinleşmesi durumunda, bu ihmal nedeniyle müvekkilin yitirdiği kazanma şansı ve uğradığı mali kayıp, müspet zarar kapsamında değerlendirilir.⁶⁶⁹

Yargıtay bir kararında⁶⁷⁰, avukatın ATK raporuna itiraz etmemesi özelinde bir zararın doğup doğmadığının ayrıca incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Mahkeme, sadece kusurlu bir davranışın (örneğin rapora itiraz etmeme) varlığını yeterli görmemekte; bu davranışın somut bir zarara yol açıp açmadığının ve illiyet bağının kurulup kurulamayacağına ayrıca değerlendirilmesini zorunlu saymaktadır.

Yargıtay bir kararında⁶⁷¹, vekilin, işi görürken hedeflenen sonucun elde edilememesinden değil, bu sonuca ulaşmak için gösterdiği çabanın özenli olmamasından kaynaklanan zararlardan sorumlu olduğu belirtilmiştir. Kararda, TBK m. 115 uyarınca mesleki vekilin en hafif kusurundan dahi sorumlu tutulacağı vurgulanmış; bu kapsamda, özellikle avukatın işlem ve davranışlarının özensizliği ile zararın oluşumu arasında uygun illiyet bağı kurulup kurulamayacağının bilirkişi raporu ile değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

⁶⁶⁷Eren, Genel, s.491; Serozan, s.305.

⁶⁶⁸Eren, Genel, s.526-527; Topuz M, s.33; Haluk N. Nomer, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 13. Bası, İstanbul, 2013.

⁶⁶⁹Yargıtay 13. HD, 2013/31516 E., 2014/12805 K. (www.kazanci.com)

⁶⁷⁰Yargıtay 13. HD. E:2016/7817, K:2019/1780 (www.kazanci.com)

⁶⁷¹Yargıtay 13. HD. E:2016/25259, K:2019/11192 (www.kazanci.com)

Yargıtay bir kararında⁶⁷²; avukatın azline dayanak olarak ileri sürülen sebeplerin somut ve ispatlanabilir nitelikte olmadığı, ayrıca iddia edilen icra takiplerinin iptali veya davanın reddine ilişkin sürecin müvekkile bir zarar doğurduğuna dair delil sunulmadığı gerekçeyle azlin haksız olduğuna karar verilmiş ve yerel mahkeme kararı onanmıştır.

Avukatlık sözleşmesinin kurulmasından sonra avukatın yükümlülüklerine aykırı davranarak neden olduğu zarar, hukuk terminolojisinde müspet zarar olarak tanımlanır.⁶⁷³ Başka bir deyişle, avukat, sözleşme kapsamında üstlendiği görevi gereği gibi yerine getirmediği takdirde, müvekkil, bu ihlal nedeniyle uğradığı müspet zararın tazminini talep edebilir. Müspet zararın hesaplanması ise avukatın yükümlülüğünü uygun şekilde yerine getirmiş olması durumunda müvekkilin malvarlığının ulaşacağı durum ile avukatın yükümlülüğünü ihlal etmesi sonucu mevcut durumda bulunan malvarlığı arasındaki fark esas alınarak yapılır.⁶⁷⁴

Avukatın özen borcuna aykırı davranışı nedeniyle ortaya çıkan zararın hangi anda olduğu, somut olayın koşullarına göre değişebilir. Öğretide genel olarak kabul edilen görüş, zararın, müvekkilin malvarlığına ya da hukuki statüsüne yönelik olumsuz etkinin dış dünyaya yansıdığı anda gerçekleştiği yönündedir.⁶⁷⁵ Örneğin, avukatın temyiz süresini kaçırmaması sonucu kararın kesinleşmesi ve müvekkilin yargı yoluna başvuru imkânının ortadan kalkmasıyla birlikte zarar doğmuş sayılır.⁶⁷⁶ Keza, görevsiz mahkemede dava açılması ve bu sebeple davanın reddine karar verilmesi de doğrudan hak kaybı doğurur ve zararın gerçekleştiği ana işaret eder.

Ancak zarar, bazen tekil bir olay değil, sürece yayılan bir sonuç şeklinde gelişebilir. Bu durumda, illiyet bağının kurulabildiği ve zarar etkilerinin somut biçimde ortaya çıktığı an esas alınır.⁶⁷⁷ Bu tespit, özellikle TBK 72. maddesi kapsamında zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi bakımından belirleyici rol oynar.

⁶⁷² Yargıtay 3. HD. 2004/4 E., 2004/4075 K. (www.kazanci.com)

⁶⁷³ **Şenocak Z**, Akdi Sorumluluk, s.29; **Günergök**, Sözleşme, s.194-195.

⁶⁷⁴ **Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 144-145; **Aday**, Sorumluluk, s.478-479.

⁶⁷⁵ **Eren**, Genel, s.548; **Serozan**, s. 322.

⁶⁷⁶ Yargıtay 13. HD. 2013/31516 E., 2014/12805 K., 08.05.2014 T. (www.kazanci.com)

⁶⁷⁷ **Serozan**, s.322.

İzmir BAM bir kararında⁶⁷⁸, vekilin kusurlu davranışı bulunsa dahi, bu davranışla zarar arasında uygun bir illiyet bağının kurulamadığı durumlarda tazminat sorumluluğundan söz edilemeyeceği vurgulanmıştır. Özellikle maddi tazminat taleplerinde, yalnızca sözleşmeye aykırılığın değil, aynı zamanda bu aykırılığın müvekkilin zararına doğrudan neden olması gerektiği belirtilmiştir. Kararda, vekilin kusurlu eylemi olmasa dahi aynı sonucun doğabileceği hallerde, zarar ile eylem arasında illiyet bağının kurulamayacağı, dolayısıyla sorumluluk yüklenemeyeceği ifade edilmiştir.

Vekâlet sözleşmesinde vekilin özen borcunu ihlal ettiği iddiasını ispat yükümlülüğü kural olarak müvekkile aittir. Müvekkil, vekilin gerekli dikkat ve özeni göstermemesi sebebiyle beklenen sonucun gerçekleşmediğini veya zararın doğduğunu somut delillerle kanıtlamak zorundadır.⁶⁷⁹

TBB Meslek Kurallarının 34. Mad. uyarınca avukatların mesleklerini özen ve doğruluk içinde yerine getirmeleri gerektiği belirtilmiş olup, avukatın kusurlu davranmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulma imkânı bulunmaktadır.⁶⁸⁰

Bu bağlamda, müvekkil vekilin kusurlu hareketi ile sonuç arasında nedensellik bağının bulunduğunu ispat etmek durumunda iken; vekil ise, kusursuz olduğunu veya özen yükümlülüğünü ihlal etmediğini ortaya koyacak delilleri sunarak, sorumluluğun kendisine yüklenmesini önleyebilir.⁶⁸¹ Böylece, taraflar arasında ispat yükü karşılıklı olarak dağıtılmıştır.⁶⁸²

Özen borcuna aykırılık tek başına bağımsız bir dava sebebi değildir; ancak bu ihlal müvekkilin zararına yol açtığında, avukatın hukuki sorumluluğu ve tazminat yükümlülüğü gündeme gelir. Avukatın özen yükümlülüğüne aykırılığının tazminat

⁶⁷⁸ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi'nin E:2021/691, K:2022/857 (www.kazanci.com)

⁶⁷⁹Yargıtay 13. HD. E. 2011/6338, K. 2012/884; YHGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258. www.kazanci.com).

⁶⁸⁰ TBBMK m. 34; Yargıtay 3. HD, E. 2023/3308, K. 2024/1196. www.kazanci.com).

⁶⁸¹ Yargıtay 13. HD. E. 2010/6963, K. 2010/17361; YHGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603 (www.kazanci.com); **Eren**, Genel, s.732; **Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 276; **Yavuz/Acar/Özen**, s, 1161; **Tok/Gün Tok**, s. 40.

⁶⁸²**Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62; **Başpınar**, Vekilin Borcu, s.209-210.

sorumluluğunu doğurabilmesi için, meydana gelen zararın doğrudan avukatın kusurlu davranışından kaynaklandığının ortaya konulması gerekmektedir.⁶⁸³

Yargıtay da benzer bir yaklaşım benimseyerek, avukatın kusurlu eyleminin doğrudan zarara neden olması gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin, YHGK avukatın temyiz süresini kaçırmamasının, hükmün müvekkil lehine bozulacağı kesin şekilde ortaya konulmadıkça tek başına tazminat sorumluluğu doğurmayacağını belirtmiştir.⁶⁸⁴

Benzer bir kararda, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, dosyanın işleminden kaldırılmasının tek başına yeterli olmayıp, bu ihmalin müvekkil açısından gerçek bir zarar yaratıp yaratmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.⁶⁸⁵

YHGK bir kararında⁶⁸⁶; avukatın bazı davaları açmaması veya takipsiz bırakması nedeniyle tazminat sorumluluğuna gidilebilmesi için, yalnızca kusurlu davranış yeterli görülmemiştir. Mahkeme, bu davaların kazanılma ihtimali ile kazanılması hâlinde elde edilecek menfaatin somut olarak belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Böylece, zararın ve illiyet bağının açıkça ispat edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Yargıtay bir kararında⁶⁸⁷; vekilin sorumluluğunun tespiti için, yükümlülüğünü yerine getirseydi davacının alacağına ulaşip ulaşamayacağı ve bu imkânın hâlen mevcut olup olmadığı hususlarının araştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, alacak tahsilinin imkânsız hale geldiği anlaşılırsa, zararın tespiti için uzman bilirkişi raporu alınarak, zarar miktarının somut ve denetlenebilir biçimde belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu karar, avukatın sorumluluğunda zararın ve illiyet bağının titizlikle incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Yargıtay bir kararında⁶⁸⁸: kararın kurum lehine bozulma ihtimali bulunup bulunmadığı yönünden bilirkişi raporu alınarak, bu olasılığın varlığı halinde talep edilebilecek zarar miktarının hesaplanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu karar, olası zararların

⁶⁸³Tandoğan, Özel Borç, s.312.

⁶⁸⁴Yargıtay HGK, E. 2017/561, K. 2021/603 (www.kazanci.com).

⁶⁸⁵Yargıtay 13. HD, E. 2009/6993, K. 2010/2744 (www.kazanci.com).

⁶⁸⁶YHGK 04.03.2015 tarihli, 2013/13-1471 E., 2015/888 K (www.kazanci.com)

⁶⁸⁷Yargıtay 3. HD. 2021/6647 E., 2021/13823 K. (www.kazanci.com)

⁶⁸⁸Yargıtay 13. HD. 2014/17119 E., 2015/10329 K. (www.kazanci.com)

değerlendirilmesinde yeterli teknik inceleme ve hukuki analiz yapılmasının zorunluluğuna dikkat çekmektedir.

Doktrinde de benzer bir görüş hâkim olup, müvekkilin tazminat talebinde bulunabilmesi için avukatın gereken özeni göstermesi durumunda davanın kazanılmasının mümkün olduğunu ispatlaması gerektiği ifade edilmektedir.⁶⁸⁹

Bununla birlikte, müvekkilin hukuk bilgisinin sınırlı olduğu ve avukat karşısında dezavantajlı konumda bulunduğu dikkate alınarak, ispat yükünün müvekkil aleyhine aşırı derecede ağırlaştırılmaması gerektiği yönünde doktrinsel yaklaşımlar da bulunmaktadır.⁶⁹⁰ TBBMK da avukatın mesleğini icra ederken azami özeni göstermesini zorunlu kılar.⁶⁹¹

Ücretsiz vekâlet durumlarında ise avukatın sorumluluğu, Borçlar Kanunu'nun 114. ve 51. maddelerinde düzenlenen hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Vekâletin ücretsiz olarak üstlenildiği durumlar genellikle adli yardım hizmetleri kapsamında veya yakınlık ilişkisi sebebiyle yapılan temsil durumlarında görülmektedir.⁶⁹²

Vekâletin ücret karşılığı mı yoksa ücretsiz mi üstlenildiğine göre vekilin sorumluluk düzeyinin değişip değişmeyeceği konusu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ücretli vekâlette vekilden daha yüksek bir özen beklenirken, ücretsiz vekâletlerde daha hafif bir sorumluluk ölçütü uygulanmalıdır.⁶⁹³ Ancak ağırlıklı görüşe göre, vekâletin ücretsiz üstlenilmesi ya da vekâlet işinin riskli olduğu durumların vekâlet veren tarafından bilinmesi, doğrudan sorumluluğu ortadan kaldırmaz; yalnızca tazminatın miktarının belirlenmesinde indirim sebebi olabilir.⁶⁹⁴

Özen borcunun ihlali, vekilin sözleşmeye aykırı davranışları sonucunda müvekkilin hem maddi hem de manevi zarara uğramasına yol açabilir. Özellikle manevi zarar, vekilin

⁶⁸⁹ Eren, Genel, s.220.

⁶⁹⁰ Kılıçoğlu, s.104.

⁶⁹¹ TBB Meslek Kuralları m. 3.

⁶⁹² TBK m. 502.; Başpınar, Avukatın Borcu, s.60; Topuz M, s.207-208.

⁶⁹³ Gümüş, Özel, s.456-457

⁶⁹⁴ Eren, Özel, s. 732; Gümüş, Özel, s.457.

kusurlu veya ihmali davranışları nedeniyle müvekkilin kişilik haklarının zedelenmesi durumlarında gündeme gelir.⁶⁹⁵

Örneğin, vekilin mesleki yükümlülüklerini yerine getirmeyerek müvekkilini toplum önünde itibar kaybına uğratması veya duygusal sıkıntı yaratacak durumlara sebebiyet vermesi manevi tazminat talebini haklı kılabilir.⁶⁹⁶

Bu bağlamda, manevi tazminatın temel amacı, sözleşmeye aykırılık nedeniyle bozulan manevi dengeyi yeniden tesis etmek olduğundan, tazminat miktarının belirlenmesinde ihlalin ağırlığı ve taraflar arasındaki ilişkinin niteliği önem taşımaktadır.⁶⁹⁷

Taraflar arasındaki ilişkinin niteliğinden kastedilen, müvekkil ile vekil arasındaki güven ve sadakate dayalı bağın derecesidir. Bu güven ilişkisinin zedelenmesi ne kadar ağırsa, manevi zararın boyutu ve tazminat miktarı da o ölçüde artabilecektir.⁶⁹⁸ Dolayısıyla müvekkilin avukatına duyduğu güvenin boyutu, zararın değerlendirilmesinde ve tazminatın belirlenmesinde önemli bir kriter olarak dikkate alınmalıdır.

Avukatlık sözleşmesinin ihlali sonucu oluşan zararlar genellikle maddi olsa da, avukatın kusurlu davranışları nedeniyle manevi zararın oluşması da mümkündür. Bu bağlamda, manevi tazminat talebinin kabulü için, kişilik haklarına yönelik hukuka aykırı bir müdahale ve bu müdahale sonucu manevi zararın doğmuş olması arasında doğrudan illiyet bağı bulunması gerekir.⁶⁹⁹

Yargıtay kararlarına göre, avukatın kusurlu hareketleri, özellikle dava sürecindeki ihmali veya gerekli özeni göstermemesi sebebiyle müvekkilin itibarının zedelenmesi gibi durumlarda manevi tazminata hükmedilebilir.⁷⁰⁰

YHGK bir kararında da açıkça vurgulandığı üzere; bir kişinin ceza yargılamasında hakkında hükmedilen mahkûmiyet kararının, aralarında güven ilişkisi bulunan ve yasal-

⁶⁹⁵ TBK m. 58.

⁶⁹⁶ Yargıtay 13. HD. E. 2011/ 6338, K. 2012/ 884. (www.kazanci.com).

⁶⁹⁷ **Kılıçoğlu**, s.321

⁶⁹⁸ **Tandoğan**, Özel Borç, s.214.

⁶⁹⁹ **Kılıçoğlu**, s.341; TBK m. 58.

⁷⁰⁰ Yargıtay 13.HD. E.2013/ 31516, K.2014/ 12805 (www.kazanci.com)

sözleşmesel yükümlülükler çerçevesinde istinaf ya da temyiz başvurusu yapmakla sorumlu vekili tarafından ihmalen üst yargı merciine taşınmaması, kişilik haklarını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilmiştir.⁷⁰¹ Mahkûmiyet kararının istinaf veya temyiz incelemesine sunulmaksızın kesinleşmesi, yalnızca yargısal denetim hakkının ortadan kalkması sonucunu doğurmakla kalmamakta; aynı zamanda bireyde, kararın üst yargı organı tarafından incelenme imkânından mahrum bırakılmasına bağlı olarak ciddi bir stres, üzüntü ve kaygı yaratmaktadır. Kararda bu ihmalin, başlı başına manevi zararın gerçekleşmesi için yeterli olduğu ifade edilmiştir.

Avukatlık sözleşmesinin ihlali durumunda, müvekkilin maddi zararı, avukatın görevini özenle yerine getirmesi halinde elde edilebilecek yarar ile mevcut durum arasındaki farka göre hesaplanır.⁷⁰² Müvekkil, avukatın mesleki yükümlülüklerini ihlal ettiğini, bu ihlalin zarara neden olduğunu ve zararın kapsamını ispatlamakla yükümlüdür.⁷⁰³ Avukat ise, kusurunun bulunmadığını veya zararın kendi davranışından kaynaklanmadığını kanıtlamak zorundadır. Aksi halde, avukatın sorumluluğu tazminat ödemesiyle sonuçlanabilir.⁷⁰⁴

Örneğin avukat, müvekkilin talimatına uygun olarak faiz talebinde bulunmuş, ancak mahkeme bu talebi reddetmişse, meydana gelen zarardan avukatın sorumlu tutulamayacağı açıktır. Bu durum, avukatın sorumluluğunu belirlerken illiyet bağı değerlendirmesinin önemini vurgulamaktadır.⁷⁰⁵

Sonuç olarak, avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranışı nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için, müvekkilin yaşadığı maddi veya manevi zararın bu ihlalden kaynaklandığı ispat edilmelidir. Bu noktada avukat, kendi kusurunun bulunmadığını ortaya koyamadığı takdirde, müvekkilin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü olacaktır. Bu nedenle, avukatların özen borcunu yerine getirmede azami dikkat

⁷⁰¹Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 13.06.2019 tarihli ve 2017/13-561 E., 2019/655 K (www.kazanci.com)

⁷⁰² Yargıtay HGK, E:2014/16879, K:2015/15258. www.kazanci.com)

⁷⁰³ TBB Meslek Kuralları m. 34; **Oğuzman/ Öz**, s.214; **Boz**, s.95-96

⁷⁰⁴ **Eren**, Özel, s.45.

⁷⁰⁵**Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir**, s. 149 -150; **Aday**, Sorumluluk, s.493-494.

göstermeleri hem bireysel hem de toplumsal adalet ve mesleki itibar açısından kritik önemdedir.

c. Sözleşmeye Aykırılık ile Müvekkil Zararı Arasında İlliyet Bağı Olmalıdır

Hukuki sorumluluğun oluşabilmesi için sadece hukuka aykırı bir eylem veya kusur bulunması yeterli değildir; bu eylem ile ortaya çıkan zarar arasında uygun bir nedensellik bağının kurulması da zorunludur.⁷⁰⁶

İlliyet bağı, zararın belirli bir fiilin doğal ve makul sonucu olduğunu ifade eder ve böylece hangi davranışın hukuki sorumluluğa neden olduğunu ortaya koyar.⁷⁰⁷ Yargıtay kararlarında da vurgulandığı üzere, borçlunun sorumluluğunun doğabilmesi için, zarara yol açan eylem ile gerçekleşen zarar arasında makul ve uygun bir nedensellik bağının bulunması temel bir koşuldur.⁷⁰⁸

Avukatın sorumluluğunda da illiyet bağı önemli bir unsur olarak değerlendirilir. Örneğin, müvekkilin açık talimatına rağmen avukatın dava açma süresini kaçırmaması, uygun illiyet bağının varlığını ve sorumluluğu doğrudan ortaya çıkarır.⁷⁰⁹

Buna karşılık, müvekkilin talimatına uygun hareket eden avukatın hukuki talebinin mahkemece reddedilmesi durumunda ise avukatın sorumluluğundan söz edilemez. Nitekim TBBDK kararlarında da açıkça ifade edildiği üzere, avukatın eylemi ile ortaya çıkan zarar arasında doğrudan bir nedensellik bağı kurulamadıkça, avukat hakkında ne disiplin cezası ne de tazminat sorumluluğu yoluna gidilebileceği kabul edilmemektedir.⁷¹⁰

Yargıtay bir kararında⁷¹¹; avukatın eylemi ile müvekkilin uğradığı zarar arasında uygun illiyet bağının kurulması gerektiği, bu bağlamda kararın zamanında tebliğe

⁷⁰⁶Eren, Genel, s.124.

⁷⁰⁷Kılıçoğlu, s.89; İhsan Erdoğan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara 2019.

⁷⁰⁸Yargıtay HGK, 13.06.2019, E.2017/561, K.2021/603. (www.kazanci.com).

⁷⁰⁹Yargıtay 13. HD. E.2013/31516, K.2014/12805 (www.kazanci.com)

⁷¹⁰TBB Disiplin Kurulu, Karar No:2018/42.

⁷¹¹Yargıtay 3. HD. E:2023/2217, K:2023/1257 (www.kazanci.com)

çıkarılmamasının zarara neden olup olmadığı ve bu gecikmede avukatın kusurunun bulunup bulunmadığının somut şekilde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Avukatın hukuki sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için, sözleşmeye aykırı ya da kusurlu bir davranışının, müvekkilin uğradığı zararlar doğrudan ve uygun bir nedensellik ilişkisi içinde bulunması gerekir.⁷¹²

Bu bağlamda, zarar her ne kadar avukatın yükümlülüğünü ihlâl eden eylemiyle başlatılmış olsa da bu zarar ile avukatın davranışı arasında kesintisiz bir nedensellik zincirinin bulunması esastır.⁷¹³

Örneğin; bir avukat, belirli bir hakkın korunması için gerekli yasal başvuruyu süresinde yapmayarak başlangıçta bir zararın doğmasına sebep olabilir. Ancak müvekkilin, bu hatayı fark ettikten sonra düzeltici nitelikte olan bir yola başvurmaması veya zarar sürecine üçüncü bir kişinin doğrudan etkide bulunarak müdahale etmesi hâlinde, artık ortaya çıkan zarar avukatın fiiline doğrudan atfedilemez.⁷¹⁴

Bu tür durumlar, Türk Borçlar Hukuku'nda "illiyet bağının kesilmesi" olarak nitelendirilir. İlliyet bağının kesilmesi ise, adaletli bir sorumluluk rejiminin sağlanması bakımından büyük önem taşır. Zira zarar, artık avukatın davranışının değil, başka etkenlerin sonucu hâline gelmiş olur.⁷¹⁵

Eğer zarar, ilk ihlâl ile doğrudan ilişkili olmayan, müvekkilin kendi ihmali ya da üçüncü bir kişinin bağımsız bir fiili neticesinde ağırlaşmışsa, bu durum illiyet bağının kesilmesine neden olabilir.

İş sahibi, uğradığı zararlar avukatın kusurlu eylemi arasında uygun bir nedensellik bağının bulunduğunu ispat etmekle yükümlüdür. Eğer avukatın sözleşmeye aykırı davranışı, somut olayda meydana gelen zararı, genel hayat tecrübeleri ışığında ortaya çıkarmaya elverişli ise, uygun illiyet bağının varlığı kabul edilebilir. İş sahibi, malvarlığındaki

⁷¹² Eren, Genel, s.660vd

⁷¹³ Gümüş, Genel, s.535 vd

⁷¹⁴ Yavuz / Acar / Özen, s.713 vd

⁷¹⁵ Andreas, s.192 vd; Aday, Sorumluluk, s. 493-494; Sungurtekin Özcan, s.522-523

azalmanın, avukatın davayı yürütme biçimi ya da dava açma yöntemiyle bağlantılı olduğunu ortaya koymalıdır. Bu kapsamda, yüksek olasılığa dayalı varsayımsal ispat da yeterli kabul edilebilmektedir.⁷¹⁶

İstanbul BAM bir kararında⁷¹⁷, davalı avukatların tanık listesini geç sunmaları nedeniyle tanık dinletme taleplerinin reddedilmesi kusurlu bir davranış olarak değerlendirilmiş; ancak tazminat sorumluluğu için yalnızca kusurun varlığının yeterli olmadığı, ayrıca bu kusurlu davranış ile meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağının bulunup bulunmadığının da tartışılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yaklaşım, illiyet bağının avukatın hukuki sorumluluğunun tespitinde belirleyici unsur olduğunu teyit etmektedir.

YHGK bir kararında⁷¹⁸ avukatın tazminat sorumluluğunun doğabilmesi için yalnızca eylemin sözleşmeye veya yasaya aykırı olmasının yeterli olmadığını; ayrıca bu eylem sonucunda bir zarar meydana gelmesi ve zarar ile eylem arasında uygun bir illiyet bağının bulunması gerektiğini vurgulamıştır. Kararda, avukatın görevini ihmal ettiği iddiası bulunsa dahi, müvekkilin bu görev ihlali nedeniyle gerçekten bir menfaat kaybına uğrayıp uğramadığı araştırılmalıdır. Bu kapsamda mahkeme, avukatın ihmali olmasaydı ilgili davaların nasıl sonuçlanabileceğini, müvekkilin başarı şansını ve dolayısıyla uğradığı zararın varlığını ve kapsamını somut olay çerçevesinde değerlendirmelidir. YHGK, bu analiz sonucunda ancak uygun illiyet bağının mevcut olup olmadığının tespitine gidilerek karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ceza yargılamasında, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını esas alan bir sistem benimsenmiş olup, bu kapsamda hâkim yalnızca tarafların sunduğu delillerle bağlı kalmaksızın, gerçeğe ulaşmak amacıyla re'sen delil toplayabilir ve gerekli araştırmaları yapabilir. Bu bağlamda, müvekkilin zararına yol açan bir yükümlülük ihlalinin gerçekleşme olasılığı düşük olup, bu durum uygun nedensellik bağının kurulmasını güçleştirmektedir.⁷¹⁹

⁷¹⁶ **Güner**, Avukatlık, s.890-891; **Korkusuz/ Korkusuz**, Giriş, s.200-201.

⁷¹⁷İstanbul BAM 46. Hukuk Dairesi'nin E:2020/3413, K:2023/348 (www.kazanci.com)

⁷¹⁸ YHGK. T: 04.03.2013, E: 2013/13-1471, K: 2013/888, UYAP E.T.:24.11.2024

⁷¹⁹ **Sungurtekin Özkan**, s. 522-523; **Korkusuz/ Korkusuz**, Giriş, s.200-201.

d. Avukat Sözleşmeye Aykırı Davranırken Kusurlu Olmalıdır

Genel kabul gören anlayışa göre, bir kimsenin kusurlu ve hukuk düzenine aykırı bir davranışı neticesinde, başka bir kişinin malvarlığında yahut şahsında meydana gelen zararın tazmini, kusura dayanan sorumluluk rejimi çerçevesinde ele alınmaktadır.⁷²⁰ Bu sorumluluk türü, öğretide ve uygulamada çoğunlukla "haksız fiil sorumluluğu" ya da "sübjektif sorumluluk" kavramlarıyla da ifade edilmektedir.⁷²¹

Kusur, bu sorumluluk rejiminde asli bir unsurdur. Zira zarar verenin sorumluluğu, onun objektif olarak hukuka aykırı bir davranışta bulunmasının yanında, bu davranışın kendi kast veya ihmaliyle gerçekleşmiş olmasına da bağlıdır.⁷²² Dolayısıyla burada önemli olan, zararın meydana gelmesinde failin kişisel kusurunun belirlenmesidir. Bu yönüyle sübjektif sorumluluk, kusurun varlığı halinde işletilen bir sistem olarak karşımıza çıkar.

Avukatlık sözleşmesine dayanarak avukatın sorumlu tutulabilmesi için, sözleşmeye aykırı bir eylemin varlığı, bu eylem nedeniyle oluşan bir zarar, uygun bir nedensellik bağı ve avukatın kusurlu olması şarttır.⁷²³ Kusur, haksız fiilin öznel unsuru olarak kabul edilir ve bireyin iradesine dayalı olarak gerçekleştirdiği bir davranış biçimini ifade eder.⁷²⁴

6098 sayılı TBK'ya göre, kusur sorumluluğun temel unsurlarından biridir. Aynı zamanda kusur, tazminat miktarının belirlenmesinde de önemli bir etkiye sahiptir.⁷²⁵ Bir eylemin hukuka aykırılığı tek başına sorumluluk için yeterli olmayıp, failin kusurlu davranmış olması da gerekir. Kusur hem ceza hem de özel hukukta ortak bir kavram olarak, hukuken kabul edilemez ahlaki bir tutumu ifade eder.⁷²⁶ Her ne kadar kusur, sorumluluğun doğması için başlı başına yeterli bir unsur olarak kabul edilse de bu kusurun doğurabileceği

⁷²⁰ Eren, Genel, s.645vd

⁷²¹ Gümüş, Genel, s.517 6vd.

⁷²² Yavuz /Acar/ Özen, s.703 vd

⁷²³ Kurtoğlu, s. 245-246

⁷²⁴ Erdoğan, Borçlar, s. 109-110; Hüseyin Hatemi/ K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Bası, İstanbul 2021.

⁷²⁵ Mustafa Tiftik, Akit Dışı Sorumlulukta Maddî Tazminatın Kapsamı, Yetkin Yayınları, Ankara 1994

⁷²⁶ Andreas Von Tuhr, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, (Çev.: Cevat Edege), C.1-2, Ankara 1983

ağır sonuçların adil biçimde değerlendirilmesi amacıyla; hukuka aykırılık ve uygun illiyet bağı gibi tamamlayıcı unsurların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.⁷²⁷

Av. K. madde 34, avukatların üstlendikleri görevleri özen ve doğrulukla, görevin kutsallığına uygun bir şekilde yerine getirme ve avukatlık mesleğine duyulan güven ve saygıya uygun davranma yükümlülüklerini açıkça düzenlemektedir. Ayrıca avukatlar, TBB tarafından belirlenen meslek kurallarına da uymak zorundadır. TBK 506. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, vekilin özen yükümlülüğüne dayanan sorumluluğu, aynı alanda faaliyet gösteren basiretli bir vekilin göstermesi gereken dikkat ve tutum esas alınarak değerlendirilir. Bu hüküm, vekilin sorumluluğunu objektif bir ölçütle belirlemeyi amaçlamaktadır. Avukatlık mesleği bakımından ise, avukatın sorumluluğu incelenirken, makul ve özenli bir avukattan beklenen davranış biçimi temel ölçüt olarak dikkate alınacaktır.⁷²⁸

Avukatın hukuki sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için, yaptığı bir işlem veya ihmali davranış neticesinde müvekkilin zarara uğraması ve bu zararlar avukatın kusurlu hareketi arasında doğrudan bir nedensellik bağının varlığı şarttır.⁷²⁹ Bu bağlamda, avukatın mesleki faaliyetleri sırasında gösterdiği özenin düzeyi, mesleğin doğası gereği son derece yüksek olmak zorundadır.⁷³⁰

Avukatlar, sundukları hukuki hizmetler karşılığında ücret alırlar ve bu ücret, yalnızca sağlanan hizmetin miktarına değil, aynı zamanda hizmetin kalitesine ve hukuka uygunluğuna dayanmaktadır. Bu sebeple, avukatın yerine getirdiği her türlü işlemde, gerek ağır ihmal gerekse hafif ihmal söz konusu olduğunda, mesleki özen ve dikkat borcu altındadırlar.⁷³¹

Ancak, hukuki mesleklerde sorumluluğun yalnızca ağır ihmal veya kasıtlı eylemlerle sınırlı tutulmaması, hukukun ve adaletin doğru bir şekilde işleyebilmesi açısından

⁷²⁷Haluk Tandoğan, Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk- İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini, AÜHF Yayınları Ankara 1963.

⁷²⁸Kurtoğlu, s. 245-246; Günergök, Sözleşme, s.206-207.; Yarg. 13. HD. E.2011/6338, K.2012/884 (www.kazanci.com).; Eren, Özel, s.130; Aday, Sorumluluk, s. 469-470; Güner, Avukatlık, s.883-884

⁷²⁹Eren, Genel, s.662

⁷³⁰Gümüüş, Genel, s.539 vd; Günergök, Sözleşme, s.207-208; Aday, Sorumluluk, s.469-470; Cevdet Yavuz, / İbrahim Arslan, Avukatlık Mesleği ve Sorumluluk, İstanbul: Beta Yayınları, 2017.

⁷³¹Sadi Hakeri, Avukatlık ve Hukuk Etiği, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

önemlidir. Özellikle avukatlık mesleği, bireylerin hak ve menfaatlerini korumak, adaletin tesisi ve yargı sistemine olan güveni sürdürmek adına kritik bir rol üstlenmektedir.⁷³²

Bu nedenle, avukatın sadece ağır ihmal veya kasıtlı eylemlerinden değil, aynı zamanda hafif ihmallerinden de sorumlu tutulması, adil bir yaklaşım olarak kabul edilmelidir.⁷³³ Çünkü avukatlık mesleği, yalnızca bireylerin davalarını değil, toplumsal düzeyde adaletin sağlanmasını ve hukukun üstünlüğünün korunmasını da sağlamaktadır. Bu durum, hem avukatlık mesleğine duyulan güveni pekiştirir hem de müvekkillerin haklarının korunmasını güvence altına alır.⁷³⁴

Sonuç olarak, avukatın kusurlu bir davranışı nedeniyle ortaya çıkan zarardan sorumlu tutulması, mesleğin profesyonellik ilkesiyle ve avukatların topluma karşı taşıdığı sorumlulukla doğrudan ilişkilidir.⁷³⁵

Avukatın kusurlu bir davranışta bulunduğu ispatı, zararın ispatı ile aynı şekilde zarar gören tarafın, yani müvekkilin yükümlülüğünde değildir. Bu durum, avukatlık mesleğine ilişkin sorumluluk rejiminde önemli bir farklılık yaratmaktadır. Eğer bir müvekkil, avukatın sözleşmeye aykırı bir davranışı sonucunda zarara uğradığını iddia ederek tazminat talebinde bulunursa, müvekkilin yalnızca zararını ve bu zararın avukatın sözleşmeye aykırı davranışından kaynaklandığını ispat etmesi yeterlidir. Bu noktadan itibaren, avukatın sorumluluktan kurtulabilmesi ancak kusurunun bulunmadığını somut delillerle ortaya koymasıyla mümkün olur.⁷³⁶

Hukuk terminolojisinde "kusursuzluğun ispatı" kavramı, avukatın, mesleki faaliyetlerini yerine getirirken yeterli özen ve dikkat gösterdiğini ve müvekkilin uğradığı zararın kendi kusurundan kaynaklanmadığını kanıtlaması yükümlülüğünü ifade eder.⁷³⁷ Bu

⁷³²Zeynep Cahit, Adaletin Temeli: Avukatlık Mesleği ve Toplumdaki Rolü, İstanbul, Hukuk Yayınları, 2019.

⁷³³Ali Erten, Sorumsuzluk Şartları, Ankara 1977, s.244; Sermet Akman, Sorumsuzluk Anlaşması, İstanbul, 1976.

⁷³⁴Uluslararası Avukatlar Birliği (IBA), Hukuk Meslekleri ve Etik Kuralları, Londra: IBA Yayınları, 2020.

⁷³⁵Yargıtay HGK, 2021/3010 E., 2021/5566 K., Tarih: 14.06.2021. www.kazanci.com).

⁷³⁶Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir, s. 148-149; Baysal, s.291-292.

⁷³⁷Eren, Genel, s.213.

yükümlülük, avukatlık mesleğinin gerektirdiği profesyonel ve uzmanlık standartlarının korunması ve mesleki sorumluluğun net olarak belirlenmesi açısından önemlidir.⁷³⁸

Avukatın kusursuzluğunu ispatlama yükümlülüğü, müvekkilin zararının varlığını ve zararın avukatın kusurundan kaynaklandığını ispat yükümlülüğünü azaltarak, müvekkili koruyan bir mekanizma işlevi görür.⁷³⁹ Bu durum, zarara uğrayan müvekkilin adalete erişimini kolaylaştırırken, aynı zamanda avukatın sorumluluğunun sınırlarını somut delillerle ortaya koymasını gerekli kılar.⁷⁴⁰

Avukatın müvekkiline karşı kusurlu davranışı kasten olabileceği gibi ihmâl suretiyle de olabilir. Kasıt, bir kimsenin yükümlü olduğu bir davranışı bilerek ve isteyerek yerine getirmemesi veya kaçınması gereken bir eylemi bilinçli şekilde gerçekleştirmesidir. Bu durumda failin iradesi, hukuka aykırı bir sonucun doğmasına doğrudan yönelmiştir.⁷⁴¹

Hukuk ve etik bağlamında kasıt, eylemin sonuçlarının farkında olunarak ve bu sonuçları amaçlayarak hareket edilmesi anlamına gelir. Kasıt, istemeden yapılan hatalardan ayrılır; çünkü burada bir niyet ve bilinçli bir yönelim söz konusudur. Bu durum, kişinin davranışlarının sorumluluğunu taşıdığına işaret eder ve kararların değerlendirilmesinde önemli bir ölçüt oluşturur.

İhmal, kişinin hukuka aykırı bir sonucu doğrudan amaçlamadığı, ancak bu sonucun meydana gelmemesi için gerekli dikkat ve özeni göstermediği durumlarda ortaya çıkan bir sorumluluk halidir.⁷⁴² Bu, bir yükümlülüğün yerine getirilmesinde ihmalkâr davranış sergilenmesi anlamına gelir. İhmalde, kişi hukuka aykırı sonucun farkında olabilir veya olmadan hareket edebilir, ancak esas sorun, sonucu önlemek için gereken çabanın, dikkat ve özenin gösterilmemesidir.

⁷³⁸ Kılıçoğlu, s. 315.

⁷³⁹ Yargıtay HGK, E. 2014/16879, K. 2015/15258. www.kazanci.com).

⁷⁴⁰ Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları, m. 34

⁷⁴¹ Eren, Genel, s.575-576; Kemal Oğuzman/ Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenip, Genişletilmiş 9. Bası, İstanbul 2012.

⁷⁴² Eren, Genel, s. 575-576; Oğuzman /Öz, s. 55.

Bu bağlamda avukat, mesleğini icra ederken müvekkile zımni olarak, yeterli bilgi ve deneyime sahip olduğuna ilişkin güvence vermiş kabul edilir; bu güvence, avukatın hukuki sorumluluğunun da temel dayanağıdır.⁷⁴³

Örneğin, bir avukatın dava süresini geçirmesi, gerekli hukuki incelemeleri yapmaması veya dava dosyasındaki önemli belgeleri gözden kaçırmaması gibi ihmalkâr tutumlar, müvekkilin maddi veya manevi zarara uğramasına yol açabilir.⁷⁴⁴

Nitekim Yargıtay kararlarında, avukatın uzmanlık alanı dışında olduğunu beyan etmesinin, sorumluluktan kurtulmak için yeterli olmadığı vurgulanmıştır.⁷⁴⁵ Avukatlık sözleşmesini kabul eden avukat, müvekkilinin menfaatlerini koruma yükümlülüğünü ve bu kapsamda gerekli özeni göstermeyi taahhüt etmiş sayılır.⁷⁴⁶

Sonuç olarak, avukatın özen yükümlülüğünün sınırlarını belirleyen temel ölçüt, mesleğin gerektirdiği bilgi, dikkat ve mesleki standartlardır. Bu standartlardan sapmak, avukatın hukuki ve etik sorumluluklarını doğurur. Bu nedenle avukatlar, görev üstlendikleri her hukuki konuda uzmanlık sınırlarını iyi değerlendirmeli, gerekli titizlik ve mesleki yeterliliği sergileyerek hareket etmelidirler.

II. AVUKATIN MESLEKİ SORUMLULUĞUNU BELİRLEYEN FAKTÖRLER

A. Genel Olarak

Borçlu, edimini yerine getirememesinin sebebinin kendi kontrolü dışında gelişen mücbir bir olaydan, zarar görenin ya da üçüncü bir kişinin kusurlu davranışından kaynaklandığını ispat ederse, bu durumda sorumluluktan kurtulması mümkün hale gelir.⁷⁴⁷ Bu tür durumlarda illiyet bağı kesilerek borçlunun sorumluluğu ortadan kalkar.⁷⁴⁸

⁷⁴³Kılıçoğlu, s.211.

⁷⁴⁴Yargıtay 13. HD, E. 2013/31516, K. 2014/12805. www.kazanci.com)

⁷⁴⁵Yargıtay HGK, E. 2014/16879, K. 2015/15258. www.kazanci.com)

⁷⁴⁶ Aday, Sorumluluk, s. 474-475; Özen, s. 880-881.

⁷⁴⁷TBK m. 136, 137; Başak Baysal, Zarar Görenin Kusuru (Müterafik K.), 1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.

⁷⁴⁸ Eren, Genel, s.89; Budak Karaaslan/ Apaydın/ Aydemir, s. 147-148.

Vekâlet ilişkilerinde de zarar doğduğunda, tarafların sorumluluğunun belirlenmesinde, müvekkilin kendi eylemlerinin zararın oluşumuna veya artmasına olan katkısı dikkate alınmalıdır.⁷⁴⁹

Vekil, müvekkilin talimatları doğrultusunda hareket etmekle ve işin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdür.⁷⁵⁰ Ancak müvekkilin de zararın doğmasını engelleyici önlemleri alma yükümlülüğü bulunur. Eğer müvekkilin kendi dikkatsizliği veya ihmali, zararın meydana gelmesinde ya da büyümesinde etkili olmuşsa, zararın tamamının vekile yüklenmesi hakkaniyetle bağdaşmaz.⁷⁵¹

Bu durumda, tarafların kusur oranlarına göre sorumluluğun paylaşılması gerekmektedir.⁷⁵² Aksi halde, vekilin sorumluluğunun kusuru oranında sınırlandırılmaması, hukuki dengenin ve adaletin sağlanması ilkesini zedeleyecektir.

B. İş Sahibinin Zarara Yönelik Rızası

Avukat ile müvekkil arasında kurulan sözleşme ilişkisi, 6098 sayılı TBK da yer alan vekâlet sözleşmesinin niteliği değiştirilmiş ve özellik arz eden bir şekli olarak kabul edilir.⁷⁵³ Bu sözleşme kapsamında avukat, müvekkiline hukuki danışmanlık sağlamak, onu temsil etmek ve haklarını korumakla yükümlüdür.⁷⁵⁴ Ancak bu yükümlülüğün sınırları, avukatın müvekkilin bilgisi ve rızası olmaksızın tek başına karar almasını ve işlem yapmasını kapsamaz. Avukatın müvekkilin iradesine sadık kalma yükümlülüğü, vekâlet ilişkilerinin temel ilkelerindedir.⁷⁵⁵

Müvekkilin açık veya örtülü rızasıyla gerçekleştirilen işlemler, genel kural olarak avukatın sorumluluğunu ortadan kaldırabilir veya azaltabilir.⁷⁵⁶

⁷⁴⁹ Aday, Sorumluluk, s. 553-554.

⁷⁵⁰ TBK m. 506/3.

⁷⁵¹ Kılçoğlu, s. 273.

⁷⁵² Yargıtay 13. HD., E. 2014/10245, K. 2015/3456. www.kazanci.com).

⁷⁵³ TBK m. 502 vd.

⁷⁵⁴ Süha Tanrıver, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, Yetkin, Ankara 2022.

⁷⁵⁵ Eren, Özel, s.857.

⁷⁵⁶ Kaya, s.102.

Nitekim TBK m. 116’da düzenlenen hukuka uygunluk sebepleri arasında yer alan “rıza”, sorumluluğu kaldıran bir unsur olarak kabul edilir.⁷⁵⁷ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin bir kararında da⁷⁵⁸, avukatın, müvekkilinin bilgisi ve onayı doğrultusunda işlem yapması halinde, hukuki sorumluluğunun bulunmadığı belirtilmiştir.

Bununla birlikte, müvekkilin rızasının geçerli olabilmesi için bazı şartları taşıması gerekir. Öğretide Eren, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran rızanın, serbest irade ile verilmiş olması ve kapsamının açıkça belirlenmiş bulunması gerektiğini belirtmektedir.⁷⁵⁹

Tanrıver ise, avukatın yalnızca müvekkilinden aldığı talimat doğrultusunda değil, aynı zamanda onu sonuçlar hakkında aydınlatma ve bilgilendirme yükümlülüğü altında olduğunu vurgular. Aksi hâlde, yani rızanın baskı altında verilmiş olması veya müvekkilin zarara neden olabilecek hukuki sonuçları tam olarak idrak etmeden rıza göstermesi, avukatın sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.⁷⁶⁰

Avukat, müvekkilinin verdiği rızanın kapsamını açık biçimde anlamalı ve bu kapsam dışına çıkmamalıdır. Avukatın müvekkilini yeterince bilgilendirmemesi ve onun iradesini şekillendirecek temel hukuki unsurları açıklamaması, geçerli bir rıza verilmediği anlamına gelir. Bu çerçevede, Av. K. m. 34 ve TBBMK m. 35 uyarınca avukatın, mesleki faaliyetlerinde müvekkilin bilgi edinme ve karar verme hakkını gözeterek hareket etmesi gerekmektedir.

Müvekkilin verdiği rızanın zamanı da sorumluluk bakımından belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkar. Zarar doğmadan veya en geç eş zamanlı olarak verilen rıza, avukatın sorumluluğunu bertaraf edebilir. Ancak zararın doğumundan sonra verilen rıza, kural olarak, geçmişe etkili bir hukuka uygunluk nedeni oluşturmaz.⁷⁶¹

Buna rağmen bazı yazarlar, zarardan sonra verilen rızanın tazminat miktarında indirime gidilmesi veya “rıza ile katlanma” olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.⁷⁶²

⁷⁵⁷ **Yavuz**, s.398.

⁷⁵⁸ Yargıtay 13.H.D. E. 2013/18121, K. 2014/15523. www.kazanci.com).

⁷⁵⁹ **Eren**, Genel, s.944-948.

⁷⁶⁰ **Tanrıver**, s.1102.

⁷⁶¹ **Tanrıver**, s.1095.

⁷⁶² **Öztaş**, s.243; **Eren**, Genel, s.944; **Kaya**, s.172.

Özellikle, zarar meydana geldikten sonra açıklanan ve sadece avukatı koruma amacı taşıyan bir rıza, hukuk sisteminde geçerli bir irade beyanı olarak değerlendirilemez ve tazminat talebini bertaraf etmez.⁷⁶³

Yargıtay bir kararında, müvekkilin onayıyla yapılan ancak avukatın açık ihmal içerdiği bir işlemde, rızanın sorumluluğu tamamen ortadan kaldırmadığını, ancak kusurun derecesine göre sorumluluğun sınırlandırılabilirliğini ifade etmiştir.⁷⁶⁴

Sonuç olarak, müvekkilin bilgiye dayalı, özgürce verilmiş ve hukuki sonuçlarını kavradığı rızası, avukatın hukuki sorumluluğunu azaltabilir veya tamamen kaldırabilir. Ancak bu rızanın, hukuka ve kamu düzenine aykırı bir işlemi kapsamı halinde geçersiz olacağı da açıktır. Rızanın geçerliliği; veriliş zamanı, kapsamı ve müvekkilin bilgilendirilme düzeyiyle birlikte değerlendirilmelidir.⁷⁶⁵ Bu bağlamda, avukatın rıza beyanı karşısında sorumluluktan tamamen kurtulabilmesi için, sadakat ve özen yükümlülüklerini ihlal etmemesi ve mesleki standartlara uygun hareket etmiş olması gerekmektedir.⁷⁶⁶

Kanaatimizce müvekkilin rızası, avukatın sorumluluğunu doğrudan bertaraf eden mutlak bir unsur değildir. Bu rıza, ancak yeterli bilgilendirmeye dayanıyorsa ve özgür irade ile verilmişse hukuki sonuç doğurur. Aksi halde, rıza görünümünde olan her beyan, avukatı sorumluluktan kurtarmaz. Bu nedenle, her somut olayda rızanın şekli, kapsamı ve bilgilendirme süreci dikkatle analiz edilmelidir.

C. Avukatın Kusuru Sonucu Oluşan Zararda Müvekkilin Kusuru

Avukat, müvekkiline karşı hukuki danışmanlık ve temsil görevini yerine getirirken, sadakat ve özen borcu ile yükümlüdür. Bu yükümlülük, avukatın mesleki bilgi ve deneyimini, dikkatli ve dürüst bir şekilde kullanmasını, aynı zamanda müvekkilin menfaatlerini ön planda tutarak hareket etmesini gerektirir.⁷⁶⁷

⁷⁶³ Kılıçoğlu, s.719-725.

⁷⁶⁴ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 2011/10128 E. – 2012/21140 K. (www.kazanci.com)

⁷⁶⁵ Aday, Sorumluluk, s. 566-567; Selim Kaneti, Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, İstanbul 2007.

⁷⁶⁶ Aday, Sorumluluk, s. 560-570; Gümüş, Genel, s. 570-571; Eren, Özel, s. 87-88.

⁷⁶⁷ Kemal Oğuzman/Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler İstanbul: Filiz Kitabevi,2017.

Ancak her somut zararın ortaya çıkışı, avukatın sorumluluğunu mutlak surette doğurmaz. Avukatın hukuki sorumluluğu için, özen borcunun ihlal edilmesiyle birlikte, bu ihlalle doğrudan bağlantılı bir zararın varlığı ve uygun illiyet bağının bulunması gereklidir.⁷⁶⁸

Özellikle zarar doğuran olayda müvekkilin de kusurlu bir davranışı mevcutsa, bu durum kusur paylaşımı ilkesi çerçevesinde değerlendirilmelidir. 6098 sayılı TBK 52. maddesinde düzenlendiği üzere, zararın meydana gelmesinde zarar görenin de kusuru varsa, hâkim, tazminat miktarını bu kusur oranında indirebilir veya tazminat talebini tamamen reddedebilir.⁷⁶⁹

Bu yaklaşım, hukukta hakkaniyet ilkesinin bir yansıması olarak, taraflar arasındaki yükümlülük ve sorumluluğun dengeli biçimde dağıtılmasını amaçlamaktadır.⁷⁷⁰

Uygulamada, avukatın verdiği hizmetin doğruluğu ve başarısı çoğu zaman müvekkilden alınan bilgi ve belgelere dayanmaktadır. Şayet müvekkil, avukata eksik ya da yanlış bilgi sunar ve avukat da bu bilgiler doğrultusunda hukuki işlem tesis ederken zarara yol açan bir sonuç ortaya çıkarsa, bu zarar münhasıran avukata yüklenemez.

Örneğin, dava sürecinde müvekkilin gerçeğe aykırı beyanı üzerine savunma stratejisi oluşturulmuş ve bu nedenle dava kaybedilmişse, doğan zarardan müvekkilin de sorumluluğu bulunduğu kabul edilmelidir.⁷⁷¹ Bu tür durumlarda, zararın hangi ölçüde müvekkilin kusurundan kaynaklandığı tespit edilerek, tazminat miktarında orantılı bir indirimle gidilmesi hukuka ve adalete daha uygun düşecektir

Bir diğer örnek, müvekkilin, avukatın uyarılarına rağmen riskli bir hukuki işlemde ısrar etmesidir. Avukatın, müvekkili olası hukuki riskler konusunda bilgilendirmesine rağmen, müvekkilin ısrarı sonucu işlem gerçekleştirilmiş ve zarar doğmuşsa, bu zarardan avukatın tek başına sorumlu tutulması doğru değildir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi,

⁷⁶⁸ Eren, Genel, s.682-684.

⁷⁶⁹ TBK m. 52: "Zarar görenin zararın doğmasında veya artmasında etkisi varsa, tazminat indirilebilir veya tamamen kaldırılabilir."

⁷⁷⁰ Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/ Abdülkadir Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Hükümler 7.Baskı, Filiz, İstanbul 2017.

⁷⁷¹ Alangoya Yavuz, "Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin İlkeler, İstanbul 1979. s. 151-160.

müvekkilin açık talimatları doğrultusunda yapılan işlemlerde meydana gelen zararlarda, avukatın sorumluluğunun hafifletileceğini vurgulamaktadır.⁷⁷²

Benzer şekilde, TBBDK da müvekkilin kendi davranışları sonucu ortaya çıkan zararların tamamının avukata yüklenemeyeceği görüşündedir.⁷⁷³

Türk Borçlar Kanunu'nun 114/2 de, sözleşmeye aykırılık durumlarında haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanabileceği belirtilmektedir.⁷⁷⁴ Bu hüküm, sözleşmeye aykırılık nedeniyle doğan zararların değerlendirilmesinde haksız fiil ilkelerinin göz önünde bulundurulabileceğini ortaya koymaktadır.⁷⁷⁵

Bu bağlamda, TBK m. 52'nin birinci fıkrasında yer alan zarar görenin de kusurunun tazminatta dikkate alınacağı yönündeki ilke, avukatın tazminat sorumluluğunun belirlenmesinde uygulanabilir niteliktedir.⁷⁷⁶

Özellikle müvekkilin avukat tarafından uyarılmasına rağmen gerekli belgeleri zamanında sunmaması veya eksik işlem yapması gibi durumlarda, müvekkilin kusurunun dikkate alınması, adil ve dengeli bir sorumluluk dağılımı açısından önemlidir.⁷⁷⁷

Avukatlık hizmeti çerçevesinde ortaya çıkan zararın hesaplanmasında, müvekkilin kendi kusurlu davranışının göz önünde bulundurulması, tazminat miktarının hakkaniyete uygun biçimde belirlenmesini mümkün kılar.⁷⁷⁸

Uygulamada, müvekkilin avukata eksik ya da yanıltıcı bilgi sunması, sürelere riayet etmemesi veya gerekli belgeleri zamanında temin etmemesi gibi durumlar, avukatın hukuki görevini gereği gibi yerine getirmesini engelleyebilir. Bu gibi hallerde, zararın

⁷⁷² Yargıtay 13. HD. E.2010/6963, K.2010/17361. www.kazanci.com)

⁷⁷³ TBBDK, 2014/17. <https://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/599.pdf>

⁷⁷⁴ **Baysal**, s. 281-282; **Günergök**, Sözleşme, s.212-213.

⁷⁷⁵ TBK m. 114/2.

⁷⁷⁶ **Aday**, Sorumluluk, s.553-554; **Baysal**, s.39-40.

⁷⁷⁷ **Eren**, Özel, s.683; **Kaya**, s.134.

⁷⁷⁸ **Hatemi /Serozan/ Arpacı**, s.329

artmasına ya da doğmasına neden olan müvekkil davranışları, TBK m. 52/1 kapsamında kusur indirimi sebebi teşkil eder.⁷⁷⁹

Yargıtay kararlarında da müvekkilin kusurunun zararın doğumundaki etkisinin somut olay özelinde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.⁷⁸⁰

Bu yaklaşım, yalnızca avukatın mesleki yükümlülüklerine ilişkin sınırların belirlenmesine katkı sağlamakla kalmaz; aynı zamanda, müvekkilin kendi kusuruyla katkı sunduğu zararlar bakımından adil bir tazmin sorumluluğu rejiminin kurulmasına olanak tanır.⁷⁸¹ Dolayısıyla, zararın oluşumunda müvekkilin etkili bir katkısı bulunuyorsa, bu katkının ölçüsü tazminat miktarına doğrudan yansıtılmalı ve avukatın sorumluluğu bu bağlamda yeniden değerlendirilmelidir.

Zararın meydana gelmesinde zarar görenin doğrudan etkisi olmasa bile, dolaylı şekilde katkı sağlamış olması, illiyet bağının varlığını ve dolayısıyla üçüncü kişilerin sorumluluğunu etkileyebilir. Nitekim TBK m. 52/1, zarar görenin kusurunun zararın doğumuna etkisi oranında tazminattan indirim yapılabileceğini düzenlemektedir. Ancak illiyet bağının tamamen kesilerek, tazmin yükümlülüğünün ortadan kalkabilmesi için, zarar görenin kusurunun sadece varlığı değil, aynı zamanda bu kusurun yoğunluğu da önem taşır.⁷⁸²

Özellikle yargı kararlarında ve doktrinde, zarar görenin davranışının yoğun bir kusur, hatta çoğu zaman ağır kusur içermesi gerektiği belirtilmektedir. Çünkü illiyet bağının kesilmesi, sadece nedensellik ilişkisinin zayıflamasıyla değil, bu ilişkinin hukuken önemsiz hale gelmesiyle, yani üçüncü kişinin eyleminin zarar üzerindeki etkisinin ortadan kalkmasıyla mümkündür.⁷⁸³

⁷⁷⁹ TBK m. 52/1: “Zarar görenin zararın doğmasına veya artmasına sebep olması hâlinde hâkim, tazminat miktarını indirebilir veya tamamen kaldırabilir.”

⁷⁸⁰ Yargıtay 13. HD., E. 2014/32025, K. 2015/19845, T. 21.10.2015. www.kazanci.com).

⁷⁸¹ **Alangoya**, s. 237-250.

⁷⁸² **Eren**, Genel, s.683-684

⁷⁸³ **Rona Serozan**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Filiz Kitabevi,2006

Dolayısıyla zarar görenin dolaylı katkısı, illiyet bağıını kesmek için her zaman yeterli görülmemektedir; katkının derecesi ve zararın doğumundaki ağırlığı bu noktada belirleyicidir.⁷⁸⁴

Avukat-müvekkil ilişkilerinde de bu ilke geçerlidir. Eğer zarar, tamamen müvekkilin ağır ihmali ya da kasıtlı davranışından kaynaklanmışsa—örneğin müvekkil dava sürecinde kritik belgeleri kasıtlı olarak gizlemiş ya da avukatı yanıltıcı bilgi vermişse—bu durumda zararlar avukatın eylemleri arasında hukuki anlamda bir illiyet bağı kurulamaz. Böylece, avukatın hukuki sorumluluğundan söz etmek mümkün olmaz⁷⁸⁵. Ancak müvekkilin katkısı sadece tali nitelikteyse ya da zarar üzerindeki etkisi sınırlıysa, bu durum yalnızca tazminattan indirim yapılmasına yol açar, sorumluluğu tamamen ortadan kaldırmaz.

Zarar gören kişi, yalnızca zararın meydana gelmesini önlemeye yönelik bir dikkat yükümlülüğü altında değildir; aynı zamanda gerçekleşen zararın ağırlaşmasının önüne geçmek ve mümkün olduğunca zararın etkilerini hafifletmekle de mükelleftir. Bu sorumluluk, zararın doğmasından sonraki sürece ilişkindir ve zarar görenin, dürüstlük kuralı çerçevesinde kendisinden beklenen özeni göstermesini gerektirir.⁷⁸⁶

Öğretide bu yükümlülük genellikle "zararın ağırlaşmaması külfeti" olarak anılmakla birlikte, uygulamada "zararın azaltılması külfeti" şeklinde daha geniş kapsamlı bir anlayışla ele alınmaktadır.⁷⁸⁷ Bu çerçevede, zarar görenin pasif kalması ya da makul önlemleri almaması, tazminatın kapsamını etkileyebilecek nitelikte kabul edilmektedir.

Zarar görenin, gerçekleşmiş zararın ağırlaşmaması için gerekli ve makul önlemleri alma yükümlülüğü, tazminat hukukunun temel ilkeleri arasında yer almaktadır. Bu yükümlülük

⁷⁸⁴ **Fahrettin Aral**, "Temyiz Kudretinden Mahrum Şahısların Hukuki Sorumluluğu", BATİDER, Y.: 1980, C.: 10, S.: 3, s. 733-758.

⁷⁸⁵ Yargıtay 13. HD., T. 25.03.2019, E. 2017/13456, K. 2019/4822. www.kazanci.com).

⁷⁸⁶ **Eren**, Genel, s.617.

⁷⁸⁷ **Ekin Korkmaz**, "Zarar Sigortalarında Sigortalının Zararı Azaltma Külfeti ve Bu Külfetin Sigortacının Halefiyetine Etkisi", Hacettepe HFD, Özel Sayı, 2022, 494-525; **Pınar Altınok Ormancı**, Zararı Azaltma Külfeti, On İki Levha Yayıncılık, Ankara 2016; **Müjde Kurt**, "Zarar Görenin Zararı Azaltma Külfeti", AÜHFD, C. 64, S. 3, 2015, s.775-814; **Kurt**, s.775-814. Yargıtay HGK E. 2010/13-202, K. 2010/234, T. 24.03.2010; Yargıtay 4. HD., E. 2014/10452, K. 2015/10757. www.kazanci.com).

kapsamında zarar görenin pasif kalmayıp, mevcut zararın etkilerini hafifletmeye yönelik makul çabayı göstermesi beklenir.⁷⁸⁸

Özellikle ticari ilişkilerde, zarar görenin alternatif yollarla zararını sınırlamaya çalışmaması veya açıkça zararın büyümesine göz yumması, tazminat miktarının belirlenmesinde etkili olabilir. Bu bağlamda, zarar görenin ihmalkâr davranışı, tazminatın hesaplanmasında indirime gidilmesine ya da bazı durumlarda tamamen ortadan kaldırılmasına neden olabilir.⁷⁸⁹

Söz konusu külfet, kusurun ve sorumluluğun paylaşılması ilkesinin doğal bir uzantısıdır. Zira zarar görenin de zararın oluşumuna veya büyümesine katkıda bulunması hâlinde, tazminat sorumluluğunun tamamen zarar verene yüklenmesi hakkaniyetle bağdaşmaz.⁷⁹⁰

Bu, adaletin sağlanması ve tarafların haklarının dengelenmesi açısından önemlidir. Örneğin, bir avukat-müvekkil ilişkisinde, avukatın hatalı bir işleminden kaynaklanan zararın doğması sonrasında, müvekkilin zararı en aza indirmek için ek çaba göstermemesi, tazminatın müvekkilin kusuru oranında azaltılmasına neden olabilir.⁷⁹¹

Hâkim bu tür durumlarda, zarar görenin davranışını ve zararın büyümesine olan etkisini somut olay bağlamında değerlendirir. Zarar görenin, kendisinden beklenen makul çabayı gösterip göstermediği ve bu çabanın yeterli olup olmadığı, tazminat miktarının belirlenmesinde kritik bir rol oynar. Örneğin, zarar görenin, alternatif bir hukuki çözüm yoluna başvurabilecekken bunu ihmal etmesi veya zararın etkilerini hafifletebilecek bilgi veya belgeleri sunmaması, tazminatın miktarını etkileyebilir.

Sonuç olarak, avukat-müvekkil ilişkisinde müvekkilin kendi davranışlarıyla zararın artmasına neden olması hâlinde, bu durumun tazminat miktarında dikkate alınması hukuki ve hakkaniyetli olacaktır. Bu yaklaşım, adil bir sorumluluk dağılımının

⁷⁸⁸ Eren, Genel, s.617

⁷⁸⁹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.870; Eren, Genel, s.291.

⁷⁹⁰ Oğuzman/Öz, s.387; Altınok Ormancı, s. 19-20; Kurt, s.780-781.

⁷⁹¹ Yargıtay HGK, E.2017/561, K.2021/603. (www.kazanci.com)

sağlanması ve tarafların menfaatlerinin dengelenmesi bakımından gerekli ve doğru bir uygulamadır.

D. Avukatın Müvekkili ile Sorumsuzluk Anlaşması Yapmaması

Sorumsuzluk anlaşmaları, tarafların karşılıklı irade beyanlarının uyumuyla oluşturulan ve belirli hukuki sorumlulukların sınırlandırılmasını veya tamamen kaldırılmasını amaçlayan bir sözleşme türüdür.⁷⁹²

Türk Borçlar Kanunu'na göre taraflar, özel hukuk ilişkilerini serbest iradeleriyle düzenleyebilir; bu çerçevede sorumluluğun sınırlandırılması veya tamamen kaldırılmasına yönelik düzenlemeler de sözleşme serbestisi kapsamında değerlendirilir.⁷⁹³

Uygulamada "sorumsuzluk anlaşması" olarak adlandırılan bu tür düzenlemeler, tarafların gelecekte doğabilecek zararlar bakımından sorumluluğu tamamen veya kısmen üstlenmeme iradesini ortaya koydukları anlaşmalardır. Bu irade beyanı, sözleşmenin içeriğini belirleme özgürlüğünün bir sonucu olup, TBK m. 26 ve 27 çerçevesinde geçerlilik denetimine tabi tutulur.⁷⁹⁴

Bununla birlikte, söz konusu anlaşmaların mutlak bir serbestlikle düzenlenmesi mümkün değildir. Sorumsuzluk hükümleri, yalnızca sözleşme serbestisi ilkesiyle değil, aynı zamanda dürüstlük kuralı, kamu düzeni, ahlak kuralları ve kişilik haklarının korunması gibi TBK'nın temel ilkeleriyle de sınırlıdır.⁷⁹⁵

Taraflar arasında yapılan bir sorumsuzluk anlaşmasının geçerli sayılabilmesi için, taraf iradelerinin özgürce şekillendiği, anlaşmanın taraflar arasında dengesizlik yaratmadığı ve sözleşmenin genel hükümlerle çelişmediği şarttır. Buna karşılık, TBK m. 27 gereği, bu tür anlaşmaların geçersiz kabul edilmesi söz konusu olabilir.

⁷⁹² **Ömer Oğuzhan Meral**, ‘‘Türk Borçlar Kanunu ve Türk Medeni Kanunu Kapsamında Sorumsuzluk Anlaşmalarının Geçerliliği’’, DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s.1139-1206; **Aday**, Sorumluluk, s. 555-556; **Altınok Ormancı**, s. 54-55.

⁷⁹³ **Eren**, Genel, s.151.

⁷⁹⁴ **Oğuzman/Öz**, s.202

⁷⁹⁵ **Tekinay/ Akman / Burcuoğlu / Altop**, s.628; **Oğuzman/Öz**,s: s.202-204

Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, sorumsuzluk anlaşmaları borçlunun sorumluluğunu, henüz zarar doğmadan önce sınırlama imkânı sağlar. Buna ek olarak, bu tür anlaşmaların geçerliliği belirli bir şekil şartına bağlı değildir; taraflar, yazılı ya da sözlü olarak anlaşmayı yapabilirler.⁷⁹⁶

Türk Borçlar Kanunu madde 115 uyarınca, sorumsuzluk anlaşması, taraflar arasında yapılan ve sözleşmenin ihlalinden kaynaklanan zararların gerçekleşmesinden önce düzenlenen bir hukuki işlemdir. Bu tür bir anlaşma, alacaklı ve borçlu arasında açıkça veya örtülü bir şekilde yapılabilir. Amacı, ileride alacaklı lehine doğabilecek tazminat taleplerini tamamen veya kısmen engellemektir. Sorumsuzluk anlaşması, bağımsız bir sözleşme olarak oluşturulabileceği gibi, ana sözleşmeye ek bir madde olarak da dahil edilebilir.⁷⁹⁷

Uygulamada sorumsuzluk anlaşmaları iki şekilde karşımıza çıkmaktadır: Bunlardan ilki, bağımsız bir sözleşme niteliği taşıyan ve belirli zarar türlerini veya miktarlarını dışlayan anlaşmalardır. Diğeri ise asıl sözleşmenin içinde yer alan ve genellikle "genel şart" niteliğinde olan hükümlerle şekillenen sorumsuzluk kayıtlarıdır.⁷⁹⁸

Her iki durumda da tarafların söz konusu risklere karşı önceden uzlaşmış oldukları varsayılır; ancak geçerlilikleri, söz konusu düzenlemelerin dürüstlük kuralı, kamu düzeni ve kişilik hakları gibi temel hukuk ilkeleriyle çelişmemesi şartına bağlıdır.⁷⁹⁹

Taraflar, yaptıkları sorumsuzluk anlaşmasıyla borçlunun tazminat sorumluluğunu tamamen ortadan kaldıracabileceği gibi, belirli bir sınır dahilinde sorumluluğu azaltmayı da kararlaştırabilirler.⁸⁰⁰ Bu tür anlaşmalar, yalnızca öngörülebilir ve tipik zararları kapsayabilir; öngörülemeyen zararların sorumsuzluk anlaşması kapsamında yer alması ise mümkün değildir.⁸⁰¹

⁷⁹⁶Nilgün Başalp, Sorumsuzluk Anlaşmaları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011; Aday, Sorumluluk, s.564-565.

⁷⁹⁷Akman, Anlaşma, s.65; Başalp, s.102-103

⁷⁹⁸Oğuzman/Öz, s.204.

⁷⁹⁹Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s.630.

⁸⁰⁰Meral, s.1139-1206; Güner, Avukatlık, s.894-895.

⁸⁰¹Başalp, s. 109-110; Özen, s.887-888.

Sözleşmelere, borçlunun yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya yükümlülüklerini eksik ya da hatalı şekilde ifa etmesi durumunda sorumluluğunu azaltan ya da tamamen kaldıran hükümler eklenebilir. Bu tür düzenlemelerle, borçlunun sorumluluğu hakkında taraflar arasında önceden bir çerçeve çizilmesi sağlanabilir.⁸⁰²

Özellikle TBK m. 115 hükmü gereği, borçlunun kasıtlı ya da ağır kusur teşkil eden davranışlarından doğan zararlar bakımından sorumsuzluk anlaşmaları geçersiz sayılmaktadır.⁸⁰³ Bu düzenlemeye göre, icrası yalnızca kanunla veya yetkili makamların izniyle mümkün olan meslek, sanat ya da uzmanlık gerektiren hizmetler bakımından, borçlunun hafif kusurundan dahi sorumlu olmayacağını öngören önceden yapılmış sözleşme hükümleri geçersiz kabul edilir.⁸⁰⁴

Söz konusu hüküm, başta sağlık, hukuk ve mühendislik gibi alanlarda faaliyet gösteren kişilerin, sundukları hizmetin niteliği gereği daha yüksek bir dikkat ve özen standardı taşıması gerektiğini ortaya koyar.⁸⁰⁵ Bu yasal sınırlama, yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda adalet sisteminin güvenilirliğini ve avukat–müvekkil arasındaki güven ilişkisini de korumaya yöneliktir.⁸⁰⁶

Taraflar bir sözleşme kurduklarında, bu durum karşılıklı güvene dayanan hukuki bir ilişkiyi de beraberinde getirir. Borçlunun, borcunu kasten yerine getirmemesi hem bu güveni zedeler hem de alacaklının haklı beklentilerini boşa çıkarır. Zira bir kimsenin, bir yandan borç doğuran bir irade açıklamasında bulunurken, diğer yandan bu borca aykırı

⁸⁰² **Eren**, Genel, s.1075-1076

⁸⁰³ Türk Borçlar Kanunu, m. 115: “Borçlu, ağır kusurundan veya kasıtlı davranışından sorumludur. Bu sorumluluk önceden ortadan kaldırılamaz.”; **Başalp**, s.452; **Yavuz**, s. 650, **Akipek**, s. 56-57; **Yalçınduran**, s. 78.

⁸⁰⁴ Türk Borçlar Kanunu, m. 115/3: “İcrası kanun veya yetkili makamların iznine bağlı olan meslek, sanat veya uzmanlık gerektiren bir faaliyetle ilgili olarak, hafif kusurdan doğacak sorumluluğu kaldıran önceden yapılmış anlaşmalar geçersizdir.”; **Başalp**, s.452.

⁸⁰⁵ **Eren**, Özel, s.153-154.

⁸⁰⁶ **Yılmaz**, s.80-81; Yarg. HGK, 2007/13751 E, 2007/756 K, 21.10.2007 T (www.kazanci.com); **Erzan Erzurumluoğlu**, Sözleşmeler Hukuku Özel Borç İlişkileri, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.; Yarg. HGK, 1993/1-79 E, 1993/195 K, 05.05.1993 T), **Eraslan Özkaya**, Vekalet Sözleşmesi ve Vekaletin Kötüye Kullanılması, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016; **Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop**, s.629-631; **Eren**, Özel, s.152.

davranma imkânını bilinçli olarak elde etmesi, çelişkili bir tutum oluşturur ve bu tür durumlar, borç ilişkisinin temel yapısıyla bağdaşmaz.⁸⁰⁷

Kanun koyucu, TBK m. 116/2'de, TBK m. 115 ile paralel bir yaklaşım benimseyerek, uzmanlık gerektiren ve yalnızca kanunla ya da yetkili mercilerin izniyle icra edilebilen meslek, hizmet veya sanat faaliyetlerinde, borçlunun yardımcı kişilerin eylemlerinden de sorumlu olacağını açıkça düzenlemiştir. Bu çerçevede, borçlunun sorumluluğunu ortadan kaldırmaya yönelik olarak yardımcı kişilere ilişkin yapılan tüm sözleşmesel sorumsuzluk anlaşmaları, açıkça emredici nitelikte hükümsüz sayılmıştır.⁸⁰⁸

Böylece kanun koyucu, faaliyet alanını üçüncü kişiler aracılığıyla genişleten borçlunun, bu genişlemenin getirdiği riski de üstlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu düzenleme, kasıt, ağır kusur veya hafif kusur ayırt edilmeksizin, tüm borca aykırılıklar bakımından geçerli olacak şekilde sorumsuzluk hükümlerine geçit vermemektedir.⁸⁰⁹

Bu sonuca özellikle, vekâletin yalnızca belirli kişiler tarafından yürütülebildiği mesleklerde daha sık rastlanır. Örneğin, avukatlık bu tür meslekler arasında yer alır. Nitekim, Av. K. m. 35/ A ile avukata tanınan uzlaştırma yetkisi, bu alandaki tekil yetkiyi açıkça ortaya koymakta ve avukata bu konuda münhasır bir görev yüklemektedir.⁸¹⁰

Avukatın mesleki sorumluluğunun sınırlandırılmasına yönelik sorumsuzluk anlaşmalarının hukuki geçerliliği doktrinde tartışmalıdır. TBK 115. maddesi gereği, borçlunun ağır kusurundan (kast ve ağır ihmal) sorumlu olmayacağına dair yapılan sözleşme hükümleri, kesin olarak hükümsüz sayılmaktadır.⁸¹¹

⁸⁰⁷ **Işık Önay, Yasin Alperen Karavaşahin:** Borcun Kapsamına ve Riskin Paylaşılmasına Dair Anlaşmaların Sorumsuzluk Anlaşmalarından Ayırt Edilmesi Sorunu, BATİDER, C.35, S.4, s.31-88, 2019.

⁸⁰⁸ **Meral,** s.1139-1206.

⁸⁰⁹ **Başalp,** s.458; **Yavuz,** s. 650; **Yalçınduran,** s.78; **Gümüş,** Genel, s.433.

⁸¹⁰ **Başpınar,** Avukatın Borcu, s.56-57.

⁸¹¹ **Eren,** Genel, s.587; **Kılıçoğlu,** s.392

Avukatlık hizmetinin yalnızca baro kaydı ve ruhsatla yürütülebilen bir meslek olması nedeniyle, avukatın mesleki faaliyetleri sırasında işlediği hafif kusurlar dahi bu tür anlaşmalarla sorumluluk dışına çıkarılamaz.⁸¹²

Vekâlet verenin, vekilin üstlendiği işi en yüksek dikkat ve özenle yerine getirmesini beklemesi, haklı ve makul bir beklenti olarak kabul edilmektedir.⁸¹³ Dolayısıyla, avukatın müvekkiline karşı özen ve sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiği durumlarda, sorumsuzluk kaydı ileri sürülerek sorumluluktan kurtulması hukuken mümkün değildir.

Yargıtay'ın son on yıldaki kararları da avukatın hafif kusurdan dahi sorumluluktan kaçınamayacağını ortaya koymaktadır. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında avukatın özen borcunun "objektif" nitelikte olduğu, bu nedenle subjektif mazeretlerin avukatın sorumluluğunu ortadan kaldıramayacağı özellikle vurgulanmıştır.⁸¹⁴

Benzer şekilde Yargıtay'ın başka bir kararında da vekâlet görevini üstlenen avukatın müvekkiline karşı azami özeni göstermek zorunda olduğu ve doğabilecek zararlardan hafif kusur dahil kaçamayacağına işaret edilmiştir.⁸¹⁵

Bu durumda, sözleşmeye konulan bir sorumsuzluk kaydının Yargıtay nezdinde hukukî bir geçerliliği olmayacağı açıktır. Nitekim Yargıtay 13. HD bir kararında, avukatın meslekî faaliyet alanına giren hafif de olsa her türlü kusurundan sorumlu sayılması gerektiğini ifade etmiştir.⁸¹⁶

TBBDK kararları da bir avukatla anlaşan kişinin "hukuki korumadan tam anlamıyla faydalanabilmesi ve avukatına güven duyması gerektiği" vurgulayarak, avukatın sorumluluğunu önceden bertaraf eden kayıtların meslek etiğine aykırı olduğuna işaret etmektedir.⁸¹⁷

⁸¹² **Oğuzman/Öz**, s.205; Türk Borçlar Kanunu, m. 115/3: "İcrası kanun veya yetkili makamların iznine bağlı olan meslek, sanat veya uzmanlık gerektiren bir faaliyetle ilgili olarak, hafif kusurdan doğacak sorumluluğu kaldıran önceden yapılmış anlaşmalar geçersizdir.;" **Eren**, Genel, s.589.

⁸¹³ **Yalçınduran**, s.78; Yarg. 13. HD. 2014/19545 E, 2014/22576 K, 02.07.2014 T; **Aral/Ayrancı**, s.449.

⁸¹⁴ Yargıtay HGK E.2014/16879, K.2015/15258. www.kazanci.com)

⁸¹⁵ Yargıtay 13. HD. E.2013/23329, K.2014/23087. www.kazanci.com)

⁸¹⁶ Yargıtay 13. HD. T. 25.04.2002, E. 2002/2589, K. 2002/4560 (www.kazanci.com).

⁸¹⁷ TBBDK 02.02.2007 T. ve 2006/449 E., 2007/39 K. tbbdergisi.barobirlik.org.tr

Örneğin, TBBDK' nun bir kararında müvekkilin haklarının korunacağı konusunda avukata güveninin zedelenmemesi esastır.⁸¹⁸ Sonuç olarak, avukat ile müvekkil arasındaki sorumsuzluk anlaşmaları, özellikle avukatın hafif ihmali kapsamaktaysa, TBK m.115 hükmü gereğince geçersiz sayılır.

Özellikle avukatlık gibi yalnızca yetkili makamların izniyle yürütülebilen mesleklerde, özen borcu soyut ve genel bir yükümlülük olmaktan çıkmakta; mesleki bilgi, deneyim ve dikkat seviyesine göre somutlaştırılmaktadır.⁸¹⁹

Örneğin, bir davanın takibinde gerekli belgelerin eksik sunulması ya da yasal sürelerle riayet edilmemesi gibi davranışlar, uygulamada sıklıkla hafif kusur kapsamında değerlendirilmektedir.⁸²⁰ Ancak burada önemli olan nokta, bu hafif kusurun bir meslek mensubuna yakışmayacak düzeyde bir özensizliği temsil etmesidir. Zira avukatın uzmanlığı, ondan sadece sıradan bir özen değil, mesleki dikkat ve basiret düzeyinde özen beklenmesini gerekli kılar.⁸²¹

Bu bağlamda, avukatın yalnızca özen borcu bulunmakla birlikte, bu borcun içeriği mesleki ölçütlere göre belirlenir. Dolayısıyla, yukarıda belirtilen davranışlar, sıradan bir kişinin değil, avukatın meslekî dikkatine göre değerlendirilir. Bu tür fiillerin “hafif kusur” olarak nitelendirilmesi, TBK m. 115/3 kapsamında sorumsuzluk anlaşmasıyla sorumluluktan kurtulma yolunu kapatır. Zira kanun koyucu, bu gibi hizmetlerde kamu düzeni ve adaletin etkin işleyişi adına hafif kusura dahi hoşgörü gösterilmesini yasaklamıştır.⁸²²

Doktrinde genel kabul gören yaklaşıma göre, avukatın mesleki faaliyeti sırasında göstermesi gereken özen, sıradan bir özen borcundan öte, ağırlaştırılmış bir mesleki özen borcudur.⁸²³

⁸¹⁸ TBBDK 24.01.2014 tarih, 2013/639 E., 2014/45 K tbbdergisi.barobirlik.org.tr

⁸¹⁹ Eren, Özel, s.153-154

⁸²⁰ Eren, Özel, s.154

⁸²¹ Kurtoğlu, s.60vd.

⁸²² Türk Borçlar Kanunu, m. 115/3.; Oğuzman/Öz, s.205-206.

⁸²³ Eren, Özel, s.154

Bu özen borcunun sözleşme yoluyla hafifletilmesi ya da tamamen bertaraf edilmesi yönünde yapılan düzenlemelerin ise, TBK 115/3'e açıkça aykırı olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Zira söz konusu hüküm, emredici niteliktedir ve "hafif kusurdan doğan sorumluluğun önceden kaldırılmasını geçersiz" sayarak bu konuda taraflar arasında yapılacak her türlü sorumsuzluk kaydını hükümsüz kılmaktadır.⁸²⁴

Dolayısıyla, avukatın sorumsuzluğunu sağlamaya yönelik sözleşmeler yalnızca TBK m. 27 kapsamında değerlendirilecek olan "kanuna ve kamu düzenine aykırılık" temelinde değil; aynı zamanda TBK m. 115'in açıkça ihlali nedeniyle de geçersizdir. Bu tür sözleşme hükümleri hem emredici yasa hükmüne hem de hukukun genel ilkelerine, özellikle de dürüstlük kuralına (TBK m.2) ve meslek etiği ilkelerine aykırılık oluşturur.⁸²⁵

Avukatlık mesleğinin, yalnızca bir özel hukuk ilişkisi değil, aynı zamanda adaletin sağlanmasına katkı sunan kamuya yönelik bir hizmet niteliği taşıdığı göz önüne alındığında, sorumluluk sınırlarını keyfi şekilde daraltan düzenlemelerin kamu düzenine doğrudan zarar vereceği açıktır.⁸²⁶

Kanımızca avukat ile müvekkil arasında yapılan ve avukatın mesleki sorumluluğunu azaltmayı amaçlayan sorumsuzluk anlaşmalarının geçersiz sayılması yerinde bir yaklaşımdır. Çünkü avukatlık, sadece teknik bilgi değil, aynı zamanda müvekkille kurulan güven ilişkisine dayanan bir meslektir. Bu nedenle, avukatın yaptığı hataların – özellikle de hafif kusur seviyesindeki ihlallerin– sözleşme ile sorumluluk dışı bırakılmasına izin verilmesi hem müvekkilin korunmasını hem de adaletin güvenilirliğini zedeler. TBK m. 115/3 bu anlamda çok açık bir şekilde, böyle durumlarda sorumsuzluk anlaşmasına geçerlilik tanımamaktadır. Bu düzenleme, yalnızca kanuna değil, aynı zamanda kamu düzenine ve meslek etiğine de uygun bir yaklaşımdır. Sözleşme serbestisi elbette önemlidir ama bu serbesti, bazı mesleklerde toplumun çıkarlarını korumak adına sınırlandırılmalıdır.

⁸²⁴ Türk Borçlar Kanunu, m. 115/3; **Günergök**, Sözleşme, s.217-218; **Güner**, Avukatlık, s.267; **Kılıçoğlu**, s.720; **Müderrişoğlu**, s.60; **İyimaya**, Özen Borcu, s.183-184.

⁸²⁵ **Oğuzman/Öz**, s.204-206; **Aday**, Sorumluluk, s. 551-552, **Korkusuz/ Korkusuz**, Giriş, s.205-206

⁸²⁶ **Yılmaz**, s.81-83;

E. Avukatın Sözleşmeden Doğan Sorumluluğunda Zamanaşımı

Avukatın hukuki sorumluluğuna dayanılarak açılan tazminat davaları açısından, Av. K. 40'ıncı maddesinde avukatların görev ve sorumluluklarına ilişkin özel bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme, avukatın mesleki faaliyetlerinden doğan sorumluluğuna ilişkin tazminat taleplerinin belirli bir süreyle sınırlandırıldığını öngörür. Buna göre, müvekkil tarafından avukata karşı yöneltilen tazminat talepleri, zarar görenin hakkın doğumunu öğrendiği tarihten itibaren 1 yıl ve her durumda zarara neden olan olayın meydana geldiği tarihten itibaren 5 yıl içinde ileri sürülmelidir.

Buna karşılık, avukatın iş sahibine karşı ileri süreceği tazminat taleplerinde ise TBK m. 147/5 hükmü uyarınca 5 yıllık zamanaşımı süresi uygulanacaktır.⁸²⁷ Ancak aynı sözleşmenin tarafları arasında doğan tazminat taleplerine farklı zamanaşımı sürelerinin öngörülmesi, öğretide eleştirilmekte ve eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurabileceği belirtilmektedir.⁸²⁸

Bu süreler geçtikten sonra tazminat talep etme hakkı düşmektedir. Bu düzenleme, avukatların hukuki sorumluluğunu süre sınırları çerçevesinde güvence altına alırken, tarafların haklarının korunması ve hukuki belirliliğin sağlanması amacını taşımaktadır.⁸²⁹

Örneğin, bir avukatın, dava sürecinde gerekli belgeleri eksik sunması nedeniyle müvekkilin davayı kaybetmesi durumunda, müvekkil bu olaydan haberdar olduğu tarihten itibaren 1 yıl içinde dava açmalıdır. Zarar henüz öğrenilmemiş olsa dahi, zararın gerçekleştiği tarihten itibaren beş yıllık sürenin dolmasıyla birlikte tazminat davası açma hakkı sona erer.⁸³⁰

Avukatın sorumluluğuna ilişkin bir yıllık zamanaşımı süresi, TBK uyarınca, zarar görenin tazminat hakkının doğduğunu ve zararı veren kişiyi öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Bununla birlikte, “zararın öğrenildiği an” her somut olayın kendi koşullarına bağlı olarak farklılık gösterebilir. Örneğin, bir davada temyiz süresinin avukat tarafından

⁸²⁷ Aday, Sorumluluk, s.160.

⁸²⁸ Müderrisoğlu, s.156-157.

⁸²⁹ Günergök, Sözleşme, s.219-220; Güner, Avukatlık, s.897-898.

⁸³⁰ Günergök, Sözleşme, s.219.

kaçırılması ve kararın bu nedenle kesinleşmesi durumunda, zamanaşımı süresi, müvekkilin bu kesinleşen kararı öğrendiği tarihte işlemeye başlar. Bu nedenle, zarar ile öğrenme tarihinin açık biçimde ortaya konulması, zamanaşımı süresinin hesaplanmasında kritik bir öneme sahiptir.

Yargıtay'ın öğrenme anına ilişkin içtihatları incelendiğinde, bu konuda yeknesak bir uygulamanın bulunmadığı ve kararların somut olayın özelliklerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Nitekim bazı kararlarında, vekâlet sözleşmesi ilişkisi sona ermediği sürece zamanaşımı süresinin işlemeyeceğini kabul eden Yargıtay, sözleşme ilişkisinin devam ettiği durumlarda zamanaşımı süresinin henüz başlamadığına hükmetmiştir.⁸³¹

Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, zamanaşımı def'inin dava sürecinde ileri sürülmesine rağmen, mahkemece bu hususta olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapılmamasının, usul ve mevzuata aykırılık teşkil ettiğine dikkat çekilmiştir.⁸³²

Benzer şekilde E.2016/14806, K.2017/12409 sayılı kararda da, tazminat talebinde bulunan müvekkilin, hakkın doğumunu öğrendiği tarihin tespiti ve buna göre zamanaşımı süresinin değerlendirilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.⁸³³

Yargıtay bir kararında⁸³⁴, davalının Av. K. m. 40 uyarınca zamanaşımı definde bulunduğu, ancak mahkemece bu def'in birleşen dava dosyası yönünden hiç tartışılmadan karar verildiği ifade edilmiştir. Kararda, tazminat talebinin bir yıllık öğrenme ve beş yıllık mutlak süreye tabi olduğu vurgulanmış; bu çerçevede, öncelikle hakkın doğumunun öğrenildiği tarihin araştırılması ve zamanaşımı iddiası hakkında açık bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

⁸³¹ Yarg. 13. HD. E.2015/31684, K.2017/8642, T.27.09.2017.; Yarg. 13. HD. E.2013/31257, K. 2014/33064, T. 28.10.2014; Yarg. 13. HD. E.2012/4946, K. 2012/22837, T. 11.10.2012; Yarg. 13. HD., E.2015/12016, K.2016/22476, T.30.11.2016; Yarg. 13. HD. E.2012/4946, K.2012/22837, T.11.10.2012. (www.kazanci.com).

⁸³² Yargıtay 13. HD. E.2017/5854, K.2020/2877 (www.kazanci.com).

⁸³³ Yargıtay 13.H.D. E.2016/14806, K.2017/12409 (www.kazanci.com).

⁸³⁴ Yargıtay 13. HD. E:2018/6379, K:2020/696 (www.kazanci.com)

Ayrıca Yargıtay'ın bir kararında, davalı avukatın, müvekkilden aldığı senetlerle icra takibi yapmadığı ve iade yükümlülüğünü yerine getirmediği iddiası üzerine açılan davada hem zamanaşımı hem de esas yönünden ret kararı verildiği; ancak bu yaklaşımın isabetli olmadığı, çünkü usulden red sebebi mevcutsa işin esasına girilmemesi gerektiği ifade edilmiştir.⁸³⁵

Buna karşılık, başka kararlarında Yargıtay, zamanaşımı süresinin başlangıcını, iş sahibinin uğradığı zararı fiilen öğrendiği tarih olarak kabul etmekte ve bu tarihin belirlenmesini tazminat sorumluluğunun doğumu açısından esas almaktadır.⁸³⁶

Özellikle sözleşmenin azil değil de istifa yoluyla sona erdiği hallerde, iş sahibinin zararı hangi tarihte öğrendiğinin ispat yükünün avukata ait olduğu ve bu ispat gerçekleşmedikçe zamanaşımının işlemeye başlamayacağı da Yargıtay içtihatlarında ifade edilmektedir.⁸³⁷

Bir diğer yaklaşıma göre ise Yargıtay, sözleşmenin sona ermediği müddetçe işlemeyecek olan sürenin bir yıllık zamanaşımı olduğu, beş yıllık genel sürenin ise devam eden ilişkilerde uygulanabileceği ve bu ayırımın yapılabilmesi için tazminat hakkının doğduğu tarihin açıkça belirlenmesi gerektiği yönünde karar vermiştir.⁸³⁸

Yargıtay'ın bir kararında; avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranışı nedeniyle açılan tazminat davasında, zamanaşımı def'inin, özellikle birleşen dosya açısından tartışılmadan karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur. Mahkemenin, Av. K. m. 40 uyarınca davacının zararı öğrendiği tarihi araştırarak, öncelikle zamanaşımı konusunda bir değerlendirme yapması gerektiği belirtilmiştir.⁸³⁹ Karar, avukata karşı açılan davalarda zamanaşımı süresinin tespiti açısından somut olayın dikkatle incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yargıtay'ın başka bir kararında; davalı avukatın, davacı kurumun kadrolu memuru sıfatıyla görev yapması nedeniyle Av. K. m.40'taki özel zamanaşımı hükümlerinin

⁸³⁵ Yargıtay 13. HD. E.2014/8629, K.2014/29448 (www.kazanci.com)

⁸³⁶ Yargıtay 13. HD, E.2013/16459, K.2013/22101 (www.kazanci.com)

⁸³⁷ Yargıtay 13. HD, E.2014/30864, K.2015/35690 (www.kazanci.com)

⁸³⁸ Yargıtay 13. HD, E.2017/17695, K.2019/3374 (www.kazanci.com)

⁸³⁹ Yargıtay 13. HD. 13.01.2020 tarihli, 2018/6379 E. ve 2020/696 K.

uygulanamayacağı belirtilmiştir.⁸⁴⁰ Yargıtay'a göre, taraflar arasında özel hukuk sözleşmesi bulunmadığından, sorumluluk memuriyet ilişkisine dayalıdır ve bu durumda ceza hukuku kaynaklı zamanaşımı kuralları esas alınmalıdır. Zamanaşımının başlangıcı olarak da dava açmaya yetkili amirin "olur" tarihi kabul edilmiştir.

Bu karar, kamu görevlisi avukatların sorumluluğunun özel hukuk değil, idare hukuku esaslarına göre değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymakta olup, kanaatimizce isabetlidir. Nitekim bu tür davalarda zamanaşımı süresinin niteliği ve başlangıç anı dikkatle belirlenmeli, mahkemeler zamanaşımı def'ini öncelikle ve gerekçeli biçimde ele almalıdır.

F. Avukatın Özen Borcuna Aykırılığın Sonuçları

Avukatın, vekâlet ilişkisi çerçevesinde üstlendiği özen borcuna aykırı davranması, hukuki sorumluluğunu doğurur ve çeşitli yaptırımları gündeme getirir. Bu yaptırımlar arasında, tazminat talebi, vekâlet sözleşmesinin sona erdirilmesi (vekâletin azli), bazı durumlarda ise sözleşmeden dönme yer alabilir.⁸⁴¹ Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, avukatlık sözleşmesinin niteliğidir. Avukatlık sözleşmesi, bir vekâlet sözleşmesi olup sürekli edimli bir borç ilişkisidir; bu nedenle, ani edimli sözleşmelerde olduğu gibi "geri verme" esasına dayalı klasik sözleşmeden dönme müessesesi doğrudan uygulanamaz.⁸⁴²

Bununla birlikte, TBK m. 512 uyarınca vekâlet veren, vekili her zaman azledebilir. Bu hüküm gereğince, avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda, müvekkil tek taraflı irade beyanıyla vekâleti sona erdirebilir. Ayrıca, TBK m. 112 ve devamı uyarınca ayrıca uğradığı zararın tazminini de talep edebilir.⁸⁴³

Özen borcunun ihlali, özellikle avukatın yasal süreleri kaçırmaması, dava dilekçesini eksik sunması ya da müvekkilin hak ve menfaatlerini yeterince gözetmemesi gibi durumlarda ortaya çıkabilir. Bu gibi hallerde müvekkil, zararın niteliğine ve olayın özelliklerine göre

⁸⁴⁰ Yargıtay 4. HD. E.2019/1013, K.2019/3348 (www.kazanci.com)

⁸⁴¹ **Akıncı**, s.105-106; **Suat Sarı**, Vekâlet Sözleşmesinin Tek taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004; **Güner**, Avukatlık, s.477; **Başpınar**, Vekilin Borcu, s.245; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.58-59.

⁸⁴² **Eren**, Genel, s.1065-1066; **Başpınar**, Vekilin Borcu, s. 245-246; **Aday**, Sorumluluk, s.444-445.

⁸⁴³ **Oğuzman/Öz**, s.466-469.

hem vekâletin sona erdirilmesini hem de maddi ve/veya manevi tazminat ödenmesini talep edebilir.⁸⁴⁴

Avukatlık sözleşmesi, sürekli edimli ve güven esasına dayanan bir ilişki olduğundan, avukatın yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde uygulanacak hükümler klasik anlamda sözleşmeden dönmeye değil, vekâletin azli ve sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan tazminat sorumluluğuna dayanmalıdır.⁸⁴⁵

Yargıtay'ın çeşitli kararlarında da vurgulandığı üzere, avukat-müvekkil ilişkisi sadakat ve güven temelinde kurulan sürekli bir hukuki ilişki türü olup, ihlal durumlarında bu ilişkinin doğasına uygun değerlendirmeler yapılmalıdır.⁸⁴⁶ TBBDK kararlarında, avukatın görevini sadakat ilkesine uygun şekilde yerine getirme yükümlülüğü sıkça vurgulanan bir husus olmuştur.⁸⁴⁷

Doktrinde özen borcu, vekâlet sözleşmesine bağlı tali yükümlülük olarak kabul edilmekte, avukatın asıl edimini (örneğin dava takibi, hukuki görüş verilmesi vb.) yerine getirirken uyması gereken standartları belirlediği ifade edilmektedir.⁸⁴⁸

Dolayısıyla, avukatın salt özensiz davranışı, tek başına dava sebebi teşkil etmez; hukuki sorumluluk için bu özensizliğin asıl edimin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesine yol açması zorunludur.⁸⁴⁹

Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da avukatın özen borcuna aykırı davranışının, müvekkilin zarara uğramasına neden olduğu ölçüde hukuki sorumluluğu doğuracağını açıkça belirtmiştir.⁸⁵⁰

⁸⁴⁴ **Seçer**, s.152-160.

⁸⁴⁵ **Eren**, Genel, s.854; **Kılıçoğlu**, s.672

⁸⁴⁶ Yargıtay 13. HD. E. 2016/14832, K. 2019/2834. (Www.kazanci.com)

⁸⁴⁷ TBBDK, 2018/146 sayılı karar

⁸⁴⁸ **Eren**, Özel, s.560-562; **Ayan**, s.332; **Aral/ Ayrancı**, s.112-115; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.39-62; **Başpınar**, Vekilin Borcu, s.245-246.

⁸⁴⁹ Yargıtay 13. HD. E. 2018/6379, K. 2020/696 (www.kazanci.com); **Oğuzman/Öz**, s.462-464; **Başpınar**, Avukatın Borcu, s.58-59.

⁸⁵⁰ Yargıtay HGK, E. 2014/16879, K. 2015/15258

Benzer yaklaşım hekimlerin sorumluluğu açısından da benimsenmiş, sadece özensiz davranışın değil, bu davranışın tedavi sürecinde doğrudan olumsuz sonuçlara neden olması şartı aranmıştır.⁸⁵¹

Kanaatimizce, sürekli edimli ve güven ilişkisine dayalı olan avukatlık sözleşmesinde, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluğun klasik sözleşmeden dönme hükümleriyle değil, vekâletin azli ve tazminat sorumluluğu hükümleriyle değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım, müvekkil haklarının etkin korunmasını sağlayacak ve avukat-müvekkil arasındaki güven ilişkisinin korunmasına katkıda bulunacaktır.

1. Avukatın Müvekkili Tarafından Azledilmesi

Türk Borçlar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca, temsil olunan kişi, temsilciye verdiği yetkiyi her zaman geri alabilir; bu hakkın kullanımı herhangi bir gerekçeye bağlanmadığı gibi⁸⁵², temsilcinin geri alma işleminin zamanlamasına yönelik bir itirazda bulunma imkânı da yoktur.⁸⁵³

Ancak temsilci ile temsil olunan arasında bir hukuki dayanağa dayanan esaslı bir ilişki örneğin vekâlet sözleşmesi mevcutsa, yetkinin geri alınması bu ilişkiye aykırılık teşkil edebilir ve bu durumda temsilci, temsil olunandan tazminat talebinde bulunabilir. Kanunun 42. maddesi bu hususu açıkça düzenlemiştir. Yetkinin geri alınması, temsil edilenin tek taraflı irade açıklamasıyla gerçekleşir ve hâkim görüşüne göre, bu beyan temsilciye ulaştığı anda hukuki sonuçlarını doğurmaya başlar.⁸⁵⁴

⁸⁵¹ **Oğuzman/Öz**, s.377; **Zarife Şenocak**, Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1998; **Elif Irmak Kılıç**, Tıbbi Müdahaleler Nedeniyle Hekimlere Açılan Tazminat Davalarında Usûli Sorunlar, İÜSBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2014 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

⁸⁵² **Kocayusufpaşaoğlu**, s.48; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 192; **İnceoğlu**, Anılar, s.160-161.

⁸⁵³ **İnceoğlu**, Anılar, s.160-161.

⁸⁵⁴ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.192; **İnceoğlu**, Anılar s.160-161; **Eren**, Genel s.406; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.48; **Oğuzman/Öz**, s.245; **Akyol**, s.431.

Bununla birlikte, temsil olunanın bildirim yürürlüğe giriş tarihini ileri bir zaman olarak belirlemesi de mümkündür.⁸⁵⁵ Ayrıca yetkinin geri alınması veya daraltılması için belirli bir şekil şartı öngörülmemiştir.

Müvekkil ile avukat arasındaki ilişki, kural olarak vekâlet sözleşmesine dayanmakta olup, bu ilişki Av. K. ve TBK vekâlet hükümleri çerçevesinde düzenlenmektedir.⁸⁵⁶ TBK 512. maddesi uyarınca, vekâlet veren kişi, vekili her zaman azledebilir. Bu bağlamda, müvekkilin avukatı azletme hakkı, vekâlet ilişkisini sona erdiren sebeplerden biri olup, tek taraflı irade beyanına dayanır ve avukatın onayını gerektirmez.⁸⁵⁷

Azil beyanı, avukata ulaştığı anda hüküm ifade eder ve bu andan itibaren avukatın vekâlet görevi sona ermiş sayılır. Bu çerçevede, taraflar arasındaki avukatlık sözleşmesi de hukuken son bulur. Ancak, azil işlemi yalnızca hukuki değil, aynı zamanda mali sonuçlar da doğurabilir. Özellikle haklı bir neden bulunmaksızın gerçekleştirilen azil, vekile tazminat ve vekâlet ücreti talep etme hakkı verebilir.⁸⁵⁸ Nitekim Av. K. 174. maddesi, avukatın üstlendiği işle ilgili yaptığı masraflar ile vekâlet ücretinin ödenmesini açıkça düzenlemiştir.⁸⁵⁹

Vekâlet sözleşmesinin niteliği gereği, yalnızca müvekkil değil, vekilin de sözleşmeyi her zaman sona erdirme yetkisi bulunmaktadır. TBK m. 512'de bu durum, "Vekil de her zaman istifa edebilir." hükmüyle belirtilmiştir. Her iki tarafın da bu sözleşmeyi serbestçe sona erdirebilmesi, vekâlet ilişkisinin özünde yer alan güven ve sadakat yükümlülüğünün sona ermesi anlamına gelir.⁸⁶⁰ Dolayısıyla azil, yalnızca bir hukuki işlem değil; taraflar arasında artık sürdürülemeyecek hale gelen güven ilişkisine verilen bir karşılıktır.

Vekâlet sözleşmesi, taraflara diledikleri zaman, tek taraflı irade açıklamalarıyla sözleşmeyi sona erdirme hakkı tanımakla birlikte bu serbestlik, sınırsız değildir. Sözleşmenin uygun olmayan bir zamanda sona erdirilmesi, yani azil veya istifanın dürüstlük kuralına

⁸⁵⁵ **İnceoğlu**, Anılar s.160-161; **İnceoğlu**, Temsil, s.272.

⁸⁵⁶ **Eren**, Genel, s.1062

⁸⁵⁷ Türk Borçlar Kanunu, m. 512; **Yenipınar Berberoğlu**, s.59; **Eren**, Genel, s.756.

⁸⁵⁸ **Oğuzman/Öz**, s.466-468.

⁸⁵⁹ Avukatlık Kanunu, m. 174.

⁸⁶⁰ **Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop**, s.847.

aykırı şekilde yapılması hâlinde, sona erdiren tarafın karşı tarafa verdiği zararı tazmin etme yükümlülüğü doğar.⁸⁶¹ Buna rağmen, bu tür bir sona erdirme iradesi, şeklen geçerli olup, vekâlet ilişkisini derhal sona erdirir.⁸⁶²

TBK 512. maddesi uyarınca, vekâlet verenin vekili azletmesi ya da vekilin görevinden istifa etmesi, herhangi bir haklı sebep bulunmasına veya belirli bir süreye bağlı olmaksızın geçerlilik kazanır; ancak zarar doğurucu sonuçları bakımından sorumluluk doğurabilir.⁸⁶³

Başka bir ifadeyle, fesih işlemi dürüstlük kuralına aykırı olsa dahi, sözleşme o andan itibaren hukuken sona ermiş sayılır. Zira vekâlet ilişkisi, taraflar arasındaki güvene dayalı bir sözleşme olduğundan, bu güvenin tek taraflı olarak sona erdiği durumlarda, ilişkiyi fiilen sürdürmek hukuki ve pratik açıdan mümkün değildir.⁸⁶⁴ Vekâlet sözleşmesinde olduğu gibi avukata yüklenebilecek sözleşmeye aykırılığın, avukatlık sözleşmesini müvekkil açısından devam ettirilemez kılacak düzeyde ağır olması gerekir.⁸⁶⁵ Sonuç olarak, azil hakkının kullanılmasında esas alınması gereken ölçüt, müvekkilin ileri sürdüğü nedenin avukata duyulan güveni zedeleyip zedelediğidir.⁸⁶⁶

Av. K.174/2, avukatın azlini düzenlemektedir. Bu düzenleme, avukatın haklı bir sebeple azledilebilmesi için, azlin avukatın kendi kusuru veya ihmali sonucunda gerçekleşmesi gerektiğini ifade eder. Başka bir deyişle, avukatın mesleki yükümlülüklerini yerine getirmemesi ya da müvekkilin zararına neden olan bir davranışta bulunması, haklı azil gerekçesi olarak kabul edilmektedir.⁸⁶⁷

⁸⁶¹ **Eren**, Genel, s.1066; **İnceoğlu**, Anılar, s.160-161.

⁸⁶² **Sarı**, s.90.

⁸⁶³ TBK m. 512; **İnceoğlu**, Temsil, s.271; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.47; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.190; **İnceoğlu**, Anılar, s.161.

⁸⁶⁴ **Oğuzman/Öz**, s.469.; **Suat Sarı**, Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, Beşir Kitapevi, İstanbul 2004; **Güner**, Avukatlık, s.657-658.

⁸⁶⁵ **Ezgi Fühner Turan**, Avukatın Azli ve Haksız Azlin Hukuki Sonuçları, İstanbul 2020; **Sarı**, s.188;

⁸⁶⁶ **Aday**, Sorumluluk, s.181.

⁸⁶⁷ **Günergök**, Sözleşme, s.225-226; **Özen**, s.636-637.

Azil hakkının kullanımı, belirli bir şekil şartına tâbi değildir. Ne TBK da ne de Av. K. da bu konuda özel bir şekil şartı düzenlenmiştir. Bu nedenle, müvekkilin avukatını azletmesi sözlü ya da yazılı beyanla gerçekleştirilebilir.⁸⁶⁸

Bununla birlikte, öğretide ve uygulamada, hukuki güvenliğin sağlanması açısından azil beyanının yazılı olarak yapılması tavsiye edilmektedir.⁸⁶⁹ Yazılı bildirim, azil işleminin hangi tarihte gerçekleştiğinin ve ne tür gerekçelere dayandığının ispatı açısından önem taşır.

Bu nedenle, azil işleminin mümkünse yazılı olarak gerçekleştirilmesi, azil gerekçelerinin açık ve somut şekilde belirtilmesi, ileride doğabilecek uyuşmazlıkların önlenmesi açısından önem arz eder. Yazılı azil bildiri, hem azil beyanının ne zaman yapıldığını hem de hangi nedenlere dayandığını ortaya koyarak, ispat kolaylığı sağlar ve hukuki güvenliği artırır.⁸⁷⁰

Ayrıca taraflar arasında mevcut olan vekâlet sözleşmesinden doğan yükümlülüklerin, azil tarihine kadar olan dönem için hukuka uygun şekilde yerine getirilmesi, hem vekilin haklarını güvence altına alacak hem de müvekkilin sorumluluğunu sınırlandıracaktır.⁸⁷¹

Avukatın azli ile birlikte, taraflar arasındaki vekâlet ilişkisi sona erer ve avukatın müvekkil adına işlem yapma yetkisi de derhal ortadan kalkar.⁸⁷² Ancak, azlin sonuçları yalnızca vekâletin sona ermesiyle sınırlı değildir. Azil, aynı zamanda taraflar arasında birtakım mali ve hukuki yükümlülüklerin doğmasına da neden olabilir. Özellikle azlin haksız olduğu durumlarda, avukatın uğradığı zararların tazmini ya da yapılmış işler karşılığında vekil ücretinin ödenmesi gibi talepler gündeme gelebilir.⁸⁷³

Avukatın azledilmesi hâlinde doğan hukuki ve mali sonuçlar, azlin haklı ya da haksız nedenlere dayanmasına göre farklılık arz etmektedir. Av. K. 174/II. maddesi uyarınca,

⁸⁶⁸ Türk Borçlar Kanunu, m. 512.; **İnceoğlu**, Anılar, s.161.

⁸⁶⁹ **Eren**, Genel, s.1064.

⁸⁷⁰ **Tekinay / Akman / Burcuoğlu/ Altop**, s.848.

⁸⁷¹ Yargıtay 3. HD, E.2020/8090, K.2021/1826; ayrıca bkz. Ankara BAM 36. HD, E.2023/1050, K.2024/1139. www.kazanci.com).

⁸⁷² **Oğuzman/Öz**, s.469.

⁸⁷³ **Tekinay/ Akman / Burcuoğlu/ Altop**, s.849.

avukatın sözleşmeye aykırı davranması nedeniyle müvekkil tarafından haklı nedenlerle azledilmesi durumunda, avukatın ücrete hak kazanamayacağı ve hatta azilden önce ödenmiş ücret ve avansların iade edilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bu düzenleme, avukatın sadakat ve özen yükümlülüklerine aykırı davranışının doğrudan sonuçlarından biridir.⁸⁷⁴

Buna karşılık, azil haksız bir nedene dayanıyorsa, avukatın azil öncesi sunduğu hizmetler karşılığında ücret talep etme hakkı saklıdır. Ayrıca, haksız azil nedeniyle sözleşmenin sona ermesinden doğan maddi zararların tazmini de söz konusu olabilir.⁸⁷⁵ Bu zararlar, avukatın sözleşmeden doğan makul beklentilerinin boşa çıkması ya da müvekkilin keyfi davranışları nedeniyle uğranılan gelir kaybını içerebilir.⁸⁷⁶

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin bazı kararlarında⁸⁷⁷ da açıkça vurgulandığı üzere, avukatın haklı nedenle azledilmiş olması durumunda dahi, azil tarihine kadar sonuçlandırılmış işlere ilişkin olarak vekâlet ücreti talep etme hakkı saklıdır. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında benimsenen bu yaklaşım, haklı azil durumunun tamamlanmış hukuki işlemler üzerindeki vekâlet ücreti hakkını ortadan kaldırmayacağını ortaya koymaktadır.

Yargıtay bir kararında⁸⁷⁸; avukatın vekilliğini üstlendiği 61 davada çok sayıda mazeret dilekçesi sunduğu ve mazeretsiz şekilde birçok duruşmaya katılmadığı gerekçesiyle ücrete hak kazanamayacağına dair bilirkişi raporuna dayalı olarak mahkemenin davayı reddettiği belirtilmiştir. Ancak Yargıtay, azlin haklı olup olmadığının detaylı incelenmeden karar verilmesini usul hatası saymış; bilirkişi raporlarına itirazlar ve azil tarihine ilişkin hususlar dikkate alınarak yeniden değerlendirme yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

⁸⁷⁴Avukatlık Kanunu m. 174/II: "Müvekkil, avukatı haklı bir sebep olmaksızın azlederse, avukatın sözleşme gereği ücret isteme hakkı saklıdır. Azil haklı sebebe dayanıyorsa ücret ödenmez."

⁸⁷⁵Türk Borçlar Kanunu, m. 512; Eren, Genel, s.1066.

⁸⁷⁶Oğuzman/Öz, s.469

⁸⁷⁷Yargıtay 13. HD. T:30.01.2012, 2011/14853 E., 2012/1467 K. ile T: 07.02.2012, 2012/4594 E., 2012/237 K (www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD, 2016/14832 E., 2019/2834 K., T. 11.04.2019: "Azlin haksız olduğu sabit ise, avukatın geçmiş hizmetleri için ücrete ve sözleşmeden doğan menfaat kaybı nedeniyle tazminata hak kazanacağı kabul edilmelidir." www.kazanci.com).

⁸⁷⁸Yargıtay (kapatılan) 13. HD. 06.12.2020 tarihli, 2019/31 E. ve 2020/1404 K. (www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD, 2015/23279 E., 2015/34142 K., T. 14.12.2015

Yargıtay bir kararında⁸⁷⁹; davacı avukatın yenileme dilekçelerini 2008 ve 2011 yıllarında sunmuş olmasına rağmen dosyaların iki kez takipsizlik nedeniyle işlemde kaldırıldığı, bu nedenle avukatın özen yükümlülüğünü ihlal ettiği ve bu davranışın müvekkil ile arasındaki güven ilişkisini zedelediği ifade edilmiştir. Bu gerekçeyle azlin haklı olduğu kabul edilmiş; buna karşın, Yargıtay'ın yerleşik içtihatları uyarınca, avukatın sadece azil tarihi itibarıyla sonuçlanmış ve kesinleşmiş işler için vekâlet ücreti talep edebileceği vurgulanmıştır.

Yargıtay bir ilamında⁸⁸⁰; avukatın kusuru nedeniyle müvekkilin ceza davasında daha lehe bir sonuca ulaşma imkânının engellenip engellenmediğinin değerlendirilmesinin zorunlu olduğu vurgulanmıştır. Avukatın ceza davasında yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmemesi, müvekkilin daha avantajlı bir sonuç elde etme ihtimalini ortadan kaldırmışsa, bu durum avukatın hukuki sorumluluğunu doğurabilir. Ancak sorumluluk için, lehe sonucun elde edilme ihtimalinin gerçekten mevcut olup olmadığının somut olay özelinde tartışılması ve bu ihtimalin ciddi nitelik taşıyıp taşımadığının ortaya konulması gerekir.

İstanbul BAM kararında⁸⁸¹, azil işleminin gerekçesiz olarak yapıldığı ve davalı tarafın avukatın görevini aksattığına dair herhangi bir ihtarda bulunmadığı belirtilmiş; bu durumda azlin haksız olduğu sonucuna varılmıştır. Haksız azil nedeniyle avukatın vekâlet ücretine hak kazandığı kabul edilmiş; ancak dosyada fazla emek harcadığını gösteren bir delil bulunmadığı için vekâlet ücreti oranı %15 yerine %10 olarak belirlenmiştir. Bu karar, haksız azil hâlinde avukatın vekâlet ücretine hak kazanacağını, ancak ücret oranının somut emek yoğunluğuna göre belirlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Azil sonrası doğan bir diğer önemli yükümlülük ise dosya ve belge teslimidir. Avukat, müvekkiline ait tüm belgeleri gecikmeksizin iade etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük yalnızca vekâlet sözleşmesinden değil, aynı zamanda sadakat ve hesap verme borçlarından kaynaklanmaktadır.⁸⁸² Aksi hâlde, müvekkilin hukuki menfaatleri zarar görebilir ve avukat hem disiplin hem de hukuki sorumluluk açısından sonuçlarla karşılaşabilir.

⁸⁷⁹ Yargıtay 13. HD. E:2016/24875, K:2019/11322 (www.kazanci.com)

⁸⁸⁰ Yargıtay 3. HD. E:2021/3110, K:2021/12307 (www.kazanci.com)

⁸⁸¹ İstanbul BAM 18. HD. E. 2019/1207, K. 2021/2640 (www.kazanci.com)

⁸⁸² Tekinay/ Akman / Burcuoğlu/ Altop, s.848.

TBBDK dosya teslim yükümlülüğünün ihlali hâlinde avukata disiplin cezası verilebileceğine hükmetmiştir.⁸⁸³

Müvekkilin avukatını azletme hakkı, vekâlet sözleşmesinin feshine yönelik özel bir irade açıklaması olup, bu hak taraflar arasındaki güven esasına dayanmaktadır. Vekâlet ilişkisinin temelinde yer alan bu güven unsuru, taraflardan birinin, özellikle müvekkilin, güven duygusunun zedelendiği durumlarda ilişkiyi sona erdirme hakkını doğurmaktadır.⁸⁸⁴

Azil işlemi, müvekkilin hukuki haklarını koruma açısından önemli bir araç olmakla birlikte, hukuki ve mali sonuçlar doğurabileceği için özenle kullanılmalıdır. Özellikle haklı ya da haksız azil ayrımı, vekilin ücret ve tazminat talebi bakımından belirleyici olmaktadır.⁸⁸⁵

Nitekim Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri, müvekkilin avukatını azletme hakkını geniş yorumlamakta, ancak bu hakkın kullanımında ortaya çıkabilecek mali sonuçlar bakımından azlin haklı veya haksız olup olmadığını somut olayın koşullarına göre değerlendirmektedir.⁸⁸⁶

Örneğin Yargıtay'ın bir kararında, azlin dayanağı olarak gösterilen "avukatlık sıfatına yakışmayan davranış" gerekçesinin, ancak bilgi ve hesap verme yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğine dair bilirkişi incelemesiyle değerlendirilebileceğini vurgulamış ve dosyada bu konuda yeterli inceleme yapılmadan karar verilmesini bozma gerekçesi saymıştır.⁸⁸⁷ Bu karar, haklı azil iddiasının yalnızca soyut ifadelerle değil, objektif verilere dayanılarak somut biçimde ispat edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde Yargıtay'ın başka bir kararında, avukatın istifasının haklı, ancak müvekkilin onu azletmesinin haksız olduğuna hükmedilmiştir. Dosya içeriğinden azli haklı

⁸⁸³ TBB Disiplin Kurulu, 2018/146 sayılı karar

⁸⁸⁴ Eren, Özel, s.1062-1064.

⁸⁸⁵ Oğuzman/Öz, s.466-469.

⁸⁸⁶ Yargıtay 3. HD. E.2020/8090, K.2021/1826; Yargıtay 13. HD. E.2019/718, K.2019/10149; İst. BAM 46. HD. E.2021/2288, K.2024/1425; Ank. BAM 36. HD. E.2023/1050, K.2024/1139; Eren, Özel, s.1066. www.kazanci.com).

⁸⁸⁷ Yargıtay 3. HD. E.2020/8090, K.2021/1826 (www.kazanci.com).

kılacak bir nedenin bulunmadığı belirlenmiş; bu durum, keyfi veya kötü niyetli azillerin avukata tazminat hakkı doğurabileceği prensibini teyit etmiştir.⁸⁸⁸

Bölge Adliye Mahkemesi kararları da bu yöndeki yaklaşımı destekler niteliktedir. İstanbul BAM 46. Hukuk Dairesi, E.2021/2288, K.2024/1425 sayılı kararında, avukatın özen yükümlülüğünü ihlal etmesi nedeniyle azledilmesinin haklı olduğunu belirtmiş ve davanın haksız azil nedeniyle zararın arttığına yönelik iddiasını reddetmiştir.⁸⁸⁹

Aynı şekilde Ankara BAM 36. Hukuk Dairesi, E.2023/1050, K.2024/1139 sayılı kararında, Av. K. 174. maddesi uyarınca, haklı nedenle azil halinde avukat, yalnızca azil tarihine kadar tamamlanan işler için vekâlet ücreti talep edebilirken; azlin haksız olduğu durumlarda, üstlenilmiş tüm işlere ilişkin vekâlet ücretine hak kazanabileceği açıkça belirtilmiştir.⁸⁹⁰

Yine bu karar, azil iradesinin, güven ilişkisinin gerçekten sarsılıp sarsılmadığı değerlendirilmeden, yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak haksız azil olarak nitelendirilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğunu vurgulamış; bu da azil gerekçelerinin ayrıntılı incelenmesi gerektiği yönündeki içtihadı pekiştirmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 46. Hukuk Dairesi'nin E.2020/1009, K.2021/911 sayılı kararında⁸⁹¹; avukatın müvekkil şirket adına icra takipleri başlattığı, istihkak davaları açtığı ve bu davaları takip ederken özen yükümlülüğünü yerine getirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, müvekkil şirketin üçüncü bir şahısla avukatın bilgisi dışında haricen sulh yapması nedeniyle avukatın azledildiği anlaşılmış; bu nedenle azlin haksız olduğu ve ücrete hak kazandığı sonucuna varılmıştır

İstanbul BAM bir kararında; iş sahibinin avukatı haklı nedenle azletmesi halinde, avukatın yalnızca tamamladığı işler için vekâlet ücreti talep edebileceği, tamamlanmış bir iş bulunmadığında ise ücret hakkı doğmayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, harç ödemesi

⁸⁸⁸ Yargıtay 13. HD. E.2019/718, K.2019/10149 (www.kazanci.com)

⁸⁸⁹ İstanbul BAM 46. HD. E.2021/2288, K.2024/1425 (www.kazanci.com).

⁸⁹⁰ Ankara BAM 36. HD. E.2023/1050, K.2024/1139; Yargıtay 3. HD. E:2020/5651 K:2021/5219 (www.kazanci.com)

⁸⁹¹ İstanbul BAM 46. HD. E.2020/1009, K.2021/911 (www.kazanci.com)

amacıyla gönderilen bedelin de iade edilmesi gerektiğine hükmedilerek, haklı azlin ücret ve ödeme sonuçları açık biçimde ortaya konmuştur.⁸⁹²

İzmir BAM 13. Hukuk Dairesi, E.2022/1658, K.2024/1036 sayılı kararında; davalı avukatın, müvekkilinin menfaatini yeterince gözetmeden icra takibi başlatması, faiz talep hakkını saklı tutmaması, sigorta şirketlerinden sınırlı sorumluluk limiti dahilinde talepte bulunmaması ve ceza davasında sanığın beraatini talep etmesi gibi birçok konuda özen borcuna aykırı davrandığını tespit etmiş; bu nedenle azlin haklı olduğu sonucuna ulaşmıştır.⁸⁹³

Kararda ayrıca, avukatın sadakat ve hesap verme yükümlülüklerini yerine getirmediği, dosya takibinde gerekli dikkat ve özeni göstermediği de vurgulanmıştır. Bu örnek, özen borcunun yalnızca teknik değil, aynı zamanda müvekkilin çıkarına uygun hareket etme yükümlülüğü içerdiğini ortaya koymaktadır.⁸⁹⁴

Ankara BAM 4. Hukuk Dairesi, E.2022/3173, K.2024/888 sayılı kararında ise, avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti olduğu ve bu nedenle avukatın sorumluluğunun TBK m. 506'daki genel vekil özeninden daha ileri düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Kararda, avukatın yalnızca hukuki görevini yerine getirmesi değil, aynı zamanda müvekkilinin güvenini zedeleyecek davranışlardan kaçınması gerektiği belirtilmiş; bu güvenin sarsılması hâlinde azlin haklı sayılacağı kabul edilmiştir.⁸⁹⁵

Böylece mahkeme, yalnızca objektif ihmal değil, aynı zamanda müvekkilin subjektif güven duygusunun ihlali durumunda da haklı azil koşulunun oluşabileceğini ortaya koymuştur.⁸⁹⁶

Buna karşılık, İstanbul BAM 46. Hukuk Dairesi, E.2022/1194, K.2024/483 sayılı kararında, avukatın özen borcuna aykırı davrandığı yönündeki iddianın yeterli ve usule uygun delillerle ispatlanamadığı gerekçesiyle azlin haksız olduğunu kabul etmiştir. Bu örnek,

⁸⁹² İstanbul BAM. 57. HD. E. 2023/842, K. 2024/1534 (www.kazanci.com)

⁸⁹³ İzmir BAM 13. HD. E.2022/1658, K.2024/1036 (www.kazanci.com).

⁸⁹⁴ İzmir BAM 13. HD, E.2022/1658, K.2024/1036, karar tarihi: [2024]. (Www.kazanci.com).

⁸⁹⁵ Ankara BAM 4. HD. E.2022/3173, K.2024/888 (www.kazanci.com)

⁸⁹⁶ Ankara BAM 4. HD, E.2022/3173, K.2024/888, karar tarihi: [2024]. www.kazanci.com).

her azil iddiasının haklı sayılmayacağını; özellikle özen yükümlülüğünün ihlali gibi ciddi iddiaların somut, ikna edici ve delillere dayalı olması gerektiğini göstermektedir.⁸⁹⁷

Bu kararlar birlikte değerlendirildiğinde, yüksek yargı içtihatlarının, azil kararlarını yalnızca şekli değil, içerik ve gerekçeleri yönünden de titizlikle incelediği, özen yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediğini somut olgular ve müvekkil–vekil ilişkisinin dinamikleri çerçevesinde değerlendirdiği görülmektedir. Azlin haklı sayılabilmesi için, müvekkilin soyut ve genel ifadelerle değil, belgelere dayanan ve güven ilişkisini sarsacak nitelikte somut ihlalleri ortaya koyması gerekmektedir.

Sonuç olarak, müvekkil–vekil ilişkisinde azil hakkının keyfî şekilde değil, dürüstlük kuralına uygun ve ölçülü biçimde kullanılması, söz konusu ilişkinin uyumlu ve sorunsuz şekilde sona ermesini sağlayacağı gibi, ileride doğabilecek hukuki ihtilafları da önemli ölçüde azaltacaktır.

2. Özen Yükümlülüğüne Aykırı Davranan Avukatın Tazminat Yükümlülüğü

Tazminat sorumluluğunun temel amacı, zarar görenin uğradığı maddi veya manevi zararların telafî edilmesidir. Bu ilke, kusura dayalı sorumluluğun temelini oluşturur ve TBK'nın genel hükümleri çerçevesinde düzenlenmiştir. TBK m. 112 hükmüne göre, borçlu, borcunu hiç ya da gereği gibi ifa etmezse ve bu nedenle alacaklı bir zarar uğrarsa, bu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.⁸⁹⁸

Tazminat sorumluluğunun oluşabilmesi için öncelikle borçlunun borç ilişkisine aykırı bir eylemde bulunması gerekir. Ancak bu durum tek başına yeterli değildir; aynı zamanda bu aykırı davranışın bir zarara yol açması ve meydana gelen zarar ile borca aykırılık arasında uygun bir illiyet bağının bulunması da gereklidir.⁸⁹⁹ Bu unsurlar bir araya geldiğinde borçlu, kusura dayalı sorumluluk hükümleri uyarınca tazminat yükümlülüğü altına girer.

⁸⁹⁷ İstanbul BAM 46. HD, E.2022/1194, K.2024/483, karar tarihi: [2024]. www.kazanci.com).

⁸⁹⁸Türk Borçlar Kanunu, m. 112: "Borca aykırılık hâlinde alacaklının uğradığı zarar, borçlu kusursuzluğunu ispat etmedikçe tazmin olunur."

⁸⁹⁹ Eren, Genel, s.522-524.

TBK sistematığı çerçevesinde borçlu, ancak kusurunun bulunmadığını ispat ettiği takdirde sorumluluktan kurtulabilir. Kanun, burada borçluya ispat yükü yükleyerek, alacaklının zararını ispatladıktan sonra borçlunun kusursuzluğunu ortaya koymasını gerektirdiğini kabul etmektedir.⁹⁰⁰ Bu yaklaşım hem alacaklının korunmasını hem de borçlunun özen borcunu yerine getirme yönündeki motivasyonunu güçlendirmeyi amaçlar.

Avukatın tazminat sorumluluğunda, zararın varlığı ve uygun nedensellik bağının ispat edilmesinden sonra, avukatın meydana gelen zarardan ne ölçüde sorumlu olduğu ve tazminat miktarında indirim yapılıp yapılmayacağı hususu belirlenmelidir. Bu aşamada, tazminatın doğru bir şekilde hesaplanması önem taşır. Ne var ki, Av. K. da tazminatın nasıl hesaplanacağına dair özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu sebeple, tazminatın miktarının belirlenmesinde TBK 51. ve 52. maddelerinde yer alan genel hükümler esas alınacaktır.⁹⁰¹ Bu hükümler, tazminatın kapsamının hakkaniyet ve zarar görenin kusuru gibi unsurlar çerçevesinde değerlendirilmesine olanak tanır.

Maddi zarar, kişinin mal varlığında aktif değerlerin azalması ya da borç yükümlülüklerinin artması sonucu meydana gelen ekonomik kaybı ifade eder. Avukatın, sözleşmeye uygun davranarak veya yükümlülüklerini yerine getirerek müvekkilin malvarlığında ulaşabileceği durum ile yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde oluşan durum arasındaki fark, maddi zarar olarak değerlendirilir. Bu zarar, avukatın mesleki görevlerini ihlal etmesi veya sözleşmeden doğan yükümlülüklerine aykırı hareket etmesi sonucunda meydana gelir. Bu tür durumlarda, avukatın öncelikle, sözleşmeye aykırı işlemleri nedeniyle müvekkilin uğradığı zararı tazmin etmesi gerekmektedir.⁹⁰²

Avukatın sözleşmeye aykırı eylemi müvekkilin kişilik haklarını ihlal ediyorsa, müvekkilin manevi tazminat isteme hakkı doğabilir. Ancak bu talebin kabul edilebilmesi için, kişilik haklarına yönelik hukuka aykırı bir saldırının bulunması ve bu saldırının müvekkilde

⁹⁰⁰ Oğuzman/Öz, s.435-437; Aday, Sorumluluk, s. 465-466; Topuz M, s.232-233.

⁹⁰¹ Kurtoğlu, s.251-252; Topuz M, s.242-243.

⁹⁰² Güner, Avukatlık, s.877 -878; Günergök, Sözleşme, s.199-200.

manevi zarar, yani elem veya üzüntü gibi duygusal etkiler yaratmış olması gerekir. Yalnızca sözleşme ihlali tek başına manevi tazminat için yeterli sayılmaz.⁹⁰³

Yüksek Yargıtay HGK bir kararında⁹⁰⁴ manevi zarar, müvekkilin elem, üzüntü, psikolojik yıpranma gibi etkileri usulünce ispatlaması hâlinde doğmuş kabul edilebilir. Sözleşme ihlalinin kişilik haklarına ulaşan bir nitelik taşımadığı hâllerde ise manevi tazminata hükmedilmesi mümkün değildir. Bu yaklaşım, avukatın özen yükümlülüğünün ihlaliyle manevi zarar arasında nedensellik ve hukuka aykırılık bağının kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

Yargıtay'ın bir kararında açıkça belirtildiği üzere, bir eylem borca aykırı ve hukuka aykırı olsa dahi, kişilik haklarında ihlal söz konusu değilse, manevi tazminata hükmedilemez. Mahkeme, somut olayda davacının kişilik haklarının zedelenmediğini belirterek, manevi tazminat koşullarının oluşmadığına karar vermiştir.⁹⁰⁵

Benzer bir yaklaşım, Bursa BAM 14. HD'nin E.2023/1682, K.2024/46 sayılı kararında da benimsenmiştir. Kararda, sözleşmeye aykırılık her ne kadar vekilin özen borcunu ihlal etmesi anlamına gelse de, yalnızca borca aykırılık nedeniyle değil, bunun yanında davacının kişilik değerlerinde bir sarsılma, elem ve üzüntü gibi manevi zarara uğramış olması ve bunun da usulünce ispatlanması gerektiği ifade edilmiştir.⁹⁰⁶ Mahkeme, özen borcuna aykırılığın tek başına manevi tazminat için yeterli olmadığını vurgulamıştır.

Buna karşılık, bazı Bölge Adliye Mahkemeleri belirli olaylarda kişilik haklarının zedelenmediğini ve bu nedenle manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini kabul etmiştir. Örneğin, İzmir BAM 13. HD E.2023/990, K.2024/2745 sayılı kararında, avukatın mahkûmiyet kararını süresi içinde istinaf etmemesi nedeniyle, davacının kararın üst mahkeme tarafından gözden geçirilmesi imkânından mahrum kaldığı gerekçesiyle, manevi tazminat koşullarının oluştuğu kabul edilmiştir.⁹⁰⁷

⁹⁰³ **Kurtoğlu**, s.251-252; **Müderrişoğlu**, s.523-524.

⁹⁰⁴ YHGK, T: 06.11.2013 E: 2013/3-56, K: 2013/1525, UYAP E.T.: 27.11.2024

⁹⁰⁵ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2015/5173 E., 2016/10406 K. (www.kazanci.com).

⁹⁰⁶ Bursa BAM 14. HD'nin E.2023/1682, K.2024/46 (www.kazanci.com).

⁹⁰⁷ İzmir BAM 13. HD E.2023/990, K.2024/2745 (www.kazanci.com).

Aynı yönde bir karar da İzmir BAM 21. HD E.2023/554, K.2023/993 sayılı dosyada verilmiş; avukatın istinaf süresini kaçırarak müvekkilinin temel savunma hakkını zedelediği, bunun da manevî zarara neden olduğu değerlendirilmiştir.⁹⁰⁸

Bu iki karar, kişilik hakkı ihlalinin yalnızca fiziksel ya da soyut kişilik değerlerine değil, hukuki savunma ve adalete erişim gibi hakların engellenmesi suretiyle de gerçekleşebileceğini ortaya koymaktadır.

Yukarıda belirtilen kararlar birlikte değerlendirildiğinde, avukatın kusurlu eylemlerinin manevî tazminat sorumluluğu doğurabilmesi için sadece borca aykırılık yeterli değildir. Borç ihlali ile kişilik değerlerinin zarar görmesi arasında uygun bir illiyet bağının kurulması gerekir. Mahkemeler, özellikle müvekkilin savunma haklarını etkileyen ağır ihlallerde manevi tazminat koşullarının gerçekleştiğini kabul etmekte; buna karşılık, sıradan özen eksikliklerinde kişilik hakkı ihlali boyutuna ulaşmadığı sürece manevi tazminata hükmetmemektedir. Bu ayrım, manevi tazminatın istisnai niteliğini ve ispat yükünün önemini ortaya koymaktadır.

Yargıtay kararları incelendiğinde, avukatın yükümlülüklerini ihlal etmiş olması, tek başına kişilik hakkı ihlali olarak kabul edilmemektedir. Bu tür durumlarda Yargıtay, manevi tazminat talebinin kabulü için, sadece kusura değil, aynı zamanda kişilik hakkının hukuka aykırı şekilde zarara uğratılmış olmasına da bakmaktadır.⁹⁰⁹

Nitekim Yargıtay'ın bir ilamında açıkça ifade edildiği üzere, avukatın özen borcuna aykırı davranması, her zaman kişilik haklarının ihlali sonucunu doğurmaz; kişilik değerlerinde somut bir zarar, örneğin onur kırılması, özel hayatın ihlali gibi sonuçların ortaya çıkması gereklidir.⁹¹⁰

Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur: Yargıtay manevi tazminat için özel bir kast aramamaktadır. Kast, klasik anlamda kusurun ağır biçimi olarak değerlendirilen bir unsur

⁹⁰⁸ İzmir BAM 21. HD E.2023/554, K.2023/993 (www.kazanci.com)

⁹⁰⁹ Yargıtay 13. HD, E.2015/5173, K.2016/10406; (www.kazanci.com).

⁹¹⁰ Yargıtay 13. HD. 2015/5173 E., 2016/10406 K (www.kazanci.com)

olup, TBK m. 112 ve m. 49 (eski BK m. 41) çerçevesinde borçlunun sorumluluğuna etki eder.⁹¹¹

Ancak manevi tazminat için aranan esas unsur, hukuka aykırı olarak kişilik hakkının zedelenmesidir. Bu yönüyle kişilik hakkı ihlali, hukuka aykırılığın özel bir biçimi olarak değerlendirilir ve manevi zararın doğması için gerekli koşuldur.⁹¹²

Örneğin, avukata emanet edilen özel nitelikli belgelerin; fotoğraf, mektup gibi, üçüncü kişilerin eline geçmesi, bu belgelerin kaybolması ya da kötüye kullanılması gibi durumlar, doğrudan özel hayatın gizliliğine veya kişisel verilerin korunmasına ilişkin hakları ihlal edebileceğinden kişilik hakkı ihlali teşkil edebilir.⁹¹³

Ancak bir davayı süresinde takip etmemek, dilekçe sunmamak gibi özen borcuna aykırı eylemler, her ne kadar kusurlu davranış teşkil etse de, kişilik hakkı ihlali niteliğine ulaşmadıkça manevi tazminat sorumluluğu doğurmaz.

Hukuk sisteminin adil bir şekilde işlemesi, avukatların görevlerini titizlikle ve meslek etiğine uygun bir şekilde yerine getirmelerine bağlıdır. Avukatın özen yükümlülüğü, hukukun üstünlüğü ilkesinin hayata geçirilmesinde ve bireylerin haklarının etkin bir şekilde korunmasında temel bir role sahiptir. Bu yükümlülük hem meslek etiği açısından hem de hukuki sorumluluk bağlamında avukata çeşitli görevler yüklemektedir.

⁹¹¹ Eren, Genel, s.525-527.

⁹¹² Oğuzman/Öz, s.435-436.

⁹¹³ Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s.648-650; Aday, Sorumluluk, s. 523-254; Güner, Avukatlık, s.893-894.

SONUÇ

Bu tezde, avukatın özen yükümlülüğü; vekâlet sözleşmesine dayanan avukatlık ilişkisi çerçevesinde hem teorik temelleri hem de yargı kararları ve meslek kuralları ışığında kapsamlı biçimde ele alınmıştır. İnceleme, yalnızca Borçlar Hukuku kapsamında bir sorumluluk meselesi olarak değil; aynı zamanda avukatlık mesleğinin kamu hizmeti yönü, etik çerçevesi ve adalet sistemindeki işlevi bağlamında çok boyutlu olarak yürütülmüştür.

Tezin ilk bölümünde, avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği tartışılmış; bu sözleşmenin Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen klasik vekâlet sözleşmesine benzer yönlerine rağmen, yalnızca baroya kayıtlı avukatlar tarafından akdedilebilmesi, kamu hizmeti niteliği taşıması ve taraflar arası güven unsurunun olağanüstü önemi nedeniyle kendine özgü (sui generis) bir sözleşme olduğu sonucuna varılmıştır. Bu özgünlük, sözleşmeye uygulanacak kuralların hem Av. K. hem de meslek kurallarından beslenmesini zorunlu kılmaktadır.

Çalışmada ayrıca, avukatlık mesleğinin kamu hizmeti olup olmadığına ilişkin doktrindeki farklı yaklaşımlar değerlendirilmiştir. Uygulamada serbest meslek olarak ifa edilmekle birlikte, avukatlığın kamuya ve adalete hizmet eden bir yönü bulunduğu; bu nedenle mesleğin, yalnızca müvekkilin talepleri doğrultusunda değil, toplumsal sorumluluk bilinciyle yerine getirilmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bu yaklaşım, özellikle adli yardım kapsamındaki faaliyetlerde, mesleğin sosyal devlet ilkesiyle ilişkisini ortaya koymaktadır.

Tezin merkezinde yer alan özen yükümlülüğünün hukuki niteliği hem öğretilerdeki tartışmalar hem de Yargıtay kararları ışığında değerlendirilmiş ve bu yükümlülüğün avukatlık sözleşmesinin asli borçlarından biri olduğu görüşü benimsenmiştir. Özellikle, avukatın yalnızca sonuca değil, sürece ilişkin sorumluluğunun da bulunduğu; hukuki bilgiye dayanarak müvekkil lehine stratejik kararlar alma, mevzuatı takip etme, yargı içtihatlarını gözetme ve talimatlara uygun hareket etme gibi yükümlülüklerinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bununla birlikte, sorumsuzluk anlaşmalarının geçerliliği konusu da özel olarak ele alınmış; Av. K. ve meslek etiği ilkeleri uyarınca, avukatın ağır kusuruna dayalı bir zararda sorumluluktan kaçınmasını mümkün kılan anlaşmaların geçersiz olacağı; ancak hafif kusur halleri bakımından, açık ve bilinçli iradeye dayanan sınırlı istisnaların teorik olarak mümkün olduğu yönündeki görüşlere yer verilmiştir.

Yargı kararları ve TBBDK içtihatları, tezde yer verilen tartışmaların uygulamadaki karşılığını ortaya koymuş; avukatın mesleki dikkat ve özeni göstermemesi durumunda yalnızca sözleşmesel değil, aynı zamanda disiplin sorumluluğunun da doğabileceği ifade edilmiştir. Özellikle adli yardım gibi kamu yararına yürütülen hizmetlerde bu özenin gösterilmemesi, mesleğin itibarını ve toplumsal güveni zedeleyecek nitelikte kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, avukatın özen borcu; yalnızca müvekkile karşı üstlenilen sözleşmesel bir yükümlülük değil, aynı zamanda mesleğin etik ruhunun ve yargı sistemine olan güvenin bir gereğidir. Bu borcun ihlali hâlinde doğan hukuki sonuçlar, özel hukuk tazminat hükümleriyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda disiplin hukuku açısından da değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu bağlamda, avukatın özen yükümlülüğü, hukukun üstünlüğüne hizmet eden bir mesleğin temel taşı olarak, sadece normatif düzeyde değil, uygulamada da yaşamsal öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

Nejat Aday, Türk Hukukunda Avukatın Mesleki Yükümlülükleri, İstanbul 1993.
<https://nejataday.av.tr/WebImages/PdfFiles/Avukatın.Mesleki.Yukumlulukleri.pdf> E.T.
13.11.2024 (Mesleki Yükümlülük)

Nejat Aday, Avukatın Çatışan Menfaatleri Temsil Yasağı Bakımından “Aynı İş” Olgusu ve Bu Yasağın Avukatın Mesleki Yükümlülükleri İçerisindeki Yeri, Erciyes Üniversitesi HFD, C. 10, S. 2, Aralık 2015, s.1-35. (Aynı İş)

Nejat Aday, Avukatın Sözleşmeden Doğan Hukuki Sorumluluğu, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2016. (Sorumluluk)

Cem Akbıyık, “Temsil Yetkisi ve Temel İlişki”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl’a Armağan Sayısı, C. IV, S. 4, 1997, s. 218219

Cenk Akıl, “Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatın Görevini Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü”, Hacettepe ÜHFD, 2(1), 2012, s.12

Galip Sermet Akman, Sorumsuzluk Anlaşması, İstanbul 1976. (Anlaşma)

Galip Sermet Akman, “Tehlikeli ve Zarara yatkın İşlerde İşçinin Sorumluluğu”, İHFM,2011, 42, s.423-435 (İşçi)

Turgut Akıntürk/Derya Ateş Karaman, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 22. Bası, İstanbul 2009.

Şahin Akıncı, Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004.

Şebnem Akipek, Alt Vekalet, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.

Raziye Aksu, “Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği”, TAAD, Yıl:7, S.27, Temmuz 2016, s.861-885. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/982093?>) (E.T.04.04.2025)

Yavuz Alangoya. Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin İlkeler, İstanbul 1979.

Hüsnü Aldemir, Uygulamada Avukatlık Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

Pınar Altınok Ormancı, Zararı Azaltma Külfeti, On İki Levha Yayıncılık, Ankara 2016

Fahrettin Aral, “Temyiz Kudretinden Mahrum Şahıların Hukuki Sorumluluğu”, BATİDER, Y.: 1980, C.: 10, S.: 3, s. 733-758. (Temyiz Kudreti)

Fahrettin Aral/Hasan Ayrancı, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınevi, Ankara 2024. (Özel Borç)

Vejdi Aral, “Bireysel ve Toplumsal Bir Değer Olarak Adalet”, İBD.C.68. s.10-11-13, 1984.

Kemal Arık, “Avukatın Müvekkiline Karşı Mesuliyeti (Avukat Yeni İçtihatları Takip Etmekten Mesul müdür?)”, Adliye Ceridesi, Yıl: 1944.

Ramazan Arslan, Avukatlık Hukuku, Ankara, 2021.

Kemal Leyla Arslan/ Ahmet Alper Güler, “Vekilin Özen Yükümlülüğü ve Basiretli Vekil Kavramı”, İAÜHFD, Y:6, S:1,2020, s.51-72. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1367744> E.T. 11.11.2024

Mehmet Ayan, Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara 1991.

Rona Aybay, Avukatlık Hukuku, 9. Baskı, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2021.

Mehtap Aydın, Avukatın Özen Yükümlülüğü ve Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Necmettin Aydın, Avukatlık Mesleğinin Niteliği, İstanbul 2002.

Murat Aydın, Avukatlık Ücreti Genişletilmiş 7.Baskı, Ankara 2020.

Hasan Ayrancı, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 17.Baskı, Ankara 2024.

- Nilgün Başalp, Sorumsuzluk Anlaşmaları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Veysel Başpınar, Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2004 (Vekilin Borcu)
- Veysel Başpınar, “Avukatın Özen Borcu”, Gazi Üniversitesi HFD, C.12, S.1-2, 2008, s.39-62. (Avukatın Borcu)
- Özge Baydar Halıç, Avukatın Hukuki Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, 2020
- Başak Baysal, Zarar Görenin Kusuru (Müterafik Kusur), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Filiz Berberoğlu Yenipınar, Avukatın Azli-İstifası-Sulh-Vekalet Ücreti ve Tazminat, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara 2023.
- Fatih Furkan Bilge, "Simsarlık Sözleşmesinde Simsarin Ücret Hakkı" ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi (2023/1), s.342-377. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3026038> E.T.07.11.2024
- Hikmet Bilgin, “Hukuk Alanındaki Hizmetlerde Kullanılan Teknolojik Olanaklar (Legaltech) ve Avukatlık Mesleğine Olası Etkileri”, AÜHFD, 73 (2) 2024, s.1019-1067.
- Nilüfer Boran Güneysu/ Memiş Burak, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Avukatın Yükümlülük ve Sorumlulukları”, AndHFD C.5, S.2, Temmuz 2019 s.313-337 (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1286450?>) E.T.24.11.2024
- Onur Boz, Avukatın Malpraktis Sorumluluğu, Çankaya Üniv. SBE, Hukuk Yüksek Lisans Programı, Aralık 2011. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Zeynep Bölükbaşı, Vekâlet Sözleşmesi ve Vekilin Hesap Verme Borcu, Şubat,2020. <https://www.yazicio.com/tr/vekalet-sozlesmesi-ve-vekilin-hesap-verme-borcu/> (E.T.04.04.2025)

Ali Cem Budak/ Varol Karaaslan/ Eylem Apaydın/ Fatih Aydemir, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, 2.Baskı, İstanbul 2022.

Haluk Burcuoğlu, “Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti ile İlgili Önemli Bazı Sorunlar”, TBB Dergisi, S.49, Y. 2003, s.49-82.

Zeynep Cahit, Adaletin Temeli: Avukatlık Mesleği ve Toplumdaki Rolü, Hukuk Yayınları, İstanbul 2019.

Ahmet Can. Vekâlet Sözleşmesinde Özen Borcu ve Hukuki Sonuçları, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

Sevilay Cenik, Türk İş Hukukunda İşcinin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu ve Sınırlandırılması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı, Ankara 2011(yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

Nur Centel / Hamide Zafer, Avukatlık Hukukuna Giriş, 5. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2018.

Vedat Ahsen Coşar/ Salih Akgül, Avukatlık Hukuku, Yetkin Yayınları, Yetkin Yayınları,2021.

Hande Deniz Çakmaklı, Türk Medeni Hukukunda Komisyon Sözleşmesi, Marmara Ü.S.B.E. Hukuk Doktora Programı İstanbul 2013. (Yayımlanmamış Doktora tezi)

<https://katalog.marmara.edu.tr/veriler/yordambt/cokluortam/B/E/D/A/F/e/Tez023730.pdf>
E.T:07.11.2024,

Ersin Çamoğlu, “Anonim Ortak Üyelerinin Özen Borcu”, İmran Öktem ‘e Armağan, Ankara,1970, s.73.

Pelin Çavdar/ Sema Aydın, “İş Görme Borcu Doğuran Sözleşmelerde Taraflardan Birinin Ölümünün Asli Edim Yükümlülüklerinin İfasına Etkisi” İnÜHFD 13(2), s.323-339 (2022). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2049780> E.T. 21.11.2024,

M. Lamih Çelik, “Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü”, TBB Dergisi, S.67, 2006, s.399-420. (Bilgi Verme)

M. Lamih Çelik, “Meslek Kurallarında Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğü”, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 14, Ekim 2007, s.85-92 (Sır Saklama)

M. Lamih Çelik, TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları, Seçkin Yayıncılık, 2022. (Kurul Kararları)

Süleyman Çetin/ Derya Ateş, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2024.

Pınar Çiftçi, Savunma Hakkı ve Kişisel Veri Gerilimi: Avukatın Delilleri Kullanırken Kişisel Veri ile Adil Yargılanma Hakkı Arasındaki İmtihanı, 2015, <https://blog.lexpera.com.tr/savunma-hakki-ve-kisisel-veri-gerilimi-avukatin-delilleri-kullanirken-kisisel-veri-ile-adil-yargilanma-hakki-arasindaki-imtihani/>.

Özcan Çine, Avukatlık Hukuku, 2.Baskı, 2023

Şamil Demir, “Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler”, ABD, 2009, Y. 67, S.3, s.61-69.

(<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/397583>) E.T.06.11.2024

Halil Demir, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Ekim 2023.

<https://www.halildemir.av.tr/post/avukatlik-%C3%BCcret-%C3%B6zle%C5%9Fmeleri> (E.T.04.04.2025)

Şefika Deren Gündüz, Vekilin Vekâlet İlişkisi Çerçevesinde Aldıklarını Verme Borcu, Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, Beta, C.II, İstanbul 2014, s.2789-2828.

Süheyl Donay, “Vekilin Talimata Uyma ve Dürüstlikle Hareket Etme Borcu “, BATI-DER, C:5, S:4, Aralık 1970, S.728-749. (<https://www.jurix.com.tr/article/6483?U=0&C=0>) E.T. 21.11.2024

Lütfü Duran, İdare Hukuku Ders Notları, İÜHF Yayınları, İstanbul 1982.

Sırrı Düğer, “İdare Hukuku Açısından Avukatlık”, SÜHFD, C.27, S.1, 2019, s.55-77.

https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/680625?Utm_Source=Chatgpt.Com
E.T:06.04.2025.

Haluk Emiroğlu, “Roma Hukuku’nda Vekalet Sözleşmesi (Mandatum) ve Hukuki İşlemlerde Temsil”, AÜHFD, C.52, S.1, 2003, s.101-111.

(<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/628999>) E.T. 06.11.2024)

İhsan Erdoğan, “İşçinin Özen Borcu”, GÜİİBFD, C1, S.1-4,1985, s.134-150 (İşçi)

İhsan Erdoğan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara 2019, (Borçlar).

Fikret Eren, “İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar”, Turgut Akıntürk’e Armağan, İstanbul, 2008, s.85-111. (Armağan)

Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Legem Yayıncılık,12.Baskı Ankara 2024. (Özel)

Fikret Eren, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 29. Baskı, Ankara 2024. (Genel)

Faruk Erem, “Adli Yardım” (İmran Öktem’e Armağan), AÜHF, Ankara, 1970, s.117-118. (Armağan)

Faruk Erem, Meslek Kuralları, Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2007. (Meslek)

Necati Erdem, Avukatlar Forumu, İstanbul Barosu Yayını, İstanbul 2001.

Onur Eroğlu, Gelir Vergisi Açısından Serbest Meslek Kazancı İle Ticari Kazanç Arasındaki Sınır, s.20. (<https://E-Kutuphane.Teb.Org.Tr/Pdf/Eczaciadasiyayinlari/İzmir/10.Pdf>) E.T.: 11.11.2024

Kudret Ertaş, Türk Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu, Ankara,1982.

Ali Erten, Sorumsuzluk Şartları, Ankara 1977.

Erzan Erzurumluoğlu, Sözleşmeler Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

Seda Esirgen Örsten, ‘‘Tanzimattan Cumhuriyete Avukatlık’’, AÜHFD, Ankara 2014, C. 63, S.4, s.737-778.

Ezgi Fühner Turan, Avukatın Azli ve Haksız Azlin Hukuki Sonuçları, İstanbul 2020.

Hasan Tahsin Gökcan, Açıklamalı Avukatlık Yasası, 3. Baskı, Ankara 2012.

K. Emre Gökyayla, Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, Ankara 2007.

Kemal Gözler, İdare Hukuku, Cilt I, 9. Baskı, Ekin Yayınevi, 2022, S. 384.

Mustafa Alper Gümüş, Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu, İstanbul 2001. (İsviçre)

Mustafa Alper Gümüş. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Yetkin, 2021 (Genel)

Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8.baskı, Yetkin, İstanbul 2024. (Özel)

Semih Güner, ‘Sır Saklama Yükümlülüğü’, ABD, Ankara 2000, s.43-52. (Saklama)

Semih Güner, Avukatın Özen Yükümlülüğü, TBBD 2000/2, s.557-586. (Özen)

Semih Güner, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti, Ankara 2014. (Ücret)

Semih Güner, Avukatlık Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2015.(Avukatlık)

Özcan Günergök ‘‘Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğü ‘’, Atatürk Üniversitesi Erzincan HFD, C.7, S.1-2, Erzincan 2003, s.655-667. (Saklama)

Özcan Günergök, Avukatlık Sözleşmesi, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
(Sözleşme)

Ferdinand Graf, Anwaltshaftung, Wien, 1991.

Meliha Haklı Korkut, Vekalet Sözleşmesi, Kasım 2020.
<https://www.hukukihaber.net/vekalet-sozlesmesi/> E.T.23.11.2024

Sadi Hakeri, Avukatlık ve Hukuk Etiği, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

Emel Hanağası, Avukatlık Hukuku, DAÜHF, 2015.
https://abs.cu.edu.tr/dokumanlar/2015/hfs403/683489615_Avukatlik_Hukuku_Dogu_Akdeniz_Universitesi_Hukuk_Fakultesi_Yrd._Doc._Dr._Emel_Hanagasi.Pdf
E.T.23.11.2024

Hüseyin Hatemi / K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5.Bası, İstanbul 2021.

Hüseyin Hatemi/Rona Serozan /Abdülkadir Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Hükümler 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017.

Fatma Hızır, "Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Alım ve Satım Komisyoncusunun Temsil Yetkisi", AÜHFD, 65 (4) 2016: 2867-2890

Candaş İlgün, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

H. Tamer İnal, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borca Aykırılık Dönme Ve Fesih, Güncellenmiş 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

Haluk İnanıcı, "2000'li Yıllara Girerken Avukatlık Mesleği ve Geleceği", İBD. 2000, S.1, s.91.

Mehmet Murat İnceoğlu, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2009. (Temsil)

Mehmet Murat İnceoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Konferansları I: Anılar, “Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri, Borçların İfası, Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları”, İstanbul Barosu Yayınları, 2012. (Anılar)

Adil İzveren, “İşçinin İhtimam Mükellefiyeti”, Adalet Dergisi, 1953 S.11, s.1308-1321.

Ahmet İyimaya, “Avukatlıkta Özen Borcu”, ABD, 1986/2, s.184. (Özen Borcu)

Ahmet İyimaya, Avukatlık Yasası Tasarısında Öngörülen Avukatlık İlişkisi Modeli Ya Da Avukatlık Sözleşmesi, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, C. II, Ankara 1995. (Sorunlar).

Nazif Kaçak, Yargı Kararlarıyla Avukatlık Kanunu ve İlgili Mevzuat, Ankara 2001.

Selim Kaneti, Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, İstanbul 2007.

Songül Karateke, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, Turhan Kitapevi, Ankara 2017.

Fahrettin Kayhan, “Avukatlık Kimliği ve Avukatın Yargı Sistemi İçindeki Yeri”, ABD, Yıl:68, Sayı: 2010/3, s. 283–284.

Burak Keçecioğlu, Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması, Cevdet Yavuz’a Armağan, 1650-1653.

Savaş Kılıç, Avukatlık Mesleğinin Bağımsızlık Niteliği, 18 Ağustos 2023.
[Http://Www.Ankahukuk.Com/Avukatlik-Mesleginin-Bagimsizlik-Niteligi](http://Www.Ankahukuk.Com/Avukatlik-Mesleginin-Bagimsizlik-Niteligi)
E.T:11.11.2024

Elif Irmak Kılıç, Tıbbi Müdahaleler Nedeniyle Hekimlere Açılan Tazminat Davalarında Usûli Sorunlar, İÜSBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2014. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku: Özel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara 2021.

Necip Kocayusufpaşaoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1, 7.Baskı, İstanbul 2017.

Ekin Korkmaz, ‘‘Zarar Sigortalarında Sigortalının Zararı Azaltma Külfeti ve Bu Külfetin Sigortacının Halefiyetine Etkisi’’, Hacettepe HFD,  zel Sayı, 2022, 494-525.

Refik Korkusuz / Halit Korkusuz, ‘‘Avukatlık Sözleşmesinin  zellikleri’’, YY HF Dergisi, Y:1 S:2, 2013, s.1-14. ( zellikler)

(<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/4152166>)E.T.11.11.2024

Refik Korkusuz / Halit Korkusuz, Avukatlık Hukukuna Giriş, Ekin, 2022. (Giriş)

Yasin Köse, ‘‘Avukatın Aydınlatma Yükümlülüğü’’, TAAD, S. 45, Y. 12, s.29-50, 2021.

Müjde Kurt, ‘‘Zarar Görenin Zararı Azaltma Külfeti’’, AÜHFD, C. 64, S. 3, 2015, s.775-814.

Tülin Kurtoğlu, Akdi Vekalet  creti ve Avukatın Hukuki Sorumluluğ , Ankara 2016.

Gökçe Kurtuluş, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Sımsarlık Sözleşmesi Ve Komisyon Sözleşmesi: İki Sözleşme Türü Arasındaki Benzerlikler Ve Farklar" (<https://www.mondaq.com/Turkey/Contracts-And-Commercial-Law/997456/6098>) E.T.07.11.2024

Baki Kuru /Ramazan Aslan /Ejder Yılmaz, Medenî Usul Hukuku, 25. B., Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.

Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Baskı, Demir Demir, İstanbul 2001.

Karl Larenz. Methodenlehre Der Rechtswissenschaft, 6. Auflage, Springer, 1991.

Ömer Oğuzhan Meral, ‘‘Türk Borçlar Kanunu ve Türk Medeni Kanunu Kapsamında Sorumsuzluk Anlaşmalarının Ge erliliğ ’’, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C. 19,  zel Sayı-2017, s.1139-1206.

M. Haşim Mısır, Avukatlık Sözleşmesi ve  cret, 1.Baskı, Ankara 2020.

Feridun Müderrisoğlu, Avukatlıkta Vekalet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar, Ankara 1974.

Haluk N. Nomer, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 13. Bası, İstanbul, 2013.

Kemal Oğuzman / Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021

Saibe Oktay, “İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması”, İHFM, C. 55, S. 1-2, 1996, s.263-296.

Işık Öney / Yasin Alperen Karaşahin, “Borcun Kapsamına ve Riskin Paylaşılmasına Dair Anlaşmaların Sorumsuzluk Anlaşmalarından Ayırt Edilmesi Sorunu”, BATIDER, C. 35, S.4, s.31-88, 2019.

Kadir Can Özel, “Etik ve Etik-Hukuk Arasındaki İlişki”, TAAD, Yıl:9, Sayı:33 (Ocak 2018), 685-695.

Veli Özer Özbek, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2023.

Atilla Özen, Avukatlık Hukuku, 6 Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

Zeynep Aslı Özkan, İş Sözleşmesi Kapsamında İşçinin İş Görme Borcu, İstanbul 2019.

Eraslan Özkaya, Vekalet Sözleşmesi ve Vekaletin Kötüye Kullanılması, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

Fırat Öztan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Turhan Kitabevi,2020.

Hakan Pekcanitez, Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3.Baskı, Ankara 1998.

Hakan Pekcanitez /Oğuz Atalay/ Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku, 12. Baskı, Oniki Levha, 2024.

Halil Polat, Avukatlık Hukuku, Seçkin Yayınları,2024.

- İlhan Postacıoğlu/ Sümer Altay, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 8. Baskı, İstanbul 2020.
- Türkan Rado, Roma Hukuku Borçlar Hukuku, Filiz Kitapevi, 2006.
- Safa Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2013.
- Seza Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, Ankara 2013.
- Canan Ruhi /Ahmet Cemal Ruhi, Avukatlık Sözleşmesi, Avukatlık Ücreti ve Vekalet Ücreti, Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Cumhur Rüzgaresen, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, Yetkin Yayınları,2022.
- Suat Sarı, Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, Beşir Kitapevi, İstanbul 2004.
- M. Serhat Sarısözen, Avukatlık Sempozyumu, Yetkin Yayınları,2023.
- Atilla Sav, “Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir “, ABD, Y. 68, S.2010/1, s.133-143.
- Öz Seçer, Alım Satım Komisyonculuğu Sözleşmesi, Aristo Yayınları, İstanbul 2020.
- Tuğçem Seçer, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Vekilin Vekâlet Sözleşmesi Kapsamında Sır Saklama Yükümlülüğu ve Bu Yükümlülüğün Ticari Sır Bakımından Değerlendirilmesi”, BÜTBF, 2022, s.152-163.
- Rona Serozan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler. İstanbul: Filiz Kitabevi,2006.
- Deniz Sönmez, Simsarlık Sözleşmesinde Ücret, İÜSBİ Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2019. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (<https://Nek.İstanbul.Edu.Tr/Ekos/Tez/Et000481.Pdf?>) E.T.07.11.2024
- Meral Sungurtekin Özkan, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri Barış Yayınları, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2013.
- Metin Sürer / Bahadır Demir, “Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eser Sözleşmelerinde Ayıp Sebebiyle Sorumluluk”, İnÜHFD 14(1), 2023, s.232-243.

<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/2730281> E.T. 21.11.2024.

Zarife Şenocak, "Avukatın Akdi Sorumluluğunun Şartları" ABD, Sayı.1, No.2, 1998, s.5-33. (Akdi Sorumluluk)

Zarife Şenocak, Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1998. (Hekim)

Kemal Şenocak, Mesleki Sorumluluk Sigortası, Turhan Kitabevi, Ankara 2000.

Nilay Şenol, Avukatlık Sözleşmesinin Azil veya İstifa ile Sonlanması Durumunda Avukat Ücret ve Tazminat Talep Edebilir Mi? (Edt Başak Baysal, Alican Çalışkan, Nilay Arat, Doğukan Bingöl, Ahmet Abut) KHAS Hukuk Bülteni, 2022, s.26-329.
<https://Hukukbulteni.Khas.Edu.Tr/Bulten/80?> E.T.23.11.2024

Halûk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri II. Cilt, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010. (Özel Borç)

Halûk Tandoğan, Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini, AÜHF Yayınları, Ankara 1963. (Mukayese)

Süha Tanrıver, Avukatlık ve Noterlik Hukuku, Yetkin, Ankara 2022.

Diler Tamer, Roma Hukuku Cilt-2 Borçlar Hukuku, Yetkin, 2021.

Alim Taşkın, Noterlik İşlemlerinde Adli Yardım Hükümlerinin Uygulanması, C.49, S.1, 2000.

Sinem Taştekin, "Vekilin Vekalet Sözleşmesinden Kaynaklanan Özen Borcu", İST Medipol ÜHFD, C.6, S.2, 2019, s.83-103.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1102180> E.T:14.11.2024

Selahattin Sulhi Tekinay /Sermet Akman /Haluk Burcuoğlu /Atilla Altop, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.

Mustafa Tiftik, Akit Dışı Sorumlulukta Maddî Tazminatın Kapsamı, Yetkin Yayınları, Ankara 1994.

Ahmet Tok/ Sabiha Gün Tok, “Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu”, İBD, C.90, S.5, Y.2016, s.15-45.

Seçkin Topuz, Türk Hukukunda Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, Kırıkkale Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Programı, Kırıkkale 2001. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Murat Topuz, Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi, İstanbul 2023.

Kenan Tunçomağ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul1976. (Genel)

Kenan Tunçomağ, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.2, İstanbul 1977. (Özel)

Salter Uçar, Açıklamalı-İçtihatlı Avukatın Hak ve Ödevleri, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1998.

Talih Uyar, “Avukatın Özen Yükümlülüğü ve Görevi Kötüye Kullanma Suçu “, TBBD,131, 2017, s.373-404.

[https://tbbdergisi.Barobirlik.Org.Tr/M2017-131-1680](https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/M2017-131-1680) E.T:13.11.2024

Turgut Uygur, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, C.7, Ankara 2003.

Şeref Ünal, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ankara 2001.

Ece Deniz Vardar, Avukatın Müvekkiline Karşı Sorumluluğu. <https://ballawfirm.com/avukatin-muvekkiline-karsi-sorumlulugu/> (E.T.20.04.2025)

Andreas Von Tuhr, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Çev.: Cevat Edege, C.1-2, Ankara 1983.

Türker Yalçınduran, Vekalet Sözleşmesinde Ücret, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.

Eldem Ecehan Yapışlar, Eser Sözleşmesinde İş Sahibinin Dönme Hakkı (Ayıp ve Temerrüt Halleri Hariç Olmak Üzere), İST Med. ÜSBE Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2019.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

<https://Acikerisim.Medipol.Edu.Tr/Server/Api/Core/Bitstreams/698aa3ba-Fd9a-4677-8689-Dc431190a75d/Content? E.T.21.11.2024>

Cevdet Yavuz / Faruk Acar / Burak Özen, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), Beta Yayınları, İstanbul 2024.

Murat Yılmaz, Vekilin Özen Borcu, Ankara Üniversitesi SBE Hukuk Yüksek Lisans Programı, Ankara 1997. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Aydın Zevkliler / K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 22. Baskı, Ankara 2024.

Reinhard Zimmermann; The Law Of Obligations. Roman Foundations Of The Civilian Tradition. Oxford.1996.

International Bar Association (IBA), Oslo Principles on Lawyer's Professional Responsibility, 2003.

Uluslararası Avukatlar Birliği (IBA), Hukuk Meslekleri ve Etik Kuralları, Londra: IBA Yayınları, 2020

Yargı ve TBB Kararları

- Yargıtay 4.CD T: 22.02.2010 E: 2008/9171, K: 2010/2919, UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay 13. HD., T. 31.05.2012, E. 2012/7386, K. 2012/14143, UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay HGK, E: 2013/957, K:2015/1094, T:27/03/2015, UYAP E.T.: 05.11.2024.
- Yargıtay HGK, E: 2014/859, K:2016/428, T:30/03/2016, UYAP E.T.: 05.11.2024.
- Yargıtay HGK., E:2007/13-198, K:2007/199, T:11.04.2007 UYAP E.T.: 05.11.2024.
- Yargıtay 13. HD. E:2014/841, K:2014/14408, T:05.05.2014, UYAP E.T.: 05.11.2024
- Yargıtay 13. HD., E: 2015/15144, K:2016/20216, T:03.11.2016, UYAP E.T.: 05.11.2024
- Yargıtay 13. HD., E:2012/13627, K:2012/19156, T:12.09.2012, UYAP E.T.06.11.2024
- Yargıtay 13. HD., E:2015/23279, K:2015/34142, T:23.11.201, UYAP E.T.: 06.11.2024
- Yargıtay 4. CD., E: 2009/19013, K: 2011/21017, T: 14.11.2011, UYAP E.T.: 06.11.2024
- Yargıtay 13. HD., T: 07.06.2007, E: 2007/2270, K: 2007/8126, UYAP E.T.: 06.11.2024
- Yargıtay 3. HD., T: 18.10.2023, E:2023/986, K:2023/2771, UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay HGK., T. 14.02.2007 E. 2007/13-43, K. 2007/73, UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay HGK, T:13.06.2019, E:2017/561, K:2019/655, UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay 13. HD T: 26.06.2009 E: 2009/2287 K:2009/8952, UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay 13. HD 27.05.2010 gün ve 2009/15484 E. 2010/7225 K. UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay 13. HD 12.02.2008 gün ve 2007/11708 E. 2008/1869 K UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay 13. HD 26.06.2009 gün ve 2009/2287 E. 2009/8952 K. UYAP E.T.: 11.11.2024
- Yargıtay 13. HD 28.12.2009 gün ve 2009/5688 E. 2009/15479 K UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD 12.03.2013 gün ve 2012/23911 E. 2013/6083 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD 23.11.2015,2015/23279 E. 2015/34142 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13 HD. 29.01.2009 gün ve 2008/8891 E. 2009/787 K, UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD. E. 2016/9876, K. 2017/4352, T. 05.06.2017

Yargıtay 13. HD 2011/6338 E. 2012/884 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

YHGK 15.07.2009 gün ve 2009/13-290 E. 2009/350 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD 15.04.2008 gün ve 2008/3367 E. 2008/5412 K. UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD 20.06.2013 gün ve 2013/8337 E. 2013/16906 K UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD 14.12.2009 gün ve 2009/8351 E. 2009/14675 K UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay HGK., T. 03.07.2024 E. 2023/1-605, K. 2024/356, UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay HGK., T. 19.09.2012 E. 2012/13-311, K. 2012/599, UYAP E.T.: 11.11.2024

Yargıtay 13. HD., E. 2013/12645, K. 2014/8829, T. 16.04.2014.

Yargıtay 4. HD., E. 2015/8796, K. 2016/9509, T. 27.10.2016

Yargıtay 13. HD., E. 2014/15791, K. 2015/18563, T. 15.12.2015

Yargıtay HGK 07/11/2012 tarih ve 2012/3-531 esas ve 2012/760 k

Yargıtay HGK 2021/3010 E., 2021/5566 K., Tarih: 14.06.2021

Yargıtay 13. HD., E. 2014/32025, K. 2015/19845, T. 21.10.2015

Yargıtay 13. HD., T. 25.03.2019, E. 2017/13456, K. 2019/4822

Yargıtay HGK E. 2010/13-202, K. 2010/234, T. 24.03.2010

Yargıtay 4. HD., E. 2014/10452, K. 2015/10757

Yargıtay 3. HD, E.2020/8090, K.2021/1826;

Yargıtay 13. HD, E.2019/718, K.2019/10149;

İst. BAM 46. HD, E.2021/2288, K.2024/1425;

Ank. BAM 36. HD, E.2023/1050, K.2024/1139

İzmir BAM 13. HD, E.2022/1658, K.2024/1036,

Ankara BAM 4. HD, E.2022/3173, K.2024/888,

İstanbul BAM 46. HD, E.2022/1194, K.2024/483.

Yargıtay 3. HD. E.2020/8090, K.2021/1826;

Ankara BAM 36. HD, E.2023/1050, K.2024/1139.

Yargıtay 13. HD. 2015/5173 E., 2016/10406 K.

Bursa BAM 14. HD'nin E.2023/1682, K.2024/46

İzmir BAM 13. HD E.2023/990, K.2024/2745

İzmir BAM 21. HD E.2023/554, K.2023/993

Yargıtay 13. HD, E.2015/5173, K.2016/10406

İstanbul BAM 3. HD. E:2021/2697, K:2021/3567.

Yargıtay 5. CD. 17.09.2020 tarih ve 9173-12292 sayılı karar.

Yargıtay 5. CD. E.2015/1134, K.2018/8332 sayılı, 31.10.2018 tarihli kararı;

Yargıtay 5. CD. E.2012/14312 K.2014/405 sayılı, 14.01.2014 tarihli kararı;

Yargıtay 5. CD. E.2013/170, K.2014/4862, 02.05.2014 tarihli kararı;

Yargıtay 5. CD. E.2018/4319, K.2022/1848 16.02.2022 tarihli kararı.

Yargıtay 5. CD. E. 2020/6058, K.2022/2527, 03.03.2022 tarihli kararı.

Yargıtay 13. HD. 7.5.1981 tarih, E. 1981/1265, K. 1981/3495.

Yargıtay HGK, 1.4.2021 tarih, E. 2017/3173, K. 2021/398.

Yargıtay HGK, 13.05.2015 tarihli ve 2014/16879 E.- 2015/15258 K.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2013/31516 E.- 2014/12805 K.

İstanbul BAM 46. HD. 2021/1469 E. 2023/1862 K.

Ankara BAM 4. HD. 2018/3015 E. 2019/652 K.

İstanbul BAM 41. HD. 2019/2100 E. 2019/234 K.

Yargıtay HGK, T. 11.10.2006, E.2006/13-610, K.2006/639.

Yargıtay HGK, T. 11.10.2006, E. 2006/13-610, K. 2006/639.

Yargıtay 13. HD, E. 2014/12345, K. 2015/6789.

Yargıtay HGK. 2015/16879 E., 2015/15258 K.

Yargıtay HGK 11.10.2006 tarihli, 2006/13-610 E. ve 2006/639 K

İst. BAM 46. H.D., E.2020/1789, K.2021/1235

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2021/6878 E., 2021/11419 K

Yargıtay 13. HD, 2015/32159 E., 2017/3656 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

Yargıtay 3. HD, 2023/768 E., 2024/1826 K.,

Yargıtay 13. HD, 2013/20771 E., 2014/22666 K.,

İstanbul BAM 18. HD, 2019/2999 E., 2022/792 K.,

İstanbul BAM 18. HD, 2019/2328 E., 2022/579 K.

Yargıtay HGK, E. 2022/3-109, K. 2023/439, T. 28.03.2023.

Yargıtay 13. H.D., 2013/20771 E., 2014/22666 K., T. 25.11.2014.

Yargıtay HGK, 2022/3-109 E., 2023/439 K., T. 30.3.2023.

Yargıtay 13. HD. 2015/19231 E., 2017/6255 K., T. 22.6.2017.

Yargıtay HGK, E.2022/3-109, K.2023/439

Yargıtay 13. HD, E.2013/20771, K.2014/22666

Yargıtay 3. HD, E.2020/5878, K.2021/2397

Yargıtay HGK., E.2014/16879, K.2015/15258

Yargıtay 13. HD, 2016/1547 E., 2017/7832 K.

Yargıtay HGK, 2019/13-686 E., 2021/494 K.

Yargıtay 13. H.D., T. 09.11.2015, E. 2015/23279, K. 2015/34142

Yargıtay 13. HD, T. 03.12.2015, E. 2015/23279, K. 2015/34142.

Yargıtay 13. HD., T. 09.12.2014, E. 2013/20771, K. 2014/22666.

Yargıtay HGK, 11.10.2006, E. 2006/13-610, K. 2006/639.

İstanbul BAM 18. HD. E.2022/4224, K.2023/268, T. 15.06.2023.

Yargıtay 13. HD, E.2012/13627, K.2012/19156, T. 12.09.2012.

İzmir BAM 21. HD. E.2020/751, K.2020/552, T. 20.09.2020.

Yargıtay 13. HD, E.2014/27649, K.2016/11922, T. 20.12.2016.

Yargıtay 13. HD, E.2014/27649, K.2016/11922, T. 20.12.2016.

Yargıtay 13. HD, E.2014/27649, K.2016/11922, T. 20.12.2016.

Yargıtay 13. HD, 2015/23279 E., 2015/34142 K., T. 14.12.2015.

Yargıtay HGK, 2017/13-681 E., 2019/46 K., T. 16.01.2019.

Yargıtay 13. HD. 12.03.2012 Tarih, 2011/19209 E., 2012/10028 K.

Bursa BAM 14. HD. E:2022/1146, K:2024/510.

Yargıtay 3. HD. E:2023/1313, K:2023/1778.

Yargıtay 13. HD. 12.09.2012 Tarih, 2012/13627 E., 2012/19156 K.

Yargıtay 13. HD. E:2014/19340, K:2014/27116.

Yargıtay 13. H.D., E. 2011/6338, K. 2012/884, T. 24.01.2012.

Yargıtay 3. H.D., E. 2023/3308, K. 2024/1196, T. 07.03.2024.

Yargıtay 3. H.D., E. 2021/8506, K. 2022/2443, T. 22.03.2022.

Yargıtay HGK 05.05.1993 tarihli ve E. 1-179, K. 195

Yargıtay 15. HD, 23.01.1996 T, 1995/17217 E, 1996/285 K;

Yargıtay 13. HD, 05.04.1993 T, 1993/131 E, 1993/2741 K;

Yargıtay 15. HD, 24.01.1991 T, 1990/2793 E, 1991/148 K,

Yargıtay 13. HD. E. 2011/6338, K. 2012/884

Yargıtay 11. HD. T. 08.03.1977, E. 1977/866, K. 1977/1033,

Yargıtay 11. HD 2003/5304 E., 2003/9099 K

Yargıtay 13. HD, E.2011/6338, K.2012/884

Yargıtay 13. HD. E. 2011/6338, K. 2012/884)

Yargıtay HGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2011/6338 E., 2012/884 K.

Yargıtay 13. HD, E. 2015/23279, K. 2015/34142

Yargıtay 13. HD, T. 10.07.2006, E. 2006/8921, K. 2006/12136

Yargıtay 13. HD, 12.09.2012, E. 2012/13627, K. 2012/19156; ayrıca bkz.

Yargıtay HGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258.

Yargıtay 13. HD, E. 2011/6338, K. 2012/884;

Yargıtay HGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258

Yargıtay HGK, E. 2017/561, K. 2021/603

Yargıtay 13. HD, E. 2009/6993, K. 2010/2744

Yargıtay 13. HD, E.2011/6338, K.2012/884

Yargıtay HGK, E:2014/16879, K:2015/15258

Yargıtay HGK, 13.06.2019, E.2017/561, K.2021/603

Yargıtay 13. HD, E. 2012/19340, K. 2014/27116

Yargıtay HGK, 13.05.2015, E. 2014/16879, K. 2015/15258

Yargıtay HGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603,.

Yargıtay 13. HD, 2010/6963 E., 2010/17361 K

Yargıtay 13. HD, E. 2011/19209, K. 2012/10028

Yargıtay HGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603

Yargıtay 13. HD, 2015/23279 E., 2015/34142 K.

Yargıtay 13. HD, E. 2011/6338, K. 2012/884.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 12.03.2012 tarihli E. 2011/6338, K. 2012/884

Yargıtay HGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603

Yargıtay HGK, 13.06.2019, E. 2017/561, K. 2021/603

Yargıtay 13. HD., E. 2014/10245, K. 2015/3456

Yargıtay 13.H.D. E. 2013/18121, K. 2014/15523

Yargıtay HGK, E.2017/561, K.2021/603

İstanbul BAM 46. Hukuk Dairesi, E.2021/2288, K.2024/1425

Ankara BAM 36. Hukuk Dairesi, E.2023/1050, K.2024/1139

İzmir BAM 13. Hukuk Dairesi, E.2022/1658, K.2024/1036

Ankara BAM 4. Hukuk Dairesi, E.2022/3173, K.2024/888

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2015/5173 E., 2016/10406 K.

Bursa BAM 14. HD'nin E.2023/1682, K.2024/46

İzmir BAM 13. HD E.2023/990, K.2024/2745

İzmir BAM 21. HD E.2023/554, K.2023/993

Yargıtay 13. HD. 2015/5173 E., 2016/10406 K

Yargıtay HGK E.2014/16879, K.2015/15258

Yargıtay 13. HD. T. 25.04.2002, E. 2002/2589, K. 2002/4560

Yargıtay 13.H.D. E.2013/23329, K.2014/23087

Yargıtay HGK, 2007/13751 E, 2007/756 K, 21.10.2007 T

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin E.2019/1013, K.2019/3348

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin E.2014/8629, K.2014/29448 .

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E.2017/5854, K.2020/2877

Yargıtay 13. H.D.E.2016/14806, K.2017/12409

Yargıtay 13. HD. 13.01.2020 tarihli, 2018/6379 E. ve 2020/696 K.

Yargıtay 13. HD, E. 2016/14832, K. 2019/2834

Yargıtay 13. HD, E. 2018/6379, K. 2020/696 (www.kazanci.com).

Yargıtay HGK, E. 2014/16879, K. 2015/15258

AYM, *Diyarbakır İdare Mahkemesi*, E. 2002/8, K. 2003/47, 17.06.2003, Resmî Gazete, 19.12.2003, Sayı: 25321

AYM, *Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 129 milletvekili* E. 2020/60, K. 2020/54, 01.10.2020, Resmî Gazete, 16.12.2020, Sayı: 31337.

AİHM, *Michaud/Fransa*, B. No: 12323/11, 6.12.2012.

TBB Disiplin Kurulu 17.06.2011 T., 2011/92 E., 2011/363 K.

TBB Disiplin Kurulu, 24.11.2007 tarih ve 2007/105 E., 2007/161 K. sayılı karar.

TBB Disiplin Kurulu, 17.06.2011 Tarih, 2011/92 E., 2011/363 K.

TBB Disiplin Kurulu, 2020/120 E., 2021/79 K., T. 15.03.2021.

TBB Disiplin Kurulu, 15.04.2016 T., 2016/234 D., 2016/354 K.

TBB Disiplin Kurulu, Karar No: 2009/68.

TBB Disiplin Kurulu, 2021/18 E., 2022/61 K

TBB Disiplin Kurulu, 2016/125 E., 2017/42 K

TBB Disiplin Kurulu, 2020/54 E., 2020/167 K.

TBB Disiplin Kurulu, 2019/145 E., 2020/22 K.

TBB Disiplin Kurulu, 2017/362 E., 2018/78 K.

TBB Disiplin Kurulu, 2013/62 E., 2014/123 K., T. 18.12.2014.

TBB Disiplin Kurulu, 2005/76 E., 2005/360 K.,

TBB Disiplin Kurulu 2017/715 E., 2018/54 K.

TBB Disiplin Kurulu T: 24.04.2009 E: 2009/88, K: 2009/224

TBB Disiplin Kurulu, T: 16.07.2016, E: 2016/305, K: 2016/493

TBB Disiplin Kurulu 13.05.2005 gün ve 2005/96 E: 2005/183 K

TBB Disiplin Kurulu 28.07.2006 gün,2006/200 E. 2006/278 K

TBB Disiplin Kurulu 30.09.2005 gün ve 2005/209 E. 2005/297 K.

TBB Disiplin Kurulu 02.02.2007 gün ve 2006/449 E. 2007/39 K

TBB Disiplin Kurul 28.01.2011 gün ve 2010/555 E. 2011/57 K.

bkz. www.barobirlik.org.tr. <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlari>